

Eygen-Bilsen (1880-1940)

Voorwoord

Dit boek is tot stand gekomen door nieuwsgierigheid van mij (Ferdy Jans) hoe het was in Eigenbilzen voor mijn geboorte.

Er is reeds veel over Eigenbilzen geschreven, maar er zijn nog steeds feiten die nog niet aan bod gekomen zijn.

En die wil ik beschrijven zodat iedereen mag mee genieten van al het schone en droevige momenten die wij gekend hebben.

Gekenmerkt was hier dat, enkele vooraanstaande families de scepter zwaaiden met heel veel goede aspecten, zoals Godfried Withofs was meer dan dertig jaar burgemeester van ons dorp. Was groot grond bezitter en leefde als rentenier van de pachtopbrengst. Er werd voorheen steeds maar een kieslijst ingediend, maar in 1903 kwam er verandering in.

Daarom ben ik begonnen in 1880, omdat de vorige geschiedenis reeds uitgebreid vermeld is in een vorig boek van 901 jarig Eigenbilzen. Ik ben begonnen met wat voorgeschiedenis om het geheugen wat op te frissen.

Dan al het wel en wee van Eigenbilzen met de grote oorlog in al zijn aspecten en zo tot 1940, het jaar waar ik in geboren ben.

Ons dorp is zonder twijfel een speciaal dorp, met zijn bekende dorpingen die de plaatselijke historie schrijven.

Met onze B.V's, zoals: Julien Schoenaerts, Everard Raskin, Frieda Brepoels, Gerty Christoffels, Guy Swennen en Jelle Vossen, dat is toch een teken dat ons dorp zelfs bekend is buiten de landsgrenzen.

Zo hadden we ook nog de mensen die muziek en toneel maakte wat ik beschrijf in dit boek in al zijn aspecten.

Met de slogan (treg aon de breg Egebûlze géét véér) die in onze omgeving zeer bekend is, wens ik u alle veel lees genot.

Ferdy.

2012

De gebeurtenissen in Eigenbilzen van 1880 tot 1940

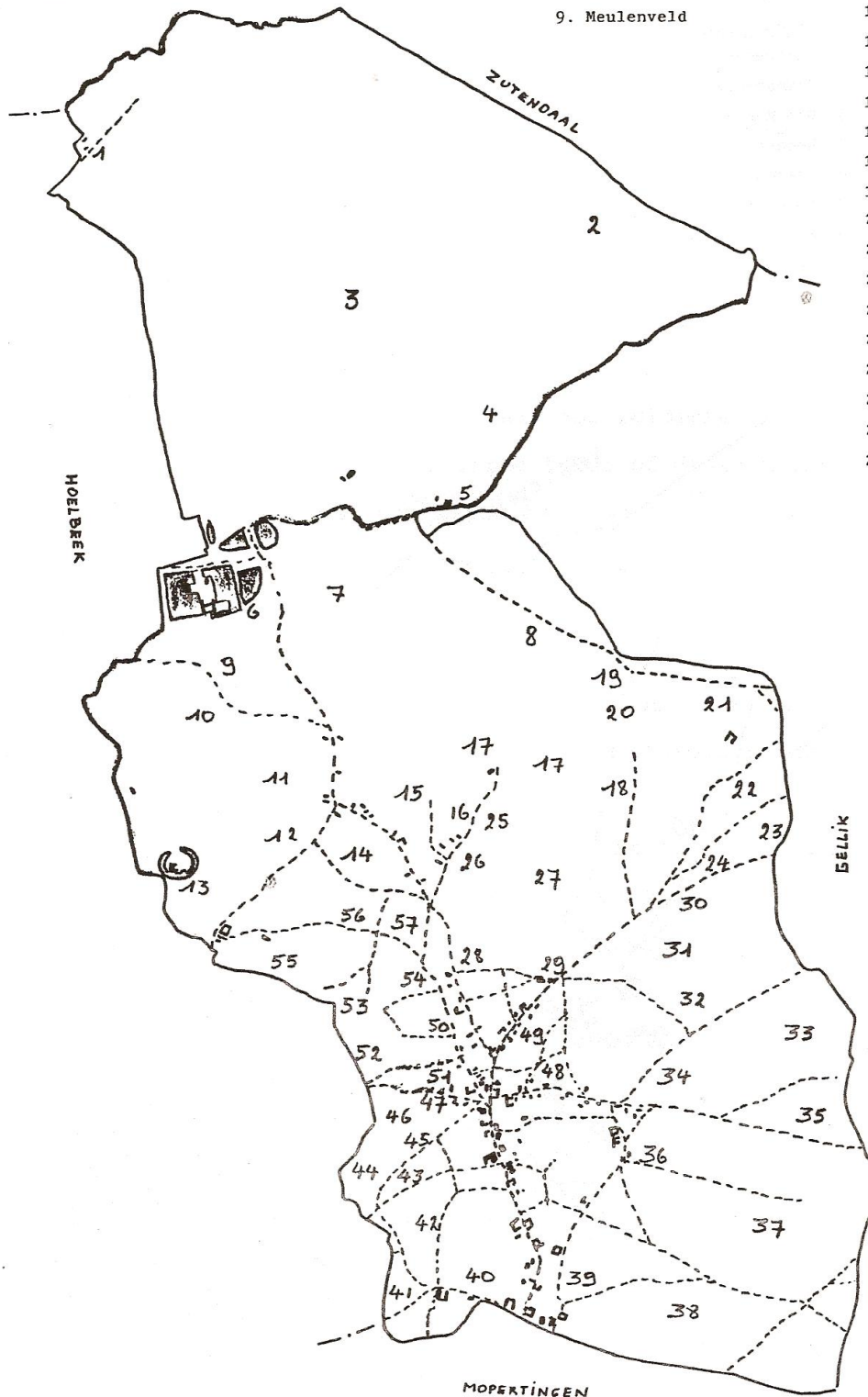
EIGENBILZEN.

1. De Branderij
2. Zwartem Püt
3. Groote Heide

4. Stevorden
5. Krickortmolen

6. Zangerije
7. Bonijtersbos
8. Scherpenberg
9. Meulenveld

10. De Laek
11. Gebrande wei
12. Boxberg
13. Hommelen
14. De Hoeven
15. Klein Veldje
16. Bos Hof
17. Heyspetterbos
18. Oyenbossen
19. Keusters Wyerken
20. Vossenkuil
21. Berenbroek
22. Berenbroekveld
23. Pannenblook
24. Weereberg
25. Woensterstraet
26. Haenenbos
27. Heyspetterveld
28. Het Veldje

29. Lang Eikent
30. De Hoeve
31. Hemerik
32. De Roey Wegen
33. Waterkuilveld
34. Lang Eikent Wege
35. Winkelomveld
36. Weraets Veld
37. Grote Steenbergerv
38. Scheepveld
39. De Punte kuil
40. De Gelscke Weyer
41. Hemerijken Berg
42. Smissen Veldje
43. De Geer
44. Beken Bemd
45. Brielveldje
46. Den Bruel
47. Peeren Put
48. Eendenpoelwei
49. Eendepoel
50. Noterbos
51. Hartenberg
52. Reetjens
53. Stoffebosch
54. Kreukelenberg
55. Meulenweijen
56. Meulendriessen
57. Blook

De naam Eigenbilzen – betekend eigen goed of allodiaal. De naam Bilzen wordt in verband met het Keltisch woord Belisia = helder water, de streek tussen de Demer en de voet van het Kempens plateau is een waterrijk gebied met talrijke beken. Voeg er het vorige allodiaal aan toe en je krijgt Eigenbilzen. Eigenbilzen ligt aan de overgang Kempen en Haspengouw, het is een zand - en leemgebied met meer zand ten noorden van de spoorweg en meer leem ten zuiden. In het zandig gedeelte liggen verschillende heuvels (bergen): de Hartenberg (95m), de Noterbos (89m), de Cannesberg (85m), de Hommelenberg (75m), de Wolfsberg (75m) en de Scherpenberg (90m). in het meer lemig gebied ligt de Steenberg (90m). in haast iedere berg in Eigenbilzen werden resten uit het verre verleden gevonden. Ridder C. de Borman vond op de Steenberg resten van een Romeinse villa. Op de Wolfsberg werd een gepolijst neolithisch bijtje gevonden en op de Noterbos zijn verscheidene Frankische vondsten te noteren waaronder fragmenten van ijzeren wapens en een potje uit de 7de eeuw. De Romeinse grafvondsten van de Hommelenberg stammen uit de 1ste eeuw voor Christus tot de 2de eeuw na Christus. Enkele stukken lijken te stammen uit de 5de eeuw, de Merovingische tijd. Dit wijst erop dat de Germanen de oude Romeinse gegraveerde plaatsen bleven gebruiken. Het “vorstengraf” van de Cannesberg wordt gedateerd tussen 450 en 350 voor Christus, de vroege La Tène – periode. Dit graf werd in het voorjaar van 1871 ontdekt bij het uitgraven van zand, sinds pastoor Verjans de overheden van deze ontdekking op de hoogte bracht, is Eigenbilzen bekend in de kringen van archeologen en historici.

De ontwerper van ons Eigenbilzers blazoen heeft zich laten inspireren door de fabel van La Fontaine de raaf en de vos. Het moraal van deze fabel is in ons blazoen terug te vinden in de Latijnse woorden: “*Fide, sed cui vide*” vertaald, “vertrouw maar weet op wie”. Ons Eigenbilzers blazoen is echter ook, zoals je zelf kunt merken, met een vergulden lint opgehangen aan twee handen in een vriendelijke houding samengedrukt. Eigenbilzen wordt voor het eerst vermeld in een akte van 1096. in dit stuk is er sprake van de schenking van Ida van Boolean, de moeder van Godfried van Bouillon, aan de abdij van Munsterbilzen, gesticht door de H. Landrada in de 7de eeuw. Deze schenking kwam tot stand omdat Ida van Boolean haar zoon wou vrijwaren op zijn tocht naar het Heilige land als Kruisvaarder. Het was een Loonse gemeente, waartoe ook de heerlijkheid Groenendaal behoorde. Eigenbilzen zelf werd in 1680 verpand aan de familie de Heusch van Zangerij. Zij benoemde er de schout en de schepenen, die “lering” of beroep moesten aantekenen bij de buitenbank van Bilzen. Grote lenen waren “Hommelen”, uitgebaat in 1365 door Zacharias van Hommelen, Sint Antoniushof, dat in 1793 toebehoorde aan het O. L. Vrouwkapittel van Maastricht en het Haenengoed, dat tot in 1457 in handen was van Arnold Haenen en in 1793 van de familie de Heusch. Als laathoven vermelden we het Clutshof, dat in 1792 in het bezit was van Gaspar Cox van Hommelen en het Bonetershof of het hof van Widooie. Aan archief is Eigenbilzen niet zo rijk. Het Rijksarchief te Hasselt bewaart nog de registers van de burgerlijke stand tot 1880 en de parochieregisters van 1654 tot 1797. er zijn ook enkele laatregisters uit de 17de eeuw en het notarisarchief van Simon Withofs (1745-1795). Voor het schepenarchief is men aangewezen op de buitenbank van Bilzen. De oudste van de drie bewaard gebleven oorkonden dateert uit 1523.

In 1789 brak in Frankrijk de revolutie uit. In 1795 bezetten de Fransen het huidige België en werd ook het prinsbisdom Luik ingelijfd bij Frankrijk, dit was het einde van het Ancien

Régime. In 1797 stelde het verdrag van Campo-Formio een einde aan het bestaan van het Prinsbisdom. Het werd beroofd van zijn vroegere teidelijke goederen. De feodaliteit en de tienden werden afgeschaft, alle in functie zijnde gezagsdragers werden afgezet, vorstelijke en kerkelijke eigendommen onder sekwestering geplaatst en ook de Armentafels werden opgeheven. In 1796 werden de priesters verplicht de eed van trouw aan de republiek af te leggen. Pastoor Jan Babiliste Smeets weigerde dit en dook onder in zijn parochie. De pastoors werden ook verplicht de doopregisters waarin naast het dopen ook de huwelijken en de sterfgevallen werden opgetekend in te leveren.

Voortaan zou het gemeentebestuur de burgerlijke stand bijhouden. Veel pastoors weigerde dit en verborgen of vernietigden de registers om te vermijden dat de Fransen deze zouden gebruiken om jongens in te lijven bij het Franse leger. Ook hier in Eigenbilzen zijn delen hiervan verloren gegaan. Tijdens het bewind van Napoleon (1799 – 1814) werden ook jongens uit Eigenbilzen ingelijfd in zijn leger. Van enkelen is de overlijdensakte bekend.

1. Peter Bastiaans als soldaat, 13de linieregiment, 2de bataljon, 7de compagnie, als foerier. Hij werd gehospitaliseerd in Metz, de 16 de van de maand Fructidor van het jaar XII (3 september 1804) waar hij overleed de 23ste Vendémiaire van het jaar XIII (15 oktober 1804). Hij was de zoon van Jan Bastiaans (1751-1792) gehuwd in 1775 met Steegen Maria (1750-1813). Hij was geboren op 29 december 1781 en gehuwd in 1801 met Coenen Petronella van Waltwilder.
2. Paulus Bruggen, (1786-1809) was fuselier van het 106de linieregiment, 2de bataljon, 2de compagnie, lichting klas 1806 en geboren te Eigenbilzen op 19 mei 1786. zoon van Paulus Bruggen, afkomstig van Vlijtingen en van Agnes Vanheusden uit Bilzen. Hij overleed in het militair hospitaal van Waisenhaus (Graz, Oostenrijk) op 13 oktober 1809. Paulus was enige zoon, verder telde het gezin nog 5 dochters.
3. Arnold Withofs, (1782-1811) uit het register waarin de acte van de burgerlijke stand zijn ingeschreven en dat buiten het Franse grondgebied opgemaakt werd voor de 2de compagnie van het 5de ondermijningsbataljon, blijkt dat de genaamde Withofs Arnold, meesterwerkman, dragende het matriculenummer 1299, is overleden in de omgeving van Tarragone (Spanje) in de nacht van 8 op 9 juni 1811, als gevold van een bomscherm waardoor zijn hoofd verbrijzeld werd. Arnold werd geboren te Eigenbilzen op 30 september 1782 en was het zesde kind uit het gezin van Nicolaas en Schoenmaekers Anna.

Commissarissen van het kanton Bilzen tijdens het directoire (1796 – 1800)

Na de annexatie van het prinsbisdom Luik en de Oostenrijkse Nederlanden bij de Franse republiek op 1 oktober 1795, werd het bestuurders apparaat volledig naar deze gewesten overgeplant. De kleine gemeenten (minder dan 5.000 inwoners) die niet bij machte waren een degelijk bestuur te vormen (d.w.z. een bestuur van goeuden en notabelen). Tijdens het directoire werd elke gemeente vertegenwoordigd door een agent en een adjunkt, beiden verkozen door de gemeentevergaderingen. De vereniging van de agenten en adjunkten van alle gemeenten, onder voorzitterschap van een president en met het toezicht van een commissaris, vormde het gezamenlijk bestuur van de gemeenten van het kanton.

Bij elke administratie benoemde het directoire een commissaris (communaire die directoire executief). Hij was de voornaamste ambtenaar van het kanton, zijn taak was belangrijk, toezicht houden en zorgen voor de uitvoering van de wetten.

De rekrutering van de kantoncommissarissen stelde in het algemeen weinig problemen omdat hun functies, in tegenstelling met die van agent en adjunkt, bezoldigd werden. Tijdens het consulaat en het keizerrijk (1800-1814) werden de kantonale verplichtingen opgeheven en ieder gemeente kreeg haar eigen verplichtingen terug. De gemeenten werden nu bestuurd door een Maire (burgemeester) bijgestaan door een adjunk-maire en een gemeenteraad. De wet bepaalde eveneens dat de Maire van de kleine gemeenten door de prefecten moesten benoemd

worden. Het basisonderwijs in onze gemeente in de jaren 1653 werd gegeven door de pastoor of zijn kapelaan in een school gebouwd tegen de kerkmuur. Onderwijzen betekende toen godsdienst onderwijzen en leren lezen en schrijven. In 1807, tijdens het Franse bewind, werd een onderzoek uitgevoerd waarin bleek dat slechts een derde van de bevolking kon lezen of schrijven. Op 10 oktober 1808 werden de maires verplicht aan de prefect van Maastricht de lijst van het onderwijzend personeel op te sturen. Hier werd er geen gevolg aan gegeven omdat er geen benoemde onderwijzers waren. In 1847 werd de gemeente verplicht door de hogere overheid een school te bouwen. Dit schoolgebouw op de Hartenberg werd later verbouwd tot gemeentenzaal. Eustache Nivelles was van 1850 tot 1879 de eerste onderwijzer aan deze gemeentelijke basisschool.

De rekrutering van de Maire op het platte land ging met grote moeilijkheden gepaard. In plaats van een groot aantal kleine gemeenten, moesten er enkele grote gemeenten bestaan.

Het eerste radicaal besluit:

Totaal gemeenten 306 herleid tot 92 op 11 juni 1800

139 naar 47 in het arrondissement Maastricht

100 naar 46 in het arr. Hasselt

67 naar 19 in het arr. Roermond.

En in augustus 1801 opnieuw verdeeld ten gevolge van vele protesten:

Totaal gemeenten 306 herleid tot 178

139 naar 84 in het arr. Maastricht

100 naar 50 in het arr. Hasselt

67 naar 44 in het arr. Roermond.

Tijdens zijn consulaat sloot Napoleon een konkodaat met de Paus en op pinksteren 1802 werden de katholieke erediensten weer toegelaten.. de vrijheid van de kerk werd evenwel beperkt. De nieuwe bisschop van Luik, Zaepfel, werd wel benoemd door de Paus maar met voorafgaande aanduiding van Napoleon

Tijdens de Franse revolutie moest onze Gregoriaanse kalender het ook ontgelden. Een nieuwe kalender zag het leven. Deze Republikeinse kalender nam een aanvang op 22 september 1792, dit werd de eerste dag van het jaar genoemd van het jaar 1.

Het jaar werd verdeeld in 12 maanden maar elke maand telde maar dan slechts 30 dagen. Het gevolg hier van was dat het jaar slechts 360 dagen telde. Wat nu met de 5 of bij schrikkeljaar 6 overblijvende dagen? Heel eenvoudig het waren dagen waar niet op gewerkt werd, men nummerde ze van 1 tot 5 of 6. op al deze dagen werd er gefeest tot glorie en eer van de Republiek. Het waren heidense feestdagen toegewijd aan de deugd, het vernuft, de arbeid en de gezondheid. Zo zouden uit het geheugen van de gelovigen de benaming van de kerkelijke feestdagen vlug verdwijnen.

De maand werd verdeeld in 3 weken van 10 dagen. In volgorde werden de dagen benoemd als primidi, duodi, tridi, quariti, sextidi, septidi, octidi, nonidi en decadi, de tiende dag was een rustdag. Alleen op die dag mochten de burgerlijke huwelijke voltrokken worden.

De maanden kregen als naam:

Vendémiaire, brumaire, primaire (voor de herfst), nivôse, pluviôse en ventôse (voor de winter). Gernimal, floréal en prairial (voor de lente). Messidor, thermidor en fruktidor (voor de zomer). Deze kalender heeft geduurd tot 31 december 1805 (10 nivôse jaar XIV).

Gemeenteraad van 1850:

Swennen Willem burgemeester

Vansichen Jan eerste schepen

Lathouwers Jan. tweede schepen

Raadsleden: Martens Mathieu, Brepoels Hendrik en Withofs Pierre.

Bureel van welstandigheid 1850 (C.O.O) de leden.

Loyen Willem, landbouwer

Meesters Michel, landbouwer

Lathouwers Jan, landbouwer en secretaris

Martens Mathijs, landbouwer

Boelen Willem, president

Brepoels Hendrik, ontvanger.

Bureel der kerkmeesters 1850

Martens Mathieu secretaris

Brepoels Hendrik

Vossen Louis president

Jans Lambert, Broeders Lambert, Swennen Willem en Verjans Jean-Baptist.

Verkiezing 28 oktober 1851 werd Bergans burgemeester.

Vossen Louis schepen

Swennen Pierre schepen

Raadsleden, Meesters Michel, Brepoels Hubert, Loyen Willem en Swennen Michiel.

Op de gemeenteraad zitting van 6 december 1852 was men op zoek naar een gebouw voor gemeentehuis, school en woning voor de onderwijzer.

Zangerij door de eeuwen heen

In de 16de, 17de en 18de eeuw is de geschiedenis van Eigenbilzen eng verbonden met Zangerij. Van 1568 tot 1648 woedde in onze streken de Tachtigjarige oorlog tussen Spanje en de Verenigde Provinciën (Nederland). Deze oorlog bracht veel ellende in onze streken en kostte duizenden het leven.

Het kasteel van Zangerij heeft in de loop der eeuwen veel diensten bewezen, niet alleen aan de parochie maar ook aan de gemeenschap.

In vroegere tijden, toen de huisvaders het geld onontbeerlijk voor het onderhoud van hun gezin, werd hun werk verschaft op het kasteel, als dienstdoende rentmeester, dienstmeid, koetsier, molenaar, hovenier, paardenknecht, boswachter, boswerker, enz...

Wij menen dan ook dat het past een speciaal hoofdstuk te wijden aan het ontstaan en de verdere geschiedenis van Zangerij.

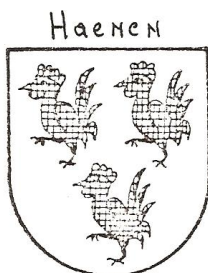
Al dit mooie van toen heeft zijn oorsprong bij de familie Haenen.

Een familie die vooral te Maastricht een belangrijke rol heeft gespeeld. Arnoldus Haen is schepen van Maastricht op 23 december 1332 en 10 april 1342. Zijn zegel geeft "twee bloemtakken schuin gekruist in het vrij kwartier, een dwarsbalk met in de rechterbovenhoek een haan". In 1423 kreeg Aert Haen, zoon van Gielis van Elderen, het Haenengoed. Hendrik Haenen, "Ondermeijer van den laathof van den Gruythuyse" te Riemst op 8 maart 1552, voert "drie hanen 2-1, het schild gehouden door een aanzijnde vrouw".

Na een deling werd het Haenengoed verkocht op 4 oktober 1457 in de leenzaal van Kuringen aan Egidius van Vlijtingen, zoon van Arnold Haenen.

Een Michiel Haenen is laat van het laathof van Jonckholt op 24 mei 1514. Hendrik Haenen is schout van de buitenbank van Bilzen op 20 maart 1549, schepen op 25 juli 1572. Dezelfde is schepen van Munsterbilzen op 22 november 1573. Hij zegelt "drie stappende hanen". De familie Haenen was reeds te Eigenbilzen gevestigd in 1530.

Huidig familiewapen "in goud drie stappende hanen van sabel".

Een afstammeling van de familie Haenen is zich later komen vestigen in de Dorpsstraat, de laatste mannelijke vertegenwoordiger is Michiel Haenen (*Giel Haenen*) woonden tegenover de zuidelijke hoek, gevormd door de Eikenbeekstraat en de Dorpsstraat. Daarom heette tot voor enkele jaren de Eikenbeekstraat nog Haenensteeg. Zijn broeder Willem Haenen bouwde in de Mereweg het huis Clerx. (*Zijn dochter was gehuwd met Clerx van Rijkhoven*).

11 februari 1557: benadering aan Johan van Merssen, die op 11 juli 1556 het Haenengoed van Johan Booden verkregen had.

4 maart 1558: Michiel Haenen doet een ruiling met Jaspas van den Dijck, kanunnik van St-Servaes van Maastricht heer geweerleent Haenengoed door Michiel Haenen veranderd aan Johan van Merssen, burger van Maastricht.

10 november 1565: verheffing voor de nieuwe heer door Jasper van den Dijck.

Zangerij:

Te midden van een bosrijke omgeving lag op het gebied van de gemeente Eigenbilzen een imposant kasteel, Zangerij geheten. In zijn vroegere vorm diende het eertijds tot woning van een familie, die in haar verwantschap zo innig met Limburg verbonden is.

De naam Zangerij zou, volgens wijlen R. Enckels, ontleend zijn aan de bediening van een der eerste bekende eigenaars, nl. Jaspar van den Dijck, kanunnik en "senger tot Sinte Servaes van Maastricht" die in 1557 alle goederen van zijn overleden broer Ardt erfde. In die goederen was het "Haenengoed" begrepen, genoemd naar de naam van de bewoner Willem Haen en zijn voorvaderen.

Jaspar van Dijck liet het leengoed over aan zijn neef Arnold de Heusch.

Wapenschild de Heusch

Het geslacht de Heusch is afkomstig van 's-Hertogenbosch en heeft als stamvader Floris di Hoch, Hoesch of Heusch.

Zijn jongste zoon, Hendrik di Hoesch, gehuwd met Catharina van Geel, wordt in 1435 en 1440 vermeld als schepen.

Ook zijn kleinzoon, Hendrik gedoopt ca. 1525, was schepen van 's-Hertogenbosch en was gehuwd in 1545 met Martha van Hedel.

Een van hun zes kinderen, Arnold de Heusch, was de eerste heer op de Zangerij te Eigenbilzen. Omdat het goed afkomstig was van een zanger, werd het van toen af in het Latijn "Cantoria" of Zangerij genoemd.

In 1580 wordt het Haenengoed, nu Zangerij, in Kuringen gereleveerd door jonker Willem de Heusch.

In 1680 verpandt de Luikse bisschoppelijke tafel, de leenzaal van Kuringen, de heerlijke rechten over Eigenbilzen en Gellik aan de familie de Heusch de Zangerye, die op haar gebied zal optreden als schout. Volgens de Ferrariskaart was Zangerij toen een imposant waterkasteel, bestaande uit een U-vormige vleugel aan de N. - zijde, die met de open zijde gericht is naar een aansluitend Z. - gelegen gebouwenblok, gegroepeerd rondom een rechthoekige binnenplaats, mogelijk het neerhof; aan deze zijde bevindt zich een brug over de gracht. Van dit kasteel blijven geen resten bewaard.

LES ENVIRONS DE BILZEN. Château de Zanger Hey.

In de loop van de XIXde eeuw wordt het afgebroken en vervangen door een alleenstaand, rechthoekig gebouw en een ruim neerhof in gesloten vorm rondom een vierkante

binnenplaats. De eigenlijke ingang tot het kasteel werd verlegd naar de N. - zijde. De omgrachting verdween in zijn oorspronkelijke vorm; een nieuw aangelegde park in Engelse stijl, met grote vijver; dit park was vrij uitgestrekt en grensde aan dat van het kasteel van Groenendaal.

De heerlijkheid Eigenbilzen behoort tot het ressort van de buitenbank van Bilzen.

De plaatselijke heren, leden van de familie de Heusch oefende er zelfs de Drossaards funtie uit en vervolgde verdachten van misdrijven, om ze dan voor ze dan de buitenbank van Bilzen te voeren. Hoewel de bescheiden in deze inventaris beschreven bundel vanouds aangeduid worden als het archief van de schepenbank van Eigenbilzen heeft die instelling nooit bestaan. Het verdient aanbeveling deze bescheiden als het gerechtelijk archief van de heren van Eigenbilzen aan te duiden;

De registratie van de proces voering in de zaken waar over deze bescheiden handelen is terug te vinden in de rolregister van de buitenbank van Bilzen.

Losse stukken uit de schepenbank van Eigenbilzen.

1686 Gordt Gordens tegen Wijn Boelen, betwiste goederen (Crijnshof van Vroenhoven) te Eigenbilzen.

1700 de erfgenamen van Henrie Leunis tegen de erfgenamen van Herman Jans

1700 madam Hessels tegen Aert Haenen, de weduwe Stevens Wijnants en consoorten Berenbroek Eigenbilzen.

1740 de heer de Heusch tegen Lathouwers, vechtpartij te Eigenbilzen.

1742 moord op H. Vriendts.

1750 slagen en verwondingen te Eigenbilzen.

1750 J.B. Smeets ondertekende de geboorte registers.

1753 Franck Swennen tegen de heer de Heusch moord te Eigenbilzen.

1753 Jean Haenen tegen de heer de Heusch moord te Eigenbilzen.

1769 Jan Van Sichen tegen Jasper Withofs. De zoon van Withofs heeft de zoon van Van Sichen gedood, deze laatste wil een burgerlijke zaak inspannen.

1777 madam en Theodoor Daemen tegen Theodoor Van Sichen gevecht te Eigenbilzen.

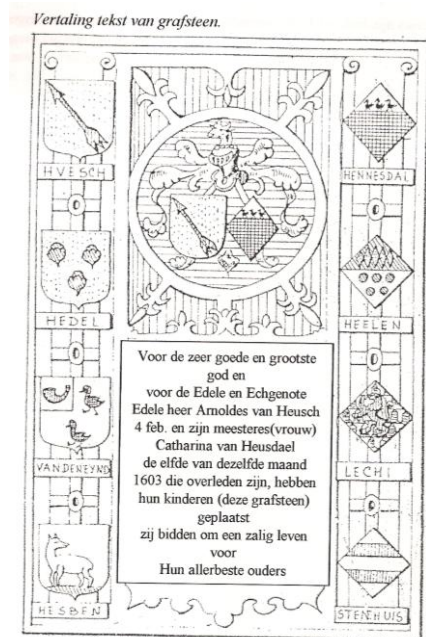
1784 Jasper Joost tegen Wijn Haenen

Uit zijn huwelijk op 7 oktober 1572 met Catharina van Heynsdael had hij zeven kinderen. Hij overleed op zijn kasteel op 4 februari 1603 en werd bijgezet in de grafkelder Van den Dijk op het koor van de kerk van Eigenbilzen. Zijn vrouw volgde hem op 11 februari precies een week later. Op deze grafplaats werd door de kinderen van Arnold de Heusch een grafsteen geplaatst, die heden nog te zien is op het oud kerkhof, waar hij rechtstaande aanleunt tegen een muur van de kerk. Godfridus Lenaert: werd ook Geert genoemd, was een voornaam parochiaan die, misschien als laatste, op het koor van de kerk begraven werd. Zijn doodsbericht luidde als volgt:

De 5de februari 1749 overleed Godfridus Lenaert, echtgenoot van Beatrix Boelen, voorzien van al de voorgeschreven sacramenten. Hij werd de 7de februari in onze kerk begraven, aan de epistelkant aan het altaar van St. Niklaas. Hij stichtte in onze kerk een mis te celebreren voor het allerheiligste op iedere donderdag, met uitstalling van het H. Sacrament, het is te zeggen op de eerste donderdag van de maand moest er een gezongen mis worden gedaan en op de andere donderdagen van de maand, een gelezen mis.

In die tijd ging de adel trots op zijn adellijke afkomst. men was alleen van hoge adel als de man en de vrouw afzonderlijk konden roemen op minstens vier opeenvolgende adellijke voorouders. De kinderen lieten dan ook op de grafsteen de wapens en de namen beitelen van acht adellijke families, maar niet de wapens met de er vermelde tekst op voorkomen.

Deze tekst bestaande uit verscheidene afkortingen is in het Latijn opgesteld als volgt:

Daar deze steen van 1603 tot 1846, toen een nieuwe kerk gebouwd werd, bloot gelegen heeft op het koor, zodat veel priesters en gelovigen over die steen gelopen hebben, is hij afgeschuurd geworden, bijzonder aan de onderkant en zijn de namen, Lexhi, Hesbeen en Stenenhuis totaal weggevaagd.

Men kan zich afvragen waarom de adel er zo aan hield om zoveel mogelijk adellijke kwartieren in zijn stamboom te kunnen aanwijzen. De reden daarvan is dat de adelstand in de Middeleeuwen zeer hoog aangeschreven stond. Om toegelaten te worden tot intrede van de abdij van Munsterbilzen, was zulk een kwartierstaat vereist voor de dames.

Een soortelijke abdij bestond ook in Sinnich, gelegen onder de gemeente Teuven in de Voerstreek

De inlichtingen betreffende de grafsteen van Arnold de Heusch werden geput uit een studie van de heer Bussels, ererijksarchivaris te Hasselt.

De afstammelingen van Arnold de Heusch en Catharina van Heynsdael zijn meer dan twee eeuwen de Zangerij blijven bewonen.

Hadden samen zeven kinderen:

1. Henricus, geboren te Eigenbilzen op 23 augustus 1573.
2. Willem, (Guillelmus) geboren te Eigenbilzen op 15 oktober 1574. baron Willem, heer van Zangerij en van Terlamen. Hij verheft na de dood van zijn ouders, voor hem en zijn broeders en zusters, nl. Aert, Jaspert, Jan, Maria en Christina:
 - a. Vechmaal: het goed van Hennisdael.
 - b. Een leen met een laathof gelegen onder Eigenbilzen, genaamd Haenengoed.
3. Arnould, geboren te Eigenbilzen op 15 september 1577. en aldaar overleden op 1 juli 1639. hij is waarschijnlijk niet gehuwd geweest, want zijn neef Arnould de Heusch heeft van hem geërfd.
4. Jaspert, geboren te Eigenbilzen op 4 januari 1580 hij huwde drie maal:
 1. met Schrooten.
 2. met Maria Menten, uit welk huwelijk 1 zoon en 3 dochters geboren werden.
 3. met de Velpen..
5. Martha, geboren te Eigenbilzen op 6 december 1582 en gehuwd met Lambertus van Heers, uit welk huwelijk een dochter geboren werd. De tombe die hun graf dekt zou te Maastricht vervaardigd zijn.
6. Christina, geboren te Eigenbilzen op 12 februari 1585. Zij huwde op 4 december 1604 met Siger de Chanteleur en na de dood van haar man met Jean Claudius de Quoitbach..
7. Joannes, geboren te Eigenbilzen op 4 januari 1588. hij stierf ongehuwd.

Een van de zeven kinderen, Willem (Guillelmus), 2. baron de Heusch, heer van Zangerij en van Terlamen, huwde op 18 februari 1604 te Sint-Truiden met Maria van Hennisdael uit Kerkom. Hij stierf te Sint-Truiden op 24 april 1646 en werd in het familiegraf te Eigenbilzen bijgezet en zijn vrouw stierf op 20 september 1639 op Zangerij, en werd eveneens in hetzelfde familiegraf begraven..

Samen hadden ze vier kinderen:

1. Arnould, geboren te Eigenbilzen op 1 maart 1605. was gehuwd in 1642 met van den Borcht Katrien. Arnould was heer van Zangerij en van Terlamen, hij heeft het Haenegoed van zijn oom geërft, in de act stond geschreven; Monsieur Arnould de Heusch joncker Willems soen verheft het Haengoet, gelegen bij het goet vander Sengerijen affgecoemen van J.O.Arnoldt de Heussch sijnen oem saliger, 17 oktober 1639. .

2. Guillelmus, geboren te Eigenbilzen op 21 februari 1609.

3. Robertus, geboren te Eigenbilzen op 28 februari 1612.

4. Henricus, geboren te Eigenbilzen op 14 Mei 1614.

Zoon Arnould, van 1. heer van Zangerij en van Terlamen (geboren te Eigenbilzen op 1 maart 1605), en huwde in 1642 met Katrien Van den Borcht. Hij overleed te Sint-Truiden op 29 november 1663. Zij vrouw overleed te Sint-Truiden op 29 november 1669.

Zij hadden twee zonen:

1. Ernest Guillelmus, geboren te Eigenbilzen op 22 december 1643.(hij werd het hoofd van de rechte linie).overleden te Munsterbilzen op 28 maart 1720.

2. Nicolaas Servatius, geboren te Eigenbilzen op 16 maart 1647. huwde op 2 april 1679 met Anna Catharina de la Rue, hij overleed op 16 oktober 1705. was niet op Zangerij gebleven.

I. Ernest, baron, heer van Zangerij, Gellik, Eigenbilzen en Landwijk. Ed. heer Ernest de Heusch verheft na dood van zijn ouders het Haenegoed, pro domino 10 goudguldens, pro camera 2 goudguldens, 27 september 1707. is viermaal gehuwd.

Eerst te Alken op 8 Mei 1669 met Anna Catharina van den Hove, hadden geen kinderen.

Tweede op 18 juni 1681 met Anna Catharina Veulemans, van St.Truiden, die op 29 juni 1683 aan kraamkoorts overleed; de toen geboren tweeling is op 1 juli 1683 gestorven.

Derde te Sint-Truiden op 1 juni 1687 met Barbara d' Edelbamp, aldaar geboren op 21 februari 1652 en er overleden op 10 mei 1688. Uit dit huwelijk werd op Zangerij een zoon geboren:

II. Arnould geboren op 10 april 1688, die gehuwd was met Anna Jean-Louis de Baussele, gedoopt te St. Oedenrode, erfdochter van het slotje van Suermondts waarop ze geboren werd.

Arnould, heer van Zangerij, Gellik en Eigenbilzen, 7 oktober 1720. na de dood van Ernest Guillaume de Heusch, doet ed. heer Arnold-Francios de Heusch, heer van Zangerij, het Haenegoed verheffen. Mottart, voogd van mevrouw de weduwe voor de voor de Herffranken en de Crickertmolen..

Arnould overleden op Zangerij op 10 maart 1746.

Kinderen uit het huwelijk de Heusch – de Baussele.

Zij hadden zeven kinderen;

1. Jean-Victor, geboren te St. Truiden op 30 januari 1717. hij was kanunnik te Tongeren en overleed er op 20 mei 1751.
2. Barbara-Isabella, genoemd naar haar grootmoeder, geboren op Zangerij op 20 juli 1719, en overleden te Diest op 22 april 1811. een gedenkplaat bevindt zich in de St. Sulpiuskerk te Diest tegen de pijler aan de epistelkant van het koor onder het beeld van St. Marcus. Op het schild het wapen van de familie de Heusch: op een gouden veld een schuin geplaatste rode pijl.
3. Jean-Louis Charel geboren op Zangerij op 29 juli 1723. was kapitein van de Dragonders in dienst van Holland, trad op 15 augustus 1753 te Tiel (Gelderland), met dispensatie van het Gelderse hof, in het huwelijk met zijn nicht Ida-Fracisca-Maria-Hyacinthe-Catharina van Scherpenzeel “ zij was de dochter uit het tweede huwelijk van Gerard-Norbertus van Scherpenzeel en Catharina Barbara de Baussele. Jean Louis, overleed op 9 november 1775 en werd te Eigenbilzen begraven., zijn vrouw overleed op 14 september 1791 en werd insgelijks te Eigenbilzen begraven.

4. Anna Catharina, geboren op Zangerij op 25 augustus 1727 en overleden te St. Truiden op 11 januari 1774.

5. Charlotte Adrienne, geboren op Zangerij op 9 augustus 1729, werd regulier kanunnikes te Mesch en overleden op 25 oktober 1750.

6. Gertrudis Fracisca, geboren op Zangerij op 30 juni 1733, werd reguliere kanunnikes van het Kapittel te Sinnich, waarvan zij de laatste priorin was, zij overleed op het kasteel Oost bij Eysden, op 31 mei 1820, het torenklokje in het kasteel draagt haar naam.

7. Isabella Maria Christina, geboren op Zangerij op 7 augustus 1736, huwde met Nicolas Bonaventure de Creeft, die later huwde met Jean Henri Servatius Cruts.

Op het kasteel van Zangerij werd op 9 november 1784 vrouwe Françoise van Scherpenzeel, weduwe van baron de Heusch, heer tot Zangerij met het Haengoeud en de Krieckaertmolen onder Eigenbilzen beleend. In het burgerlijk gasthuis te Bilzen bevindt zich een rouwkas met het wapen (1768) van baron van Scherpenzeel, vrijheer van Mierlo.

Er waren vier kinderen uit dit huwelijk, waarvan;
Raphael-Adrien-Arnold de Heusch, geboren op Zangerij op 8 januari 1755.

Vierde huwelijk met zijn nicht Christina de Quoitbach, dochter van Jean Claudius de Quoitbach en van Christina de Heusch, die op 4 juni 1749 te Munsterbilzen

overleed en te Eigenbilzen in het koor van de kerk begraven werd. Hadden samen 3 kinderen.

Kinderen uit het vierde huwelijk;

1. Anna Catharina Ernestina, geboren op Zangerij op 13 juni 1697 en overleden te Sint- Truiden op 11 juli 1774. Zij huwde tweemaal:

Eerste op 18 juli 1723 met Arnould Bosman, heer van Nieuwenbroeck, overleden te Luik op 1 maart 1735.

Tweede te Munsterbilzen op 3 april 1741 met Pierre Mathias van Wevelinschoven, heer van Acquoi, kapitein der Cavallerie, te Munsterbilzen op 22 mei 1750 in een duel gedood.

Zijn beiden in de kerk van Munsterbilzen begraven.

2. Adrianus Guillelmus, geboren op 1 april 1699 en overleden te Hasselt op 6 augustus 1774. Hij huwde met Barbara Gertrudis van Hilst, bleven kinderloos. Adrianus de Heusch was "Raetsheer van zijne doorluchtigste Eminentie tot Luijck. Heer van Hertem, Lantwijck, Hommelen enz...."

3. Joannes Petrus de Heusch, pastoor in Heinsberg gekozen op 21 juli 1751, bevestigd op 1 juli 1751 en overleden in november 1767. in het staatsarchief te Dussendorff bevindt zich een uitstekend bewaard exemplaar van een fraai zegel met belangwekkend randschrift. Het is een z.g. "sigillum rubrum" van de deken van Susteren J.P.F. de heesch, die tevens pastoor was van de stad Heinsberg.

Het overlijdensregister van Arnould Franciscus de Heusch, kind uit het derde huwelijk noteert pastoor De Thier het volgende:

Den 26 maart 1746, gegeven aen eene schenkagie (gift) voor de uytvaart van de heer de Heusch, zijnde 13 gulden en 1 stuiver.

"De 10de maart 1746, in de vroege ochtend, werd naar het hemelhuis geroepen de zeer edele en grootmoedige heer, Arnoldus de Heusch, wereldlijk heer op de Zangerij, godvruchtig voorzien van al de sacramenten. Tot zijn laatste snik, bijzonder klaar van geest, gaf hij met de woorden "O goede Jezus, sta mij bij" zijn ziel aan de Heer. De 11de maart werd hij begraven in het koor van de kerk van Eigenbilzen. Dat hij rustte in vrede. Amen."

De plaatselijke heren, leden van de familie de Heusch oefenden er zelfs de Drossaards functie uit, en vervolgden verdachten van misdrijven om ze dan voor de rechtbank van Bilzen te voeren.

Hoewel de bescheiden in de, in deze inventaris beschreven bundel vanouds aangeduid worden als het archief van de schepenbank van Eigenbilzen, heeft die instelling nooit bestaan. Het verdient aanbeveling deze bescheiden als het gerechtelijk archief van de heren van Eigenbilzen na te duiden. De registratie van de procesvoering in de zaken waarover deze bescheiden handelen is terug te vinden in de rolregister van de buitenbank van Bilzen. Schepenbank Bilzen.

Gerechtigde instelling Bilzen.

Dit zijn wat losse stukken:

1. Ernest de Heusch, heer van Eigenbilzen, vs. Willem Nailliens, 1680 1 stuk
2. Inkwet op verzoek van de Heusch, heer van Eigenbilzen, 1705 1 stuk
3. De heren van Gellik en Eigenbilzen, vs. Lemmen Ghijssen, 1713 - 1714 2 stukken
4. De heer de Heusch, heer van Eigenbilzen, vs. Haub van Sichen, 1729 - 1732
2 X in 1728 1 bundel
5. De heer de Heusch, heer van Eigenbilzen, vs. Nicolaes Rutten, 1728 - 1731 1 bundel
6. De heer de Heusch, heer van Eigenbilzen, vs. Jan Gerits, 1729 1 bundel

7. De heer de Heusch, heer van Eigenbilzen, vs. Steven Pluckers,	1731 - 1733	1 bundel
8. De heer de Heusch, heer van Eigenbilzen, vs. Geurdt Jans,	1731 - 1732	1 bundel
9. De heer de Heusch, heer van Eigenbilzen, vs. Theo van Nietsen	1734	1 bundel
10. Algemeen inkwest ter instantie van de heer de Heusch, i.v.m.
de diefstal van vruchten op het veld,	1739	1 stuk
11. De heer de Heusch, heer van Eigenbilzen, vs. Jan van Sichen,	1738 - 1739	1 bundel
12. Algemeen inkwest ter instantie van de heer de Heusch, vs. criminelen	1743	1 stuk
13. De heer de Heusch, heer van Eigenbilzen, vs. Geraert Maesen	1743	1 bundel
14. De heer de Heusch, heer van Eigenbilzen, vs. Jan Jans,	1743	1 bundel
15. Algemeen inkwest ter instantie van de heer de Heusch, i.v.m.
herberggruzie,	1743	1 stuk
16. De douarière de Heusch, vs. Willem Christoffels,	1746	2 stukken
17. De douarière de Heusch, vs. Gerard Vogelsanck,	1746	1 stuk
18. Getuigenissen i.v.m. Graandiefstal,	1749	1 bundel
19. De douarière de Heusch, vs. Conrard Keijarts en Elisabeth Wagemans,
(Extracten buitenbank Bilzen)		
20. De heer de Heusch, vs. Claes Swennen,	1753 - 1756	1 bundel
21. De heer de Heusch, vs. Franck Swennen, i.v.m. moord,	1753 - 1754	
22. De heer de Heusch, vs. Jean Haenen, i.v.m. moord,	1753 - 1754	
23. De heer de Heusch, vs. Lathouwers, i.v.m. vechtpartij	1740 - 1742.	

De broer van Barbara de Baussele, Carolus Floris, gedoopt te St. Oedenrode op 30 oktober 1702, huwde met Elisabeth van Ech.

Jean-Louis-Charles, geboren op Zangerij op 29 juli 1723, baron de Heusch, heer van Zangerij, Gellik en Eigenbilzen, was kapitein van de dragonders in dienst van Holland. Trad in het huwelijk op 15 augustus 1753 te Tiel Gelderland, met dispensatie (onthefing of vrijstelling) van het Gelders hof, met zijn eigen nicht Ida Francisca Maria van Scherpenzeel, geboren op 8 mei 1727. Zij was de erfdochter van Mierlo, Hout en Broeck, Dreumel en Westersem; dochter uit het tweede huwelijk van Gerard Norbertus, baron van Scherpenzeel met Catharina Barbara de Baussele,
(zie terug).

Deze echtelieden worden op 15 juni 1765 beleend met Dreumel en verkopen in 1770 het slotje Suermondte te St. Oederode. Het was hun aan gekomen bij scheiding en deling der nalatenschap van Anna Maria, baronesse de Baussele, douairiere de Heusch. Hun testament is van 13 augustus 1772.

Bij akte van 11 juli 1765 verkreeg hij het kasteel, dorp en heerlijkheid Mierlo onder voorwaarde dat hij een van zijn zonen zou noemen: Scherpenzeel de Heusch.

Jean Louis Charles, overleed op 9 november 1775 en werd te Eigenbilzen begraven.
Barones Ida Francisca Maria van Scherpenzeel overleed op 14 september 1791 en werd eveneens te Eigenbilzen begraven.

Op het kasteel van Zangerij werd op 9 november 1784 vrouwe Françoise van Scherpenzeel, weduwe van baron de Heusch, heer van Zangerij met het Haenengoed en de Krickaertsmolen onder Eigenbilzen beleend.

Kinderen uit het huwelijk de Heusch - van Scherpenzeel:

1. Raphael Adrien Arnold, geboren op Zangerij op 8 januari 1755. (zie verder).

2. Marie Jean Louis Ernest, baron de Heusch, geboren op Zangerij op 18 augustus 1757 en overleden te Maastricht op 7 september 1769.

3. Marie Christine Henriëtte, barones de Heusch, geboren op Zangerij op 23 augustus 1758; zij werd kanunnikes te Moustier en overleed te Diest op 19 maart 1849.

Een gedenkplaat bevindt zich in de St. Sulpiciuskerk te Diest tegen de pijlen aan de evangeliekant van het koor. Het schild is gevierendeeld: 1 en 4 met het wapen van de familie de Heusch; 2 en 3 met het wapen van de abdij van Moustier: van azuur met 6 lelies van goud.

4. Marie Gerard Charles, baron de Heusch, de eerste die de naam Scherpenzeel de Heusch droeg. Hij werd geboren op Zangerij op 21 oktober 1759 en overleed er op 14 maart 1810.

Hij werd geboren op Zangerij op 21 oktober 1759 en overleed aldaar op 14 maart 1810. Hij was gehuwd met Theodora, barones Speyart van Woerden.

Kinderen uit het huwelijk Scherpenzeel de Heusch.

- a. Jean Louis, baron, heer van de heerlijheden Mierlo, Hout en Broek. Hij woonde in Roermond en was geboren ten huize Oosterholt op 15 november 1799 en overleed te Vlodrop op 14 februari 1872. Hij huwde te Roermond op 8 september 1828 met Maria Isabella Cloet, en overleed te Vlodrop op 16 september 1867.
- b. Theodorus Johanus van Scherpenzeel de Heusch, geboren te Oosterholt op 30 november 1801 en overleden te Arnhem op 27 december 1868. Hij was gehuwd met jonkvrouw Maria Rosa de Kuijper, van haar bestaat er een bidprentje, gedrukt bij Van Mastright's boekhandel te Arnhem.

Raphael Adrien Arnold, baron de Heusch, heer van Zangerij, Gellik en Eigenbilzen, die op 7 april 1803 huwde op het kasteel met Elisabeth Steegen, dochter van Gaspar Steegen en Gertrudis Peters, geboren te Eigenbilzen op 9 februari 1764 en overleden te Wijer op 7 augustus 1825. Zij woonde op het Wolfsbergske en was dus een gewone vrouw. Zij was dienstmeisje op het kasteel. De zoon van de baron had haar verleid en diende met haar te trouwen. Omdat de baron en zijn vrouw geen onedele vrouw op het kasteel toelieten, bouwden zij voor het jonge paar op de Hoeffaert een boerderij als woonhuis.

Huize Hoeffaert, midden in de bossen, geen verharde weg, geen burenen: een vreemde ligging. Geen wonder dat de mensen uit de omliggende dorpen voor die afgelegen ligging een verklaring zochten. En zoals ieder kasteel wel een verhaal met spoken en ondergrondse gangen heeft, zo heeft iedere adellijke familie een zwart schaap.

Huize Hoeffaert hoorde bij de bezittingen van Zangerij, het stamgoed van de familie de Heusch. Oudere mensen in Eigenbilzen vertellen hoe een zoon uit het baronnengeslacht een slippertje maakte. Voor de zwangere meid werd dan een woning gebouwd. En dat moest dan zo afgelegen mogelijk zijn, in het midden van de bossen. Zo ontstond de legende die de ligging van huize Hoeffaert verklaart. Dat het oude Hoeffaerthuis 500 m meer noordelijk dan het huidige heeft gelegen is bewezen. Doordat er in de twintiger jaren nog muurresten te zien waren. Het nog bestaande huis werd waarschijnlijk gebouwd in 1794, zoals de jaarplaat boven de ingang deur vermeldde. Na de restauratie in 1933 is deze plaat verloren gegaan. De hervormde benaming van deze plaats kan helemaal niet terug slaan op hoeve, en nog minder op hoefstal, zoals we al eens vermeld vonden. Wanneer we de beschrijvingen, verkoopakten en het innen van tienden overlopen dan vinden wij aanvankelijk deze plaats vermeld als "*Klein veldje*", (1459). In de '*Jaer ceuren of de poelen der juridixti Sutendael*', vinden we in 1480 Ouvert tweemaal vermeld voor Hoeffaert. Van 1703 tot 1736 schrijft

pastoor Penninx over deze plaats het volgende: (De plaats Hoeffaert ligt onder Gellick en gedeeltelijk onder Zutendael. Het ene behoort tot de zielenzorg en de juridixti van Gellick en het andere - voor wat betreft de Zielenzorg en de , zoo wel in het eene als in het andere trekt de pastoor van Gellick de tienden op, zonder dat hij de zielenzorg over de inwoners heeft zoo als elders aangetoond. In de afscheuringsakte van Eigenbilzen (1260) staat vermeld, dat Krickaert moet malen voor de pastory van Gellick en er ook toebehoort. De heibel over de grensgeschillen die vele jaren aanslepten en die blijken uit het uitgebreid proces dat door baron de Heusch van Zangerij gevoerd werd contra Zutendael. In dat proces staat de benaming van deze plaats als “*Den Offert*” te lezen.

Bij mijn bevindingen over de verschillende schrijfwijzen van deze plaats, wil ik aantonen dat er nooit een “**H**” voor deze plaatsnaam heeft gestaan. De volksmond spreekt “*den Oeffet*”. Men had in 1758 een minnelijke schikking voorgesteld waarin men kon lezen:”*Dat de Hoeffaert reeds vroeger in tweeën werd gesplitst, maar het grootste deel zou ... (zo stond dit letterlijk geschreven)... van nu en voor altijd sal zijn bij Zutendael*”. Iedereen nam er dan ook vrede mee, behalve baron de Heusch, heer van Zangerij, Gellick en Eigenbilzen, die spande weer een proces in, dat vijf jaar ging aanslepen. In 1763 kwam de uitslag: men moest zich houden aan de schikking van 1758. Gellick legde zich er bij neer, maar de baron niet, want de Hoeffaert was zijn eigendom. omdat het grootste gedeelte onder Zutendael lag diende hij er ook “*bondergeld*” voor te betalen, wat hij weigerde. Zutendael liet zich dat niet welgevalen en ging zijn eigen recht zoeken. In juli 1765 trok een 20-tal mannen onder leiding van de Scholtis van Zutendael naar de Hoeffaert, zij namen een 50-tal korenschoven van de akkers van de baron, om zo zich schadeloos te stellen. De baron bracht dit voorval voor het XXII. gerecht te Luik. Daarna liet hij de bestaande grachten nivelleren die tussen beide gemeentes waren opgeworpen in 1758. Op 6 februari 1766 werden de Scholtis en de rovers door het gerecht van Luik veroordeeld, Zutendael zou de onkosten , nl. 2.900 gulden betalen. Het zou nog tot 24 oktober 1769 duren vooraleer de uitspraak kwam. Zutendael werd in het ongelijk gesteld, en veroordeeld tot het betalen van al de onkosten, en er werd een hypotheek gesteld op alle goederen van de 17 veroordeelden. Het jaar nadien, op 17 augustus 1770 werd de berekening aangeboden van alle kosten. Dit proces had aan de gemeente Zutendael meer dan 500.000 gulden gekost.

In de stamboom van de familie de Heusch van Zangerij vond ik inderdaad een zwart schaap: Adrien, geboren in 1755. Adrien werd vader in 1794 van een zoon, Nicolas Joseph, maar trouwen met de moeder zou hij pas veel later doen. Toen 1803 op het kasteel van Zangerij het huwelijk voltrokken werd, erkende hij ook zijn zoon.

De Hoeffaert wordt vermeld in de akte van verdeling van de nalatenschap van Arnold Francois de Heusch (1688 - 1746) (*RAM, Van Scherpenzeel Heusch, inv. nr. 6.*).

Door deze akte (1765) zorgde zijn weduwe, Anna Maria Mechtildis van Baussele (1697 - na 1765) ervoor dat 19 jaar na de dood van A.F. de Heusch, ieder kind zijn rechtmatig deel kreeg.

Zijn zoon Jan Louis Charle (1723 - 1775), als voortzetter van de familie, erft het stamgoed. Wat dat inhoudt wordt duidelijk omschreven: “ *Het Goedt van Sangerije met de daarbij geleeene goederen, namentlijck het Hulse, den Oeffart, die Kriekarts molen, het Haenengoedt en alles wat van deselve goederen dependeert (afhangt), soo als deselve door wijlen de Hoogwelgeborene Heer en vrouwe vaeder en moeder sijn beseeten geweest, en nu door den bovenvermelden Heer J. L. C. de Heusch beseeten worden uijten hoofde van cessie door sijne vrouw moeder aan hem gedaan den... (niet ingevuld)*”.

De Hoeffaert wordt in 1765 dus duidelijk beschouwd als een onderdeel van het voorouderlijk stamgoed. De oudste vermelding tot nu toe vond ik in een register van Ida van Scherpenzeel,

de moeder van Adrien de Heusch. Gedurende meer dan 50 jaar hield deze dame eigenhandig haar huishoudelijke uitgave bij in een boek.

Daar noteert ze in juni 1755: *Aen het leggen van een solder in den Oeffart 5 - 10 - 8.*

De herstelling van de zolder voor 5 gulden en 10 stuiver moeten we ons dat voorstellen. er was alleen een gelijkvloerse verdieping om te wonen. Pas deze eeuw werd huize Hoeffaert hoger opgetrokken met een eerste verdieping om slaapkamers te creëren. Vroeger diende die ruimte als voorraadzolder. Huize Hoeffaert was immers één van de drie boerenhoven die behoorden tot het complex van kasteel Zangerij. Uit de oppervlakte grond die de Huize Hoeffaert hoort, in vergelijking met de beide andere boerderijen, kunnen we al afleiden dat de boer van de Hoeffaert op armere zandgrond labeurt. De bossen die nu Huize Hoeffaert omgeven, waren er toen niet. Er is alleen sprake van kreupelbos. Jaarlijks, rond nieuwjaar verkocht de baron openbaar het hakhout per perceel aan de meestbiedende. Heide en kreupelbos leverden verder voedsel op voor de dieren. Hun mest was dan weer onmisbaar om de gronden te bemesten. Kunstmest was er nog niet.

Verder lag er op het grondgebied van Gellik nog:

Een Watermolen, genaamd de Krickaert, met aanhorige bosschen en tien Vijvers, genaamd de Steverden, groot circa 44 boenders, geëvalueerd op een jaarlijks inkomen van F. 1.000 L.

Bij de aanleg van het Albertkanaal verdween deze watermolen. Zij was ongeveer gesitueerd waar zich nu de boerderij (Valkenburg) langs het kanaal bevindt. De Stevoorden - vijvers zijn er wel nog. De eerste werd vorig jaar opnieuw uitgediept kader van werkzaamheden van Orchis.

Over de eigendommen zijn we goed ingelicht omdat het geheel van de bezittingen van de familie de Heusch eind 18de, begin 19de eeuw verkocht werd. De affiche van de eerste openbare verkoop in 1797 bevindt zich nog in het Rijksarchief van Maastricht.

Publique Verkoopinge Departement der Beneden - Maas

Eersten Zitdag den 28 Frimaire Vide Jaar (18 December 1797. O.S.)

Difinitive Adjudicatie 6 Nivose Vide Jaar (26 December 1797. O.S.)

De Notarissen Hagemans en Nierstrasz doen te weten, dat zij ter instantie van de Burger de Heusch de Zangrye, binnen de Gemeente van Bilzen, ten huize en herberge van de Burger Boelen, den rooden Haan genaamd, op de 28 Frimaire Vide jaar of 18 December 1797 (O.S.) des voormiddags ten 11 uren, zullen houden den eersten Zitdag of Palmstag...

Vervolgens op den 6 Nivose of 26 December daaraan volgende, terzelfder plaatze en uure, den tweeden zitdag en absolut Verkoop der navolgende Goederen, alle geleegen in het Canton van Bilzen, Departement der Beneden Maas.

In de opsomming komt eerst het kasteel aan de beurt onder de gemeente Eigenbilzen.
Het Huis de Zangrye, met zijne aanhorige Watermolen, zes Vyvers, Tuinen, Dreeven, Bosschen, Akker - en Weylanden, groot aan mate 116 boenders, met alle regten en geregtigheden van dien, geleege in een allaraangenaamst oord, omtrent twee uren van Maastricht, en in de nabuurschap van verscheide kleine Steden en Landgoederen, geëvalueerd in jaarlijksche revenu F. 5.000 Luyks of Fransche Livres 6.153 - 17.

Een Winnige, genaamd de nieuwe Erve, met aanhorige Bosch, Akker - en Weylanden, groot omtrent 18 boenders, gedeeltelijk in pagt bij Arnold Hermans, geëvalueerd in jaarlijksche revenu F. 400 L.

Twintig boenders zoo Land als Bosch, geleege of het Heeser Putterveld, genaamd den Haenenbosch, waarvan circa 13 boenders gecultiveerd en verpagt aan verscheidene personen tegen 30 gls. per boender, geëvalueerd in jaarlijksche revenu F. 550 L.

Twee boenders Land en Weyen, geleege op de Logt, verpagt aan Jan Schoups, voor 16 vaten rogge en 4 vaten Erfpagt aan de Capellanie van Eigenbizen, geëstimeerd in revenu boven den last F. 35 L.

Eigendommen onder de gemeente Hoelbeek.

Het Hulster Goed, bestaande in Bosschen, Akker - en Weylanden, geleege bij voorsz. Huis de Zangrye, groot omtrent 46 boenders, geëvalueerd in revenu F.1.500 L. jaarlijks.

Eene Winnige met 15 boenders Lands en 4 boenders Weide, genaamd het Grootveld, nabij het voorgaande Goed geleege, geëvalueerd op eene jaarlijksche revenu van F. 400 L.

Vier boenders Beempd, genaamd de Vierboender, in het Dieprood, geschat op van F. 200 L.

Twee boenders Beempd, genaamd de Paardsweide, mede aldaar, geëstimeerd op van F. 60 L.

Twee groot roeden Beempd, naast de vorige geleege, geschat op F. 8 L.

Vier - en twintig groot roeden Beempd, mede in 't Dieprood geleege, geschat op F. 60 L.

Vijftien groot roeden Beempd, mede aldaar, geschat op een inkomen van F. 45 L.

Zeven groot roeden Beempd, mede aldaar, geschat op een inkomen van F. 18 L.

Vijf groot roeden Beempd, mede aldaar, geschat op een inkomen van F. 15 L.

Agt groot roeden Beempd, mede aldaar, geschat op een inkomen van F. 20 L.

Elf groot roeden Beempd, mede aldaar, geschat op een inkomen van F. 20 L;

Dertig groot roeden Beempd, genaamd de Bosch - beempd, geschat op F. 40 L.

Dertig groot roeden Beempd, genaamd Beek - beempd, geschat op F. 40 L.

Agtien groot roeden Beempd, genaamd de Kromme - beempd, geschat op F. 35 L.

Eigendommen onder de gemeente Gellik.

Een watermolen, genaamd de Krickaert, met aan hoorige bosschen en tien Vijvers, genaamd de Steverden, groot aan mate circa 44 boenders, geëvalueerd op een jaarlijks inkomen van F. 1.000 L.

Den Oeffart, bestaande in een nieuwe opgebouwde Winhof, met circa 60 boenders zoo Akker - Weyland als Kreupelbosch, vijf Vijvers, en alle verdere regten en geregtigheden van dien, in gebruik bij Cornelis Frederix en andere, geschat op een jaarlijks inkomen van F. 600 L.

Twee en een half boender Akkerland, geleege in het Gellikerveldje in ploeg bij Merten Gerards, geschat op een inkomen van F. 40 L.

Eigendommen onder de gemeente Bilzen.

Elf vijvers, (waarvan twee aangeland) en Weide, genaamde de Deens - en St. Teunis - weyers, in pagt bij Martinus van Laar voor F. 120 L. Jaarlijks.

Eigendommen onder de gemeente Waltwilder.

Een boender Akkerland in 't Eykskensveld aan de Eykskens, geschat op een jaarlijks inkomen van F. 40 L.

Eigendommen onder de gemeente Munsterbilzen.

Negen groot roeden Beempd, genaamd het Munster - geregt, geschat op F. 20 L.

Zijnde alle de voorsz. Goederen buiten Toust, en kunnen diensvolgens met half Maart aanstaande aanvaard worden.

De conditien van Verkoop zijn van nu af aan te leezen bij de voorsz. Notarissen Hagemans en Nierstrasz. Alle de geene welke eenige Hypotheken, dienstbaarheden of andere reële lasten op voorsz. Goederen zijn pretendeerende, moeten daarvan behoorlijke opgave doen bij opgemelde Notarissen, uiterlijk voor het houden van den eersten Zitag.

Dient tot narigt den Gegadingdens, dat alle reële Lasten en Capitaalen, voorsz. Goederen affecteerende, uit de Kooppenningen worden afgekweeten.

Na de dood van zijn moeder, barones de Heusch van Scherpenzeel, werd Raphael Adrien Arnold, baron de Heusch, op 23 augustus 1793 beleend met het Haenengoed, Krickaertsmolen en andere goederen onder Eigenbilzen. Als in 1811 de familie de Heusch naar Frankrijk verhuist, wordt het goed verkocht aan de familie Jozef Colpin-Cruts van Valenciennes, de zogenaamde zwartgoedkopers. De financiële moeilijkheden waren al begonnen in 1792, toen Adrien een hypotheek van 3.000 Fr. nam op zijn goederen. Op 6 september 1793 nadat hij twee weken vroeger de erfgoederen in zijn bezit gekregen had, nam hij opnieuw een hypotheek van 20.000 Fr. en gaf daartoe in pand het adellijk huis Zangerij met vijvers, bossen, bouw en weilanden, groot 700 bunder en het adellijk leen Hanegoed met watermolen, vijvers bossen en weilanden, groot 84 bunder, het Hulstergoed met bos en gronden, groot 67 bunder, een uiterwaard, groot 44 morgen (een morgen, landmaat; namelijk zoveel land als men op één ochtend kan omploegen, in de jaren 1130-1161), gelegen te Alphen, tussen Maas en waal.

Op 3 januari 1794 stelt hij zich borg tot betaling van hooi, waarvoor Peter Hendrik Willem van Scherpenzeel in hechtenis gezet was.

Nicolas Joseph, baron de Heusch, zoon van de vorige, werd geboren op het kasteel van Zangerij op 7 november 1794 en werd gewettigd bij het huwelijk van zijn ouders.

Hij werd schout van Wijer en overleed er op 8 december 1824 in zijn huis geheten "De Schans". Hij trad op 19 juni 1821 te Walhorn in het huwelijk met Maria Angelica Theresia de Hodiament de Heaic, geboren te Walhorn op 29 juni 1790.

In het jaar 1824 den negende dag der maand december ten tien uren voormiddag verschenen Arnoldus Neesen 49 jaar dienstbode en Frans Mulkers oud 49 jaar hoefsmid, beide wonende in deze gemeente. Die verklaren dat op den achtste dezer lopende maand overleden is den Edele welgeboren heer baron Nicolaas Josephus de Heusch van de Zangerij oud 30 jaren, schout dezer gemeente.

Hadden drie kinderen:

Maria Adrianus Joannes de Heusch, geboren te Wijer op 13 juli 1822. Zie verder.

Maria Theodorus Victor, baron de Heusch geboren te Wijer op 19 juli 1823.

Maria Christina Emilia, barones de Heusch, geboren te Wijer op 27 juli 1824.

Maria Adrianus Joannes, baron de Heusch, en van de Zangerij, werd burgemeester van Vliermaalroot en lid van de provinciale raad van Limburg, overleed te Vliermaalroot op 10

oktober 1910. Hij trad op 20 mei 1844 te Kortesseem in het huwelijk met barones Olympe Adelaïde Thèrèse Holvoet, geboren te Brugge op 27 mei 1825 en overleden op het kasteel van Ridderborn op 22 augustus 1870.

In 1811 werd het kasteel van Zangerij, zo 'n 14.000 roeden of 686 Ha, tevens het Haenengoed zo 'n 1.680 roeden of 73 Ha, door Gerard Colpin (1772-1836) aangekocht.

Nicolas werd geboren te Sint-Truiden uit het huwelijk van Nicolaas de Creeft met Maria Clara de Meugeer en hij stierf een jaar na de geboorte van zijn kind Annette Adrienne de Creeft, geboren te Sint - Truiden op 20 oktober 1766, gestorven te Amby op 23 augustus 1839, haar grafsteen zou nu nog aanwezig zijn op het kerkhof van Amby, die later huwde met Jean Henri Servatius Cruets, geboren te Maastricht op 6 februari 1755, werd schepenen van Maastricht en stierf op 30 juni 1808.

Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren:

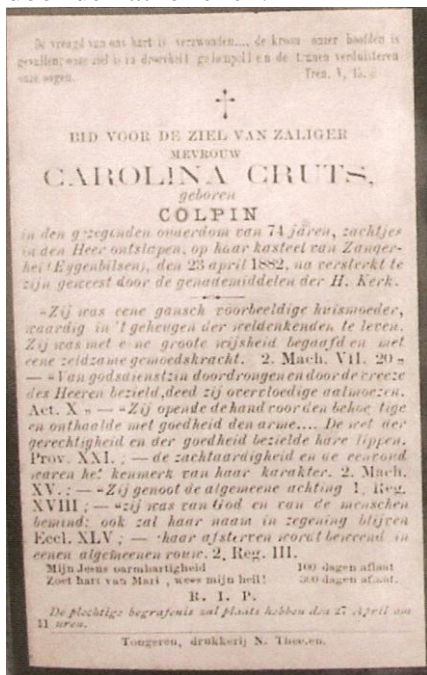
1. Jean Cruets, die ongehuwd overleed.
2. Baltus Cruets, geboren te Maastricht op 29 september 1788, sterft te Amby op 13 september 1841. Huwde op het kasteel van Zangerij met Caroline Colpin, geboren te Maastricht op 24 oktober 1808 en overleden op Zangerij op 23 april 1882. Zij was de dochter van Jacques Gery Colpin uit Valenciennes doch woonde te Maastricht en van Maria Emerentia Roemers.

Kinderen uit het huwelijk Cruts-Colpin.

1. Jean Emiel Cruts
2. Hortense Cruts
3. Anna Maria Cruts, die te Luik geboren werd. Op het kasteel van Zangerij huwde zij met Rodolphus Marie Joseph baron de Lamberts de Cortenbach, geboren op 17 oktober 1837 op het kasteel Erkelens.

Zij hadden 5 kinderen: zie verder.

Bij de algemene staatsverkiezingen, die gehouden werden in 1878, kwam de liberalen partij als overwinnaar uit de bus. Er werd een schoolwet gestemd, waarbij de katholieke godsdienst voor goed zou verbannen worden uit het jeugdonderwijs, "schoolstrijd". Om dit gevaar tegen te gaan, boden de Belgische bisschoppen een heftige weerstand, hierin algemeen gesteund door de katholieken.

Overall werden op eigen kosten private scholen opgericht. In onze parochie, dank zij de liefdadige fondsen van dame **Caroline Colpin** van Zangerij, en onder het wijs beleid van Georges Helleputte, professor aan de Leuvense Universiteit, werd in Eigenbilzen een prachtige school, in gotische stijl gebouwd, op een perceel grond aan de Spoorwegstraat gelegen van de voornoemde dame. Deze school werd ingehuldigd in oktober 1881.

In het jaar 1857 werd het huis, gelegen langs de dorpsstraat, hoek St. Niklaasstraat, het ouderhuis van Julien Schoenaers, nu eigendom van Wim Bangels, beenhouwer te Mopertingen, gebouwd.

Vele jaren heeft dit huis onder de bevolking de naam gedragen van oude kapelanijs, omdat er destijds meerdere kapelaans gehuisvest waren. De toen eigenares, dame Caroline Colpin, weduwe van Cruts Baltazar van het kasteel van Zangerij, had van Jan van Sichen, dit stuk grond aangekocht. Bij de verkoop zou Jan van Sichen het voorbehoud gemaakt hebben dat het huis, dat later zou

gebouwd worden, als kapelanijs zou mogen gebruikt worden.

Kapelaan Willem Boelen, was de eerste bewoner van dit huis. Maar het huis bleef eigendom van dame Colpin, pastoor Verjans wou de ze het huis afstond aan de kerk. Ze hield staande dat ze zich van het huis wou bedienen, als de familie 's zondags mis kwam horen. Later zou ze het huis wel afstaan om er een kapelaan laten te wonen, maar belofte op papier, daar wou ze niet van horen. Enige jaren later werd door baron de Lamberts, echtgenoot van Hortense Cruts, dochter van dame Caroline Colpin, het kosteloos gebruik van het huis aan de kerk toegestaan.

Vanaf 1883 tot 1900 bleef men zonder kapelaan, het huis werd door particulieren bewoond.

Toen in 1900 een nieuwe kapelaan werd aangesteld zag men zich genoodzaakt een nieuwe kapelanijs te bouwen. In de nieuwe kerk mocht baron de Lamberts vooraan twee banken plaatsen, alsmede drie zetels dicht bij de communiebank. Het kasteel betaalt hiervoor aan de kerk jaarlijks 100 Fr. Deze conventie werd op 18 juli 1871, door beide partijen ondertekend. Op 6 april 1856 werd een overeenkomst gesloten tussen dame Cruts en de kerkfabriek. Er werd haar en familie een eeuwige concessie verleend op het kerkhof, voor een grafkelder. Een perceel gewijde grond, gelegen aan de linkerkant van de kerk, in de hoek gevormd door de muren van de kerk en de sacristie, 28 voet lang en 14 voet breed. Op die concessie mochten alleen katholieken begraven worden. In ruil voor deze overeenkomst schonk dame Cruts aan de kerkfabriek een stuk grond van 65 CA. bij het kerkhof gelegen. Reeds vroeger, zo schrijft

dame Caroline Colpin, werden op deze plaats, overledenen van het kasteel begraven. Volgens haar stonden op de marmeren plaat tegen de muur van de kerk, de volgende namen vermeld:

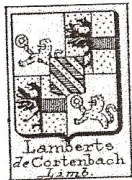
1. Mej. Anne, Antoinette Nivar (1745 - 1832).
2. Mej. Hortense Colpin (1812 - 1835)
3. Mej. Odile, Antoinette Colpin (1807 - 1842).
4. De heer Jean - Emile Cruts (1834 - 1851).

Gerard Gery Colpin was burgemeester van Eigenbilzen van 1816 tot 1829.

Zij hadden vijf kinderen, waarvan Caroline (1808-1882) huwde in 1833 met Cruts Baltus, uit Amby Nederland, hadden samen drie kinderen:

1. Jean Emile Cruts, geboren in 1834 en overleden in 1851.

2. Hortense Rosalie Cruts, geboren te Luik op 3 maart 1836 en overleden op Zangerij op 14 juni 1903. Zij huwde in 1861 op het kasteel met Rodolphus Marie Joseph, baron de Lamberts Cortenbach, geboren te Terkelen bij St.-Truiden op 16 oktober 1837 en overleden te Maastricht op 3 december 1914. Hij was de zoon van Werner Joseph de Lamberts Cortenbach en van Maria Theresia de Bex.

3. Anna Maria Emerentia Cruts, geboren op het kasteel van Zangerij, op 2 juli 1840 en overleden te Amby op 27 januari 1890. Zij huwde in 1860 met Breuls de Tiecken, advocaat aan het beroepshof te Luik. Hij was afkomstig van Leuven en woonde te Kiewit-Gellik.

Mevrouw Marie Emerence, had haar man de heer Eduard Breuls, advocaat en plaatsvervangend rechter bij de rechtbank te Tongeren, aangeklaagd bij de burgerlijke rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement Tongeren.

De aanklacht luidde:

Dat de aanlegger een huwelijk gesloten heeft met de verweerster Marie Emerence Cruts op 3 oktober 1860. Dat een dochter uit hun huwelijk geboren werd op 3 oktober 1862.

Dat indien men verweerster moest geloven de aanlegger nochtans de echtelijke woning zou verlaten hebben, dat hij niet te zien was gedurende de duur van de zwangerschap van zijn echtgenote, dat hij noch taal noch teken gaf en uiteindelijk pas te voorschijn kwam in de maand juli 1863, om haar het kind, negen maanden oud, door list te roven. Zij werd geroofd door haar vader tijdens een wandeling in gezelschap van de kindermeid in de dreef van het kasteel.

Dat het alhoewel vast staat dat het gemeenschappelijk leven ophield tussen aanlegger en zijn echtgenote vanaf 1862. Dat hun feitelijke scheiding die voortduurde tot op heden, geregeld werd in 1873, door een modus vivendi uitgedrukt in een mondelinge overeenkomst op eer die ze op tweede augustus gedaan- gegaan hebben ten gevolg van een arrest van het hof van beroep van Luik, van 6 januari van het zelfde jaar die een aanvraag tot echtscheiding vanwege mevrouw Breuls van 2 december 1870, tegen haar echtgenoot ongegrond verklaard.

Aangezien de uitspraak van het hof van 16 januari 1873 die een eind stelde aan de rechtspleging in echtscheiding, en daarbij de verweermiddelen van de echtgenoot werden gegrond verklaard, geen verzoening met zich meebracht noch een herneming van het echtelijk leven.

De rechtbank veroordeelt de verweerders tot de onkosten.

Waren aanwezig de heren; Bartels, de voorzitter, Doris-Verkissen, de rechter, Clooten, procureur des Konings en Jans, hulpgriffier

Op 6 maart 1878, werd nog een zoon geboren die naam kreeg van zijn moeder, Antoon Cruts hij huwde met Maria Vanbrabant geboren op 10 oktober 1877 en overleden op 20 januari 1961. Antoon overleed op 6 mei 1952.

Hortense-Rosalie Cruts huwde in 1861 met baron Lamberts de Cortenbach.

Zij was de dochter van Cruts Baltus en Colpin Caroline. Door hen werden in 1864 en 1865 de bijgebouwen van het kasteel opgericht en tevens verhoogd. Baron de Lamberts schonk het adellijk stift van Munsterbilzen in 1880 aan Franse zusters, die er tot op heden een gesticht voor zenuwzieken in houden. Baron de Lamberts stierf in 1914 te Maastricht.

Kinderen uit het huwelijk de Lambert-Cortenbach-Cruts:

1. Caroline, baronesse de Lamberts-Cortenbach, geboren in 1862, ongehuwd, overleden en begraven te Eigenbilzen. Zij werd langdurig verpleegd door een grauwezuster uit het ziekenhuis van Tongeren.

2. Marguerite, baronesse de Lamberts-Cortenbach, gehuwd met baron de Woelmont. Zij was zeer godsdienstig, een voorbeeld voor iedereen; muzikaal was ze zeer begaafd. Hun kinderen:

a) Ghislain de Woelmont; (1889 – 1959) hij huwde in het Luikse.

b) Henriette de Woelmont, geboren te Maillen op 28 juli 1892 en overleden te St.-Lambrechts-Woluwe op 23 februari 1974. Zij huwde met René Feuiltaine, een Frans officier, geboren te Parijs op 17 februari 1894 en overleden te Brussel op 5 maart 1972. Beiden werden te Eigenbilzen begraven. Hun dochter Emilie Feuiltaine heeft twee zonen: Tanguy en Noël.

c) Yvan de Woelmont; huwde met een Franse. Hij werd begraven in het zuiden van Frankrijk.

3. Emile-Louis de Lamberts-Cortenbach, geboren te Eigenbilzen op 3 juli 1865 en overleden te Schaarbeek op 6 december 1949. Hij was ongehuwd. Hij werd te Eigenbilzen begraven.

4. Rodolphe Auguste de Lamberts - Cortenbach, geboren te Eigenbilzen op 2 september 1868 en overleden te Brussel op 30 augustus 1917. Hij huwde in 1913 met Madeleine de Festraets (1876 - 1958). Het gezin had geen kinderen. Rodolphe Auguste de Lamberts-Cortenbach is de laatste bewoner geweest van het kasteel Zangerij. Mevrouw werkte voor de blinden en was zeer vroom. In 1909 werd de vrije lagere jongensschool bestuurd door deze baron. Op 16 januari 1910, werd een adoptie der jongensschool voorgesteld, een overeenkomst van aanneming der vrije jongensschool tussen college van burgemeester en schepenen, vertegenwoordigd door:

Godfried Withofs, burgemeester en schepenen Michiel Swennen en Theodoor Martens.

Willem Lathouwers, gemeentesecretaris en E.H. Spaas pastoor.

Baron de Lamberts - Cortenbach en Hendrik Willems beiden als grondeigenaar.

Cajetanus Lathouwers, opziener van het vrij onderwijs.

Alfons Nivelles, als hoofdonderwijzer. die samen hebben een overeenkomst gesloten, die door de gemeenteraad moet goedgekeurd worden. Ze bevat 9 artikelen en is geldig voor een termijn van 10 jaar.

Op 14 september 1913 werd er een proces verbaal op gemaakt tegen de baron de Lamberts - Cortenbach, hij is verschuldigd aan de gemeente Eigenbilzen, 200 F. vastgesteld door de hoge overheid, wegens schade veroorzaakt in de gemeentebossen, waarvan de baron het jachtrecht bezit. Hij weigert evenwel te betalen, men beslist over te gaan tot vervolging voor de rechtbank.

5. Sophie Marie Clotilde de Lamberts-Cortenbach, geboren in 1870. Zij was gehuwd en overleed op het kasteel van Zangerij op 2 mei 1932. Door de aanleg van het Albertkanaal werd het goed in twee delen gesplitst. Het deel achter het kanaal (42 ha) werd in 1933 door het gemeentebestuur van Eigenbilzen aangekocht voor 226000 Fr. en is nu het natuurreservaat de Hoeffaert. Hierdoor is Zangerij praktisch teniet gegaan. In januari 1944, werd er een tehuis voor kinderen, in het kasteel van Zangerij opgericht. De eigenaar, baron de Lamberts had het kasteel verlaten en was te Brussel gaan wonen.

De bewaking van het kasteel had hij toevertrouwd aan Cornelis Stulens (1892 - 1961). De baron was blij dat een deel van de gebouwen alzo besteed was aan een liefdadig werk, te meer dat op die manier ook een bestendig toezicht kon gehouden worden op de overige gebouwen en op de inboedel die bewaard was in de kelders van het kasteel. EH Bernard Claesens, oud - bestuurder van de technische school van St. Jansberg te Maaseik, werd als rector van het kindertehuis, door Mr. Kerkhofs bisschop van Luik, aangesteld. Alles verliep er rustig, tot grote voldoening van de kinderen en het personeel. Kort na de landing der verbonden in Normandië, werden de Duitsers uit Frankrijk en België verdreven. Op de terugtocht op vrijdag 1 september, waren de ouders ongerust en kwamen in haastig hun kinderen op het kasteel halen. De volgende dag kwam er reeds een bevel tot inkwartiering van Duitse soldaten. Iedereen behalve rector Claesens sloeg op de vlucht. Tijdens zijn verblijf had rector Claesens allerhande materiaal en gereedschap in de school aangebracht, waarmee hij alle soorten meubels en schoolgerief vervaardigde. Aannemer Leo Swennen "Lio van Aotje" (1878 - 1959), die als schrijnwerker goed op de hoogte was van houtbewerking, stond hem nu en dan graag ter zijde.

Van 2 tot 8 september, dag van de bevrijding, was het een drukte op het kasteel, van weerstanders, witte brigademannen en partizanen. Wat er toen en nog dagen nadien, ontvreemd, gestolen en vernield werd, niet alleen in de lokalen van het kindertehuis, maar ook in de kelders en de vertrekken van het kasteel. Ook veel burgers uit de omgeving hebben zich op het kasteel schandelijk gedragen en zich aan plunderingen schuldig gemaakt. Dit alles gebeurde terwijl de Duitsers zich nog dagen lang hardnekkig verdedigden, ingegraven op de rechteroever van het Albertkanaal, tegen de Amerikanen.

In 1952 werd het kasteel en het park na verkaveling gekocht door de familie Smet - Heylen, die het in 1955 gesloopt hebben. Al de bomen in het park en langs de dreef, voornamelijk Amerikaanse eik, rode beuk en plataan werden gekapt. Alleen de in vierkantvorm gebouwde dienstgebouwen o.a. paardenstallen, staan nog overeind, dragen nog steeds de sporen van de oorlog. Op de poort hangt een plaatje met de tekst "Militaire bezetting - verboden voor burgers". Binnen vond men op vele muren tekeningen met talrijke spreuken gericht tegen de

bezetter. Met de rest van het kasteel werden de vijvers dichtgegooid. De eikenbomen langs de dreef en rond het kasteel zijn ook al allemaal gekapt. Spijtig toch.....

Dit monumentale dienstgebouw is in 1999 op vakkundige wijze gerestaureerd, en zo van verval gespaard gebleven, ze zijn van dergelijke omvang dat zij de allure van kasteel aannemen.

Van het Zangerij complex blijven verder nog over, het park en de vijvers, de watermolen en de ijskelder, deze laatste ligt buiten de grachten van het park, is nu een slaapplek voor vele vleermuizen. Vroeger diende deze ijskelder, 's winters werd het ijs van de vijvers in deze ijskelder opgeslagen, zo kon men in de zomer, indien er ijs nodig was voor een zieke of een ongeluk, de gewone burger met iets of wat voorspraak ijs gaan halen, indien nodig.

De laatste bewoners van het kasteel

De kinderen uit het huwelijk de Lamberts-Cruts.

1. Caroline, barones, geboren in 1862, ongehuwd en overleden en begraven te Eigenbilzen. Zij werd langdurig verpleegd door een grauwezuster uit het Tongers ziekenhuis.
2. Marguerite, barones, gehuwd met baron de Woelmont uit Gors op Leeuw.
Hun kinderen;
 - a. Ghislain de Woelmont, hij huwde in het Luikse.
 - b. Henriette de Woelmont, geboren te Maillen op 28 juli 1892 en overleden te St.Lambrechts-Woluwe op 23 februari 1974. zij huwde met René Feuiltaine, een Franse officier, geboren te Parijs op 17 februari 1894 en overleden te Brussel op 5 maart 1972. beiden werden te Eigenbilzen begraven. Zij hadden twee kinderen, Marie-Josèphe (1923-1934) is begraven hier in Eigenbilzen achter het koetshuis in de grafkelder. En Emilie Feuiltaine, is gehuwd met de Boley en hebben twee zonen, Tanguy en Joël. Emilie is hier op het kerkhof gegraven in 2010, kregen niet de toelating van de gemeente om begraven te worden bij haar zuster achter het koetshuis.
 - c. Yvan de Woelmont, huwde met een Franse en werd begraven in het zuiden van Frankrijk.
3. Emile-Louis, geboren te Eigenbilzen op 3 juli 1865 en overleden te Schaarbeek op 6 december 1949, was gehuwd en te Eigenbilzen begraven.
4. Rodolphe August de Lamberts-Cortenbach, geboren te Eigenbilzen op 2 september 1868 en overleden te Brussel op 30 augustus 1917, hij huwde in 1913 met Madeleine de Festraets. Het paar had geen kinderen. Rodolphe August de Lamberts-Cortenbach is de laatste bewoner geweest van het kasteel Zangerij. Mevrouw werkte voor de blinden en was zeer vroom.

In 1909 werd de vrije lagere jongensschool gebouwd op grond van de baron en van Hendrik Willems aan de spoorweg en ook door hen bestuurd. Op 16 januari 1910, werd een adoptie van de jongensschool voorgesteld, een overeenkomst tussen college van burgemeester en schepenen, vertegenwoordigd door: Godfried Withofs, burgemeester en schepenen Michiel Swennen en Theodoor Martens, Willem Lathouwers, gemeentesecretaris en E.H. Spaas, pastoor.

5. Sofie-Marie, geboren in 1870. zij was gehuwd en overleden op het kasteel van Zangerij op 2 mei 1932. door de aanleg van het Albertkanaal werd het goed in twee delen gesplitst. Het deel achter het kanaal (42ha) werd in 1933 door het gemeentebestuur van Eigenbilzen aangekocht voor 226.000 fr. en is nu het natuureservaat de Hoeffaert.

Tehuis voor kinderen

In de maand januari 1944 werd een 'Te Huis' voor kinderen, in het kasteel van Zangerij opgericht. De toenmalige eigenaar, baron de Lamberts had het kasteel verlaten en was te Brussel gaan wonen. De bewaking van het kasteel had hij toevertrouwd aan Cornelis Stulens (1892-1961). De vorige beheerder van de goederen van het kasteel was de heer Melchior Verpoorten (1828-1897)afkomstig uit Meerhout en was gehuwd met Elisa Mertens uit Mol. Zij hadden samen 7 kinderen, waarvan Roza, gehuwd met Peter Nulens dit waren de ouders van Hubert (Bér van der Wûlkes) en Margriet, gehuwd met Willem Liebens, zij hadden 18 kinderen waarvan er 10 als kind gestorven zijn. Uit dit huwelijk kende wij Elisa gehuwd met Vanheusden Nicolas (klaeske) en Roza gehuwd met Mathieu Steegen (ritte). Melchior was gedurende 21 jaar in dienst van de kasteelheren. De baron was blij dat een deel van de gebouwen alzo besteed was aan een liefdadig werk, te meer dat op die manier ook een bestendig toezicht kon gehouden worden op de overige gebouwen en op de inboedel van het kasteel.

E.H.Bernard Claessens, oud bestuurder van de technische school van St.Janberg te Maaseik, werd als rector van het kindertehuis, door Mgr. Kerkhofs, bisschop van Luik, aangesteld.

Alles verliep gunstig, tot grote voldoening van de kinderen, hun ouders en ook van het personeel. Kort na de landing van de Verbondenen in Normandië, werden de Duitsers uit Frankrijk en ons land verdreven. Op die terugtocht zou nog van alles gebeuren.

Op vrijdag 1 september 1944 waren de ouders die te Genk, Munsterbilzen en elders woonden ongerust geworden en kwamen in aller haast hun kinderen op het kasteel weghalen. De volgende dag, 2 september, kwam er reeds een bevel tot inkwartiering van Duitse soldaten. Gans het personeel, rector Claessens uitgezonderd, sloeg op de vlucht. Hij was een uitzonderlijk begaafd man, gediensig, vroom en baatzuchtig. Hij zou zo lang en zo goed mogelijk de ter plaatse aanwezige bezittingen van zijn school, alsook die van het kasteel onder zijn hoede nemen. Gedurende de negen maanden dat hij er verbleef had hij allerhande materiaal en gereedschap in de school ondergebracht, waarmee hij alle soorten meubeltjes en schoolgerief vervaardigde. Ook de oude meubels van het kasteel bracht hij in orde. Aannemer Leo Swennen "Lio van Aotje"(1878-1959), die als schrijnwerker goed op de hoogte was van houtbewerking, stond hem nu en dan graag ter zijde. Als rector Claessens op 23 september 1944 vaarwel zij aan het kasteel, nam Leo Swennen ook actief deel aan zijn verhuis.

E.H.Claessens was op het einde van de oorlog met toestemming van zijn bisschop rector, in de betekenis van overste van een klooster of stichting, van de stichting van 'Moeder en Kind' in het kasteel Zangerij te Eigenbilzen.

Hij maakte in Zangerij de bevrijding mee en heeft zijn belevenissen zorgvuldig dag na dag genoteerd.

Het personeel op het kasteel was in die periode:

De familie Vandegoor, stond goed aangeschreven op het kasteel.

Vader Louis, was afkomstig uit Veltem en zijn vrouw Caroline Verbiest kwam uit Bucken.

Hun zonen:

Louis, (de gard) was de boswachter, gehuwd met Meers Maria.

Frans, woonden met zijn gezin op de Hoeffaert, midden in de bossen achter het kanaal en eigendom van Zangerij. Had later de zagerij aan de Heseputterstraat die hij uitbaatte met zijn zonen, Frans was gehuwd met Meesters Elisa.

Henrie, de molenaar, die later een molen te Munsterbilzen bouwden, hij was gehuwd met Dello Elisa.

De pachter op de boerderij was Geurts uit Briegden, hij was gehuwd met Moors Catharina uit Mopertingen, zij was de zuster van Michel Moors (monument), zij woonden er met hun gezin van 1940, drie weken voordat de oorlog uitbrak en dat tot 1950.

De hovenier was, Vandevenne Jan, afkomstig van het Heike, en gehuwd met Peters Agnes uit Munsterbilzen.

De koetsier was, Poesmans Mathieu, afkomstig uit Hoeselt en gehuwd met Stulens Elisa (van Lense). Mathieu, verzorgde de paarden, het getuig en de voertuigen, daarin werd hij in bijgestaan door Isabella Muizenbeek, zij verzorgde de koeien, melken, hoeden en de stallen schoon maken.

In de jaren 30 was Lambert Broux, geboren in 1903 was op het kasteel de man die alles in goede banen moest leiden, met zijn witte handschoenen aan deed hij alle interne zaken zoals, deuren openen voor het herenvolk, inspectie op de kleding van het personeel en het nazicht op de gedekte tafels en nog van alles meer.

Zijn vrouw Sofie Packlè, geboren te Lanaken in 1910 was werkzaam in de keuken, de toen nog in leven barones Sofie de Lamberts had toevallig dezelfde naam als haar onderdaan, en dat kon niet op het kasteel, daarom werd zij met hare tweede naam genoemd Marie-Therèse.

De Dommestiek of bediende was, Jadoul Bernard, afkomstig uit Ferville (Walonië) geboren op 25 maart 1881 gehuwd met Moosen Katrien. Bernard was een echte heer, ook met de witte handschoenen aan verwelkomde hij de binnenrijdende koetsen of wagens en vergezelde de bezoekers tot aan de deur. Hij stond ook in voor de huisdieren (katten en honden) ze manieren leren uitlaten en voederen. Bernard overleed op 12 januari 1941.

De familie Claesen, was ook in dienst op het kasteel, Gillis, werkte in den hof, Joanna was kok en Trein deed de was die daar in bijgestaan werd door Appermans Cornelia.

Bijna iedereen in het dorp werkte voor de baron. Men verdiende een knepke (5 cent of 5 honderdste van 5 frank) per dag. Op het einde van de week kocht men van dat geld roggemeel en kippenvoer in de molen van Zangerij. Iedereen had zijn eigen kleine boerderij: een varken, een paar geiten of schapen, enkele kippen, een klein lapje grond in het veld voor aardappelen, een moestuin achter het huis. Had men in het voorjaar kuikentjes dan kon men deze tegen een kleine vergoeding afgeven op het kasteel. Vanuit heel de omgeving kwam men te voet op klompen naar het kasteel om er te werken. Er waren keldermeiden die zorgden voor de melk en de kaas, keukenmeiden en bovenmeiden voor het fijnere werk. Zij stonden allemaal onder toezicht van een oppermeid.

De bovenmeiden maakten in het voorjaar alle matrassen los en schudden de vulling uit op de zolderkamers. Alles werd dan los geplukt en terug in de beddenzakken gestoken. Dit omvangrijk werk nam weken in beslag en werd uitgevoerd in groepen van 10 tot 20 meisjes. Alle werknemers kwamen voor op een lijst die op het gemeentehuis lag. Jaarlijks rond Pasen, kwam iemand van het kasteel daar langs en noteerde de namen van werknemers, die dat jaar een communicant hadden. De ouders kregen dan op het kasteel een groot stuk stof om kleren te maken. De mensen prezen deze liefdadigheid van de kasteelheer. Weinigen wisten dat de familie een groot stoffenfabriek bezat in Brussel.

Nu volgt het verhaal geschreven uit het dagboek door E.H.Claessens.

Vrijdag 1 september 1944.

De ouders komen reeds hun kinderen halen; bezoek voor inkwartiering vanwege de Duitsers.

Zaterdag 2 september

Bevel tot ontruiming voor 17 uur 's avonds. Er worden stappen gedaan te Bilzen bij de Duitse majoor. Antwoord "das Kinderheim darf nicht belegt werden" (in het kinderkuis mag niet ingekwartierd worden). De kinderen weenden. Hals over kop moest alles opgeruimd worden wat de kinderen en het personeel toebehoorde. Om 17 uur zouden de Duitser met een camion zenden om de kinderen van Genk naar huis te brengen. Er kwam natuurlijk geen camion. Zo moesten de kinderen met de laatst lopende tram te Munsterbilzen naar Genk gebracht worden. De familie Clijsters ging in Bilzen slapen, daar hier alles belegt was, voorlopig mijn slaapkamer en de kamers van de familie Clijsters (de familie Clijsters had daar ook een intrek want de gezusters waren er onderwijzeres). Voor alle zekerheid hadden we een bedje op mijn zitkamer geplaatst. Ik heb daar dan een paar nachten geslapen. 's Avonds kwam de bode zeggen dat er toch geen inkwartiering zou komen. Maar 's nachts rond 2 uur kwamen er een honderdtal Duitse soldaten van het vliegwezen. Alle beschikbare bedden werden bezet en de zalen vol stro gelegd. Er was een dokter en een licht gewonden bij. Ze waren niet brutaal, ze bleven tot zondag hier en vertrokken zondagnacht.

Maandag 4 september

Gans het personeel is nu vertrokken te voet of per fiets. Mevrouw Clijsters had nog alles zo veel mogelijk geregeld, betreffende de voorraad die nog hier was. Van Gellik waren ze met een Duitse auto een en ander komen halen. Ze konden echter geen tweede keer terug keren, ze hadden nog zoveel kunnen meenemen, keukengerief, enz.. (dat daarna gestolen werd). Mevrouw Clijsters, haar zuster met de kinderen, reeds gevlucht uit Bilzen, waren aangekomen op Zangerij om samen met de ganse familie te vluchten, "maar waar heen". Ze waren zwaar geladen, gingen door de dreef langs de molen in de richting Zutendaal. Het was tijd want 's anderdaags lagen daar de bossen vol met weerstanders witte brigade en partizanen. Het kasteel stond voortaan onder de hoede van de heer Cornelis Stulens, maar die woonden in Eigenbilzen, hij was de huisbewaarder van de baron de Lamberts. Ik ga eten bij Jan, de hovenier, aan wie mevrouw voorraad had gegeven voor mij.

Dinsdag 5 september

Mr. Stulens en ik hadden een opschrift gemaakt in het Vlaams en Frans en boven de hoofd ingang geplaatst.

"DIT KASTEEL IS EIGENDOM VAN BARON DE LAMBERTS, BRUSSEL EN STAAT ONDER DE HOEDE VAN ZIJN VERTEGEWOORDIGER CORNELIS STULENS".

De weerstanders in burger in de buurt droegen enkel een driekleurig lint.

Woensdag 6 september

We waren onder in de eetzaal bezig stro op te ruimen, toen er hevig op de buitendeur geslagen werd en gebeld. De heer Stulens ging kijken, intussen hadden reeds 6 a 7 witte brigademannen, met hun geweren de vensters stukgeslagen en binnengekomen. Stulens moest met de handen omhoog gaan zitten. Ze liepen zenuwachtig rond en kwamen naar mij. De chef sprak Frans "Y-a-t'il des Boches ici?". Neen, hier was niemand dan wij. Ze liepen naar boven,

ik hoorde ze op de kamer van de heer Clijsters iets kapot slaan. Toen kwamen ze naar beneden met de foto's van de heer en mevrouw Clijsters. "Ah! Voila les boches". Toen trokken ze weg, de foto's hebben ze later aan het stadhuis van Bilzen opgehangen. De heer Clijsters was zagezegd vogelvrij verklaard.

Donderdag 7 september

Heel de dag alleen gebleven, de heer Stulens durfde niet meer komen daar het zeer gevaarlijk was. In de bossen dwaalden nog afzonderlijke Duitse soldatengroepen, er werd op geschoten, zodat ze uiterst verbitterd waren dat ze in de rug beschoten werden door mensen in burger. De ongelukkige pachter van Hommelen "Jan Steegen" (*kaver Jan*) werd daar het slachtoffer van. Hij werd terwijl hij vluchtte, neergeschoten aan de "*gebrande wei*" omdat zij meende dat hij een partizaan was. Op het Heike waar, zegt men, de witte brigade waren bijeen gekomen, werden drie huizen platgebrand en uit weerwraak drie mannen meegenomen over het kanaal. Er werd gezegd dat ze doodgeschoten waren, maar ze hebben ze later te Gellik losgelaten. Verschillende keren zijn hier nog witte brigaden geweest om dekens en hebben alles doorzocht naar Duitse wapens, tevergeefs.

Tegen de avond rond 16 uur werd er fel gevochten langs de kant van Munsterbilzen en het Heike. Kanon-en geweervuur, het kwam naderbij leek mij. Enige kogels knetterde tegen de kasteelmuren, één door 'n ruit aan de voorkant. Ik durfde pas om 20 uur naar de hovenier te gaan om wat te eten. Er werd me gezegd dat gisteren er zware ontploffingen zich hadden voorgedaan, waarschijnlijk kanaalbruggen die werden opgeblazen. Al de elektrisch licht was uitgevallen, gelukkig vond ik in de kelder nog een petroleumlampje om me van licht te voorzien. Om 22 uur werd er op de voordeur geklopt. Ik ga er met het lampje naartoe en 4 of 5 witte brigademannen slopen naar binnen. Ze waren niet op hun gemak, ze vroegen om te slapen. Ik mocht geen licht maken en ook niemand binnen laten, ik bracht ze naar de kamer van de gezusters Clijsters waar Vijf bedden stonden. Ik had den indruk dat ze bang waren dat er nog Duitse soldaten zouden komen. Ik ging toen naar mijn kamer, had nog lang gebeden voor een goede bewaring want morgen was het feest van O.L. Vrouw, ik betrouw op haar.

Vrijdag 8 september

Nauwelijks was ik gisterenavond, na 23 uur, wat ingeslapen of er werd met veel lawaai geklopt op de voordeur. Dat klom akelig in het lege kasteel. Ik was wel wat verschrikt. Waren het Duitsers? Wat zou er gebeuren als ze hier partizanen aantreffen. Ik twijfelde, wat te doen? Toen sloegen ze het glas in de voordeur stuk. Ik hoorde ze de trappen oplopen, ze wisten waar mijn kamer was, sommigen moesten me kennen daar ze overdag al hier waren geweest, het waren witte brigademannen. Ze vroegen me waarom ik niet open deed, ik antwoorde je liet me de tijd niet en trouwens uw kameraden hebben me verboden de deur te openen voor niemand. Deze brigademannen hadden zo'n 200 a 250 mensen bij hun, er waren meisjes, vrouwen en kinderen bij die hier allemaal moesten slapen. Er werd geplunderd door deze mensen, toen ik op mijn zitkamer kwam hadden ze de deur opengebroken en lagen er ook in mijn tapijt gerold te slapen. Na de mis ging ik op mijn werkplaats zien, de deur was ook opengebroken, ze hadden er ook geslapen en waren bezig met alles te doorsnuffelen, en hadden reeds veel meegenomen.

Om 11 uur kwam een vrachtwagen geladen met kaki overalls, ze gingen zich allen in tenue zetten, tegen half een stonden ze klaar om te vertrekken. Maar de vrachtwagen was weer terug volgeladen met spullen van het kasteel wat ze gestolen hadden. Ze reden richting Bilzen, "er waren ook Russen bij", in Bilzen waren momenteel geen Duitsers. Het ergste was nog dat de mensen van de omgeving nu alles begonnen weg te halen. Er was een vrouw bij die had een papier, waardoor ze van de witte brigade toelating had (om bewezen dienste) alles mee te nemen, dat niet van de baron was maar van het kindertehuis. De kolen werden kar na kar weggehaald, wel voor een fortuin. Ik moest maar lijdzaam toezien, ik was alleen, toen ik iets zij tot dat vrouwmens werd ik toegesnuwd " dat ze dit wel verdiend had en er niets van

hoefde te biechten”. Na het weg trekken van iedereen heerste hier een onbeschrijflijke wanorde alles was vernield, het portret van de Koninklijke familie was afgescheurd, op het bord in de klas hamer en sikkel getekend, alsook het volgend opschrift:

“en toch zullen we ze hebben de moffen”

“De laatste bewoners van deze kamer smaken het genoeg binnen enkele uren van het zwart gespuis verlost te zijn”

“wie laatst lacht, best lacht, hee! zwarte nachtridders”

Met ondertekening, “het ondergronds leger”.

Daar de elektrische stroom uitgevallen was en de waterbassins leeg waren omdat de pomp niet kon werken bij gebrek aan stroom, waren alle wc’s verstopt en opgehoopt vol. In alle mogelijke recipiënten hadden ze hun behoefte gedaan, zelf in de waterbakken van de waterleiding, het was walgelijk in die stank moest ik leven.

Op de kamers van de familie Clijsters was het nog afschuwelijker. Alle portretten en familie-souvenirs verscheurd en vertrappelt. Het grote portret van mevrouw Rubens zaliger was ook stukgeslagen en verscheurd. Alle registers en waardevolle papieren verscheurd en meegenomen. Ik heb alles ongeroerd laten liggen, zodat later de pastoor van Eigenbilzen en Munsterbilzen het konden zien wat hier was gebeurd. En dit alles vooral uit haat tegen de familie Clijsters, die toch niemand kwaad deden.

De ganse dag is er fel geschoten aan het kanaal en Eigenbilzen, niet te verwonderen dat de plunderaars de andere kant uit gingen.

Er schijnen nog steeds Duitsers in de bossen te zijn. Om half vier gingen alle mensen uit de buurt lopen, daar enkele Duitsers achter het huis van de boswachter waren gezien.

Het was zeer gevaarlijk daar de opgejaagde Duitse soldaten verbitterd waren tegen de partizanen die op hen geschoten hadden. Daarom, zegt men, werden later ook granaten van over het kanaal op Eigenbilzen geschoten.

Om 18,30 uur reed een pantserwagen voor, de officier sprak Frans, hij vroeg als er nog Duitsers waren, ik zegde hem wat ik wist. Hij vroeg of hier enkel V.N.V. kinderen waren geweest. Ik zij hem dat alle kinderen hier werden toegelaten zonder onderscheid.

Om 20 uur bracht de hovenier mij gauw wat te eten, want ze durfden niet op Zangerij blijven slapen, maar gingen naar Munsterbilzen. Ik heb alles goed gesloten, ik zat daar moederziel alleen, alles daverde er word nog voortdurend vanaf het kanaal geschoten.

Zaterdag 9 september

Spijts alles, rustig geslapen, er werd nog steeds geschoten ik denk met mortieren of kanonnen, van weerszijden van het kanaal, rond 11 uur was alles weer stil. Enkele Amerikaanse pantserauto’s komen rond 14 uur door de dreef gereden tot aan de molen. De soldaten gaan te voet de bossen in opzoek naar Duitse soldaten. Er werd van alles verteld, in Zutendaal zouden de Amerikanen een brug geslagen hebben, later bleek dit voorbarig, ook dat de grote brug van Veldwezelt zou gesprongen zijn, later ook al anders, maar die van Briedgen was wel gesprongen.

Vliegtuigen zweefden voortdurend heel langzaam heen en weer. “observation” zegden ze. De kanonnen schieten voortdurend, ongeveer boven het kasteel hoort men de obussen door de lucht gieren en verder met hels lawaai ontploffen. Er was op dit moment ook nog hevig mitrailleurvuur in de bossen achter de molen, richting het kanaal dunkt me, naar het schijnt komen nog Duitse soldaten over het kanaal naar deze kant.

Om 20 uur werd er weer gebeld, een vrouw uit Tongeren die gevluht was met haar kinderen vroeg onderdak, daar ze niet verder door kon naar Genk. Juist begonnen ze zo vreselijk te schieten dat ze niet durfde te blijven. Ze vond dan onderdak bij de pachter of de molenaar, bij de hovenier was heel de familie gevluht want er waren al menige obussen in het dorp gevallen. Twee Amerikanen kwamen binnen, heel gemoedelijk praten. *“Reverend Father”*

zegde hij. Een was methodist en haalde een bijbel boven. “*Sunday*” zegde hij, morgen zondag en hij vouwde zijn handen. Deelde sigaretten uit en vroegen naar water, ze gaven pakjes met poeder om limonade te maken, hij zou nog tabak brengen, maar ik vernam dat hij ’s anderendaags gesneuveld is of toch gewond werd.

Hier in de schuur en de stallen waren veel vluchtelingen uit Eigenbilzen gelogeed, met koeien, schapen, ezels, konijnen enz...er was ter plaatse volop melk. Zij waren bang voor het geschut, maar werden getroost als ze hoorden dat de Amerikanen reeds tot Munsterbilzen gekomen waren. Op dit moment hebben ze al zo gezegde zwarten aangehouden en mishandeld te Bilzen.

Zondag 10 september

Rond 6 uur in morgen begint weer het trommelvuur, ik vraag me af hoe ze dat daar over het kanaal kunnen uithouden. De H. mis gedaan voor de burens en nog vluchtelingen uit Eigenbilzen, onder een echte regen van voorbij fluitende obussen.

De mensen vertellen dat heel Eigenbilzen op de vlucht is. Een officier zou gezegd hebben dat de Duitsers nieuwe kanonnen aanvoerden en dat het bombardement nog zou verdubbelen.

De Amerikaanse soldaten kwamen met zware pantserauto's en camouflerden ze onder de bomen in het park. Ze waren vriendelijk en deelde snoep uit aan de kinderen, morgen zou de algemene aanval op het kanaal beginnen. Om 21 uur kwam nog een ganse troep vluchtelingen. Ze slapen in de grote aardappelkelder onder de schuur. In Bilzen zouden er doden gevallen zijn van de Duitse obussen op de Amerikaanse batterijen.

Maandag 11 september

Deze nacht heb ik rustig geslapen, alleen rond 2 uur wat geweerschoten, maar verder bleef het rustig, ik heb buiten op de trappen wat met de mensen zitten praten. De lange dreef naar Munsterbilzen staat vol tanks en pantsers met de bedoeling dat de Duitsers nog een aanval zouden doen.

Dinsdag 12 september

Het was een woelige nacht, ik durfde niet naar bed te gaan, rond 24 uur geweerschoten vlakbij, daarna begonnen de tanks te schieten (ze hadden ook tanks ingegraven in de weide van de pachter). Rond de middag nog altijd geschut, de Duitser waren nog steeds aan den overkant van het kanaal de obussen vielen vlak bij het kasteel. Het is reeds de vijfde dag dat er geschoten wordt op de Duitse stelling aan den overkant van het kanaal, men vraagt zich af hoe daar nog iets kan leven of recht staan. Toch heb ik horen zeggen van mensen die daar waren gaan kijken, er was weinig te zien, ook schijnen er niet veel slachtoffers te zijn, men heeft nergens lijken gevonden. Het schone Zangerij begint me tegen te steken, ik ben weemoedig en bid veel, ik snak naar ergens een plaatsje waar ik nog enkele jaren stil en vergeten bij de mijnen moge doorbrengen.

Woensdag 13 september

Deze nacht nogal rustig geslapen, enkele keren wakker geschoten door ontploffingen. Rond 7 uur is de heer Stulens nog eens durven komen, hij stond verslagen toen hij het kasteel terug zag. Wat een wanorde in het grote salon waar de kinderen nooit in mochten komen. De zachte kussens van de antieke empire zetels en stoelen waren weg. Het groot mahoniehouten bureau van de baron, dat ik juist volledig hersteld en opgepolijst had, open en smerig en de sleuteltjes, die ik met zoveel geduld heb hermaakt, waren verdwenen. Daar naast in het boudoir van de barones, dat op bezoekdagen als spreekkamer diende voor de ouders, en waar ook de naaisters met de juffrouwen de kleren van de kinderen herstelden, er lag alles dooreen gesmeten en al wat bruikbaar was, was weg.

Donderdag 14 september

Rond middernacht hevig kanonvuur, om half acht een paar geweldige ontploffingen. In de namiddag een tijd lang hevig geschut uit de richting van Munsterbilzen in de richting van Lanaken. Ik heb den indruk dat de Duitsers in die richting wijken.

Bij het vallen van de avond kwam de pastoor van Munsterbilzen me melden dat de Duitsers aan het terug trekken waren. Het geruststellend nieuws wordt bevestigd, wat een opluchting!. Er is per geluk geen enkele obus op het kasteel terecht gekomen, de vluchtelingen van Eigenbilzen trekken al terug naar huis.

Vrijdag 15 september

Deze morgen kwam een majoor van de witte brigade in Belgisch uniform, samen met notaris Haffmans, klerk en de heer Stulens, kasteelbewaarder, om te onderzoeken wat weg was van de baron. Die majoor was een beschaafd en ernstig man, ik moest hem alles vertellen wat er gebeurd was, de Rijkswacht zal verwittigd worden en een onderzoek instellen. Voorlopig kan er wegens de wanorde geen sprake zijn van het controleren van de inventaris, eerst moet alles in orde gebracht worden. Om 13 uur komt een witte brigademan vragen of er een bood is om over het kanaal te varen, want de brug werd opgeblazen op 10 mei 1940, en de boot van de vijver in het park was gezonken.

Zaterdag 16 september

's morgens kwamen drie gendarmen waaronder een van Maaseik, V., om eens alles na te kijken en gingen met de heer Stulens naar het Heike bij de mensen die alles weghaalden. Ze vonden daar veel, maar niet alles. Ze maakte een inventaris op, alles moest terug en ik moest die verklaring ondertekenen. Of van terug brengen iets zal komen? Ik denk de Rijkswacht niet te veel te zeggen heeft. Ze gingen ook eens kijken op de kamers van de familie Clijsters, ze vonden in de kasten nog van dezelfde kleeerhangers als op het Heike, en dat sprak van zich zelf.

Zondag 17 september

Tegen de morgen zwaar geschut aan de Maaskant. Er wordt verteld dat de Amerikanen een eind teruggeslagen zijn.

Maandag 18 september

Niet veel te horen dan ver weg, 's avonds nog enkele kanonschoten.

Dinsdag 19 september

Overdag stil, met in de verte gerommel van vliegtuigen, enige bommen en luchtgevechten. Gisteravond, kwam de pastoor van Eigenbilzen mij wat opmonteren, hij stelde voor bij hem te komen logeren.

Woensdag 20 september

In de nacht nog hevige luchtgevechten, over dag stil. Rond 15 uur kwamen Twee witte brigademannen uit Eigenbilzen met Louis de garde, nog een s alles doorsnuffelen en opschrijven wat aan het tehuis toebehoorde. Iemand speelt hier een valse rol, ze sloten de klassen en Louis moest de sleutels meenemen. Nu was mij de toegang ontzegd, de sleutel van de kamer van dhr. Clijsters mocht ik bewaren, maar ik mocht er niemand binnen laten, Ze hadden de deuren verzegeld. Om 17 uur wordt er gebeld iemand komt de trappen op, ik ga zien en verschrik, god! Paul Clijsters. Wat gaat gij beginnen, ge kunt hier niet blijven, ze zoeken u, als ze u vinden schieten ze u dood.

“ik kom hier niet schuilen, ik ga me aangeven en kom alleen maar afscheid nemen”. Hij vroeg mijn zegen en knielde, ik heb mij niets te verwijten, mijn geweten is gerust, zij hij. Ik

ging met hem tot aan de deur en zag hem wegrijden met zijn fiets langs de dreef. Daar hebben ze hem aangehouden en naar Bilzen gebracht; hij is daar als een boosdoener mishandeld. Arme brave man, zacht en een reine idealist. Een half uur later waren hier twee witte brigade mannen om uitleg, ze konden me niets maken, daar ze hem hebben zien binnen en weer buiten gaan. Ze spraken van moordenaar en vogelvrij verklaarde. Ik gaf hen daar een gepast antwoord op.

Donderdag, 21 september

De ganse dag hebben de witte brigaden alles doorzocht, braken ook nog de gesloten kamers en zolder open, waar de zaken van de baron waren opgeborgen. De geheime kamer, waar het kostbaar porselein van de baron stond, hebben ze niet gevonden. Alles wat de familie Clijsters toebehoorde wordt zagezegd aangeslagen, opgeladen en meegenomen. Er werd nog gezegd *“niemand mag op het kasteel komen zonder de toelating van de witte brigade van Eigenbilzen”*.

Vrijdag 22 september

Eergisteren avond terwijl we aan het eten waren bij Jan, de hovenier, zagen we in de linden dreef de heer Moens (de rentmeester van het kasteel) in druk gesprek met Louis de gard, sinds dien zijn die van Eigenbilzen me het leven beginnen zuur te maken. Deze morgen zijn ze weer hier geweest om te zoeken, een van hen kwam me zeggen dat ik het kasteel moest verlaten, want mr. Moens heeft een brief van de barones ontvangen dat er niemand meer mag blijven. Zo, zeg maar aan den heer Moens dat hij, ten eerste geen post ontvangen heeft, daar de post niet werkt, ten tweede dat hij hier op het kasteel niets te zoeken heeft, alleen de heer Stulens. Ik ga niet weg voordat ik mijn zaken heb ingepakt, en een onderkomen gevonden heb. Ze verzegelde sommige deuren waar ze een en ander hadden binnen gebracht, o. a. schoolgerief. Later hebben ze het schoolgerief en schoolmeubels (gedeeltelijk) naar de school van de heer Moens te Eigenbilzen gebracht. Ik verneem dat ze de ganse familie Clijsters hebben aangehouden behalve Mado (een der zussen).

In de namiddag komen ze ook op mijn kamer, ik was aan het inpakken met de heer Stulens. Er was een meisje van Mopertingen bij, een zeer brutaal stuk, dat vloekte als een ketter. Ze zei tegen de heer Stulens, op mij bedoelend *“gij zult toch niet zeggen dat hij geen zwarte is, hij had toch niets toen hij op Zangerij aankwam dan een vallieske, is dat alles van hem?”*. Ze had mijn bakje met lepels en vorken reeds te pakken, laat staan a.u.b. jufvrouw, dat is van mij. Met een smak gooiden ze alles op de grond en ging woedend buiten.

Zaterdag 23 september

Dit zal, hoop ik, mijn laatste dag op Zangerij zijn. Ik laar door de heer Stulens vragen dat aannemer Swennen me kan komen helpen met inpakken en verhuizen. De heer Swennen kwam al vroeg helpen, kisten en meubels zijn al deels naar beneden gedragen en opgeladen op een boerenkar zo naar de pastorie van Eigenbilzen. Twee witte brigademannen kwamen naar me toe en zei;

“wat kwam jij doen hier in dat nest, ge had hier nooit mogen komen”. Ik ben hier gekomen met de toestemming van Mgr. de bisschop, hij geloofde me niet, ik zei, kom maar eens mee naar mijn kamer ik zal u de brieven eens laten lezen. Die gelezen te hebben, had hij niets meer gezegd. Even later kwam mijn trouwe vriend kanunnik Coenen, ik was doodop en zat terneergeslagen op een kist, hij monterde mij op en sprak mij moed in.

Een tweede karretje vertrekt met mijn meubels, een derde komt nog na 16 uur. Ik heb nog wat beddengoed en kerkgewaden ingepakt met de hulp van de heren Stulens, Swennen en zijn knecht Jef.

Vaarwel Zangerij! Ik verlaat u zonder spijt en toch waart ge me dierbaar geworden. Dit verblijf van negen maanden kwam me geldelijk duur te staan. Het kostte me 5.000 à 6.000 Fr.

aan al wat ik kocht, ik heb nooit enige vergoeding willen aannemen, alleen de kost. Vaarwel mooie omgeving, ik zal je wel nooit meer terug zien. Ik ga nog wat eten bij de hovenier en dan vertrekken we te voet, Jan en Nes, zijn vrouwtje vergezellen mij. Wij stappen langzaam te voet tot bij de familie Stulens, een voituurke met de heer Swennen komt me daar afhalen en brengt me naar de pastorie rond 20 uur. Ik zal pastoor Meekers en zijn meid Maria en al de anderen nooit genoeg kunnen danken voor wat ze voor mij deden.

Zondag 24 september

Ik lees de H. mis in het stemmig kapelletje in het klooster van de E. Zusters te Eigenbilzen, na de mis moet ik blijven koffie drinken, gelijk ik het nooit gewoon was.

Het dorp is er nog betrekkelijk goed vanaf gekomen, beter dan in 1940, onder heel de oorlog was het hier rustig. De overwinning heeft hier ook geen vrede gebracht, integendeel.

Maandag 25 september

De rest van mijn bezittingen werden deze morgen nog opgehaald op Zangerij en alles onder gebracht in het houtmagazijn van de heer Leo Swennen. Deze avond is Jan de hovenier nog hier geweest en bracht nog wat voorraad voor mij.

Dinsdag 26 september

Ik kreeg bezoek van Yvonne Baerten-Swennen, die ook onderwijzeres was op het kasteel, ze hebben haar mishandeld, in het huis werd veel vernield, maar tenslotte werd ze vrijgelaten. Haar man Pierre, die ook op Zangerij was zit gevangen, zij is nu bij haar ouders en haar kindje. Dezelfde dag kwam mevr. Clijsters uit Bilzen nog even binnenlopen, ze durfde maar enkele ogenblikken blijven uit voorzichtigheid. Ze werd vrij gelaten omdat ze een kindje verwacht, ze kwam nog wat eigendommen van haar op Zangerij. Ze was gans overstuur en wist niet meer dat het kinderbedje, lijnwaad en nog meer bij de hovenier waren, ze was zeer blij dat hier nog het een en het ander van haar was dat ik wist te verstoppen, alles werd opgeladen en mee genomen naar Bilzen.

Woensdag 27 september

Veel luchtgevechten bijna de ganse dag.

Donderdag 28 september

Ontploffingen ook tijdens de nacht.

Vrijdag 29 september

Men spreek van V1 bommen, er zouden er in de omtrek veel gevallen zijn, ook raketbommen. Kreeg ook een eerste teken van leven uit Maaseik. De voorzitter van de openbare onderstand van Eigenbilzen had door bemiddeling een briefje gekregen uit Maaseik van zijn collega, mijn broer Mathieu, hij vroeg of hij hem kon inlichten waar ik gebleven was en hoe ik het stelde. De E.H. pastoor Meekers is vandaag met de fiets naar Bree geweest. J. Gijssen, drukker die met zijn nicht hertrouwd is, werd aangehouden en heel het huis en winkel leeg gestolen. De pastoor bracht zijn nichtje en petekind Jeanneke mee, die bracht wat afwisseling en vreugde in huis. Ook mijn neef Bernard (tandarts) uit Bree werd aangehouden, het geld en het goud voor tanden dat hij in huis had werd gestolen.

Zaterdag 30 september en zondag 1 oktober

Door een pater uit Lanaken vernemen we ook nieuws uit Hasselt, Pol Thys, bureeloverste aan de provincie werd ook aangehouden. Er kwam ook nieuws uit Hechtel.

Maandag 2 oktober

Er vlogen veel vliegtuigen over zonder ongelukken. Er kwam nieuws uit Maaseik, de stad werd gespaard en ook niet geplunderd. Veel aanhoudingen en plunderingen door het gepeupel, er waren wel deftige lieden aan het hoofd van de witte brigade, maar ze stonden machteloos tegenover dit geweld. Meerderen hebben dan ook onmiddellijk ontslag genomen.

Dinsdag 3 en 4 oktober

Bezoek gekregen van mijn neef Michel, die me eindelijk nieuws brengt over de familie en me meer in het bijzonder vertelt over de afschuwelijke dingen die in Maaseik gebeurd zijn. Hoe o. a. Thieuke van Wyck, verminkte Oostfrontstrijder, die geweigerd had te vluchten, werd vermoord en op een kruiwagen door de straten gevoerd. Er waren ook doden ingevolge ongelukken en schieten gevallen.

Donderdag 5 oktober

Tijdens de avond en 's nachts hevig geschut, ver weg, sirenes en ontploffingen, men denkt in Maastricht.

Vrijdag 6 oktober

Steeds hevig geschut en duidelijk mitrailleurvuur, heel de morgen en dat tot in de volgende nacht. Twee Duitse machines worden afgeschoten en twee piloten opgeleid, gelukkeig vielen er geen bommen, het waren verkenners.

Zaterdag 7 oktober

Vandaag hebben ze slager Hubert Bangels uit zijn huis gehaald en hem ferm geslagen, de commandant van de gendarmen is tussenbei gekomen, ze hebben hem op een kar weggevoerd.

Zondag 8 oktober en erna

Men verneemt dat de klokken van Munsterbilzen in Luik zijn teruggevonden. 's Avonds kwamen de witte brigade van Eigenbilzen de heer pastoor en zijn kapelaan ondervragen. Later werd een aan klacht tegen, de pastoor ingediend door de chef van de witte brigade, waarin hij zei dat hij de dag van het sermoen van de pastoor over de uitpattingen in ons dorp hem onmiddellijk wilden aanhouden. Maar het gelaten had uit eerbied voor de priester. Zo leerden ik ook de heer Jozef Vertessen kennen, ze hadden de man met een list naar Tongeren gelokt en hem daar zonder vorm van proces in de gevangenis gestopt. Het heeft veel inspanning gekost om hem na weken vrij te krijgen. De veldwachter (Jozef Broux) ging uit eigen beweging voor hem getuigen, en zei dat die hoogstaande man van 1940 af altijd bij zijn volk is gebleven als burgemeester. Nog op die zelfde dag begonnen de V bommen te komen, bij tientallen, met hun akelig geluid in de lucht, vooral tijdens de nacht.

Op een stikdonkere avond klopte het achter op de deur van de pastorie, het was mevrouw Bollen van de zagerij, wier man ook gevangen was onder valse aanklacht. Ze was met een van haar zonen zwaar beladen met valiezen en manden, ze kwam vragen om die op de pastorie te bergen. Ze verwachtte bij haar een huiszoeking. Bij mevrouw Van Roey hadden ze ook reeds huiszoeking gedaan, haar man was ook al weggevoerd, mevrouw en dochters hadden ze opgesloten en veel meegenomen.

Op 11 november, was er een optocht van de harmonie naar het monument van de gesneuvelde, waar de heer Moens een vaderlandse toespraak hield.

Intussen duurde het lang voordat er een oplossing kwam, ik vreesde dat ik door den duur te grote last werd voor de heer pastoor en zijn meid, hoe hartelijk ik hier ook welkom was.

Toen liet mij de heer pastoor van Eisden vragen of ik niet bij de zusters van Eisden wilde komen. Op 3 december, na het eten, kwam Maria zeggen “*meneer de rector daar houdt een Rode Kruiswagen stil voor de deur en er stappen twee zusters uit*”. Het belde en ik hoorde in de gang zeggen: “*we komen menheer de rector halen*”, het was zuster Elodie. Tegen de avond was ik in Eisden in mijn nieuw tehuis en werd er hartelijk ontvangen. Ik kreeg veel bezoek van familieleden en vrienden uit Eigenbilzen.

Van al de aanklachten die ik kreeg van vele, heb ik op dat alles een uitgebreid en gedetailleerd antwoord gegeven en daarna heb ik nooit meer iets vernomen, hoewel ik me verwachtte aan de intrekking van mijn burgerrechten.

Zijn slotwoorden, ’t zij hun allen van harte vergeven.

In 1952 werd het kasteel en het park na verkaveling gekocht door de familie Smet – Heylen, die het in 1955 gesloopt hebben. De toenmalige gemeenteraad besloot dat er geen geld was om het kasteel en alle andere eigendommen te kopen.

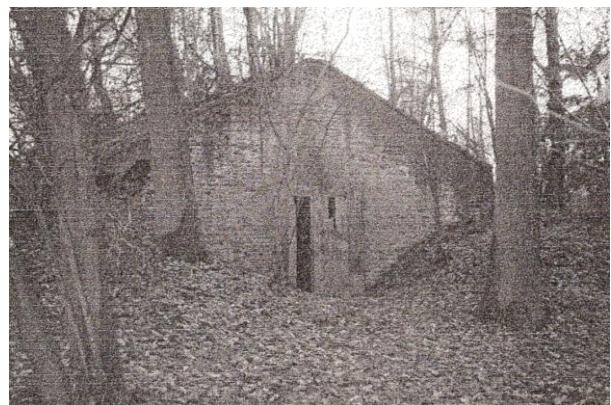
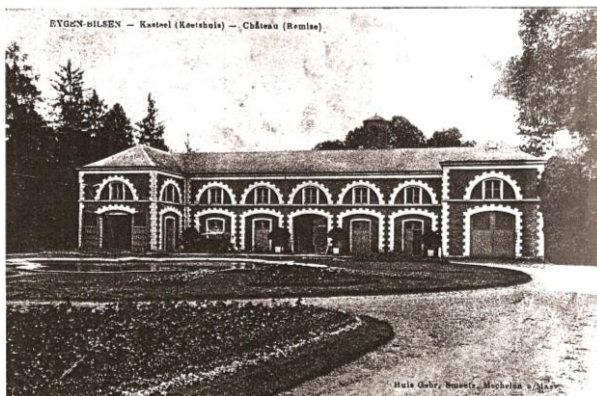
De nog overblijvende gebouwen van deze heerlijkheid.

Al de bomen in het park en langs de dreef, voornamelijk Amerikaanse eik, rode beuk en plataan werden gekapt. Alleen de vierkantvorm gebouwde dienstgebouwen (remise) o.a. paardenstallen, staan nog overeind, dragen nog steeds de sporen van de oorlog. Op de poort hangt een plaatje met de tekst “*Militaire bezetting - verboden voor burgers*”. Binnen vond men op vele muren tekeningen met talrijke spreuken gericht tegen de bezetter. Met de rest van het kasteel werden de vijvers dichtgegooid.

Dit monumentaal dienstgebouw is in 1999 op vakkundige wijze gerestaureerd, en zo van verval gespaard gebleven, ze zijn van dergelijke omvang dat zij de allure van kasteel aannemen.

Van het Zangerij complex blijven verder nog over, de remiese, het park en de vijvers, de **watermolen** en de ijskelder.

Deze laatste ligt buiten de grachten van het park, is nu slaappleats voor vele vleermuizen. Vroeger diende deze ijskelder, ’s winters werd het ijs van de vijvers in deze ijskelder opgeslagen, zo kon men in de zomer, indien er ijs nodig was voor de zieke of een ongeluk, kon de gewone burger met iets of wat voorspraak ijs gaan halen.

Hiermede heb ik met veel aandacht en overtuiging, iets mooi bij elkaar gebracht, veel plezier aan gehad en hoop van harte dat ik iedereen kan overtuigen van een heerlijk verleden van voor vele een weldoening. De baron heeft onze gemeente toch veel geschonken.

In 1809 werden het kasteel van Zangerij en de gronden wegens schulden verkocht aan de familie Colpin – Roemers. De familie de Heusch verhuisde in 1811 naar Frankrijk. Gerard Colpin werd geboren in 1772 te Valenciennes, zijn echtgenote Marie – Emerance Roemers

werd geboren in 1778 te Meerssen bij Maastricht. Hun dochter Caroline huwde met Baltus Cruts uit Amby Nederland. Deze familie breekt het oude waterkasteel volledig af en bouwt een nieuw kasteel in blokvorm met uitzonderlijk neerhof en stallingen. Zij leggen ook een nieuw park in Engelse stijl aan. Dit was het Zangerij zoals het bekend was bij de oudere Eigenbilzenaren.

Van 1815 tot 1830 was Maastricht de hoofdplaats van Eigenbilzen in de provincie Limburg. In 1820 werd bij koninklijk besluit 800 gulden toelage gegeven voor de bouw van een nieuwe pastorie. De commissaris van het district Maastricht keurde in 1830 nog een subsidie van 400 gulden goed. In 1831 werd er begonnen aan de afbraak van de oude pastorie en begonnen aan de huidige pastorie.

Op 9 juli 1831 aanvaardde het Nationaal Congres van België het traktaat der XVIII artikelen. Hierdoor kwam het deel van Limburg over de maas en Maastricht toe aan Nederland dat pas in 1839 dit traktaat zou aanvaarden. Eigenbilzen behoorde voortaan tot de provincie Limburg met als hoofdplaats Hasselt, tot het gerechtelijk arrondissement Tongeren en tot het kanton Bilzen.

Losse nota's:

In 1825 bestond de gemeenteraad uit Burgemeester en zes raadsleden.

Gery Colpin, kasteelheer van Zangerij, burgemeester benoemd bij K.B. op 30 oktober 1825

Meesters Jan,

Vansichen Jan,

Swennen Franciskus,

Joost Jan,

Brepoels Hubert,

Hougaerts Sebastiaan, bewoner van Klein Hommelen

Secretaris, Groven Willem, benoemd bij K.B. op 30 juli 1825

Plaatselijke ontvanger, Swennen Michiel, benoemd door de Deputatie der Staten op 18 augustus 1825.

Veldwachter, Schils Joannes, benoemd in zitting van 18 januari 1827, en op 2 mei 1828 vindt men hem te oud en gebrekkig. Hij wordt vervangen door Hoelbeekx Hendrik van Gellik.

Meesters Cornelis, veldwachter, geboren op 5 december 1836, had 38 jaar dienst, het was hij die de historische woorden uitsprak bij de zegening van de kerk in 1910 (TREG AON DE BREG).

De eerste grote verwezenlijking in Eigenbilzen na de onafhankelijkheid van België was de aanleg in 1856 van de spoorlijn 20 Hasselt - Maastricht begonnen en in 1868 in gebruik genomen. Er groeven meer dan 500 werklieden een tien meter diepe sleuf door de Hartenberg. Om de eenheid tussen Dorp en Locht te bewaren werden twee houten bruggen aangelegd over de spoorweg. Deze bruggen zouden in 1925 vervangen worden door de huidige metalen bruggen.

We melden wel dat: de Hartenberg werd onderbroken door de aanleg van de spoorweg, want het was Hartenberg tot aan de Molendries wat nu Kerkhoflaan is.

Het eerste station werd gebouwd langs de huidige Schaaibosstraat, vroeger Oude

Statiestraat, het tweede station werd aan de overkant gebouwd waar nu de sporthal staat.

Afschaffing der lijn in 1954, gesloten in 1957 en het station afgebroken in 1967 door Eduard Meers.

Deze spoorlijn vormt de scheidingslijn tussen Kempen en Haspengouw.

De Dorpsstraat vormt de scheiding tussen Maas en Scheldebekken.

Broeder Lambertus Meesters, kluizenaar van de kluis van Vrij - Hern. Op 21 september 1845 trok broeder van Sint-Franciscus (Lambertus) naar de voornoemde kluis, en werd er de laatste bewoner. Tijdens de cholera - epidemie van 1849 was hij de enige die de zieken durfde te verzorgen.

Op 9 augustus 1863 is Lathouwers Willem tot gemeentesecretaris benoemd.

In 1860 annexeerde Italië de pauselijke staten. Pius IX (1846-1878) deed een beroep op vrijwilligers uit heel Europa om tegen deze annexatie te strijden. Ondanks de inzet van de Zoeaven verloor de paus na tien jaar, zijn staten. Een van de zoeaven was de Eigenbilzenaar Joannes Eyken, geboren op 10 mei 1842 als de jongste zoon van Engelbertus en Catharina Haenen, zij was de tante van Marijke Haenen de grootmoeder van mijn vader Lambert Jans. Omdat Joannes zijn vader overleden was, moest Joannes de toestemming om als Zoeaaf naar Rome te vertrekken van zijn moeder krijgen. Op 6 januari 1868 werd hij te Brussel ingeschreven (nr. 3476) en op 12 januari 1868 kreeg hij in Rome het (nr.6788). Op 4 november 1868 overleed hij in Rome aan tyfus.

Voor zijn jarenlange inzet en zorgen voor de zieken kreeg hij in 1888 de burgerlijke medaille met kruis eerste klas.

Verenigingen, tientallen verenigingen werden opgericht en verdwenen ook weer. Meestal waren het eendaags vliegen, die door dezelfde personen meestal in cafe's werden opgericht om het zaakje te doen draaien.

Hier sommen we de voornaamste op:

De Zwitsers, de Jeugdige boeren met de blauwe kiel, de Vlaamsche kerels, de Bokkenleiders, de Oudsoldaten, de Eik, hulp in nood, de Boeren, veloclub de Eikel, schutterij St.Niklaas, schutterij O.L. Vrouw Presentatie, muziekvereniging Aurora, muziekvereniging Recht door Zee, de Klucht vrienden, de Woudrust, de Gezellige vrienden, het Plezierbootje, de Heidebloem, de Kielmannen, Studentenbond, Davidsfonds, Kruistochters, duivenbond de Bode, duivenbond de Kanaalduif, voetbalclub Fortuna en Sparta, B.J.B., N.S.B. en Vossenbond, toneelkring de Vlaamsche vrienden, wielerclub altijd vlugger.

Van enige van deze verenigingen vonden wij we iets meer uitleg.

Fanfare Aurora werd in 1877 gesticht onder impuls van Hubert Brepoels en E.H.Geyen kapelaan te Eigenbilzen van 1873 tot 1877. De toenmalige pastoor was niet erg gelukkig met deze stichting. Zelfs de bisschop werd ingeschakeld. Hij vermaande de kapelaan en plaatste hem over naar Koersel. Hubert Brepoels bleef vrijgezel en dirigeerde de fanfare van 1877 tot 1890.

Aurora, de Romeinse godin van de dageraad. Haar naam staat in onze taal voor morgenrood of dageraad.

De eerste bijeenkomsten van de fanfare hadden plaats in de brouwerij van (Cielke van derenkes) Marcel Brepoels (1858-1945) was gehuwd met Rosalie Withofs (1878-1958), zij was de zuster van Adolf Withofs, de grootvader van Annie van het Schuttershof.

Jan Withofs, de eerste voorzitter was de schoonvader van latere dirigent en bezieler Alfons Nivelte.

Aanvankelijk begon Aurora als zangmaatschappij "DE VLAAMSE KERELS" maar nog hetzelfde jaar omgevormd tot fanfare.

De Vlaamse kerels

In café “*de Vlaamse kerels*” op de Hartenberg te Eigenbilzen bij Pieter Nijst – Clerx.
Bij Pienijs op den Hatteberg.

Pieter Nijst geboren te Lanaken in 1865 en overleden in 1933 te E/b gehuwd met:
Elisabeth Clerx geboren te E/b in 1846 en overleden in 1933 te E/b zij was eerst gehuwd met
Jan Jans die samen dit huis hebben gebouwd Jan is overleden in 1896 en in 1901 huwde zij
den tweede keer nu met Pieter Nijst.

Elisabeth was de dochter van Gillis en Katrien Haenen.

Op 22 december 1885 werden de Vlaamse Kerels opgericht door enkele muzikliefhebbers in
voornoemd lokaal de voorzitter van de maatschappij was Adolf Nivelles.

Een bericht uit de Bilzenaar van 24 juli 1909

Verleden woensdag voerde het stoompaard van 10 uur de Vlaamse Kerels naar de Keizerlijke
badestad Aken. Roekelooze onderneming voor wie geen woord Duitsch kent, ja, maar voor
onze maatschappij was er geen nood, daar in haren schoot, verscheidene leden de Duitsche
sprake helemaal machtig zijn. Het was een heerlijk weder. Aken werd doorkruist in alle
richtingen, zoodat zelfs een hunner vreesden voor spioen gehouden te worden; immers met
die militaire kwestie in België, zeide hij, is men in Duitschland op zijn hoede. Verbaasd was
iedereen over de snelle ontwikkeling dezer grensstad. Wat groote en prachtige gebouwen, en
allen ijzersterk! En die nieuwe bijgebouwde straten zijn van beide kanten met paleizen bezet.
Nergens hebben wij een heerlijk park gevonden. Boven op den Lousberg hebben wij het
schoonste panorama genoten, dat men schilderen kan. Een Duitsche jonge herr, die dadelijk in
ons toeristen erkende, was zo lief en gedienschtig, dat hij ruim eene halve uur, van al deze
natuurschoonheden, den nauwkeurige uitleg gaf. Om drie uur werden de relikwieën der
heiligen vereerd, nadat men anderhalf uur had moeten schilderen vooraleer in de Domkerk te
geraken. Ofschoon een dag der week, was er zeer veel volk. Opvallend is de grootte en de
pracht der hotels. Aken geeft niet onder voor andere volkrijke steden ook werd er menig
pintje Munchener en Dortmunder op wederzijdsche gezondheid geledigd en trokken de “
Vlaamse Kerels”, gansch voldaan over hun uitstapje, naar België via Holland, weder, om aan
hunne achtbare wederhelft alles te vertellen wat zij gezien en gehoord hadden en haar tevens
te verzoeken toekomend jaar mee te reizen.

Op woensdag 22 december vierde de maatschappij hun 25 jarig bestaan. Het lokaal werd prachtig versiert. 's Avonds om 7 uur knalden 6 salvoschoten, fijne gerechten en lekkere dranken deden eer aan kok en gasten. Om 9 uur knalden nogmaals 6 salvoschoten waarna een prachtig geschenk werd aangeboden aan de waardin, mvr. Nijst, die gedurende 25 jaar de maatschappij trouw heeft gediend. Tenslotte werd een erevermelding gedaan aan de tenoren, baritons en bassen, die door hun zang het feest mee hebben opluisteren

Op zaterdag 3 december 1892 rond half een 's middags, is er brand ontstaan in de woning van Jan Hensen (pa van Fin van het zwat)(café du centre) op het dorpsplein. Een dichte rookwolk steeg eensklaps boven het huis op, weldra klepte de brandklok uit de toren en iedereen kwam kijken wat er aan de hand was. Er was veel volk om te helpen, enige meubels kon men redden doch aan blussen viel niet te denken. Deze herberg was reeds over vele jaren het lokaal van de "Jonge schutterij". Eer en lof aan hun kapitein, die met innige moed, trom en kledingstukken zijner schutters aan de vernielende vlammen heeft kunnen te ontrukken. Jammer is het helaas te moeten melden dat hun tweehonderdjarige standaard niet is kunnen gered worden. De schade is aanzienlijk en de jonge schutterij zit voor enige tijd zonder lokaal. Alles was verzekerd.

In 1885 (is Nivelles Alfons tot hoofdonderwijzer benoemd te Eigenbilzen en heeft vanaf het begin van zijn dienst, vanaf 1 oktober 1885 kosteloos een woning van de gemeente bewoond. Deze woning was een gedeelte van de gemeentenzaal op de Hartenberg (schoolhuis). En Swennen Matheus (Theviske) werd op 1 oktober 1887 tot schoolmeester benoemd.

In het jaar 1886 kwam de eerste tweetaligheid op onze munten, en in 1888 op de bankbiljetten. Dit door toedoen van premier Beernaerts, was te voren, als minister van openbare werken, actief in de uitbreiding van het spoor, kanalen, het spoor en wegennet. Hij ontving in 1909 de Nobelprijs van de vrede.

In 1901, werden de eerste nikkelstukken van 10 en 5 centiemen gemaakt en voorzien van een gaatje in het midden.

Publieke verkoop, op vrijdag 6 november 1891 ter herberge van Louis Hensen te Eigenbilzen. Brouwerij Brepoels, met volledig materiaal, woonhuis, schuur, stallingen en tuin gelegen in de Winkelomstraat te Eigenbilzen, groot 8,40 are.

Ruinpaard van 10 jaar, schone merrie van 5 jaar geschikt voor rij- koets- en trekpaard.

Een volle koe, vijf zeugen, een van yorksras, een beer en een loper.

Een kar met ladders en kompen, drie ploegen en twee eggen.

Huismeubels, draaibank, schaaftbank, bouten; blaasbalg, tangen en scharen.

Herberggerief, enige honderden champagneflessen, balans en bascule.

Uit de Bilzenaar op 25 februari 1893

Eigenbilzen in het jaar 1200

een aloud geschrift vroeger gevonden doch vergeeld en onleesbaar gemaakt door de tijd en wormen, dit zijn woorden over enige dorpen van het kanton Bilzen. Naar het schijnt maakte Eigenbilzen te dien jare deel uit van de parochie Gellik, die dus zonder twijfel de dagtekening van haar bestaan nog vroeger dan de 12de eeuw mag erkennen.

De eerste pastoor van deze verenigde parochies, wiens naam op het gevonden geschrift Vansichen of Vanzeelen moet betekenen, werd door de parochianen voor een termijn van zes maanden gehuurd en betaald in evenredigheid der ingeschreven parochianen, hij verbleef in zijn pastorij te Gellik.

De opzeggingen van tijd, vertrek of verplaatsing moesten van weerskanten drie maanden op voorhand in kennis van de parochieoverheid gebracht worden.

In het huidige gehucht Berenbroek, grenzend aan de heidevlakte bevond zich een klooster. Een weg liep over de heide en leidde ter kerke, deze weg noemde men de Nonnenweg, waarschijnlijk omdat deze hem gebruikten. Heden noemt men een zekere hoeveelheid land en bos 'het groen klooster, het is daar dat dit gebouw moet gestaan hebben.

Ten jaren 1203 of 1205 ontstond er een gevaarlijke en besmettelijke ziekte (pest) in ons dorp, dat er vijf maanden woedde. In de Kronkelestraat (nu Braamstraat), die als dan een van de voornaamste straten van het dorp was, stierven al de inwoners behalve een ouderling van tachtig jaar. Deze straat bleef gedurende jaren verlaten, zodat zij met allerlei houtgewassen en in het bijzonder bramen begroeid werd. Heden noemt men ze, verkleind als ze is, het Breemestrètsje (ook Oliestraatje) waaruit de naam geheel en al oorspronkelijk voortvloeit. Wat van het klooster geworden is weet men niet. De Tempeliers die niet ver van Eigenbilzen, op Jonckholt verblijven worden meestal aanzien, niet alleen als de vernietigers van het klooster maar ook als de verdelgers van het kasteel, dat bijna aan de Nood-red-bos (Noterbosch) heeft gestaan.

In 1262 werd Eigenbilzen een zelfstandige parochie, waaronder andere omliggende parochies behoren, zoals Mopertingen en Hoelbeek.

Het wapenschild van Eigenbilzen vertoont een eik, waaronder twee vossen zitten. Van boven leest men de Latijnse leuze "*FIDE SED CUI VIDE*" dit betekent "betrouw maar weet op wie" Ons dorp behield de naam van Eikenbilzen tot in 1262, jaar van de scheiding met Gellik. Van dan af schreef men Eygen, wat vrij betekent in plaats van eiken. De kerkelijke overheid, weigerde alleen van naam te veranderen, want op de grote klok in de toren vervaardigd in 1642, lezen we nog Eikenbilsen.

Eigenbilzen, Gellik, Zutendaal, enz. maakten deel uit van het graafschap Loon.

Een wet, uitsluitend voor de landbouwers opgemaakt, bevatte wonder aardige reglementen waarvan wij er hier enige laten volgen.

1. Ieder houder van duiven, mocht maar juist zoveel koppels duiven houden als hij roeden land bezat of in leen en verbouwde.
2. De schaapherders mochten niet meer schapen te velde geleiden als zij roeden land bebouwden.(zij mochten er wel meer houden maar die moesten in de stal blijven).
3. De bijenhouders moesten voor elke korf bijen een halve roede boekweit of sloor zaaïen en bezitten.

Tekst uit Het Algemeen Belang van 1893:

De loteling:

De loteling trekt naar de kazerne onbedorven en onervaren, daar valt hij in de handen der remplaçanten de pest van het leger. Het zijn die, die de nieuwe aankomers naar het verderf leiden, naar het spel, de dronkenschap en de ontucht.

17 februari 1894, militie, de opgeroepen soldaten moesten nog loten en daarom hield men elk jaar in iedere gemeente een loting.

Voor Eigenbilzen waren dat in 1894:

Broux H., Karremans H., Lathouwers H., Meesters H., Meeuwissen J., Nivelles L., Nijssen Th., Steegen H., Steegen Paulus, Welters L., Withofs G. en Withofs J.

En zo werd elk jaar tot in 1909 een loting verricht. Nadien is de militieloting afgeschaft.

April 1893, worden sinds enige tijd landbouwlessen gegeven, de laatste der voordrachten zijn vooral belangrijk daar zij handelen over de melkerij. Onze gemeente vormt het middenpunt om een samenwerkende maatschappij van melkerij op te richten. Hoelbeek, Mopertingen en Gellik zijn kort genoeg gelegen om aan de winsten en voordelen van zulke maatschappij te kunnen deelnemen.

De lessen worden gegeven na het lof:

1. zondag 16 april zal er gehandeld worden over de voeding van de melkkoe.
2. op zondag 30 april ging het over het gebruik van de melk, het vetten van kalveren, boterbereiding en gemeenschappelijke boterbereiding.

Wij raden ten eerste de landbouwers en bijzonder de boerinnen aan met hun dochters deze nuttige lessen te volgen.

De Zwitsers, 8 juli 1893

Meer dan eens werd de vraag gesteld over de verkiezing en de inhuldiging van kapitein voor het jonkvolk. Met min of meer zekerheid kunnen wij heden zeggen dat zo lang verwachte feest weldra voor het gordijn zal treden. De nieuwe maatschappij onder de kluchtnaam van “DE ZWITSERS” is met de klein kermis tot stand gekomen. Wij zagen ze in een talrijke stoet door de straten trekken. Zij verwekten algemeen vreugd en vierden tot laat in de nacht. Moge het feest van de inhuldiging voor de jonkheid lukken, dan zullen wij eenparig roepen: “VIVAT de ZWITSERS”.

Op vijf augustus verscheen een mooi gedicht over het gehucht Beerenbroek in de Bilzenaar geschreven door Albert van Eigenbilzen.

Ik roem, uit zucht, u, mijn gehucht, want de landouwen.
Als heinde en veer, wij hier beschouwen, zijn nergens weer.

Hier beemd en dalen, zo schoon gebouwd, die weerzijds palen aan het hoge woud.
Ginds houd de herder zijn schaapkens kloek, een weinig verder ligt Beerenbroek.
Ik roem dus met reden, mijn klein lief eden daar leef ik blij, ik ontschuil het beslommer,
tot lust gewekt, daar vrij van kommer een wijngaards lommer mijn hut bedekt.
Bebloemde sieren den bruinen grond en populieren verfraaien het rond.
Met zacht geklater vloeit in deze streek, van het zoetste water een heldre beek.
Zij stroomt langs bomen, die haren boord aan weerszij zomen verfrissend voort.
Het visje spartelt het zwemt en dartelt, dan op dan neer, nu schiet het neder
straks met een keer verschijnt het weder, in het kort waar d’ogen zich wenden mogen.
Maar eer gij het vergeet te raden, zeg ik, daar woont mijne dier’bre gade.
Daarom stem ik zo blij daarin zing ik nog zo blij als in het begin.
O, die landouwen, als heinde en veer wij hier beschouwen, zijn nergens meer!

Op 15 mei 1894 is alhier de samenwerkende melkerij onder de leuze van Eigenbilzen – Mopertingen geopend. Deze opening ging niet zonder moeite want niet iedereen kon geloof hechten aan deze samenwerking, maar na zekere tijd zag men wel het nut van deze samenwerking in. De verwachtingen hebben iedereen te volle overtroffen en er werden dank woorden gewijd aan de oprichters en leden die aansloten bij de melkerij.

1. Bergans-Nulens E/b	33. Moors-Gerrits Peter Mop
2. Boelen-Boelen Willem E/b	34. Moors-Meesters Peter Mop
3. Brepoels Hubert E/b	35. Moosen-Peters Mathijs E/b
4. Brepoels Marcel E/b	36. Nulens-Jans Frans E/b
5. Carremans Jozef Mop	37. Nulens-Vandooren wed. E/b
6. Cielen Mathijs E/b	38. Nulens-Meesters Willem E/b
7. Cielen- Meesters Willem E/b	39. Nijssen-Moors Frans Mop
8. Croux-Wijnen Peter E/b	40. Palmaers-Moors Peter Mop
9. Gerrits-Meesters Arnold Mop	41. Parthoens-Schols Arnold Mop

10. Goossens-Meesters Arnold Mop	42. Parthoens-Maesen Arnold Mop
11. Haenen Gaspard E/b	43. Schoups-Lathouwers Jacobus E/b
12. Hensen-Brepeols Georges Mop	44. Simons-Vrancken Gaspard Mop
13. Huygen-Withofs Jozef E/b	45. Swennen-Meesters Lambert E/b
14. Jans-Jans Gaspard E/B	46. Swennen-Verstraeten Marc Mop
15. Jans-Vandooren Lambert E/b	47. Swennen-Vrancken Mathijs Mop
16. Jans Peter Mop	48. Swennen-Haenen Michiel E/b
17. Jeurissen-Vincken Math Mop	49. Swennen-Moors wed. Michiel E/b
18. Jeurissen-Vrancken Nikolas Mop	50. Swennen-Jans Michiel E/b
19. Lathouwers-Martens Frans E/b	51. Swennen-Vandooren Pieter E/b
20. Lathouwers-Brepeols Thomas E/b	52. Swennen Renier Kinderen Mop
21. Liebens-Loyens Peter Mop	53. Swennen Theodoor Kinderen E/b
22. Loyens-Palmaers Leonard Mop	54. Vandooren-Meesters Hubert Mop
23. Martens-Vanheusden Renier E/b	55. Vansichen-Jans Max Mop
24. Meesters-Vandooren Leonard E/b	56. Verpoorten-Martens Melchior Mop
25. Meesters-Judong Mathijs Mop	57. Vrancken-Hensen Jan Mop
26. Meesters-Maesen Max Mop	58. Vrancken-Brepeols Leonard Mop
27. Meesters-A Castro Max Mop	59. Vrancken-Moors Marthinus Mop
28. Meyers-Vansichen Jan Mop	60. Willems Willem wed. E/b
29. Moors-Swennen Frans Mop	61. Withofs-Broeders Godfried E/b
30. Moors-Claesen Lambert Mop	62. Withofs-Swennen Jan E/b
31. Moors-Vrancken Marcel Mop	63. Withofs Laurent wed. E/b.
32. Moors-Moors Michiel Mop	

Lijst stemburelen kieskanton Bilzen, voor Eigenbilzen oktober 1894.

Voorzitter Withofs Godfried, burgemeester

Secretaris Lathouwers Willem

Bijzitters: Boelen Willem, landbouwer, vader van Grit en Lis aon de breg.
 Bergans Adolf, handelaar.
 Swennen Michiel, landbouwer, grootvader van Frans van Derhelis.
 Withofs Jan, landbouwer, Jang van Withofske oat de Blèkkemstroat.

Plaatsvervangende bijzitters;

Jans Lambert, landbouwer, Lemmejans, grootvader van Ferdy.
 Swennen Arnold, schrijnwerker, vader van Lio van Aotje.
 Swennen Lambert, landbouwer, man van Fin van't zwat, Lemme van Derhelis.
 Lathouwers Thomas, landbouwer, bij Timme oat de Winkelomstroat.

Openbare voordracht op zondag 9 juni 1895 na het lof, om 16 uur, zal mijnheer Henri Gielen van Hoeselt een openbare voordracht geven te Eigenbilzen ten herberge van Mr. Moosen, café des fanfares. Hij zal spreken over de stoffelijke en zedelijke noodzaak van een katholieke kantonale vereniging in het kanton Bilzen en over de huidige rol der boerenbonden in ins land. Al die de godsdienstige en landelijke belangen van het kanton Bilzen ter harte heeft, is dringend verzocht deze vergadering bij te wonen.

Wie was Leonard Meesters:

Geboren te Eigenbilzen op 22 maart 1796 was gehuwd met Katrien Bogman, hadden maar één zoon Leo die gehuwd was met Anna Vandooren uit Hoelbeek, zij hadden samen 4 kinderen waarvan Joséphine gehuwd in 1887 met Swennen Walfried het is langs deze weg dat de naam “bij de sjenderm” Swennen is geworden.

Leonard genoot de laatste jaren van zijn leven een goede gezondheid en was liefhebber van een lekkere borrel en van kaartspelen. Hij was lid van het armenbestuur sedert 1870, erelid van de fanfare en schrijver en boekhouder van de oude schutterij “St. Niklaas”.

Op 29 mei 1815 werd hij ingelijfd bij het Hollandse leger als militair en kwam na drie jaar goede dienst in verlof.

In het jaar 1827 trad hij in dienst bij de Hollandse Marechaussees te voet, en diende hier bij tot het uitbreken van de revolutie in 1830.

In het jaar 1830 treedt hij in dienst bij de Belgische Rijkswacht, hij gaf hier blijken van moed en vaderlandse liefde, op zijn livrei stond nergens een straf aangeschreven.

In 1853 werd hij op pensioen gesteld, sinds dien leefde hij hier te Eigenbilzen als een voorbeeldige burger door iedereen geacht en bemind.

In 1886 werd hij beloond voor zijn lange jaren trouwen dienst door de koning het burgerkruis van 2de klas toegekend.

Op 15 juli 1895 werd hem de militaire dekoration verleend, deze beide eretekens zullen nu op zijn borst prijken.

Men was druk bezig hier in Eigenbilzen met de voorbereidingen van zijn nakend eeuwfeest, doch de laatste dagen van maart 1896 werd de heer Meesters ziek en zijn gezondheid ging fel achteruit. Maar iedereen geloofde nog in een goede afloop want zijn sterk gestel ging niet zomaar ten onder. In zijn ziekte werd de heer Meesters bijgestaan door zijn 80 jarige broer, broeder Lambertus, de geachte kluizenaar van Vrij-Hern, het was hij die nog enige tijd geleden aan het ziekbed stond van een typhuslijder en een erekruis aan hem werd uitgereikt. Leonard Meesters was de oudste soldaat van België

Een programma van de feestelijkheden werd opgesteld als volgt;

Zaterdag 21 maart, aankondiging der plechtigheid door kanongeschut.

Om 9,45 uur, ontvangst aan het station van de Hollandse en Belgische gendarmen.

Om 10 uur, optocht van de stoet naar de kerk.

Om 11 uur, plechtige mis van dankzegging, opgedragen door de kleinzoon van de jubilaris

E. H. August Meesters.

Om 12 uur, hervorming van de stoet, terugtocht naar het huis van de jubilaris.

Om 15 uur, serenade en aanbieding der geschenken.

Om 16 uur, concert op het kiosk van het dorpsplein.

Een overheerlijk lente weer maakte de feestvreugde nog uitbundiger voor zo'n zeldzaam feest, van vroeg in de morgen werd er met kanon geschoten, aan alle huizen in het dorp hingen de vlaggen uit en was mooi versierd.

De stoet die vertrok aan het station was samengesteld als volgt;

1. vier gendarmen te paard reden voorop.
2. de oude schutterij "St. Niklaas.
3. een afvaardiging van de Hollandse Marechaussee te voet.
4. een groep ruiters.
5. de jonge schutterij "O.L.V.Presentatie".
6. rijtuig met majoor en overheden van de gendarmerie.
7. een honderdtal Belgische soldaten te voet.
8. groep ruiters.
9. de fanfare van Eigenbilzen.
10. een afvaardiging gepensioneerde gendarmen en vier gendarmen te paard sloten de stoet.

Om 11 uur, werd de plechtige mis opgedragen door zijn kleinzoon August, die onderpastoor is te Andrimont.

Na de mis vormde zich de stoet en trok naar zijn woning juist achter de kerk, hier werd hem door de Belgische gendarmerie een prachtige beeldhouwd eikenhouten leunstoel aangeboden. De afvaardiging van de Hollandse gendarmerie bood hem een fotografische groep aan. Jammer zoals we reeds meldden, de krachten van onze honderdjarige sedert de laatste dagen achteruit gingen, zodat hij het bed niet meer kon verlaten en geen begrip meer had van wat er zich afspeelden buiten. De menigte kon hem nog bezichtigen aan het geopend venster, hij zat nog rechtop in zijn bed maar was naar het schijnt gerugsteund om recht te blijven.

Op het banket dat volgde werd de koning telefonisch in kennis gesteld, er werd een telegram terug gestuurd met de melding; verzoeke u de jubilaris de oprechte dankbetuigingen en de beste wensen van zijne Majesteit over te maken.

Van het gemeentebestuur ontving onze jubilaris een schouw garnituur. Zijn krachten namen gestadig af en zo is onze gevierde honderdjarige zachtjes in de heer ontslapen in de nacht van dinsdag 24 maart.

Op de dag van het eeuwfeest las men op de versierde gevel van café Mertens op de Hartenberg de volgende rijmen:

Hier in dit blank gewitseld huis, beschaduwd door het torenkruis.

Ja, op die schone berglandouw, woont Barthel Mertens en zijn vrouw.

Het is hier dat Meesters Leonaar, de brave goede jubilaar, geboren over honderd jaar.

Tot op heden kaarten kwam, ook dagelijks zijn borrel nam.

Bij lustig spelen met de kaart, waarbij de vreugde ging gepaard.

Nam men altoos wel te baat, het pakken van tiene maat.

Barthel, Ida, alle twee, feesten heden lustig mee.

Hopen binnen een week of...tien, Meesters weerom daar te zien.

Barthel Mertens, was de boezemvriend van onze honderd jarige, het was in het café van Barthel dat Leonard dagelijks zijn smousjas (kaartspel) kwam maken. Samen dronken ze dan ook ettelijke borreltjes, waar ze vele jaren genoglijke uren wisten door te brengen.

Op 9 mei 1896 uit der hand te koop op het kasteel van Zangerij, zware eiken mutsaarden aan voordelige prijs. Zich te bevragen bij Cornelis Stulens, herbergier op de Locht. Men neemt ook goede hout as in ruiling tegen mutsaarden.

Op zondag 29 juni 1897 ter gelegenheid van kleine kermis in ons dorp werd er aan de statie alsnog ferm kermis gevierd. Op kermismaandag zijn volgende bezigheden te doen:

1. Eiër rijden, 2. lange pijp rijden en langzaam rijden. De prijzen zullen naar opkomst bepaald worden. Dit feest zal opgeluisterd worden door de fanfare en de twee schutterijen, de deelnemers zijn verzocht zich te 14,30 uur ter herbergen van Fr. De Roo tegenover de statie te melden.

Een goede raad voor de jonge jongens van die tijd 2 januari 1897.

Een meisje dat politiseert, zich onophoudelijk friseert.

Dat liever in de boeken kijkt dan dat ze hemd en boorden strijkt.

Al had ge in haar ook nog zoo'n zin, zoo neemt haar niet, ge loopt er in.

Zij die haar tijd aan 't fletsen wijdt, zich steeds in snoeperijen verblijdt.

Om negen uur haar bed verlaat, en altijd slentert langs de straat.

Al had g' in haar nog zo 'n zin, zoo neemt haar niet, ge loopt er in.

Maar zij die zonder pronk of praal, ter markt gaat voor het middagmaal.

Met eigen hand de spijs bereidt, haar kleren maakt, haar kousen breidt.

Al brengt zoo'n meisje weinig mee, stel u met haar gerust tevreë.

Bezin u niet, neem haar tot bruid, 'k wens u geluk, ge zijt er uit.

18 maart 1897, een beetje folklore, het volgende dinsdag half maart en het gekende spreekwoord zegt ons "*Te half maart, vuur en licht uit den haard*". Vroeger had half maart wat meer gezag, de dienstboden vierden dien dag met luister. Men dronk, er werd gedanst en gesprongen, terwijl men het oude dorpslied aanhief.

Met half-meert, is al verkeerd, en veel verhuist, uit ieders huis.

Omdat gekijf van man en wijf, op knecht of meid niet duren blijft.

Met pak en zak er maar van door, dat houd het half-maart liedje voor.

Ook meid noch knecht, doen immer slecht, die zo hun zaak hebben aangelegd.

Half-maart brengt ons veel veranderingen, hier gaan er weg, daar komen er bij, vreemde mannen en vreemde gezichten. Pier, Karolus, Josefus en Sus hebben hunnen ouden dienst verlaten en in hunne plaats is Dorus, Manus, Kobus en Louis gekomen.

Leentje, Barbke, Truïke en Mimieke zijn er ook vandoor.

Leentje dat zich met Paaschen zal laten trouwen met een waal, kon niet meer blijven.

Barbke hield te veel van uitgaan en men weet dat de meiden daarvoor niet gehuurd zijn.

Truïke en Mimieke die zijn naar de stad, de ene naar Leuven en de andere naar Luik, daar leer ik nog Franche spreken zegt Mimieke.

Thans zijn in hunne plaats weer andere aangeland.

Betje, fijf van leden en mooi van gezicht met een mondje tot achter de oren.

Belleke, struisch en kloek en dik van neus, de jongens noemde haar "*de lange bel*" met vuurrood haar en kromme beenen.

Jeannetteke, een popje, al kwam ze uit een koffertje, met krikzwart haar, naar de mode gekleed... de menschen zeggen “*dat zal ook weer niet lang houden, 't krijgt de meert misschien niet uit*”.

Voor het laatste hebben we Sientje, kort en dik ineem gedrongen, niet groot maar bij de hand en is hare mond niet gevallen zeg de oude Lambeer. Kwatongen noemen haar “*de krullebol*”. Ook vele huisgezinnen en pachters verhuizen op deze dag om elders op een pachthoeve hun geluk te beproeven. Het biedt een eigenaardig schouwspel de met zwaar gereedschap geladen wagens en karren, gevolgd door hun huisgezin, het vee enz...als een karavaan naar een nieuwe heimat te zien trekken.

Het klooster van Eigenbilzen, de grond werd aangekocht op 21 maart 1898.

Notaris: Constant Van Bockrijck, notaris te Hoeselt.

Eigenaar: Victor, August Van Leemput, postmeester en wonende te Berchem, broer van E.H. Joannes Van Leemput, pastoor te Eigenbilzen.

Aankoper: kanunnik August Nobels, algemene overste der zusters van de Kindsheis Jesu; werd bij het tekenen van de akte vervangen door een gemachtigde, de heer Aloysius Michiels, overste der zusters van de Kindsheis Jesu en Abt te Hasselt.

14 aren en 20 ca boomgaard, gelegen te Eigenbilzen, langs de Winkelomstraat, sectie B nr. 1208, deel ervan, naast het voetpad oostwaarts, dit perceel hoort toe aan de heer Van Leemput in volle eigendom, blijkens akte van ruiling, verleden voor de ondertekende notaris de 17de februari 1898.

Verkoopwaarde; 700 fr. de akte werd ondertekend door: Joannes Van Leemput, August Michiels, G. Larhouwers, C. Vossen en notaris C. Van Bockrijck.

Op 18 april 1898 is men begonnen met het bouwen van het zusterklooster.

De bouwmeester die het plan maakte, was de heer Martens uit Stevoort.

De aannemer van het metselwerk was Muermans van Vlijtingen en het bouwwerk werd verricht door ene Swennen van Eigenbilzen. Al het overige werk is zoveel mogelijk door Eigenbilzenaren uitgevoerd. Er werden zusters gevraagd door pastoor Van Leemput voor het onderwijs in het klooster van Eigenbilzen. Op 13 oktober van datzelfde jaar werd het klooster plechtig ingezegend. De E.H. kanunnik Nobels, algemene overste van de zusters leidde deze plechtigheid. De algemene Moeder overste Rafael van Gent, alsmede drie zusters:

nl. zuster Emerentia, Van Vossel Joanna, zuster Adolphine, Beekmans Palmyre en zuster Wilhelmina, Hillegeer Hortentia, zijn 's morgens om 8 uur met de trein aangekomen.

26 februari 1898, het gouvernement geeft een premie van 1.600 fr. aan al wie soldaat wil worden. Pierre Nelissen, fruitkoopman te Eigenbilzen, werd aangesteld door de minister van oorlog waar men alle papieren en inlichtingen kan krijgen.

Op 18 december 1898, oprichting van een brouwerij aan de Winkelomstraat hoek Dorpsstraat door Withofs – Veltmans Willem.

Men schrijft op 14 januari 1899, dat vorige week twee varkens werden geslacht op de Locht, het eerste woog 290 kg en het ander 315 kg poten en oren meegerekend. Dit is toch een bewijs dat de gastvrije Lochtenaren aan het vlees derven niet verbonden waren.

Op 17 april 1899 door koninklijk besluit is te Eigenbilzen een overdracht van posterijen opgericht.

Op 30 september 1899 hebben hier gemeenteraadsverkiezingen plaats gevonden.

De verkozen waren:

1. Swennen Francis
2. Swennen Michiel
3. Vossen Louis

Het mandaat van schepen Swennen Michiel eindigt op 1 januari 1900. hij werd herkozen voor 8 jaar, jaarwedde 15 fr.

Op 5 november 1899 werd er kosteloos onderwijs gegeven, aan de aangenomen scholen, aan 80 jongens en 79 meisjes.

Op 25 november 1899 alhier aan den ijzerenweg in het nieuwe huis van Mr. Willems, een postbureel opgericht onder het bestuur van facteur Fidlers uit Bilzen, voor de gemeenten Eigenbilzen, Hoelbeek en Mopertingen.

9 december 1899, de Lochtenaren willen volgend jaar een kermis in hun gehucht oprichten. Al de tien herbergiers van de Locht zullen er aan mee werken, ze vragen ook de medewerking van de vier herbergiers van de Statiestraat, toen nog aan het oude station.

De jeugdige boeren met den Blauwen kiel op 16 juni 1900.

Verleden week had hier ter herberge van J. Schorpion het souper plaats aangeboden door de sociëteit "DE JEUGDIGE BOEREN MET DE BLAUWEN KIEL". Dertig leden deels uit Mopertingen deels van Eigenbilzen, namen aan dit vriendenfeest deel. Lekker werd er gesmuld en menig pintje Eygenbilzersch bier werd er geledigd. Bijzonder aantrekkelijk was het feest door de opluistering van enige welgepaste liederen, opgevoerd door enige leden der sociëteit "Spruitjes van 72 jaar". Gezangen door Jean Vrancken en François Meesters werden op een meesterlijke wijze vertolkt, daar zij met juistheid en gevoel werden weergegeven. Ook Max Meesters, door enige grappige liederen, uit den goeden ouden tijd, bracht menigmaal de lachspieren in beweging. Een bijzondere melding dient gemaakt te worden van het lied Sebastopol gezongen door Pierre Nijst uit Eigenbilzen, bijzonder dit laatste in het plat Maastrichter verdiende een grote bijval. Na de woorden van dank aan de inrichters en zangers was het de grootste tijd om naar huis te gaan. Hopen wij dat we nog spoedig zulk vriendenfeest der beide zustergemeenten mogen bijwonen;

Op 21 juli 1900 hebben op de landbouwtentoonstelling te Hasselt, Hyacint Mercken de 2de prijs behaald van jonge stieren, Denis Croux (hoefsmid) de eerste prijs voor theorie en praktijk van het smeden.

Er waren 25 kandidaten waarvan die van Eigenbilzen de eerste prijs van exposant wegkaapte. Arnold Broux, eveneens van Eigenbilzen, heeft een onderscheiding bekomen voor 56 jaar dienst als hovenier op Zangery. De baron de Lamberts bewam de eerste prijs van hennen en hanen, ook de vissen van zijn vijver bewamen de eerste prijs.

Op 29 december 1900 had men een vergroting en afzondering van de losplaats aan het station aangevraagd bij de minister van IJzerenwegen. Volgens we vernomen hebben zal de oude losplaats behouden blijven, er zal wel een lijn bijgelegd worden.

Drie nieuwe lantarens werd op 19 januari 1901 geplaatst door de gemeente.

De eerste aan het huis van de kantonier Renier Martens.

De tweede aan het café Moosen aan het Dorpsplein.

De derde aan de woning van de heer burgemeester Godfried Withofs.

De zozeer gevreesde *ROSSE MAAN* door de hoveniers en landbouwers, is donderdag 18 april begonnen. Men weet dat deze maan bijzonder gevreesd wordt wegens de nachtelijke vorsten, die de jonge scheuten doen bevriezen en afsterven.

11 mei 1901 bij de schoenmakerij Vandooren Jan zijn steeds te bekomen:

Herenpantoffels zeer sterk vanaf 3,25fr. tot de hoogste prijzen

Damespantoffels vanaf 1,60fr. tot 2,60fr..

Kinderschoenen en bottinnen vanaf 1,70fr. tot de hoogste prijzen. Ik gelast mij met alle reparaties op het sterkste en voordeligste te vervaardigen.

Hier bij ons wordt ook een knecht gevraagd.

Hier ook te koop aan voordelige prijs, een hondskar en een handkar.

Op 18 mei werd hier de nieuwe kegelbaan ingewijd, met allerhande prijzen het ganse seizoen lang.

11 mei 1901 te koop bij Jan Steegen-Vandooren aan de statie te Eigenbilzen, 1ste kwaliteit dak- en vorstpannen, vloerstenen, gezaagd hout van verschillende soorten, brand- en timmerhout, alles in het groot en in het klein.

In augustus 1901 werd in As op een diepte van 550 meter steenkool ontdekt. In de jaren daarna werden grote terreinen in concessie gegeven voor de ontginning van steenkool. Door het uitbreken van de oorlog liep de ontginning vertraging op, maar onmiddellijk na de oorlog werd in versneld tempo verder gewerkt aan het uitdiepen van de mijn schachten. In Winterslag werden de eerste steenkolen boven gehaald in 1920. de mijnuitbaters drongen bij de regering sterk aan op de aanleg van een kanaal om de steenkool te kunnen vervoeren naar Luik en Antwerpen. Bovendien wou Antwerpen een betere ontsluiting van de haven door een betere verbinding met de Maas en Rijn. Ook de Luikse industrie was vragende partij voor een verbinding met de haven van Antwerpen.

Met de veeverzekering (hulp in nood) is hier ook een boerengilde onder de leuze “ieder voor allen en allen voor ieder” opgericht op 25 november 1901. De stichters waren:

Voorzitter, Thomas Lathouwers-Jans

Proost, E.H. Spaas (pastoor)

Secretaris, Lambert Meesters

Penningmeester, Swennen-Coenegrachts. De heer baron Rodophe de Lamberts heeft het ere voorzitterschap aanvaard.

Op 24 augustus 1901 waren er hier te Eigenbilzen drie brikkenbakkerijen.

Op zondag 9 november in café bij Cornelis Withofs, was er een unicum bij het kruisjassen. Vier jongelingen van de Locht, ontvingen ieder de volgende kaarten:

1. Michel Timmermans, had een 15 tiende van klaveren aas.
2. Leon Meesters, had een 15 tiende van schuppen aas.
3. Herman Claesen, had een 50 van ruiten aas en een 20 van harten tien.
4. terwijl de geveer Leon Steegen, zich ook goei kaarten gehouden had, want harten jas was troef, had hij een 50 van harten aas en een 20 van ruiten tien.

Dit zeldzaam voorval werd beklonken met het zo vergeroemd Eygen-Bilser bruinbier.

Op dinsdag ! december 1901 ontving de boerenbond hier zijn eerste bestelling, twee wagons voederstoffen, zoals mais, gerst, raapkoeken, katoenmeel, bloem enz..., met een totaal van 15.650 kg. De leden waren zeer voldaan over de waren.

Op 18 december 1901 is hier een zondagschool voor meisjes opgericht, het onderwijs word door de zusters van het klooster gegeven worden met als inhoud het huishouden, koken en naaien.

Eerstdaags januari 1902 zullen hier op verschillende plaatsen boringen uitgevoerd worden, men denkt dat hier nog oudheden verborgen liggen.

Op 1 januari 1902 telde Eigenbilzen 1.145 inwoners.

7 juni 1902 festival te Eigenbilzen met opening van het nieuwe café “*Op Sint-Anneke*”. Gelegenheid om te eten, alle soorten drank, broodjes met vlees en kaas. Wie dus goedkoop wil eten en drinken brengen een bezoek aan het nieuw café Sint-Anneke bij Jan Vandooren, Hartenberg tegenover de gemeentenzaal.

St. Jan kermis op de Locht, gesticht in augustus 1902.

De inwoners van de Locht zijn overeen gekomen om kermis te houden op 14 september. Vrienden en kennissen en alle vreemde kermisgasten zijn welkom. Op de kermis zullen carroussels en kramen zijn tot ieders goesting met om 20 uur vierwerk.

Aurora viert haar 25 jarig bestaan in juni 1902, de gemeente verleent haar een toelage van 100 fr.

De Bokkenleiders, 6 september 1902.

Onlangs zijn hier de jonge lui overeengekomen een bestuur te kiezen. Tot kapitein werd gekozen Leo Swennen, bestuurder bij de maatschappij “DE BOKKENLEIDERS”. Als leden van de bestuursraad meldt men Michiel Haenen, Michel Meesters, beiden leden van de commissie der vereniging “De Transvaalsche Boeren”. Vrancken Lambert, meester kleermaker en Peter Meesters, zoon van den kapitein der jonge schutters.

Op 6 september 1902, het aantal jagers vermeerdert hier van jaar tot jaar. In het uitgestrekte veld tussen Rosmeer, Mopertingen, Eigenbilzen, Gellik, Hees en Veldwezelt, jagen nu 12 jagers zodat de haasjes en patrijzen weinig kans meer hebben om te overleven. Voegen wij hierbij een massa stropers die zowel bij klaarlicht als bij maneschijn hun gade zullen slaan. Dan komt men tot besluit dat het wild zal uitgeroeid worden.

Dat ons dorp vooruitgaat zullen wij bewijzen door enige aanhalingen. Het getal herbergen is sedert 1902 met drie geklommen. Er zijn drie slachters die wekelijks een varken op het stro leggen. Vier bakkers komen er wekelijks tot driemaal toe met brood rond, vis en kaashandelaars doen ook hun wekelijkse ronde. Wij hebben twee brouwerijen en een zestal winkels, zodat wij hier geen gevaar lopen om van honger en dorst om te komen.

Bekendmaking op 4 oktober 1902, degenen die nog iets verschuldigd zijn aan geleend geld, intresten, winkelwaren enz..., aan de erfgenamen van wijlen familie Bergans-Nulens overleden te Eigenbilzen, worden verzocht hetzelfde te komen voldoen binnen de maand oktober bij Jos Nassen, gemeenten ontvanger te Martenslinde. De nalatigen zullen zonder verder bericht vervolgd worden.

Openbare aanbesteding op donderdag 14 mei 1903 om 8,30uur zal het gemeentebestuur overgaan tot de aanbesteding der werken uit te voeren aan het bestenen der buurtwegen 13, de weg van de Lochtstraat naar Hoelbeek, Huitemerstraat nu Fietenstraat. Deze weg heeft een lengte van 670 m. en 19, van Eigenbilzen naar Hoelbeek, de Kattestraat, het bestek bedraagt 15.600 fr. en een borgsom van 500 fr. de inschrijvingen, op zegel, zullen onder aanbevolen brief, ten laatste op 12 mei, bij de burgemeester moeten toegezonden worden.

De uitslag van deze openbare aanbesteding van 14 mei.

Christiaans Felix en Beaulen Leopold van Tongeren,	14.863 fr.
Gillissen Artuur en Pascal van Fexhe-Slins	14.945 fr.
Louwette Leopold van Chênée	16.962 fr.
Limère Chrétien van Bassenge	17.300 fr.
Ramaekers Jean-Nicolas van Eysden	18.420 fr.

Op zondag 20 juni 1903 meld men het overlijden van baronnes Rosalie - Hortense Cruts, echtgenote van baron Rudolf de Lamberts – Cortenbach, overleden na een kortstondige ziekte, in de ouderdom van 67 jaar, op het kasteel van Zangerij. De familie de Lamberts – Cortenbach stond hier in Eigenbilzen en omstreken gekend om haar vriendelijkheid, toegenegenheid voor de minderbedeelden, de ondersteuning die zij verleenden aan alle goede werken in de parochie en de gemeente. Donderdag om 11 uur had, te midden van een ontzaglijke toeloop, de plechtige lijkdienst en begrafenis der edele overledene plaats in de parochiekerk van Eigenbilzen.

De familie, de Lamberts – Cortenbach, zal eerdaags op het kerkhof achter de kerk een prachtige grafkelder laten bouwen.

Op zondag 6 juli 1903, was er een grote feestdag op de Locht. Rond half vijf werd de wedstrijd geopend door het spelen van een twintig tal muzikanten. Men begon met ringsteken en in dit nummer bekwam de heer Theodoor Daenen uit Hoelbeek de eerste prijs. De tweede prijs werd gewonnen door Jean Schoups ook uit Hoelbeek. Daarna ging men over tot het lepel varen, hier bekwam Emile Mertens van Eigenbilzen de eerste prijs. Tot laat in de avond was er nog volop muziek. Onnodig te zeggen dat de glazen bruine van Eigenbilzen dapper werd aangesproken.

Locht, wedstrijd voor wielrijders. Op zondag 2 augustus 1903 zullen de Lochttenaren een grote wedstrijd voor wielrijders geven, beginnende met pikwerpen, ringsteken en langzaam rijden. De inzet is op 1 frank bepaald. Prijzen volgens de inzet. Boven de prijzen word door het bestuur een doos sigaren gegeven aan de winnaar met pikwerpen. De wedstrijd wordt opgeluisterd door muziek. Vergadering om 3 uur bij A. Vandooren, herbergier op de Locht.

Grote kegelwedstrijd op zondag 30 augustus bij Cornelis Withofs op de Locht, aanvang om 15 uur.

1ste prijs 25 fr.; 2de prijs 15 fr.; 3de prijs 10 fr. Inzet per mies 0,50 fr. meer dan 6 miezen mogen niet genomen worden. De wedstrijd zal plaats hebben op een nieuw aangelegde baan waarop niemand op voorhand mag oefenen.

Aan de heeren kiezers van de Gemeente Eygenbilsen,

Geachte Medeburgers,

Wij komen u gezamenlijk bedanken om uwe stemming van Zondag 18 October.

Gij hebt ons met uw vertrouwen vereerd, en, het bestuur onzer geliefkoosde gemeente, in onze handen gelegd.

Drie onzer bezaten dat vertrouwen reeds lang. Wat zij in het voorgaande deden tot zedelijk en stoffelijk welzijn van Eygenbilsen, zullen zij in de toekomst nog doen. De drie andere, die voor de eerste maal een mandaat van u ontvingen, zullen zich met hen offeren voor aller welzijn.

Wij verzekeren u, dat wij niets onaangewend zullen laten, om in den raad zooveel het in onze macht is, de gemeente Eygenbilsen in zake van onderwijs, bestuur, verbetering der wegen en zedelijke welvaart, te doen bloeien.

Het belang van het Gemeene Best vooreerst, en dan dat van allen in 't bijzonder, zonder uitzondering, dat zullen wij behartigen met ijver, met beraad, met krachtadigheid.

Ontvangt geachte medeburgers de verzekering van heel onze verkleefdheid.

Godfridus Withofs, burgemeester

Theodoor Martens Schepen.

Johannes Withofs gemeenteraadslid.

Gaspard Jans,

Lambert Nulens,

Peter Schoenmakers.

Op de gemeenteraad verkiezing van 18 oktober 1903 zullen drie lijsten tegen elkaar opstaan. Opmerkenswaardig is het, dat de verkiezing juist valt op kermisdag en, dat er hier in meer dan 50 jaar geen strijd voor de verkiezingen heeft plaats gehad.

Uitslag van de verkiezing:

2de reeks – geldige stemmen 435; volstreckte meerderheid 218

1ste reeks – geldige stemmen 407; volstreckte meerderheid 204

Werden verkozen: 2de reeks:

Jans, nieuw lid 224 stemmen

Martens, uitgaand lid 234 stemmen

Schoenmakers, nieuw lid 221 stemmen

Withofs Godfried, uitgaand lid 238 stemmen

Withofs Johannes, uitgaand lid 235 stemmen.

1ste reeks:

Huygen Isidoor, nieuw lid (lijst Lathouwers) 203 stemmen

Nulens, nieuw lid (lijst v.d. burgemeester) 209 stemmen

De lijst van Lathouwers bekwam rond de 205 stemmen.

Op zondag 8 november 1903 werd op Zangerij klopjacht gehouden, er werden 228 konijnen, 43 hazen en 21 fazanten geschoten.

Op 5 december 1903 is hier een velo- club opgericht “**V.C.DE EIKEL**” en telt reeds 20 leden. En dit in café de Eikel bij Swennen (Cieletrein) op de Lochtstraat.

Veloclub

De veloclub van Eygen-Bilsen op het Vaandelfeest van 5 Mei 1912 te Mechelen a/M

Heden zondag 6 december 1903, eerste zondag van de maand, bestellingen van voederstoffen bij Schoups aan de statie. Men kan ook bestellingen doen bij Lambert Meesters, Winkelomstraat en bij Casper Steegen op de Locht. De gele maisdraf wordt gemeld dat deze 4,48 fr. kost.

Op 6 maart 1904 werd reeds een inzameling gedaan voor de bouw van onze nieuwe kerk. Vele giften werden reeds met dit inzicht aan pastoor Van Leemput overhandigd, en wij koesteren de hoop dat het onder zijn wijs beleid zal zijn. hij zal ongetwijfeld de kroon op het werk willen zetten om Eigenbilzen in het bezit van een prachtige kerk te stellen;

Belangrijk bericht op 11 juni 1904 verscheen een bericht in de Bilzenaar dat Leo Swennen en Henri Martens een handel openen van alle soorten hout, cement, gips, kalk, buizen voor waterleiding en vloerstenen. Alles in het groot en in het klein, aan de laagste prijzen, onderneming van gebouwen, herstellingen en andere werken.

Ook te koop bij Steegen – Vandooren aan de statie, wermen, kepers, dak- en plafondlatten van alle lengten. Dak en vorstpannen van de beste fabrieken uit holland, vloerstenen, eiken en dennenpalen, alles in het groot en klein;

Op zondag 24 juli 1904 zal hier een nieuw lid gekozen worden voor in de gemeenteraad mogen te zetelen. Er waren twee kandidaten:

Op lijs I Mathijs Vandooren – Hensen, herbergier en fruitkoopman.

Op lijst II Godfried Swennen, rentenier, grondbezitter.

Withofs Godfried werd benoemd tot burgemeester. Martens Th en Swennen Fr. schepenen.

Van de 444 stemmen, waren er 4 blanco en 13 ongeldige.

Vandooren haalde er 212 en Swennen haalden er 215.

De verkozen waren: Withofs Jan, Martens Theodoor, Jans Casper, Nulens Lambert, Huygen Isidoor en Swennen Godfried.

Men vernam ook deze week de benoeming van G. Withofs tot burgemeester van Eigenbilzen.

Op 27 augustus 1904 neemt Lathouwers Willem ontslag als gemeenteontvanger, zijn opvolger was Jans Pierre, begonnen op 1 april 1905.

Op 24 september 1904 werd Casper Steegen – Vandooren door het arbureel als ontvanger gekozen met 3 stemmen tegen 2 aan H. Croux.

Opening van een magazijn van landbouwmachines, bij Denis Croux – Broeders aan de Dorsstraat te Eigenbilzen op 11 februari 1905. Dorsmachines van Heinrich Lanz, Mannheim, Duitsland. Hekselmachines vanaf 45 fr.. Wortelsnijders vanaf 18 fr. Amerikaanse wasmachines vanaf 26 fr. Ketting mestpompen alsook andere modellen die 200 liter per minuut opbrengen. Fornuisketels, melkafroomers van een gansch nieuw systeem. Alle reparaties worden spoedig verzorgd.

Peter Withofs – Vossen, gewezen wisselwachter hier aan het station, werd op 29 april 1905 gedecoreerd door zijne majesteit de koning voor zijn lange en goede diensten. Ter gelegenheid voor deze onderscheiding heeft de fanfare aan haar erelid een serenade gebracht.

Op 8 december 1904 is er een voorlopig ontwerp van kassei en verbreding van de Dorpsstraat en een gedeelte van de Heseputterstraat met aanvulling van de diepe beek. Deze weg zou dan zo naar de Schaaibos verbreed worden op 8 juni 1906, op 9 oktober 1907 vraagt men om deze weg tot groot verkeer te verklaren. Het Albertkanaal heeft deze weg onderbroken.

Het vervoer naar de statie van uit Mopertingen, Rosmeer, Vlijtingen, Kl. en Gr. Spouwen en Rijkhoven voor het vervoer van fruit, aardappelen, kolen, kalk, stenen, meststoffen, veevoeders, suikerbieten en graan.

Op een jaar te rekenen van 1 december 1903 tot 1 december 1904 kwamen er 830 volle wagons aan en er vertrokken 807 geladen wagons.

Langs de Heseputterstraat werd het hout, komende van de bomen van het kasteel van Zangerij, het zuiden gedeelte van Zutendaal en Gellik naar het station gevoerd. Dit is zo sedert het ontstaan van de spoorweg in het jaar 1857 en het verkeer neemt nog maar gestadig toe.

Dit alles was een zegen voor ons dorp, rond het station bevonden zich drie goed draaiende café's, er was zelf een hotel waar men kon overnachten, in ons dorp heersten toen welvaart.

Bevinding uit een schrijven uit 1904

Paarden: 65 werkpaarden en 7 veulens boven een jaar en 8 geboorten.

Koeien: 248 melkkoeien en 190 vaarzen en 203 geboorten.

Varkens: 327 vetgemest anderen 1068 en 2152 biggen.

Zie hier de plaatselijke namen van de bijzonderste fruitsoorten die door hun degelijkheid door de handelaars gezocht worden.

Peren: koolstokken, tafelen, dubbele flip, enkele flip, oogstperen, pamelieren, botersauzen en alle soorten muurperen.

Appelen: dubbele belle fleur, enkele belle fleur, paradijsappel, sterappel, courtpenue, schaapsneuzen, pomme de rose, ossenkop, oogstappel, ‘Sgravenhaagsche appel en zomer en winter rambout.

Pruimen: regeloten, blauw regeloten, mastpruimen, pastoorspruimen, priesteren, goldendrop, vroege blauwpruimen, abrikoospruimen en marbelanen.

Er was een ongemene bedrijvigheid in het najaar. Meer dan 200 werklieden houden zich dan bezig met plukken, en sorteren van de fruitsoorten en verdienden een dagloon van 3 tot 5 frank.

Onze plaatselijke delfstoffen:

De gesteldheid van de bodem laat het vormen van brikken toe, in 1904 had men op vier plaatsen brikkenovens.

De aanwezigheid van zand aan de andere kant van de spoorweg, werd gebruikt voor de bouw van huizen.

Er waren ook kiezelkuilen, voor de verbetering van onze wegen.

Op zondag 5 juni 1905 is de bliksem ingeslagen bij Lambert Schoups in de Braamstraat.

De ouders waren met 11 kinderen aanwezig in het huis, iedere aanwezige werd neergebliksemd, doch herstelden spoedig, maar het 9 jarig dochttertje, Catharina wat naast haar vader op het bankje zat, was helaas gedood door het hemelsvuur, er kon geen hulp meer geboden worden. Een begin van brand op de zolder kon gelukkig vlug geblust worden.

Op Eigenbilzen kermis op zondag 25 juni 1905 en verder alle zondagen is bij Jean Vandooren aan de Lochtstraat, herbergier, patatfriet te bekomen. Ook is er gezorgd voor muziek, het spreek – en muziekmachien is voorzien van verschillende nieuwe stukken. Alles gratis, vrienden en kennissen worden vriendelijk verzocht eens te komen luisteren.

In het jaar 1905 werden in Eigenbilzen twee huizen gebouwd op de Grote Heide en bewoond door Jan Noben en Anna Bijmens. Het tweede huis werd gebouwd door Jan Fripont en Elisa Flamant. Van de beiden huizen werden de bewoners ingedeeld bij de parochie Zutendaal.

Morgen zondag 27 augustus 1905 viert men hier de 75ste verjaring onzer nationale onafhankelijkheid. De gemeenteraad heeft een toelage van 200 a 300 fr. gegeven tot het vieren van deze feestelijkheden. De beide schutterijen zullen aan dit feest deelnemen, evenals de fanfare, de schoolkinderen en de gewezen soldaten van de gemeente.

Orde van het feest.

Om 9 uur plechtige hoogmis met Te Deum.

Om 3 uur prachtige stoet waaraan de schoolkinderen en alle maatschappijen met vaandels en banieren zullen deelnemen. Er zullen ook 6 praalwagen deze stoet vergezellen.

Om 18 uur op het dorpsplein uitvoering van vaderlandse liederen. En ‘s avonds verlichting.

Op zaterdag 2 september 1905, vergaderden de leden van Oud Soldaat in hun lokaal, waar hen door het gemeentebestuur een ton bier werd aangeboden. Gedurende dit feest werd er door een geheim schrijver de volgende heildronk aan Zijne Majesteit gestuurd.

Sire!

Heden vergaderd op een feest der maatschappij van Oud Soldaat, heffen wij het glas op om te drinken op de gezondheid Zijner Majesteit, van de Koninklijke familie, op de ons zo dierbare onafhankelijkheid en op de bloei van ons vaderland.

Namens de Oud Soldaat van Eigenbilzen. Baron R. de Lamberts – Cortenbach, bij dezes afwezigheid, de geheimschrijver, Ferdinand Verpoorten.

Op 9 september 1905, werd geantwoord op dit schrijven door de koning.

Meneer de voorzitter, de koning is getroffen door uwe vaderlandse heildronk aan Zijne Majesteit en zijn familie.

Aanvaard mijnheer de voorzitter, de verzekering mijner bijzondere achting.

De geheimschrijver van de koning, Carton de Wiart.

Aan mijnheer baron de Lamberts – Cortenbach, voorzitter van de maatschappij van Oud Soldaten van Eigenbilzen.

Oud soldaat

Op 2 september 1905 werd hier het korps oud soldaat opgericht onder voorzitterschap van de zoon van baron Rondolph de Lamberts, gewezen onder – luitenant bij het regiment Lanciers.

Bijna alle gewezen soldaten van Eigenbilzen zijn bij de vereniging aangesloten.

Swennen Michiel was generaal en Verpoorten Ferdinand was schrijver.

De voorzitter kocht reeds trompetten en trommen.

Door het gemeentebestuur werd op hun eerste vergadering een ton bier gegeven.

Op 28 augustus 1905 kreeg de voorzitter de toelage van de minister van oorlog om een vaandel aan te kopen.

Op maandag 16 oktober 1905 zal de oud soldaat sociëteit een uitstapje doen en er zullen militaire oefeningen uitgevoerd worden en dat tijdens de grote kermis van 10 tot 13 uur.

Op 11 november 1905 vergadering in de gemeentesaal aan de Hartenberg. De vereniging Oud Soldaat koos een nieuw bestuur.

Swennen Michiel tot generaal opperbevelhebber

Coenen Laurent tot kolonel

De spreuk herdenkend “eendracht baart macht”.

Baron Rondolph de Lamberts werd erevoorzitter.

Verder werden er nog verkozen;

Moosen Mathijs, gewezen soldaat van de jagers te voet klas 1848.

Timmermans Jean, Steegen Willem en Steegen Jan. Verder werd Meesters Lambert, landbouwer aangewezen als trompetter te paard bij de ruitery.

In de zaal van Moosen zijn herberg werden in het vervolg de vergaderingen gehouden.

Mathijs Moosen nam het woord, bood een verslag over de plichten die elk lid van de vereniging moest ter harten nemen. Daarna had de verkiezing plaats van de kolonel Willem Withofs – Veltmans, brouwer, werd verkozen. De volgende vergaderingen bij Moosen zullen steeds plaats vinden op de eerste zondag van elke maand, en dan zal vanaf 's middags de driekleur wapperen aan de gevel.

Op 21 juli 1906 was Timmermans Jean, kapitein – commandant.

Op 21 april 1907 deed de maatschappij een uitstap naar Gellik.

Op 28 juli 1907 gingen de twee schutterijen en de oud soldaat in tenue en met ontplooide vaandels, voorafgegaan van trommelaars en trompetten deelnemen aan de feesten te Lanaken.

Op 29 september 1907 was de vergadering in het nieuw lokaal bij Steegen Jan – Vandooren, bij een gezellig drinkfeest en op de gezondheid van de nieuwe pastoor Spaas, die ze een voorstelling zullen geven met een optocht in soldaten uitrusting, geweer of sabel dragen en zo in het gelid uittrekken, de nationale vlag voorop.

Bij de pastorie aangekomen werd in naam van de maatschappij door Withofs Willem als bevelhebber een woord van welkom gehouden.

Coenen als vaandeldrager

Swennen Mathijs als luitenant-kolonel

Steegen Jan als secretaris

Withofs Willem als voorzitter.

Op 14 maart 1908 telde onze vereniging 72 leden.

De baron, hij schonk een milde gift zodat ze reeds trompetten en trommen kunnen aankopen.

Volgens ingewonnen inlichtingen zouden er in oktober 1905 al 10 geboorten aangegeven zijn, dat is een derde vanaf Nieuwjaar, als dit zo verder gaat dan zouden op het einde van het jaar zeker 50 geboorten zijn aangegeven. Leve de vooruitgang!...

Op 21 oktober 1905 hebben dieven op het veld van Frans Nulens – Jans witte kabuiskolen en op het veld van Frans Swennen rode kabuiskolen gestolen.

Groot concert op maandag 23 oktober 1905 om 19 uur, door drie beroemde muzikanten bij Hannon – Steegen, café aan het dorpsplein te Eigenbilzen

17 februari 1906, gedurende de vasten avonddagen zijn er bij Arnold Vandooren, smid en herbergier, fijn gereedgemaakte mosselen te verkrijgen. Voor een nette bediening word gezorgd.

Ook goede zalven te bekomen bij L. Swennen, aan de brug te Eigenbilzen.

Bij Thomas Meesters, schrijnwerker op de Hartenberg, verscheen op 16 september het volgende; voor de liefhebbers van bijen, een schone nieuwsoortige honingpers te zien, door de voormelde bijenman zelf uitgevonden en opgetimmerd.

Sedert de heraanleg van de Dorpsstraat van Mopertingen, september 1905 wordt er bij regen weer al het water afgevoerd naar de Blookstraat, wat overlast bezorgd. Ook Eigenbilzen beslist een waterafvoer door de Blookstraat langs de melkerij en verder naar de Berg doen aanleggen.

Verleden vrijdag 2 maart 1906, werd de twintig jarige dochter van Jan Withofs gegrepen door de draaiende ijzeren aandrijfstang van de manege die het dorsmachien moet aandrijven. Het ongelukkige meisje was met haar kleding blijven hangen aan die stang en werd tegen de grond meegetrokken. Gelukkig stopte het paard op het eerste geroep van de voerman, zodat het meisje uit haar hachelijke toestand kon bevrijd worden. Ze had over het ganse lichaam kneuzingen en was een vinger kwijt.

Opening van een schoenwinkel op 7 juli 1906 bij Adolf Withofs – Nijssen, zadelmaker, bericht dat bij hem alle soorten van mans-, dames- en kinderschoenen, allerhande pantoffels en velosloffen te verkrijgen zijn.

Op 28 augustus 1906 is men begonnen aan het plaveien van de Dorpsstraat en het aanleggen aan weerszijden van voetpaden. Eveneens het verbreden van de Blookstraat van het Scheepveld tot aan het laatste huis (ae berg), in het gedeelte Blookstraat werden er kasseiwaterlopen aangelegd.

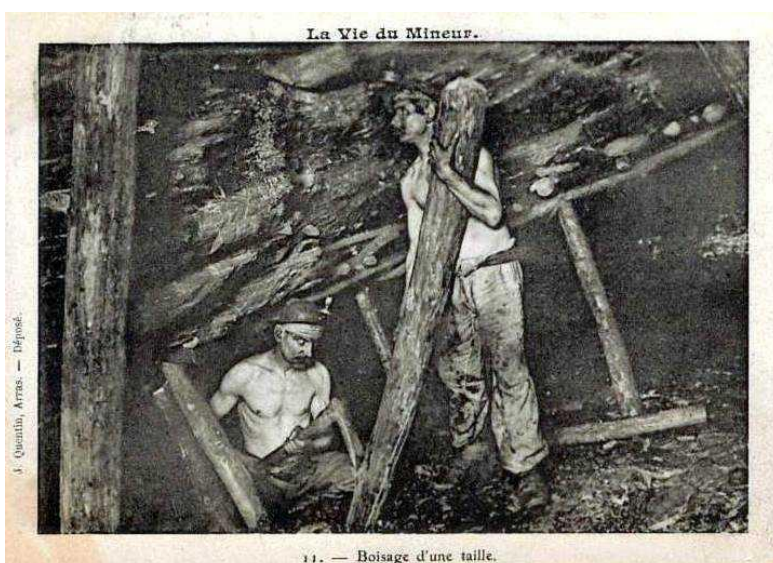
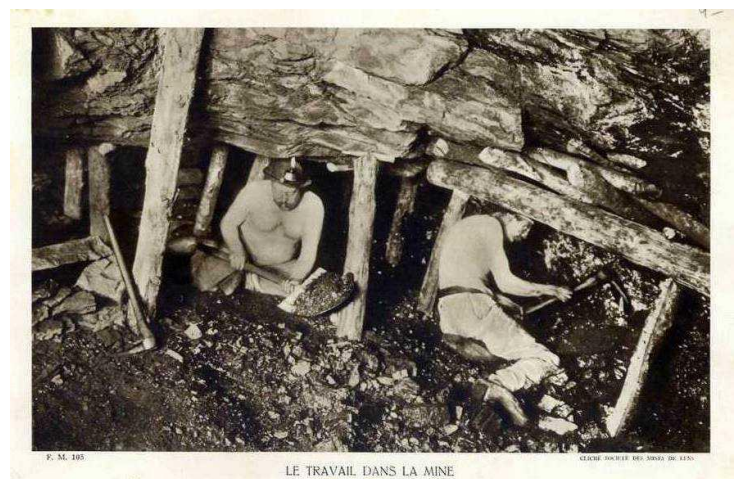
Sedert de aanleg van de nieuwe steenweg (Dorpsstraat) van Mopertingen heeft de Blook- en Bergstraat overlast bij zwaar regenweer. Het gemeente bestuur van Eigenbilzen heeft beslist om een goede afvoer van het water te verzekeren.

Deze wegen werden aangenomen door Ramaekers Nicolaas voor 57.800 fr.

Zitting op 16 september 1906 met als doel vergroting van de kerk.

Op 20 september 1906 deed pater Bonaventura Jans zijn eerste mis.

In 1906 trokken onze eerste koolputters naar de mijnen in het Genkse.

De Woudrust

Opgericht in september 1905, ten huize van Brepoels Henrie aan de Bruulstraat (Briel). Henrie was geboren te Eigenbilzen in 1861 en overleden in 1944, hij was de zoon van Jan en Vandooren Isabella.

Hij woonden alleen in het huis naast zijn zuster Isabella die gehuwd was met Steegen Peter de schoonvader van Broux Jozef de voormalige veldwachter van Eigenbilzen.

Henrie was een eigenaardig man hij had goede ideeën maar was veel te zachtaardig om een goede leider te zijn. Hij werd nogal eens voor schut gezet door zijn mede burgers, hij liet dit gewoon over zich heen gaan. Zijn klein huisje was gelegen tegen de berg van de Peerdenput zeker 20 meter hoger dan de begane grond naar het schijnt werden er veel valpartijen vastgesteld na het overdadig drinken van het oude Eigenbilzers bruinbier. Dit huis werd later verkocht aan Ernest Degrève – Schoenaerts die het later hebben door verkocht aan Jan Schaekers – Appermans die er een nieuw huis hebben gebouwd.

Er werd een bestuur gekozen:

Henrie Brepoels – voorzitter

Willem Swennen - secretaris

Leo Broux – schatbewaarder

Pieter Swennen - schrijver

Georges Hensen – tapper

Jan Swennen – zangmeester

Willem Jans was plaatsvervangende voorzitter.

Het lokaal van de Jonge Schutterij was op 23 april gevestigd in café Pie Nijst – Clerx op de Hartenberg, op die dag werd Adolf Withofs (Dolf van der Peterkes) tot keizer gekroond, en dat in hetzelfde lokaal van de Vlaamse Kerels.

Op 31 april 1910 na het lof, vergadering en drinkfeest in het gewoon lokaal van de Vlaamse Kerels en om 18 uur een uitstap naar Hoelbeek.

Het duurde erg lang voordat er iets degelijks van terecht kwam, er werden wel wat straat animaties gedaan maar daar bleef het wel mee, tot dat op 24 september 1910 twee nieuwe leden werden verwelkomd, dit waren Jozef Broux en Willem Steegen.

Een nieuw regelement werd opgemaakt een mooi gedicht geschreven en gebracht door de schrijver van de maatschappij Pieter Swennen.

*toe laat ons maar eentje drinken
in eere maken wij plezier
we zullen saam eens met glazen klinken
en roepen: leve het schuimend bier*

Dit gebeurden bij het vijfjarig bestaan van de maatschappij, het feest begon om half vier na het lof.

Op zondag 8 oktober 1910 deed de Woudrust haar uitstap met haar nieuwe Standaard. Er zouden sportfeesten ingericht worden met grote kermis, zoals; lopen per minuut, met hinderpalen, in gestrekte draf en achtervolgingsmatch enz...

Op 8 februari 1918 werd het blijspel “*de vermiste schoepensteel*” en de pantomie “*troela*” opgevoerd door de toneelmaatschappij van de vereniging.

Op 2 april 1921 verkiezing van een nieuw bestuur met als slot een ferm stukje uit het repertorium van de muziekafdeling, met een stevig glas Eigenbilzer bruin. De maatschappij telt ongeveer 25 geoefende muzikanten.

Op 11 juli 1922 hield de Woudrust een optocht door het dorp met de leeuwen vlag voorop voor de viering van de slag der Guldensporen.

Opening van een café, op 23 februari 1907, maakt Pieter Vandooren bekend dat hij een café heeft geopend op de Locht. Door lekkere dranken en goede bediening hoopt hij ieders gunst te winnen.

Brief van de gouverneur, op 24 februari 1907 met betrekking tot een oprichting van een huishoudklas aan de meisjesschool voor volwassene, zuster overste had verklaart dat zij geen lokaal ter beschikking had, maar later was zij er toch gekomen.

Openbare verkoop van brouwerij Sint-Antonius (hoek Dorpsstraat – Winkelomstraat) met aanhang op 3 april 1907 om 10 uur, te Bilzen op het stadhuis, op verzoek van Humblé Jos, advocaat te Reckhem, handelde als curator van de failliete Willem Withofs – Veltmans, brouwer te Eigenbilzen.

1. welgelegen woonhuis met grote koer, inrijpoorten, brouwerij met ruime kelders, zolders en stallingen. Dit goed zal in drie loten verkocht worden.
 - a woonhuis met koer en inrijpoort, langs de Winkelomstraat
 - b brouwerij met aanhangende gebouwen, grote koer, inrijpoort en het gans materiaal alles in goede staat.
 - c tuin naast de brouwerij langs de Winkelomstraat.
2. een weide gelegen op de Hartenberg.

Uitslag van deze verkoop;

1 ^{ste} lot. woonhuis	9.700 fr.
2 ^{de} lot. brouwerij	15.900 fr.
3 ^{de} lot tuin in de Winkelomstraat	1.200 fr.
4 ^{de} lot weide Hartenberg	1.700 fr.

Op zaterdag 6 maart 1907 brak brand uit op de Locht bij weduwe Cornelis Stulens – Stevens (bij Sille op de Locht), herbergierster en winkelierster. Door de hevige wind op dit moment werd het ganse huis verwoest, alle winkelwaren en meubels gingen in de vlammen op. De twee koeien en drie varkens konden gered worden. Het huis met inboedel was verzekerd voor 2.500 fr. winkelwaren en herberggerief waren niet verzekerd, zodat de weduwe door deze ramp erg werd getroffen. De oorzaak van de brand was niet gekend.

Hoe krijgen wij het gedronken, 11 mei 1907. Er zijn hier op dit ogenblik in onze gemeente twee brouwerijen en buiten dien leveren hier nog vier vreemde brouwers bier. Het aantal herbergen voor onze bevolking van 1200 inwoners bedraagt voor de Locht 12 en het dorp 14, dit zijn 26 herbergen.

Op zondag 26 mei 1907, grote jaarlijkse kegelwedstrijd bij Ferdinand Withofs (de breje), café “Jonkmansschaar”. Inzetten der miezen als gewoonlijk. 1ste prijs 25 fr., 2de 15 fr., 3de 10 fr. en 4de kist sigaren. De wedstrijd zal plaats vinden op een nieuw aangelegde baan, waar zich op voorhand niemand mag oefenen.

Namens het bestuur, de schatbewaarder Peter Boelen en voorzitter Ferd. Withofs.

Op zondag 2 juni, grote kegelwedstrijd bij Pieter Vandooren – Borghoms (de Piet) op de Locht. Inzetten van de prijzen als gewoonlijk. 's Avonds rond 20 uur vuurwerk en oplating van een luchtballon.

Het bestuur, de secretaris, H. Haesevoets en voorzitter P. Goossens.

Onderscheidingen uitgedeeld te Eigenbilzen op 22 juni 1907.

Burgemeester G. Withofs vereerd met de medaille van 1ste klas, was burgemeester van maart 1879 en lid van de raad vanaf 1878.

Eerste schepen Michiel Swennen, is vereerd met het erekruis van 1ste klas, was schepen sedert 6 december 1895.

Veldwachter Cornelis Meesters, bekomt de burgerlijke onderscheiding of medaille van 2de klas.

Op maandag 1 juli 1907 zullen er volksspelen plaats vinden aan de statie te Eigenbilzen, schone prijzen te winnen, de spelen zijn als volgt:

1 zaklopen, 2 haringdraaien, 3 kuipje steken, 4 fles vullen, 5 broodjes happen en 6 vogelpik per velo

Aanvang om 14 uur, het feest zal opgeluisterd worden door muziek en kanongebulder, 's avonds vuurwerk, dus jong en oud op naar de statiestraat.

Het bestuur: C. Withofs, J. Steegen, J. Schorpion, C. Schoups en J. Timmermans.

Ook de Dorpsstraat had op hetzelfde moment volksspelen in een weide langs de Dorpsstraat.

Aanvang om 14 uur, 1ste concert, 2 zang, uitgevoerd door Brusselse artiesten, 3 hardlopen, 4 sirooplekken, 5 eierdragen in een lepel, 6 wit en zwart, zwits!..., 7 zaplopen, 8 kikvors varen, 9 mastklimmen, 10 haankappen voor meisjes, 11 schoentjes zoeken voor vrouwvolk, 12 kramerijen, patat frit, smoutbollen, enz... 13 ringsteken, 14 eierrijden, 15 kuipje steken per zwits, 16 voor het lelijkste gezicht 10 fr. en 17 vis vangen.

Onder de volksspelen zullen 85 fr. prijzen verdeeld worden. Voor goede dranken zorgen onze brouwerijen. Namens de feestcommissie.

Te koop – 3 augustus 1907, sterke goed geleerde trekhond, drie jaar oud, bij Nivelles Hubert, aan de brug te Eigenbilzen.

Op 24 augustus 1907 deed pastoor Spaas zijn eerste aan Eigenbilzen, de bevolking is reeds bezig hoe en wat voor de versiering van zijn inhuldiging. De inhuldiging heeft plaats op dinsdag 10 september, de inhaling vertrekt te Bilzen langs het kasteel van Zangerij zo over de mooi versierde Locht naar de kerk.

Op zondag 3 september 1907 werd hier te Eigenbilzen een veloclub opgericht in de herberg van weduwe Croux. Talrijk waren de liefhebbers opgekomen, het aantal leden bedraagt reeds 30 leden. Vervolgens ging men over tot de verkiezing van een bestuur, als voorzitter Thomas Nijssen (postbode), schatbewaarder, Albert Nulens, secretaris Willem Steegen en Lambert Jans en Jan Meesters als leden van het bestuur.

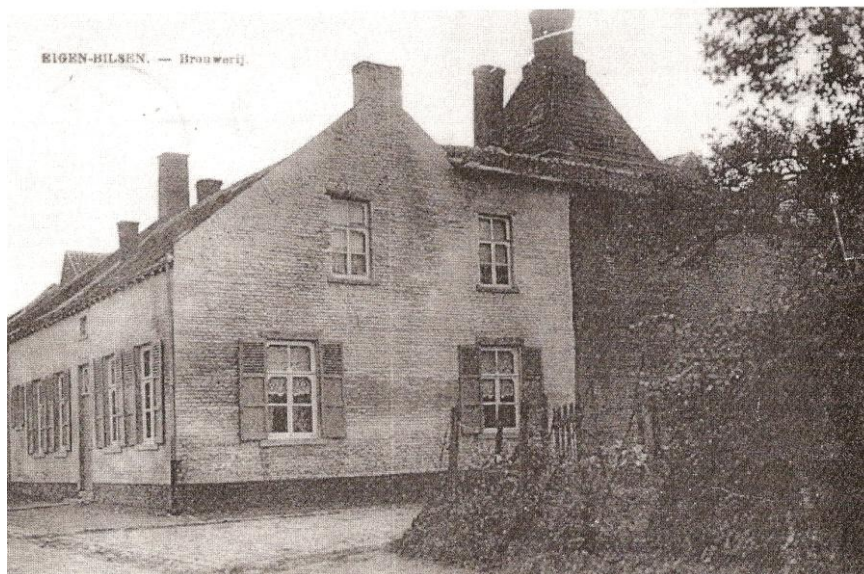
De oud soldaten zullen op zondag 29 september 1907 om 16 uur, een defilé brengen ter ere van onze nieuwe pastoor, de oude landverdedigers zijn in soldaten uitrusting gekleed, geweer of sabel dragen en in het gelid voorbij trekken met de nationale vlag voorop.

Door de zorgen van pastoor Spaas zal hier een in het voorjaar van 1908 een maatschappij van onderlinge bijstand opgericht worden. Onder erevoorzitterschap van pastoor Spaas en burgemeester G. Withofs. Deze stelling zal bij de werkende bevolking uiterst welkom zijn. Er werd gekozen tot een bestuur, voorzitter Harrie Willems, onder-voorzitter Thomas Lathouwers, schrijver Lambert Withofs, hulpschrijver Swennen (onderwijzer), schatbewaarder Swennen – Coenegrachts, hulpschatbewaarder kapelaan Sax, toezichters en commissarissen Boelen – Boelen W., Croux – Martens Denis (schepen) Nivelles Alfons (onderwijzer), Swennen – Loix Fr., Swennen – Meesters Godfried, Vendooren – Meesters Mathijs en Withofs – Swennen Jan.

In zitting van de bestendige deputatie van vrijdag 10 januari 1908 werd een som van 19.500 fr., gestemd op de provinciale fondsen voor de opbouw van onze nieuwe kerk. Er wordt gehoopt dat het staatsbestuur ook met een zelfde som voor den dag zal komen.

Op 8 februari 1908 werden 13 jongens van Eigenbilzen aangeduid door loting, het waren: Brepoels L., Broux M., Clerx Isidoor, Jans Lambert, Jans W., Martens W., Meesters P., Meertens A., Morias Martinus, Steegen A., Swennen C., Swennen Math., Swennen Machiel.

Op 1 maart 1908 in de namiddag woedde hier een vreselijk onweer met hagelbuien, de bliksem trof de spits van de toren op de brouwerij van Marcel Brepoels, er was wel schade maar geen persoonlijke ongevallen gemeld.

Vrijdag 13 maart 1908 kreeg onze pastoor, de E.H. Spaas, bericht dat de plannen goedgekeurd werden en met het bouwen van onze nieuwe kerk kon worden begonnen.

De gemeenteraad is voorstander om een tramlijn op te richten van Bree via Eigenbilzen naar Tongeren op 12 augustus 1908

Van de vijf inschrijvers was Mathieu Janssen van Hasselt de goedkoopste met de som van: 162.858,30 Fr. als opzichter van de bouwwerf werd Alfons van Coillie, uit Roeselare, aangesteld, dat onder het koninklijk besluit van 17 augustus 1908.

In september 1908 is men reeds volop aan de afbraak van de oude kerk bezig, deze kerk was pas gebouwd in 1850 ze had maar één beuk en was veel te klein voor het aantal gelovigen om de mis te volgen.

Op 12 december 1908 is men reeds begonnen met het kappen van Eikenbomen die geschonken werden door baron de Lamberts- Cortenbach van Zangerij, die dan op maat werden gezaagd in de houtzagerij de Krieckaertmolen die ook eigendom was van de baron. Dit hout was nodig om te gebruiken voor de opbouw van onze kerk.

Op de derde paasdag van 1909 werd de eerste steen gelegd van onze nieuwe kerk door deken Willem Vanvinckenroy van Bilzen. Om 10 uur begaf zich iedereen naar de noodkerk (gemeentehuis), vandaar uit gingen ze in processie naar de nieuwe bouwwerf. Zes kleine meisjes droegen op een berrie de vierkante arduinsteen, waarop in vergulde letters het jaartal 1909 prijkte.

Op 1 mei 1909 opening van de stopplaats van de trein te Hoelbeek, drie treinen van Hasselt naar Maastricht zullen er stoppen, om 5,45 uur, om 13,45 uur en om 15,45 uur. De treinen van Maastricht naar Hasselt zullen stoppen om 5, 17 uur en om 15 uur. De vrouw van Peter Noben, Catharina Vandooren wonende te Hoelbeek word als bediende aangesteld bij deze stopplaats.

Op zondag 1 augustus 1909, statiestraat kermis te Eigenbilzen, werd op zaterdag reeds aangekondigd met kanongeschut. Zondag was er een grote wielervedstrijd, met vertrek Eigenbilzen, Gellik, Briegden, Veldwezelt, Mopertingen en zo terug naar Eigenbilzen. Vertrekprijs per deelnemer bedraagt 50 centiemen, de deelnemers moeten zich aangeven bij Jan Timmermans, om 15 uur stipt. Dadelijk na de koers zal een grote openlucht vertoning gegeven worden door Cirk Laurens.

De uitslag van de koers was als volgt:

1. Moors Lambert Mopertingen, in 20 min en 15 sec.
2. Philippens Jozef Mopertingen, in 22 min en 20 sec.
3. Biesmans Hubert Berg Kl. Spouwen in 26 min en 20 sec.

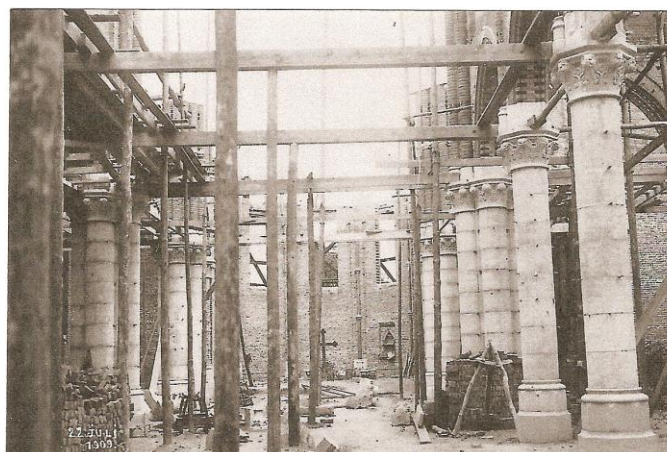
Het goede verloop van deze koers was te danken aan de goede medewerking van Mascel Loyen en Victor Philippens van Mopertingen, deze die zich bereidwillig den dienste gesteld hadden tot het regelen en controleren van deze koers.

Om 18 uur volkspelen, zoals zaklopen en eierrijden per fiets.

Om 21 uur mastklimmen met grote verlichting bij Adolf Withofs aan de brug. Terzelfde tijd zal er vuurwerk afgestoken worden door een vakman uit Antwerpen. Het feest zal opgeluisterd worden door de fanfare van Eigenbilzen.

Het bestuur, de schrijver, G. Schoups, de voorzitter, J. Schorpion en de onder – voorzitter F. Grootaars.

21 augustus 1909 de werken aan onze nieuwe kerk gaan goed vooruit. Van nu af kan men al zien dat het een der schoonste kerken van ons kanton zal worden.

Op 9 september laatsleden werd hier te Eigenbilzen het huwelijk ingezegend van Maria Jans, dochter van Casper Jans (Kappe), met Thomas Peeters uit Zutendaal, dit zijn de ouders van Jaakske Peeters op het dorpsplein.

Op 11 september 1909, grote kegelwedstrijd bij Pieter Vandooren – Borghoms op de Locht. 1ste prijs 40 fr.; 2de prijs 30 fr.; 3de prijs 20 fr.; 4de prijs 10 fr.; 6 miezen voor 3 fr.; 3 miezen voor 2 fr.; meer dan 6 miezen mogen niet genomen worden. Aanvang om half drie in de feestweide er zullen twee banen aangelegd worden.

De commissie; schrijver, Pierre Goossens en Theo Brands; de president, Pieter Vandooren.

Het vlaggenfeest van 17 oktober van de Boerengilde en Veeverzekering hier te Eigenbilzen. Om 12,03 kwam hier de trein binnen aan het station, Mr. Lathouwers, provinciaal raadslid, voorzitter van de feestvierende maatschappijen, ontvang minister Helleputte, monseigneur Keesen, de deken van Bilzen, graaf de Renesse en burggraag Desmazières, beiden lid van senaat en kamer. Baron de Lamberts wenste de genodigde hartelijk welkom. Bij het binnen stappen van de wachtzaal werden zij verwelkomt door de wielrijders van onze gemeente, die de rijtuigen van het kasteel begeleiden, waarin de edele bezoekers plaats nemen tot aan de pastorie. Daar werden ze ontvangen door pastoor Spaas, en nodigden hen uit aan tafel.

Om kwart na twee staan alle maatschappijen klaar aan de pastorie waar zij de nieuwe vlag komen afhalen die gedragen word door Lambert Meesters, schrijver van de Boerengilde en Veeverzekering, omringd door Willem Boelen, voorzitter van de Veeverzekering, van Gaspard Steegen, schatbewaarder, van de wijkmeester Theodoor Martens, schepen, Jan Steegen – Ghysen en zoon, Thomas Steegen, Arnold Tomson, Joris Vanssichen, Michel Swennen, Louis Welters, Jan Nijssen en Hubert Clerx.

Na deze zette de stoet, geopend door vier ruiters te paard, leden van Oud soldaatvereniging die met vaandels de stoet als het ware aanvoerden. Volgen dan de Boerengilde, Veeverzekering, Schutterijen en gilden, evenals de fanfares van den omtrek, allen met wapperende vaandels op pas door de meeslepende marchen en pas redoublés, door de aanwezige muziekmaatschappijen uitgevoerd.

De stoet baant zich een doortocht door honderden nieuwsgierigen van hier en omtrek om de bezoekers toe te juichen, zo komt men aan de school waar de driekleur te top is geheven. Op de trappen van de school, wenst de burgemeester (Godfried Withofs) de genodigden hartelijk welkom. Hij brengt uitzonderlijk hulde aan minister Helleputte die als hoofddeken van de Belgische Boerenbond er aan gehouden heeft de feesten te komen opluisteren, de aanwezigen werden verzocht naar binnen te komen om het glas te heffen en te drinken op ieders

gezondheid. De stoet zet zich vervolgens verder naar de noodkerk waar de vlag gewijd wordt door de deken van Bilzen, die op zijn beurt onze pastoor Spaas bedankten voor de uitnodiging op deze feestelijkheden. Nu trok de stoet naar het dorpsplein waar zich iedereen rond de versierde kiosk opstelde, waar Thomas Lathouwers nog een breedvoerige toespraak hield. Namens de senaat en de kamer hield graaf de Renesse een toespraak en bracht hulde aan de boeren van Eigenbilzen en omstreken waar hij op een daverend applaus mocht rekenen. Na deze toespraken komt minister Helleputte aan het woord en zei; hij was blij zo een mooi feest te mogen bijwonen, bracht hulde aan de boerenstand, hij bemerkte hier ook wakkere leden van de oud – soldatenkring, ik ben er van verzekerd, met jeugdigen moed het vaderland zouden helpen verdedigen moest het in gevaar zijn. hij beloofde ook dat we hier in Eigenbilzen binnen het jaar een nieuwe statie zullen krijgen, want ik heb enkele dagen geleden, het project van de statie ondertekend. Na deze toespraken brachten alle aanwezigen maatschappijen onder leiding van Alfons Nivelle samen het Nationaal volkslied, waarna de stoet ontbonden werd.

Terwijl de minister en zijn gevolg bij de voorzitter van de Gilde uitgenodigd werden om het avondmaal te nuttigen maken alle verenigingen zich klaar om de genodigden in lichtstoet te vergezellen terug naar het station. Bij het intreden van het station riep monseigneur Keesen nog uit “dat wat ik hier in Eigenbilzen heb meegemaakt heb ik nog nooit gezien”.

Dit feest zal een schone bladzijde uitmaken in de geschiedenis van ons bloeiend dorp met de eer aan de heren inrichters. Eer aan alle maatschappijen, alle voorzitters en bestuurders, aan het gemeente bestuur onder wiens bescherming dat feest is geplaatst, aan de oud – soldaten die de erewacht hebben uitgemaakt en met de Rijkswacht van Lanaken, onder de leiding van de heer schepen Francis Swennen, zo goed de orde hebben weten te handhaven.

Op 11 december 1909 is men begonnen met de verbeteringswerken aan de Lochtstraat, deze is als weg van groot verkeer aangenomen.

Op 12 december 1909 kocht de gemeente een stuk grond (voorheen tuin) aan, van 11,15 are om het kerkhof te vergroten

29 januari 1910, wij zullen hier een tweede stoomgraanmolen krijgen in de Winkelomstraat. Er is ook nog sprake dat er op de Dorpsstraat een derde zou bij komen.

Een groot aantal ongehuwde jongelingen namen deel aan een retraite van 3 dagen te Alken, op 5 februari 1910. Nu zullen ook eerdaags een tiental jonge Meisjes op hare beurt aan de retraite deelnemen, op zondag 13 februari vertrokken 13 jonge meisjes van Eigenbilzen naar de retraite te Neerpelt die er in het klooster van de zusters gegeven werd, en keerde per trein op woensdag terug bij hun familie.

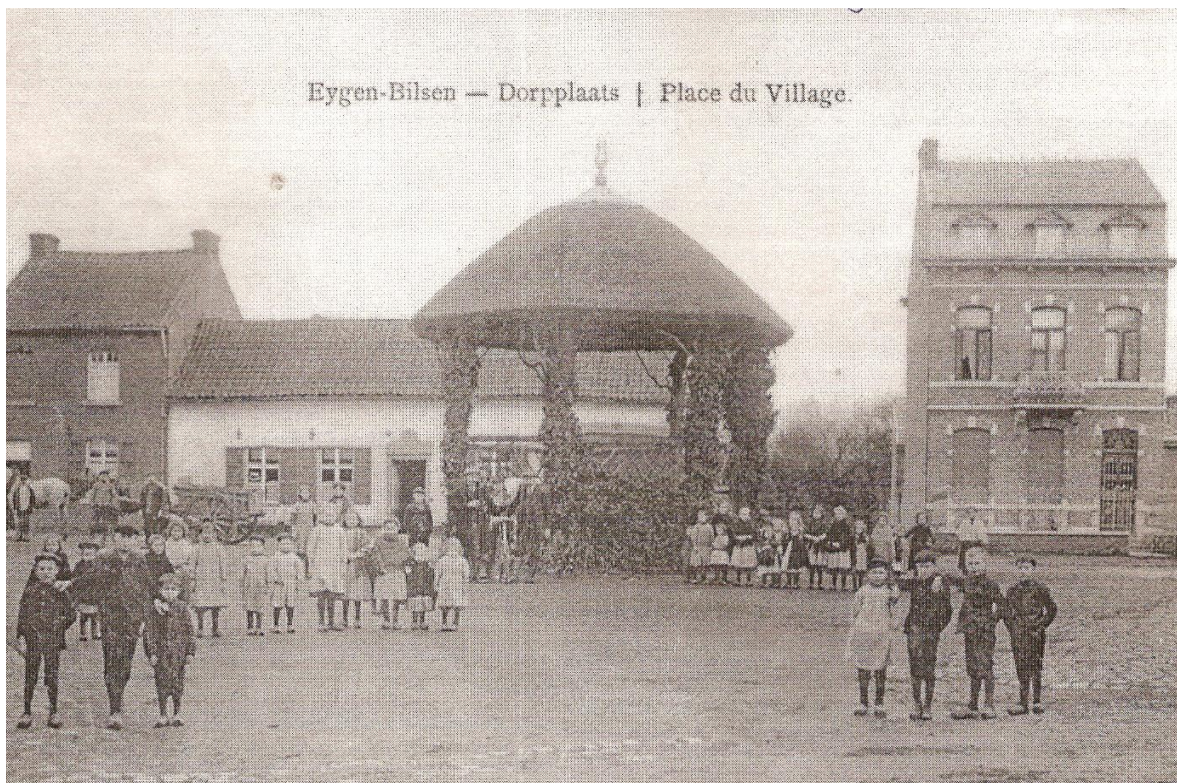
Gemeenten	Woeste gronden(heide-braak) Ha. A.	Beboste gronden Ha. A.	Cultuurgronden TOTAAL
Beverst	105.57	190.68	912.78
Bilzen	102.83	130.17	1 425.80
Eigenbilzen	166.72	174.06	744.54
Grote-Spouwen	1.87	5.20	487.43
Hees	/	/	358.49
Hoelbeek	1.38	94.68	338.20
Kleine-Spouwen	0.33	3.04	318.92
Martenslinde	/	/	203.80
Mopertingen	0.26	0.28	167.13
Munsterbilzen	113.97	203.68	584.98
Rijkhoven	1.40	5.32	355.05
Rosmeer	0.86	/	480.39
Waltwilder	1.81	37.60	518.94

Op 9 april 1910 is het nieuwe vaandel van onze jonge schutterij aangekomen. Het is een prachtig en fijn afgewerkt stukje van het gekend huis Berten, Colettinnenstraat 9 te Brugge. Smaakvol versierd met de schoonste ornamenten en kundig geborduurd en dat zonder overtolligheid van kleuren.

Op 5 juni 1910 werd het nieuw vaandel van velo club "**DE EIKEL**" ingewijd, het was een feestelijke bedoening. Voorzitter was Leo Swennen en schrijver was Jan Steegen.

De Bilzenaar geeft antwoord op een schrijven van een trouwe lezer, aangaande de tramlijn van Tongeren naar Bree, en die geplant is hier in het kanton Bilzen. Zo de inwoners van de betrokkene gemeenten, Eigenbilzen, Mopertingen, Rosmeer, Kl.- en Grote Spouwen er van overtuigd zijn dat die tramlijn een voordelig belang heeft voor de regio, er zal zich dan ook niemand tegen verzetten. Er is ook sprak van een tramlijn van Bilzen naar Maastricht via Waltwilder, Hoelbeek, Eigenbilzen, Mopertingen, Rosmeer, Hees, Veldwezelt en zo naar Maastricht. Wij zijn overtuigd dat al de gemeenten van ons kanton willen hand in hand werken, en zo een ontsluiting zouden bekomen. Voor de belangen van deze regio werden er plannen opgemaakt voor de volgende tramlijnen;

1. Eigenbilzen – Tongeren met een verlenging tot Bree.
2. Borgloon naar Bilzen.
3. Bilzen naar Maastricht door het bovengedeelte van Eigenbilzen.

Op zondag 5 juni 1910 had de inhuldiging plaats van het nieuw vaandel van de velo club “de Eikel”. De stoet gevormd door de fanfare en verschillende velo clubs, trokken de lochtstraat af tot aan de schietboom waar de vlag overhandigd werd. Terug naar het dorp waar de erewijn werd aangeboden aan de school van de ijzerenweg. ’s Maandags deed de club met de nieuwe vaandel en trompetters een uitstap waar er nog ferm gefeest werd.

Op 12 juni 1910 de kroning van de keizer van de jonge schutterij O.L.V.P. Adolf Withofs, deze plechtigheid was geplaatst onder het toezicht van het gemeentebestuur. De vergadering en samenkomst van de stoet was aan het lokaal bij Pie Nijst – Clerx van daaruit begaf zich de stoet naar het café van Hendrik Steegen – Mertens aan de schietboom op de Locht, om daar de keizer af te halen. De stoet zal geopend worden door twee trompetters en een vaandeldrager te paard, onmiddellijk gevolgd door de fanfare en daar achter de knappe “oude schutterij” St. Niklaas met vaandeldrager en trommelaar, onder bevel van kapitein – jonkman Leonard Meesters. De vereniging van de oude soldaat zal de stoet sluiten en de orde handhaven. De kroning van de keizer zal plaats vinden op het dorpsplein, zaterdagavond wordt het feest door honderd kanonschoten aangekondigd. De bewoners wordt gevraagd hun huizen te bevlagen.

op 1 augustus werd onze nieuwe kerk ingewijd door de bisschop, er was een groot feest en bijna het ganse dorp was versierd en iedere vereniging had zijn beste beentje voorgezet.

De kerkmuren dragen op twee arduinstenen, één ingemetseld in de noordenmuur en een in de zuidenmuur met de namen van de toenmalige geestelijke en wereldlijke overheid.

In Antwerpen werden op 1 december 1910 vier ezels gekocht door vier landbouwers van onze gemeente. Op dinsdag 2 december werden ze hier te Eigenbilzen afgeladen, die ezels zouden dan de honden vervangen om hun lasten te vervoeren.

Op 3 december 1910 had Pierre Schoups café op de Locht.

Uit oorzaak van vertrek werd op maandag 12 december 1910 op verzoek van de heer Alfons Aloys Liefzoons, herbergier aan de statie te Eigenbilzen publiek verkoop gehouden. 5 tafels met ijzeren voet, 14 stoelen, spiegel, suspention, buffet met étagère in siepel, schenkbank met marmeren plaat, glazen kannen, borden, bierkruiken, ronde tafel, 2 kapstokken, kuipen, emmers, ijzeren bed met ressort, cuisinière, bascule van 100 kilo en meer andere voorwerpen. Een volle zeug van twee jaar, 20 hennen en één haan, contante betaling met 10% kosten.

In de nacht van donderdag 23 december zijn bijna alle ruiten ingegoooid van het onbewoonde huis aan de staatsoverweg van Mr. Loyen.

Op 1 januari 1911 stond de personentrein van 12 uur richting Maastricht in het station van Eigenbilzen, terwijl een goederentrein te Lanaken klaar stond om te vertrekken. Door een misverstand werd het vertreksein gegeven, de twee treinen zouden dan elkaar tegen komen en botsen. De bediende van het station had dit gemerkt en liep met een rood vaandel achter de trein aan, gelukkig merkte de barrier wachtster aan de Schayenbosch die signalen en kon de treinen doen stoppen en kon zo een ramp vermijden.

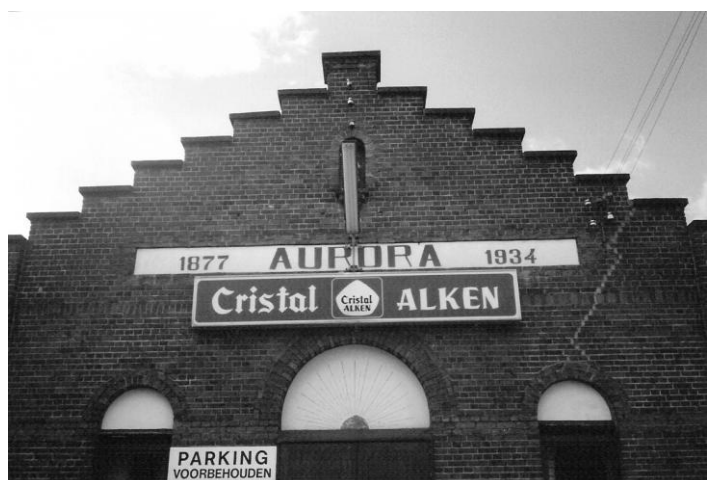
Met de bouw van ons nieuw station nu in het voorjaar, zal er een openbare telefooncabine geplaatst worden ten dienste van het publiek.

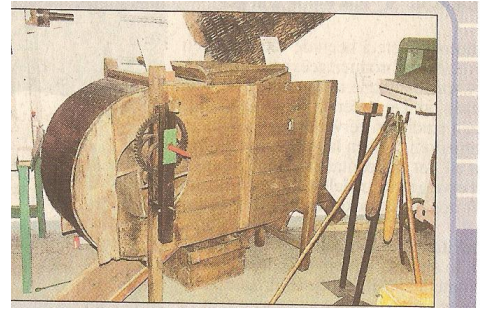
Op 18 maart 1911 ontving onderwijzer Alfons Nivelde de burgerlijke medaille 1ste klas, die zijn dienste bewees aan het onderwijs der jeugd van Eigenbilzen.

Totale uitverkoop op 15 april 1911 bij Jean Vandooren – Meesters, schoenmaker en herbergier, Lochtstraat 52 te Eigenbilzen. Hij maakt bekend dat hij bij ophouden van zijn schoenhandel alles zal verkopen en dat nog beneden factuurprijzen. Hij vraagt ook een bekwame schoenmaker met kost of niet, voor drie dagen per week.

Nog te koop, dok- of ponykar, twee ponygetuigen, alles zo goed als nieuw, een pony van vier jaar, sterk en goed werken, ook op proef, mits overeenkomst.

Zo was het vroeger.

Het plezierbootje

Op dinsdag 11 mei 1911 werd Eigenbilzen opgeschrikt door het bulderen van kanonnen. Het had voor doel het feest op te luisteren van de maatschappij “het plezierbootje” onlangs opgericht. Het lokaal bevond zich in de Winkelomstraat ten huizen van de familie Degrève. Om 4 uur in de namiddag vergaderde de leden om een verkiezing van een voorzitter voor te bereiden. Swennen Michel werd verkozen met de meerderheid der stemmen. Vervolgens deed voorzitter Swennen Leo een smaakvolle toespraak. Een laatste maal weerklonk de vreugde kreet “lang leve het Plezierbootje”. Een hulde van een tegen kamper aan Michel

Voor u mijn vriend rijm ik dit saam
Rechtinnig klopt mijn jeugdig hart
In ware vreugd breng ik u faam
Eer en roem, en dat leed nog smart
Nimmer meer u harte kwel
Dit is mijn wensch aan vriend Michel

Meer eer wil mijn hart nog geven
Indien ik mag mijn plicht vervullen
Correspondent wil ik nog wezen
Hier in dit blad schrijf ik u gulle
En daarom roep ik met een kloppend hart zeer snel
Lang en gelukkig leve mijn vriend Michel

Op zondag 28 mei 1911 zal er in de school op de Hartenberg een vergadering gehouden worden voor de kiezers van de gemeente, de sprekers zijn; de Schaetsen en provincieraadsleden, ten einde de bijtreding der katholieke kiezers in de bond te bekomen.

Vrijdag 26 mei 1911 om 6 uur in de morgen zijn ongeveer 600 parochianen op bedevaart naar Zutendaal getrokken, met aan het hoofd de pastoor en de kapelaan, rond de middag was iedereen terug in Eigenbilzen.

Her aanlegging op 6 juni 1911 van weg nr. 22 de Mereweg van de Blookstraat tot de Winkelomstraat.

Bij koninklijk besluit op 23 juli 1911 is aan Jan Timmermans de landbouwdecoratie van 1ste klas verleend voor ruim 56 jaar trouwe dienst bewezen te hebben op het kasteel van Zangerij.

Op 20 augustus is men begonnen aan het vervoer (in karwei) der brikken nodig voor de opbouw van de kerkhofmuur langs de Dorpsstraat en het dorpsplein. Men hoopt dat deze werken zullen voltooid zijn tegen grote kermis. Het traliewerk op de muur werd aangenomen en vervaardigd door Pascal Croux – Moors.

Gelijk het blad vermeld op 26 augustus 1911 dat de Dorpsstraat, Heseputterstraat en Veldjensweg tot weg van groot verkeer zijn aangenomen. Onze gemeente bezit nog als wegen van groot verkeer, de Lochtstraat, Statiestraat en de Huitemerstraat die deeluit maken van de weg naar Hoelbeek, Waltwilder en Munsterbilzen. Voor onze gemeente is dit een voordeel en we hopen dat er ook goed gezorgd zal worden voor het onderhoud van deze wegen.

Op 23 september 1911 kreeg de heer Willem Lathouwers de onderscheiding van de regering, die hem tot ridder der orde van Leopold II benoemd heeft. Ruim 40 jaar vervulde Willem Lathouwers hier in Eigenbilzen het ambt van gemeentesecretaris. Daar buiten was hij vanaf zijn jeugd organist en nog altijd, niettegenstaande zijn leeftijd van 76 jaar bespeeld hij nog dagelijks het orgel en zingt hij de mis in onze kerk. Willem was tot over enkele jaren secretaris van Rijkhoven en Martenslinde, tevens ontvanger van gemeente, kerkfabriek en ambureel van Eigenbilzen.

6 oktober 1911 afschaffing van het voetpad tegenover de Beekomstraat naar de Mereweyen langs het huis van Vertessen, deze grond werd verkocht aan de aanpalende eigenaars

Gemeenteverkiezingen van oktober 1911

	Lijststemmen	onvolledige lijststemmen	bonte stemmen
Lijst I			
Lathouwers	85	93	48
Martens	85	28	94
Swennen	85	44	65
Willems	85	60	90
Withofs	85	55	95

Lijst II

Steegen G.	75	-	147
------------	----	---	-----

Lijst I behaalden de volstrekte meerderheid, dus de vijf kandidaten werden verkozen en zetelde in de gemeenteraad.

De openbare aanbesteding van het nieuwe station is officieel aangekondigd, op 11 november 1911. het bestek bedraagt 37.331,88 Fr. De borgsom is vastgesteld op 3.400 Fr. Een station met ontvangstgebouw en waterplaats, metalen afsluitdeuren en stoepen. De bouw van onze nieuw station is aangenomen door Mr. Courtois van Jauche.

In afwachting dat einde 1913 de nieuwe brigade gendarmen hier te Eigenbilzen zal kunnen geplaatst worden, in een daar nog te bouwen gendarmerie, heeft de militaire overheid nu reeds een post gendarmen te plaatsen. Onderhandelingen zijn in beraad om die post van 4 gendarmen in een geschikt gebouw onderkomen te verlenen. De keuze viel op de achterbouw van de familie Hannon op het dorpsplein.

Bij koninklijk besluit van 15 november 1911 is het landbouwereteken van 2de klas verleend aan Renier Swennen, landbouwknecht sedert 30 jaar bij Caspar Jans hier te Eigenbilzen. Senator Burggraaf Desmazières, overhandigde namens de minister het ereteken aan de voorzitter van de boerengilde, die ze op zijn beurt aan Renier Swennen overhandigde.

23 november 1911, zoals bekend zijn hier een aantal landbouwers die hun trekhonden door ezels vervangen hebben, en die er zich goed bij vinden. Het zal wel niemand verwonderen dat nog meerdere landbouwers van het dorp dit voorbeeld zullen volgen, zodat we eerdaags zoveel ezels als paarden zullen hebben. Als men nagaat, dat het aantal paarden hier is verkleind, daar men meer en meer met koespan het landwerk doet.

31 december 1911, Mr. Christiaens van Tongeren is als aannemer aangesteld voor de som van 14.120 Fr. voor de weg van groot verkeer Mopertingen, Eigenbilzen naar Gellik.

De eerst volgende stierenkeuring, prijskamp voor runderen, stieren en runderen, zal in onze gemeente plaats vinden. De gemeenten die in aanmerking komen voor deze keuring zijn; Beverst, Eigenbilzen, Hoelbeek, Lanaken en Gellik.

Deze provinciale keuring had plaats op 4 maart 1912. een bijzonder uitgelezen verzameling eerste klas melkvee was er aanwezig. De prijzen uit onze gemeente werden toegekend aan; Koeien, 1ste reeks; 5de prijs aan Tomson Arnold

Stieren met twee of meer tanden, 4de prijs aan Neven Winand.

Jonge stieren, 5de prijs aan Swennen Isabella.

In maart 1912 werd aan de woning van Michel Swennen – Moors aan de Blookstraat een brievenbus geplaatst.

Op 2 april 1912 nam Willem Lathouwers ontslag als secretaris, en op 31 mei 1912 installeerden Thomas Lathouwers zich als secretaris met een wedde van 500 fr.

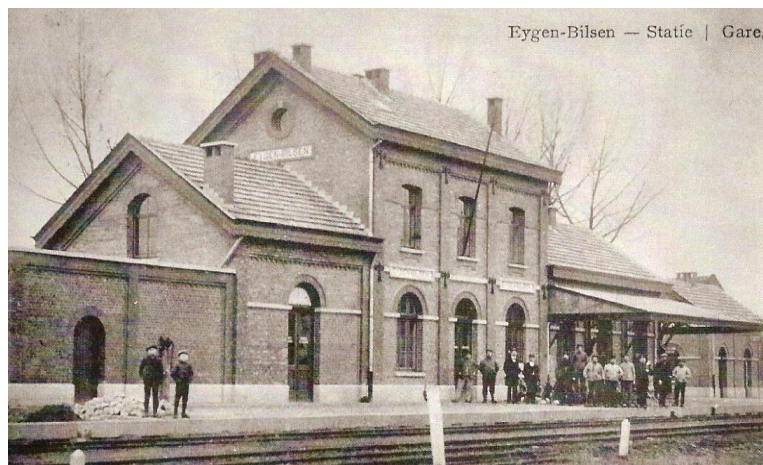
Op 24 mei 1912, is bekend gemaakt dat Godfried Vandooren, Lochtstraat 52 een varkensslachterij opent. Hij gelast zich met leveren aan de klanten van hoofdkaas, geperste kop, koteletten, gemalen vlees, leverpastei, gekookte hesp, bloed en leverworst evenals droog spek. Dit alles is er wekelijks verkrijgbaar aan matige prijzen en een goede bediening.

In brouwerij “St. Antonius” bij Van Wilderode hoek Dorpsstraat-Winkelomstraat werd op 28 april 1912 bruin bier gebrouwen.

Bij de eed aflegging van 1 juni 1912 bestond de gemeenteraad uit;

1. Lathouwers Thomas, burgemeester
2. Martens Theodoor, schepen
3. Swennen Francis, schepen
4. Withofs Jan,
5. Swennen Godfried,
6. Vandooren Mathijs,
7. Withofs Willem.

De heer Courtois, aannemer van ons nieuw station is vandaag de 20ste oktober 1912 begonnen aan de voorbereidingen en grondwerken, voor de som van 37.331,88fr. er werd ook de plaveiing en de afsluiting rond het station aanbesteed voor de som van 14.896fr. in oktober zou alles reeds onder dak zijn. de opening van het station is vastgesteld op donderdag 29 mei 1913.

Op 21 april 1912, door de bouw van het nieuwe station werd de Eendepoelstraat een belangrijke weg voor het verkeer naar en van het station, men vraagt een toelating om deze weg te verbreden van 3,50 m tot 7 m er stond toen maar een huis. Bij koninklijk besluit zou de breedte van de weg 10 meter moeten bedragen.

De opening van ons nieuw station is vastgesteld op donderdag 29 mei 1913.

De weg van Eigenbilzen naar Hoelbeek (Kattestraat) van aan de spoorweg tot aan de Fietenstraat, op 18 mei 1913 werd deze weg smaller gemaakt.

Op 20 april 1913 verkoopt de gemeente 5,63 vierkante meter grond aan Pieter Boelen – Martens voor 6 fr. een hoekje gemeentegrond overschot.

Deze week op 4 juli 1912 werd hier te Eigenbilzen 3.445 Fr. uitgedeeld aan de ouden en oudjes van ons dorp voor het ouderdomspensioen. Dit was een geschenk dat zo maar uit de hemel viel, met dank aan het katholiek staatsbestuur.

27 juli 1912, de landbouwdecoratie van 2de klas ontvingen;

1. Boelen Willem, voorzitter van de veeverzekering en lid van het bestuur der boerengilde.
2. Meesters Lambert, secretaris der boerengilde
3. Steegen Gaspard, penningmeester der veeverzekering
4. Steegen – Gysen Jan, Martens P. Th. En Tomson Arnold.

Aan de volgende oud soldaten van 1870 -71 is de militaire decoratie toegekend; Steegen – Vandooren Jan, Meesters Marcel, Jans Michiel, Lathouwers Leonard, Moors Martinus, Meesters Leonard, Timmermans Mathijs en Collas Arnold.

Aan de heren Willem Lathouwers, ere – secretaris van de gemeente en Mathijs Swennen is de decoratie van Onderlingen bijstand van 2de klas verleend, de eerste in hoedanigheid van voorzitter, de tweede als schrijver van de pensioengilde van Eigenbilzen.

Op 17 augustus zijn de volgende toelagen verleend door de provincie aan onze gemeente over het jaar 1911 voor verbeteringswerken aan weg nr. 40 Eigenbilzen, Hoelbeek, Munsterbilzen van 2.926,40 Fr. En 385,46 Fr. voor verbeteringwerken van 1910 en 1911 aan de weg Eigenbilzen naar Gellik. In 1910 is nog eens 1.513, 88 Fr. uitbetaald aan de weg Eigenbilzen naar Munsterbilzen.

Er werd beslist dat de ontvanger van belastingen en accijnzen op de eerste vrijdag van de maand zijn zitting houdt in de oude gemeenteschool op de Hartenberg.

Op 31 december 1912 telt onze gemeente 1286 inwoners.

Het leven voor de eerste wereldoorlog is het leven dat men zo vaak als dat van de (goede ouden tijd) bestempelt. Het was toen de tijd van de koperen halve centen, de centen, de twee – frank en de grote zilveren vijf frank stukken. Voor 'n halve cent konden de kinderen al heel wat snoepgoed kopen. Voor één cent (officieel heette dat twee centiemen) reed men met kermis op de paardenmolen, kocht vader een dagblad, gaf men het vereisten voor een kerkstoel, die daarom ook een centenstoel werd genoemd. De stukken van twee cent waren reeds uit den omloop. Voor een nikelen (knepke) of vijf centiemen kocht men een postkaart, terwijl op de brief lechts een zegel van tien centiemen diende geplakt.

Buiten de vijf en tien centiemen had men ook nog als nikkel geld de 25 centiemen zonder gaatje. Halffrankskes, franks, tweefranks en vijf franks waren de zilveren gangbare munten. Als papieren geld had men het lichtrood 20 fr briefje, briefjes van 50 en 100 fr. vond men zelden bij de gewone man. De winkeliers hadden in die tijd weinig vertrouwen in het paieren geld ze hadden liever zilveren munten. De werklieden moesten het met één frank per dag stellen, de 8 uren dag kenden men niet. Een onderwijzer op de buiten verdienden 1.000 fr. per jaar en moest daar van nog afstaan voor de kas van weduwe en wezen. Van den andere kant waren de prijzen wel navenant, een ei kostte maar 5 centiemen, een dagblad 8 fr. voor een half jaar. Op de markt was stof aan 4 ellen voor 1 fr. te koop, voor 5 cent had men een goede sigaar en voor een kwartje een glas bier. De eieren kocht en verkocht men per vierdel (26) en halfvierdel (13). Voor 12 fr. had men een prachtid paar schoenen en voor 45 fr. het duurste manskostuum.

Voor een grote jenever betaalde men 5 cent en voor een kleine 5 centiemen.

Reizen geschiedde met heel wat minder comfort dan nu, de treinen bestonden uit houten wagons, in gesloten bakken van 10 personen. Aan elk hokje was een deur, want er was geen middel om van de ene wagen tot in de andere te geraken, de deuren werden langs de buitenkant gesloten, de deuren konden geopent worden door het venstertje te laten zakken en de deur zo te openen.

Wat de klederdracht betreft, de heren droegen broeken met smalle pijpen, hoge halsboorden, bolhoeden, bottienen met knopjes en stoffen overschoenen.

Voor de dames eiste de mode lange rokken tot aan de grond, hooggesloten baskinnen en pelerinneken, een strak aangeregen hoog keurslijf met (cache-corscet), lange onderbroeken, zwarte wollen kousen, grote hoeden op kunstig gedraaide “koeffen”, hoge schoenen. In de winter werden twee tot drie onderrokken gedragen.

Deze week op 19 februari was hier in de gemeente een leurder uit Maastricht met zijn knecht om Hollandse kaas te verkopen. 's Avonds keerde de patroon terug naar Maastricht, de knecht met kar en de voorraad kaas bleef hier overnachten. De knecht zag de gelegenheid om er met kar en kaas vandoor te trekken. De kar vond men s' anderendaags terug te Mopertingen, maar van de knecht was geen spoor te bespeuren, de waarde was ongeveer 100 Fr. wat hij gestolen had.

Jan Moors-Withofs, landbouwer te Mopertingen, heeft op 11 mei 1913 een aanvraag ingediend bij de gemeenteraad van Eigenbilzen om een brikkenoven uit te baten achter de Berg. Zijn eigendom paalt aan de weg, aan de kinderen Swennen-Moors, de weduwe Swennen-Haenen en aan Casper Jans.

Op 4 oktober 1913 is Egidius Claessens, landbouwwerkman op het kasteel van Zangerij, gedurende ruim 25 jaar, met het landbouwereteken van 2de klas vereerd.

Soldaat Herman Stulens van de klas 1911, die bij het leger een bloedvergiftiging had opgelopen aan een vinger van de linkerhand op 11 oktober 1913, hebben ze een gedeelte van deze vinger moeten afzetten. Hij zal een levenslang pensioen toegewezen worden, bij koninklijk besluit van 27 juni 1913 nr. 1645.

Op 18 oktober 1913, heeft onderwijzer Alfons Nivelle zijn intrek gedaan in een gekocht huis in de Winkelomstraat. Dit is nu wel een straat met aanzien, de meeste prominenten wonen er, E.H. pastoor, de burgemeester, de eresecretaris, de hoofdonderwijzer en bestuurder van de fanfare, de E. Zusters van het klooster en de school, de schoolopziener C. Lathouwers, de zaakvoerder van de Boerengilde, twee brouwerijen en niet een herberg.

De burens en de leden van het PLEZIERBOOTJE hadden de familie Nivelle welkom gehete en een mooie meiboom geplant met opschrift. In Café Meesters Paulus (IN DE BESSEM) Mereweg werd er lustig op de nieuwe burens gedronken.

Op 29 november 1913 is de goedkeuring gekomen om de bouw van de nieuwe gendarmerie, ze zal gebouwd worden aan de Dorpsstraat op het goed van Swennen – Coenegrachts naast de winning van Lambert Jans – Vandooren (Lemme Jans).

Op 1 januari 1914 telde onze gemeente 1281 inwoners.

Op 21 februari 1914 melden wij de benoeming van onze dorpsgenoot Steegen Leopold tot onderpostmeester van ons dorp.

In 1914 werd hier te Eigenbilzen de Boerinnenbond opgericht.

Vlak voor het uitbreken van de oorlog (19 mei 1914) werd in België de leerplicht voor kinderen van 6 tot 14 jaar ingevoerd.

De eerste wereldoorlog, van 28 juli 1914 tot 11 november 1918, was een gewapend conflict tussen de voornaamste en sterkste politieke, economische en militaire blokken van het westen. Op 31 juli 1914 kondigde de Belgische koning Albert I een algemene mobilisatie af. Op 27 juli 1914 waren de op 10 juli met verlof gestuurde soldaten van de lichte 1913 al terug geroepen en op 29 juli werden drie lichten onder de wapens geroepen.

Op 2 augustus, om 6 uur, viel Duitsland het Groothertogdom Luxemburg binnen en bezette het hele landje. Daarop vroeg Duitsland de vrije doorgang aan ons land, België weigerde resoluut.

Op 4 augustus 1914 's morgens tussen 7 en 8 uur vielen de Duitsers ons land binnen in Gemmenich bij Visé over de Maas.

Alle Eigenbilzenaren werden verplicht Duitse troepen in te kwartieren, dit was op 16-18 en 23 augustus 1914. Het was een zware last voor onze gezinnen, de bezetter eiste een groot deel van de voedselvoorziening. Om de bevolking onder druk te zetten om de opgeëiste goederen te leveren, namen de Duitsers de schepenen Theodoor Martens en Frans Swennen, alsook de raadsleden Jan Withofs, Henrie Willems en Godefridus Withofs als gijzelaars. Ze werden gevangengehouden in het station van Bilzen. Velen vluchten de bossen in uit vrees om doodgeschoten te worden, en namen paarden en ander vee en levensmiddelen mee. Onze mensen konden den oorlog goed doorstaan omdat armoede en bezetting de mensen vindingrijk maakten. De internationale hulp aan België werd in Eigenbilzen verdeeld door het Comité (komitee). In samenwerking met het gemeentebestuur werd er soep bedeed aan de schoolkinderen.

De oorlog en het Vlaamse bewustzijn in Limburg, met het Flamenpolitiek wilden de Duitsers België onttrekken aan de Franse invloed en het binnen de Duitse invloedssfeer halen. Deze politiek werd uiteraard gunstig onthaald door de activisten – zeg maar: een kleine groep pro-Duitse flaminganten. Deze wakkerde tevens alle vormen van conservatief Belgisch nationalisme aan. Die Flamenpolitiek leidde tot de vernederlandsing van de Gentse universiteit en tot de bestuurlijke scheiding van België. Hier bij ons in Limburg was dit scherpe activisme een zeldzaamheid, de provincie had immers hoofdzakelijk een vrij conservatieve en klerikale landbouwbevolking.

Militie 17 februari 1894 in Eigenbilzen

De opgeroepen soldaten moesten nog loten en daarom hield men in ieder dorp een loting.

- 1894: Broux H., Karremans H., Lathouwers H., Meesters H., Meeuwissen J., Nivelles L., Nijssen Th., Steegen H., Swennen A. en Withofs J.
- 1895: Broux J.A., Croux J., Gilissen P.P., Huysmans J., Jans P.F., Meesters J.W., Nivelles P.J Steegen J., Steegen Paulus, Welters L., Withofs G. en Withofs J.W.L.
- 1896: Frederix J., Gilissen J., Noben L., Swennen P., Timmermans W., Troquet B. en Vangronsveld J.
- 1897: Boelen P.M., Broux M., Martens G.N., Meers J., Meesters J., Meesters L.H., Meesters W., Nivelles A., Schils M.J., Withofs Ad., Withofs J.W. en Wijnen E.H.
- 1898: Claesen H., Croux P.M., Jans L.J., Jans M.L.J., Meesters M.J., Meesters Jos, Schoups P., Swennen Leo en Swennen M.F.
- 1899: Gilissen P.J., Hensen G.J., Jans J., Jans L.G., Nijssen H., Steegen L., Swennen G., Timmermans M. en Vansichen F.H.
- 1900: Croux M., Huskens W., Lathouwers C., Nivelles W., Steegen A., Steegen L., Troquet P., Verpoorten L. en Withofs L.
- 1901: Haesevoets, Jans, Lathouwers, Martens, Mertens en Vandooren.
- 1902: Broux L., Broux P.N., Lathouwers M.H., Stulens N., Swennen L., Vansichen J. en Withofs J.P.
- 1903: Hensen J.H., Jans A.J., Meesters M.W., Martens H., Swennen G., Swennen J. en Vangronsveld L.
- 1904: Hensen G.H., Jans F., Martens J.H., Meesters M., Nivelles L.H., Steegen M. en Vandooren A.P.
- 1905: Broux, Lathouwers, Schoups, Swennen J.L. en Swennen P.H.
- 1906: Broux J., Hensen J.J., Martens W.R., Maria H., Nijssen L., Schoups N.H., Steegen J., Steegen L.J., Swennen G.G., Timmermans H. en Vandael H.C.
- 1908: Brepoels L., Broux M., Clerx Th., Jans L., Jans W., Martens W., Meesters P., Meesters A., Morias M., Steegen A., Swennen C., Swennen Math en Swennen M.ach.
- 1909: Broeders J., baron de Woelmont, Geraerts J., Meers J., Schoups A., Steegen, Stulens, Swennen en Withofs. Merkwaardig is dat alle 9 oudste zonen waren van hun families.

Nadien is de militieloting afgeschaft.

Aangemoedigd door het goede voorbeeld van de broers, barons de Woelmont van het kasteel van Zangerij, namen 14 jongens vrijwillig dienst en trokken blakend van vaderlandsliefde de grens over.

In het geheel waren zestig soldaten van Eigenbilzen in het leger.

Op zondag 27 september 1914, acht dagen voor de verwoesting van Lanaken, wordt onze gemeente letterlijk ingenomen door ene aanzienlijke troepenmacht, juist of hier een geduchte vijand te vrezen was.

Belgische arbeiders worden weggevoerd om in Duitsland of in het noorden van Frankrijk tewerkgesteld te worden

Alle mannen, die zich op straat bevonden, moesten mee naar Mopertingen. Op de kiezelweg werden ze in rijen opgesteld en daar hoorden ze dat er enkele Duitsers verklaarden om onze dorpen te plunderen en dan in brand te steken, maar enkele officieren keurden dit af, zodat Eigenbilzen en Mopertingen aan die verwoesting ontsnapten. Bijna overal werden de fietsen in beslag genomen, zo werden dan overal fietsen verstoppt onder hooi en stro.

Toch werden er een veertigtal rijwielen in beslag genomen.

De houding van de Duitsers was bars en gebiedend, de taal onbeleefd, die bevelen waren streng en moesten dadelijk uitgevoerd worden. Zij aanzagen de Belgen als een volk dat weinig ontwikkeld was en traden overal hoogmoedig op.

De regels die werden opgelegd aan de bevolking door de overheid was als volgt:

1. in tijd van oorlog mogen alleen soldaten vechten. Een burger b.v., die op de vijand zou schieten, zou de oorzaak van het platbranden en uitmoorden zijn gemeente of stad.
2. in de vroege morgen van 4 augustus 1914 vielen de Duitsers België binnen nabij Gemmenich. Het Belgisch leger bestond uit 200.000 soldaten, en het Duitse leger met een overmacht van 500.000 beter uitgeruste soldaten.
3. onze mensen zaten hier ook nog met vluchtelingen uit andere streken en die kregen ook onderkomen en eten van onze gastvrije mensen.
4. de grote oorlog werd niet alleen in West-Europa uitgevochten.
 - a. tegen de Russen aan het oostfront
 - b. het half Aziatisch Turkije en de kolonies van de Europese staten.
5. bericht aan de bevolking
 - a. verplicht inkwartiering van soldaten
 - b. wapens inleveren tegen bewijs van ontvangst bij de politie
 - c. alle herbergen moeten gesloten worden om 20 uur en het licht gedoofd
 - d. alkool en likeuren mogen niet verkocht worden
 - e. de koers van het Duits geld (zilver of papieren geld) voor aankoop in winkels is op 1,25 fr. gesteld
 - f. wegvoering, de mannelijke bevolking van 15 tot 65 jaar werden door de Duitsers meegenomen om in de grensstreek te werken. In plaats van de Duitse jongens die hier in België en elders aan 't vechten zijn.
 - g. boeren hebben besloten gronden te verhuren aan mensen die geen eigendom hebben om aardappelen te kunnen planten
 - h. klokkenroof uit onze kerken, ongeveer 70.000 kerkklokken werden gestolen en gesmolten voor het aanmaken van oorlogsmateriaal in Hannover Duitsland.

i. volgens berichten uit Maastricht zouden te Bilzen op 17 augustus 1914 door de Duitsers vier burgers dood geschoten zijn.

In 1916 kregen wij hier een vijftal inkwartieringen van geslagene regimenten om zich te hervormen.

Het 11de uit Silesië, 22ste uit Wurtenbergen, 157ste uit Silesië, 106de uit Saksen en het 182ste uit Saksen. Waren hier te Eigenbilzen van 25 maart tot 24 juni 1916.

3. De Eerste Wereldoorlog in beeld

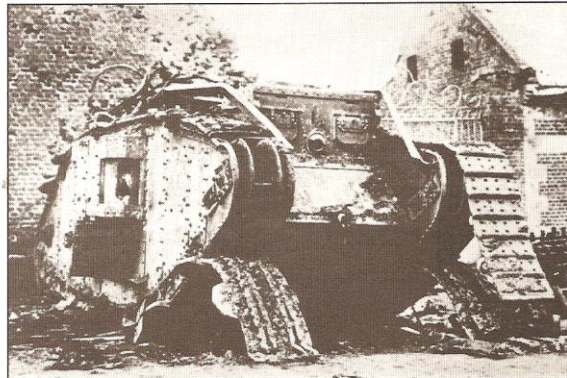
3.1. De loopgravenoorlog

3.2. Ten aanval !

3.3. Miljoenen doden

3.4. In 1917 doet de tank zijn intrede op het front

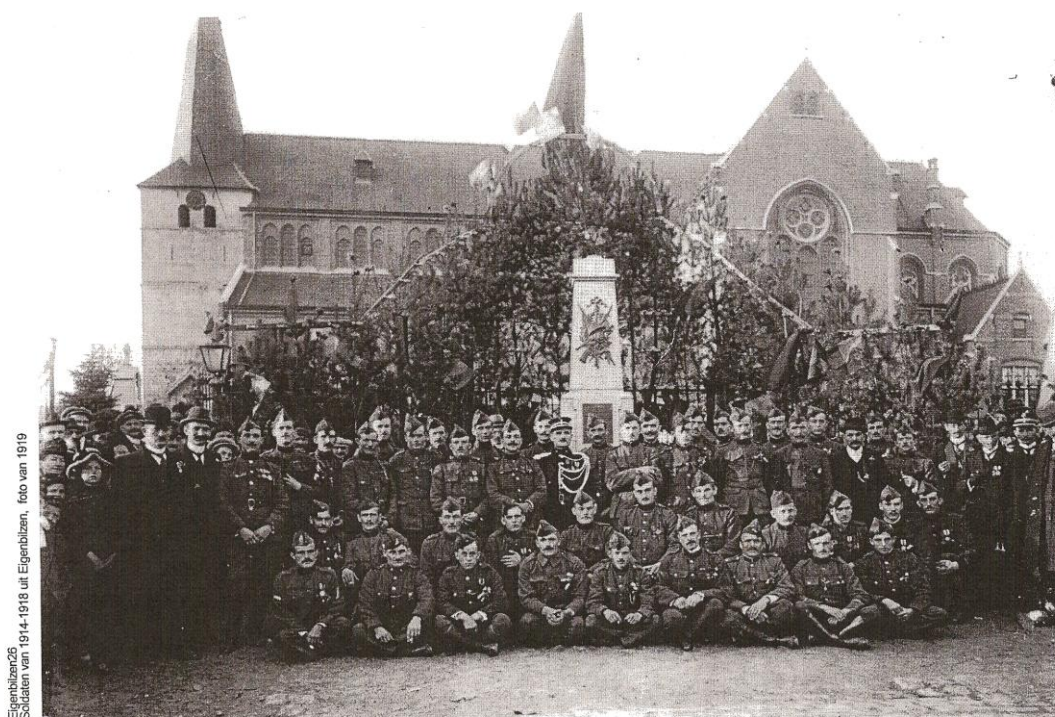

3.5. Verwoeste steden

3.6. Hongerlijdende burgerbevolking

De opgeroepen jongens van Eigenbilzen.

Eigenbilzen26
Soldaten van 1914-1918 uit Eigenbilzen, foto van 1919

Appermans Lambert, geboren te Eigenbilzen op 8 augustus 1893

In dienst gegaan op 13 augustus 1913 bij het 12de linieregiment te Verviers en gesneuveld te Caeskerke op 1 juni 1915.

Aussems Viktor, geboren te Veldwezelt in 1884 was gehuwd met Elisa Hensen de zus van Fin van 't zwat, was in dienst bij de Genie.

Bangels Jan, geboren te Eigenbilzen op 23 januari 1881 en overleden te Eigenbilzen op 16 augustus 1927.

Bangels Hubert, geboren te Waltwilder op 18 juni 1894 en overleden te Eigenbilzen op 26 augustus 1976, Binnen geroepen op 18 september 1914 depot te Hemiksem via Frankrijk op 21 februari 1915 naar het front gestuurd bij het 17de linieregiment, gedemobiliseerd op 28 augustus 1919. Vereerd met meerdere militaire eretekens was bij V.O.S. Bilzen aangesloten. Heeft zijn laatste levensjaren hier in Eigenbilzen bij Lambert Bangels-Broux doorgebracht.

Bessemans Karel, geboren Metsteren op 26 februari 1893 en overleden te Eigenbilzen op 13 februari 1990.

Biesmans Renier, geboren te Mopertingen op 22 juli 1891, hij ging in dienst bij het 4de regiment jagers te Beverlo als oorlogsvrijwilliger op 6 september 1914. Vervolgens op 28 december 1916 overgegaan naar het 2de regiment carabinieri en het front meegemaakt tot 18 november 1918. Zijn vader was Houf Nierke. Hij was gehuwd met Noben Cornelia, was de broer van Willem van Tienkes Enneke.

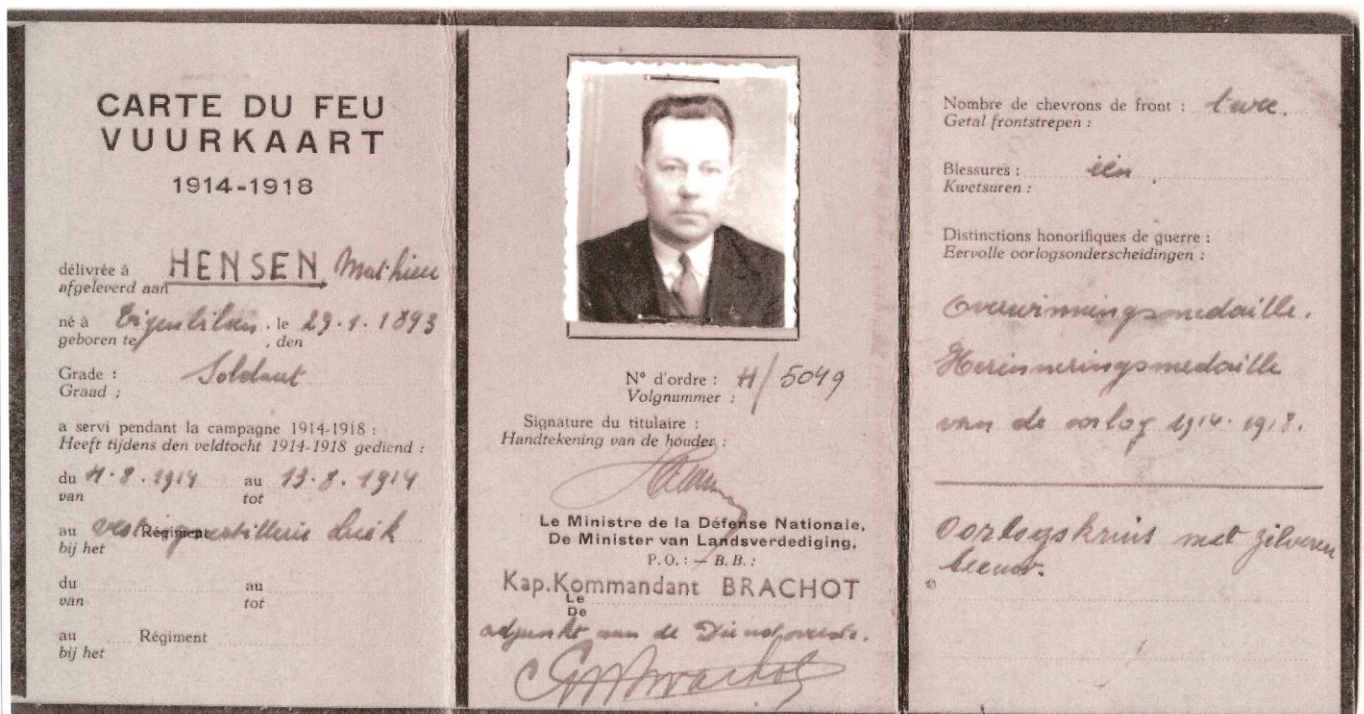
Biesmans Jean, geboren te Kl-Spouwen op 26 augustus 1897 en overleden te Eigenbilzen op 29 maart 1961, ging op 24 april 1915 bij het 1ste linieregiment te voet. Op 15 juni 1916 is hij overgegaan naar de 2de carabinieri en gedemobiliseerd op 17 juli 1919. Hij was de broer van de vorige. Hij was gehuwd met een Franse vrouw Royant Anna.

Boelen Lambert, geboren te Eigenbilzen op 7 december 1884 en overleden te Genk op

- 23 november 1948. Was gehuwd met Vanhaeren Elisa.
- Boelen Jan, geboren te Hoelbeek op 27 augustus 1888 en overleden te Eigenbilzen op 27 februari 1982. oudstrijder en oorlogsinvalide. De lange Boelen gehuwd met Boelen Anna, ze woonden aan de Heseputterstraat.
- Broux Leonard, "Kapit" geboren te Eigenbilzen op 18 mei 1894 en overleden te Eigenbilzen op juli 1974. heeft een vrijwillige dienstdiening aangegaan voor twee jaar bij de Vesting artillerie te Luik.
 Werd op 1 november 1913 benoemd tot korporaal.
 Op 25 mei 1914 tot sergeant benoemd
 Op 1 oktober 1919 dienst hernomen voor twee jaar
 Op 1 oktober 1921 dienst hernomen voor twee jaar
 Op 1 oktober 1923 dienst hernomen voor een jaar
 Op 1 juli 1924 benoemd tot eerste sergeant
 Op 1 oktober 1924 dienst hernomen voor drie jaar
 Op 30 april 1927 benoemd tot eerste sergeant majoor
 Op 1 oktober 1927 diensterneming voor drie jaar
 Op 1 oktober 1930 diensterneming voor drie jaar
 Op 1 juli 1933 op anciënniteitspensioen gesteld.
 Hij was gehuwd met Schoups Ida, de zuster van Tina, August en Dolfke, had café aan de statie van Eigenbilzen.
- Broux Leonard, "Lio Broux" geboren te Eigenbilzen op 31 oktober 1885 en overleden te Eigenbilzen in 1966. was gehuwd met Palmans Ida en woonden aan de Heseputterstraat.
- Broux Jozef, geboren te Eigenbilzen op 27 juli 1888 en overleden te Eigenbilzen op 4 september 1948. Was gehuwd met Steegen Katrien, hij was de broer van de vorige en woonden aan de Beekomstraat, kwam als oorlogs invalide terug uit de oorlog. Deed verschillende jaren de diens als veldwachter.
- Claessens Jaak, geboren te Eigenbilzen op 20 mei 1892 en overleden op 25 november 1959. Gehuwd met Moors Elisa en was de broer van Janneke Claessens. Officier in de orde van Leopold II, ridder in de kroonorde en verschillende andere militaire onderscheidingen. Was hoofdtreinwachter bij de Belgische spoorwegen.
- Clerx Isidoor, geboren te Eigenbilzen op 11 juli 1888 en overleden te Bilzen op 23 februari 1972. gehuwd met Paquay Ida woonden aan de Mereweg. Was ingelijft bij het 14de linieregiment, op 25 oktober 1914 op weg naar Brugge werd hij opgepakt door de Duitsers en naar Gottingen bij Kassel in gevangenschap gezeten. Van 2 januari 1915 tot 15 januari 1918 werd hij gedwongen om aan de wegen te werken te Hunfeld, maar een grote boer kwam hem opeisen om op zijn boerderij te komen werken, dat waren heel fatsoenlijke mensen, had een mandloon van 30 mark.
- Delaruelle Filip, geboren te Millen op 13 juli 1890 en overleden te Eigenbilzen op 11 november 1958. ridder in de kroonorde met zwaarden, ridder in de Leopold II orde, oorlogskruis, vuurkruis, zegemedaille, herinneringsmedaille en Yzerkruis. Was gehuwd met Swennen Gertrude "Trij op de berg" woonden aan de Bergstraat
- Florens Frederik, geboren te "Briegde" Gellik op 21 februari 1897 en overleden te Eigenbilzen op 21 maart 1938. was in dienst bij de jagers te voet. Vereerd met herinneringsmedaille en overwinningmedaille. Gehuwd met Nijssen Elisa en woonden aan de Gellikerweg.
- Hensen Jan, geboren te Eigenbilzen op 7 mei 1886 en overleden op 8 augustus 1954. gehuwd Met Lathouwers Marie, was kantonier en woonden aan de Braamstraat.

Hensen Georges, “Jér’s” geboren te Eigenbilzen op 2 april 1884 en overleden te Eigenbilzen op 14 december 1957. oorlogsinvalide en lid van V.O.S. en N.W.O.I. gehuwd met Timmermans Jeanne, zij hadden samen één dochter Elisa zij was gehuwd met “Béke op ’t dérp” Albert Swennen de ouders van Joris. Woonden aan de Fietenstraat hoek Kattestraat.

Hensen Matheus, geboren te Eigenbilzen op 29 januari 1893 en overleden te Eigenbilzen op 29 juli 1965. ingelijfd bij het leger op 15 september 1913 bij de Vestiging Artillerie te Luik, krijgsgevangen genomen op 13 augustus 1914 en gereformeerd door de Duitsers den 1ste oktober 1914 zonder soldij. Terug onder de wapens geroepen op 12 mei 1919 tot 21 augustus 1919. ontslagen op 16 december 1921. had twee frontstrepen, overwinningsmedaille, herinneringsmedaille en oorlogskruis met zilvere leeuw. Is jonkman gebleven, hij was de broer van de twee vorige woonden aan de Heseputterstraat. Was bij de oudstrijdersbond van V.O.S.

Hensen Jan, geboren te Eigenbilzen op 7 mei 1886 en overleden te Eigenbilzen op 8 augustus 1954.

Jacobs Jozef, geboren op 11 oktober 1888 op geroepen bij het 10de linieregiment op 1 augustus 1914 en gesneuveld op het veld van eer te Namen op 23 augustus 1914. was ongehuwd.

Jadoulle Pierre, geboren te Hoegaarden op 4 december 1897 en overleden te Eigenbilzen op 23 december 1958, gehuwd met bellings Maria was stationbediende en woonden er ook. Werd opgeroepen bij de 6de jagers te voet en op 4 december 1918 ontslagen.

Jans Leopold, geboren te Eigenbilzen op 2 maart 1888 en overleden te Bilzen op 1 december 1970. In 1908 binnen gegaan als milicien en afgezwaid op 26 augustus 1919, was toen reeds gehuwd met Broux Elisa en woonden aan de overweg einde Statiestraat “bij Jo van aon de bos. vuurkruiser oorlogsinvalide, houder van acht frontstrepen van meerdere militaire en burgerlijke eretekens.

Jans Alfons, geboren te Eigenbilzen op 17 juli 1883 en overleden te St.Truiden op 20 augustus 1941. Oorlogsinvalide, lid van de oud - strijders bond en vereerd met de herinnering – en overwinningsmedaille. Gehuwd met Frederix Katharina ze woonden aan de Eendepoelstraat, dit zijn de ouders van Alice de vrouw van Georges Hensen.

Lathouwers Jan, geboren te Bilzen op 16 oktober 1881 en overleden te Eigenbilzen op 17 mei 1965. Gehuwd met Gilissen Marie, de ouders van Paul “flippe Triene” woonden aan de Braamstraat.

Lathouwers Francis, geboren te Hoelbeek op 18 november 1887 en overleden te Oldenburg (Duitsland) op 24 januari 1917. Werd opgeroepen op 1 augustus 1914 bij het 30ste linieregiment, op 20 oktober 1914 overgeplaatst naar het 10de linieregiment. Niet gehuwd, was de broer van Jozef Lathouwers “Jef van pette”.

Mertens Arnold, “dikke Nol” geboren te Eigenbilzen op 1 oktober 1888 en overleden te Eigenbilzen op 5 november 1953. zilveren medaille orde Leopold II. Herinnering medaille en oorlogskruis. Gehuwd met Biesmans Gertrude

Moosen Theodoor, geboren te Hoeselt op 23 juni 1887 en overleden te Eigenbilzen op 7 september 1928.

De familie Morias schonk drie zonen aan het Belgische leger om de bevrijding van het vaderland, twee ervan sneuvelde. De ouders waren Renier Morias was afkomstig van Hoeselt en huwde te Eigenbilzen in 1886 met Martens Louise (moederke Bruggen) hadden samen zes kinderen waarvan buiten de drie soldaten, Martinus, gehuwd met Colla Katrien, uit Munsterbilzen, Frans, gehuwd met Otten Marie (Kasterlee) en Marie gehuwd met Jozef Bruggen uit Kesselt.

Morias Cornelis, geboren te Eigenbilzen op 7 november 1891 en overleden te Mechelen op 10 februari 1919. In dienst getreden op 21 september 1914 bij het 15de linieregiment, in 1916 in reforme gesteld naar Frankrijk tot 11 november 1918. Na een kortstondige ziekte ten gevolgen van zijn kwetsuren overleden te Mechelen op 10 februari 1919. Op zijn bidprentje was geschreven, het is pijnlijk en treurig om te moeten sterven, gespaard te blijven na bestormingen en vuurorkanen der frontlinie. Nu de vrede in het land is.

Morias Pierre, geboren te Eigenbilzen op 12 juni 1894 en overleden te Ramscappelle op 30 oktober 1914. in dienst getreden op 13 november 1913 bij het 14de linieregiment, op 7 maart 1914 werd hij reeds tot Korporaal benoemd en op 1 september 1914 tot Sergeant. Woonden aan de Hartenberg bij zijn ouders

Morias Hendriek, geboren te Eigenbilzen op 30 oktober 1886 en overleden te Eigenbilzen op 1 september 1957. Trad in dienst op 16 december 1913 bij het 2de genie regiment, reorganisatie bij het leger. Werd ontslagen op 15 mei 1919. Was gehuwd met Timmermans Catharina.

Nelissen Jan, “zjang van der Polisse” geboren te Eigenbilzen op 21 september 1893 en overleden te Eigenbilzen op 16 januari 1980. krijgsgevangen en oorlogsinvalide. Vereremerkt met de overwinningmedaille, de herinneringsmedaille en de oorlogsmedaille van de stad Luik.

Was niet gehuwd en woonden samen met zijn zuster Marie aan de Mereweg.

Oosterbosch Gerard, geboren te Martenslinde op 13 juni 1887 en overleden te Eigenbilzen op 24 oktober 1958. oorlogsinvalide, ridder in de orde van Leopold II met zwaarden ridder in de Kroonorde. Gehuwd met Schoups Ida en woonden aan de Braamstraat.

- Schoups August, geboren te Eigenbilzen op 18 augustus 1889 en overleden te Eigenbilzen op 25 november 1959. in dienst getreden op 1 augustus 1914 bij het 2de genie regiment en aan het front gebleven tot 11 november 1918. vereerd met verschillende eretekens en had acht frontstrepen. Gehuwd met Withofs Joanna was kolenhandelaar en winkel woonden aan de Dorpsstraat.
- Schoups Mathieu, geboren te Eigenbilzen op 11 september 1896 en overleden in 1951. In dienst bij de 6de Lanciers, was 47 maanden aan het front. Gehuwd met Gremens Sofie, was de broer van August.
- Schoups Emiel, geboren te Eigenbilzen op 6 mei 1891, was in dienst getreden als oorlogsvrijwilliger op 21 september 1914 bij het 10de linieregiment te Beverlo, vanaf 25 april 1915 het front meegemaakt tot 11 november 1918. gehuwd met Bastin zij hebben altijd in het Luikse gewoont, hij was de broer van Ida “van de snijder”.
- Schoups Nicolas, geboren te Eigenbilzen op 21 april 1886 en overleden te Bree op 21 januari 1972. gehuwd met Swennen Mina “van Siele Trijne” woonden aan de Beekomstraat.
- Schoups Pieter, geboren te Eigenbilzen op 17 april 1885 en overleden te Beverst op 27 februari 1964.
- Smeets Francis, geboren te Hoelbeek op 25 juli 1888 en overleden te Bilzen op 29 april 1989. Francis was een loteling, bij de loting in 1908 trok hij het nummer 48, zo kwam hij bij de artillerie in Gent terecht. In 1911 zwaaide hij af, maar de eerste wereldoorlog stond voor de deur en op 4 augustus 1914 werd hij terug opgeroepen. Hij stond in voor de bevoorrading van de artillerie aan de IJzer. 's Nachts moest hij met de paarden kiezel, zand en prikkeldraad aanslepen voor de genie. Hij sliep met zijn vrienden in barakken op stro. Werd op 25 juli 1988 gevierd als 100 jarige. Oorlogsinvalides, vuurkruiser, ridder in de kroonorde met zwaarden, ridder in de orde van Leopold II met zwaarden, militair ereteken tweede klasse, vereerd met de herinneringsmedaille Albert I, herinneringsmedaille oorlogskruis met palmen, overwinningsmedaille en zilveren erkentelijkheids medaille N.V.I. gehuwd met Steegen Isabella, woonden aan de Haenestraat “cité”.
- Steegen Eustachius, “Stas van Jepke” geboren te Eigenbilzen op 10 november 1892 en overleden te Eigenbilzen op 4 april 1958. in dienst getreden bij het 1ste batt 1ste comp der genietroepen, hij was bij de Rijkswacht te Kanne. Op 1 augustus 1912 was hij brigadier- milicien, heeft zijn dienst gedaan tot de 11de november 1914. gehuwd met Lambrechts Victoire uit Diepenbeek, had hotel “De Hert” was schoenmaker met schoenwinkel woonden aan de Oude Statiestraat nu “Schayebosstraat”.
- Steegen Jan, geboren te Eigenbilzen op 13 juli 1899 en overleden te Bilzen op 24 april 1976. In dienst getreden als vrijwilliger op 3 september 1914 bij het korps van vervoer te paard in Frankrijk en daar zijn dienst uitgezeten tot 11 november 1918. Op 18 oktober 1919 ontving hij de overwinningsmedaille en de herinneringsmedaille van de oorlog. Gehuwd met Gilissen Maria en een tweede maal met Smeets Anna de zuster van Siske Smeets, jan woonden aan de Haenestraat.
- Steegen Willem, geboren te Eigenbilzen op 13 mei 1888 en gesneuveld op het veld van eer in de vierdaagse veldslag te Haecht op 12 september 1914. Willem was korporaal bij het 14de linieregiment, ridder in de orde van Leopold II en oorlogskruis met palm. Gewezen accijnsbediende te Hasselt, was ongehuwd en broer van Jan “bij Stége” uit de Beekomstraat.

- Swennen Jules, geboren te Eigenbilzen op 21 juni 1890 en overleden te Hasselt op 5 augustus 1970. hij was de oudste zoon van bij Derhelis. Gehuwd met Boelen Josefina.
- Swennen Leo, geboren te Eigenbilzen op 31 juli 1885 en overleden te Eigenbilzen op 25 maart 1954. hij was voorzitter van de N.S.B. Eigenbilzen. Gehuwd met Meyers Jeanne, woonden in de Mereweg en hadden handel in fruit.
- Swennen Michiel, geboren te Eigenbilzen op 4 augustus 1888 en overleden te Eigenbilzen op 15 maart 1960. was lid van N.W.O.I en van V.O.S. gehuwd met Meesters Helena, woonden aan de Haenestraat.
- Swennen Willem, geboren te Eigenbilzen op 13 mei 1888 en overleden te Eigenbilzen op 7 oktober 1934.
- Timmermans Gerard, geboren te Eigenbilzen op 4 augustus 1886 en overleden te Genk op 29 september 1948. vereerd met het oorlogskruis met palmen, de zegen medaille en de herinneringsmedaille van de oorlog. Gehuwd met Dirix Agatha, woonden aan de Litsebeek. "Gra van Stiene".
- Van Damme August, geboren te Oostakker op 24 juli 1896 en overleden te Eigenbilzen op 7 juli 1939. In dienst op 21 september 1914 bij het 5de linieregiment te Antwerpen er bij gebleven tot juni 1916 en vervolgens bij het 15de linieregiment en op verlof gesteld op 1 juli 1918, had 6 frontstrepen, oorlogsinvalide, ridder in de orde van Leopold II met palm en vereerd met talrijke andere oorlogsdecoraties was aangesloten bij V.O.S. Gehuwd met Schoups Elisa, woonden aan de Braamstraat, hadden samen acht kinderen die als wees achter bleven in 1939. De ouders stierven heel kort na elkaar, de kinderen werden opgevangen door familie en kennissen. Guske was fietsen hersteller.
- Vandewalle Arnold, geboren te Munsterbilzen op 1 mei 1893 en overleden te Genk op 4 januari 1969. gehuwd met Meers Katrien, woonden aan de Lochtstraat.
- Vandooren Herman, geboren te Eigenbilzen op 7 november 1887 en overleden te Eigenbilzen op 16 maart 1968. "Peche" was gehuwd met Noben Cornelia en woonden aan de Haenestraat. Was invalide en lid van V.O.S.
- Vandooren Pieter, geboren te Hoelbeek op 9 augustus 1876 en overleden te Eigenbilzen op 21 mei 1955. overwinningsmedaille, herinneringsmedaille van de oorlog en herinneringsmedaille van de regering van Leopold II. "De Piët" was gehuwd met Borghoms Helena en de 2de keer met Wagemans Marie, hadden winkel met ernaast een kegelbaan, woonden aan de Lochtstraat.
- Vandooren Jan, geboren te Eigenbilzen op 23 december 1894 en overleden te Bilzen op 7 november 1961. op 18 september 1914 in dienst gegaan bij het 2de linieregiment in depot Hemiksem op 26 maart 1915 overgeplaatst naar Frankrijk, daarna aan het front gestreden tot de bevrijding. In grootverlof gekomen op de 28ste augustus 1919. "Jas", ongehuwd, broer van Herman "Peche" was hoefsmid, had eerst de smidse aan de Heseputterstraat en na de oorlog van 1940-45 aan de Dorpstraat bij Isidoor Swennen-Sals.
- Vandormael Jean, geboren te Eigenbilzen op 25 november 1894 en overleden in 1926. woonden aan de Oude Statiestraat nu "Schayebosstraat", was spoorwegbediende.
- Vangronsveld Leonard, geboren te Eigenbilzen op 26 september 1883 en overleden te Eigenbilzen op 26 september 1959. gehuwd met Boelen Anna, "Lio van Lemmes Jannese" was kleermaker en woonden aan de Oude Statiestraat nu "Schayebosstraat".

Vossen Christoffel, geboren te Eigenbilzen op 31 december 1879 en overleden te Eigenbilzen op 7 december 1927. oorlogsinvalide, vereerd met de militaire medaille IIde klas, het oorlogskruis, de IJzermedaille de medaille van overwinning en herinnering aan de oorlog. Bestuurslid van V.O.S. te Bilzen. Gehuwd met Lambreghs Marie, zijn ouders woonden op de boerderij van Hommelen.

Withofs Gerard, geboren te Eigenbilzen op 25 januari 1892 en overleden te Eigenbilzen op 13 oktober 1966. gehuwd met Guison Pauline woonden aan de Lochtstraat "Gra van Pie van Dwûrre" had winkel in ijzerwaren en was bediende aan de gemeente.

Withofs Laurent – Peter, geboren te Eigenbilzen op 20 september 1891, was oudstrijder van wereldoorlog I en keerden terug als invalide.

Officier in de Leopoldsorde met zwaarden.

Officier in de Kroonorde met zwaarden.

Officier in de orde van Leopold II met zwaarden.

Officier in de orde van Oranje Nassau (burgerlijke titel).

Oorlogskruis, met vermelding aan de dagorde.

Gouden palmen in de kroonorde.

Medaille van de slag van Luik.

Overwinning – en herinneringsmedaille.

Medaille van koning Albert I.

Burgerlijk ereteken van 1ste klas.

Gouden erkentelijkheids medaille van verdiensten van het N.V.I.

Medaille van verdiensten van het N.W.O.I.

Gouden kruis van verdiensten van het hoofdbestuur van de bond der Nederlandse militaire oorlogsslachtoffers.

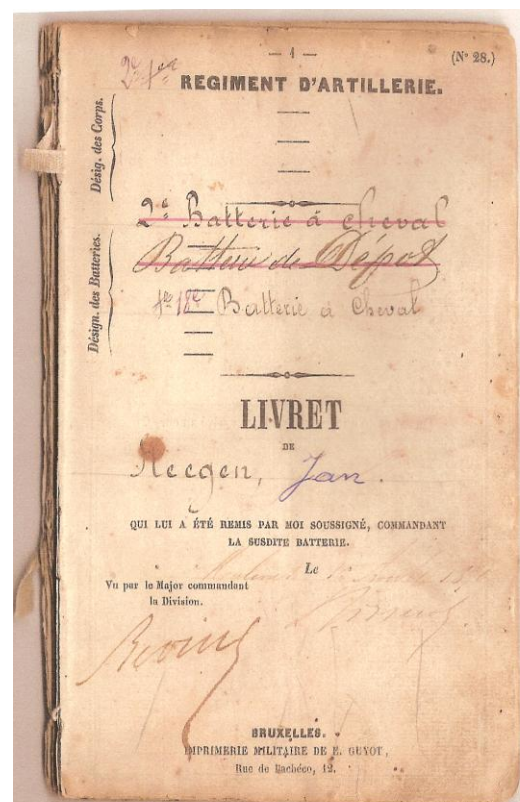
Gouden kruis van verdiensten van de B.N.M.O. afdeling Nederlands Limburg.

Gouden medaille van verdiensten van de N.B. oud krijgsgevangenen.

Kruis van verdiensten van de Nationale oud strijders bond.

Huwde in Maastricht met Van den Bos Hendrina.

De Lanciers waren de eersten Belgische soldaten die we hier in Eigenbilzen mochten herbergen. De geestdrift van de bevolking was onbeschrijflijk, de klokken luiden, de fanfare speelden het nationaal lied, en onze dapper soldaten werden hartelijk toegejuicht.

ARMEE BELGE
BELGISCH LEGER

La présent acte doit être réglé dans la langue qui le candidat connaît le mieux.
Dit act moet opgemaakt zijn in de taal welke den kandidaat het beste verstaat.

Supplément de l'Annuaire de l'Etat de la Belgique de 1914
(Noms de Belgique vicieuses)

ENGAGEMENT VOLONTAIRE

VRIJWILLIGE DIENSTNEMING

20034

Steegen Jan Hubert

Je soussigné (nom et prénoms)
(Ik onderteken (naam en voornamen))

Fils de **Christophorus (Alphonse)** et de **Juliana Maria (Anna)**
Zoon van **Christophorus (Alphonse)** en **Juliana Maria (Anna)**

Né à **Willebroek** province de **Brabant**
Geboren te **Willebroek** provincie van **Brabant**

Le **13 Juli 1899** A RECU SOUS-SS. IN13 pour LL
Den **10 Octobre 1914** L'Aujt.

Profession antérieure **Amandjevesse**
Voorganger beroep **L'Aujt.**

Dernier domicile en Belgique **Willebroek**
Laatste woonplaats in België

m'engage à servir dès aujourd'hui comme volontaire pour la durée de la guerre.
verbindt mij van heden af dienst te nemen als vrijwilliger voor den duur van den oorlog.

Je déclare en outre avoir fait partie de l'armée
Ik verklaar daartoe in staat te zijn gemaakt te hebben en te hebben deel gemaakt te hebben aan het loon en de schade die voortvloeit uit de dienst in oorlog.
et avoir reçu lecture des lois militaires ainsi que du présent acte en l'un ou l'autre de ces langues.
en lesing ontvanger te hebben van de krijgswetten en van dezen act in een of twee van de voorsz. talen.

Ainsi fait à **Willebroek le 23 Octobre 1914**
Zoo gedaan te

SIGNATURE - Handtekening (1)
Steegen Jan Hubert

DECISION DU MEDECIN
Je certifie l'absence de tout vice de conformation physique, de tout vice de santé, de tout vice de vue, de tout vice de dentition.
A. **Delebecq** le **7 Octobre 1914**
LE MEDECIN (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

La présent engagement a été reçu le **sept. Octobre**
militair meesterschap **Willebroek**
por met die **aanvaarding van dienste** der **waarnemers** te **Willebroek**
Ch. Collart

(1) Avenir ou danger de santé, (2) Force de l'armée, (3) Degré d'instruction, (4) Régiment, position, (5) Matricule. (6) Etre célibataire, (7) Avoir un frère ou sœur vivant, (8) Avoir un fiancé ou une fiancée, (9) Etre marié, (10) Avoir une femme, (11) Avoir des enfants, (12) La présence de dents, (13) Les dents, (14) Les dents, (15) Les dents, (16) Les dents, (17) Les dents, (18) Les dents, (19) Les dents, (20) Les dents, (21) Les dents, (22) Les dents, (23) Les dents, (24) Les dents, (25) Les dents, (26) Les dents, (27) Les dents, (28) Les dents, (29) Les dents, (30) Les dents, (31) Les dents, (32) Les dents, (33) Les dents, (34) Les dents, (35) Les dents, (36) Les dents, (37) Les dents, (38) Les dents, (39) Les dents, (40) Les dents, (41) Les dents, (42) Les dents, (43) Les dents, (44) Les dents, (45) Les dents, (46) Les dents, (47) Les dents, (48) Les dents, (49) Les dents, (50) Les dents, (51) Les dents, (52) Les dents, (53) Les dents, (54) Les dents, (55) Les dents, (56) Les dents, (57) Les dents, (58) Les dents, (59) Les dents, (60) Les dents, (61) Les dents, (62) Les dents, (63) Les dents, (64) Les dents, (65) Les dents, (66) Les dents, (67) Les dents, (68) Les dents, (69) Les dents, (70) Les dents, (71) Les dents, (72) Les dents, (73) Les dents, (74) Les dents, (75) Les dents, (76) Les dents, (77) Les dents, (78) Les dents, (79) Les dents, (80) Les dents, (81) Les dents, (82) Les dents, (83) Les dents, (84) Les dents, (85) Les dents, (86) Les dents, (87) Les dents, (88) Les dents, (89) Les dents, (90) Les dents, (91) Les dents, (92) Les dents, (93) Les dents, (94) Les dents, (95) Les dents, (96) Les dents, (97) Les dents, (98) Les dents, (99) Les dents, (100) Les dents.

FEUILLET DE PUNITIONS

Modelo B (12780) Art. 116

DATES	PAR QUI INFLIGÉES	Punitions et Mesures Disciplinaires	MOTIFS
1914	Verkoop Commune	admonestation par bulletin & bulletin de la 1ère et 2ème au C.I. de la 1ère	
1914	1ère	10 jours d'arrêts de nuit	1er et 2ème au C.I. de la 1ère
21 de	Commis de la 1ère	10 jours d'arrêts de nuit	Commis de la 1ère
	2ème	15 jours d'arrêts de nuit	Commis de la 2ème
			Commis de la 3ème
			Commis de la 4ème
			Commis de la 5ème
			Commis de la 6ème
			Commis de la 7ème
			Commis de la 8ème
			Commis de la 9ème
			Commis de la 10ème
			Commis de la 11ème
			Commis de la 12ème
			Commis de la 13ème
			Commis de la 14ème
			Commis de la 15ème
			Commis de la 16ème
			Commis de la 17ème
			Commis de la 18ème
			Commis de la 19ème
			Commis de la 20ème
			Commis de la 21ème
			Commis de la 22ème
			Commis de la 23ème
			Commis de la 24ème
			Commis de la 25ème
			Commis de la 26ème
			Commis de la 27ème
			Commis de la 28ème
			Commis de la 29ème
			Commis de la 30ème
			Commis de la 31ème
			Commis de la 32ème
			Commis de la 33ème
			Commis de la 34ème
			Commis de la 35ème
			Commis de la 36ème
			Commis de la 37ème
			Commis de la 38ème
			Commis de la 39ème
			Commis de la 40ème
			Commis de la 41ème
			Commis de la 42ème
			Commis de la 43ème
			Commis de la 44ème
			Commis de la 45ème
			Commis de la 46ème
			Commis de la 47ème
			Commis de la 48ème
			Commis de la 49ème
			Commis de la 50ème
			Commis de la 51ème
			Commis de la 52ème
			Commis de la 53ème
			Commis de la 54ème
			Commis de la 55ème
			Commis de la 56ème
			Commis de la 57ème
			Commis de la 58ème
			Commis de la 59ème
			Commis de la 60ème
			Commis de la 61ème
			Commis de la 62ème
			Commis de la 63ème
			Commis de la 64ème
			Commis de la 65ème
			Commis de la 66ème
			Commis de la 67ème
			Commis de la 68ème
			Commis de la 69ème
			Commis de la 70ème
			Commis de la 71ème
			Commis de la 72ème
			Commis de la 73ème
			Commis de la 74ème
			Commis de la 75ème
			Commis de la 76ème
			Commis de la 77ème
			Commis de la 78ème
			Commis de la 79ème
			Commis de la 80ème
			Commis de la 81ème
			Commis de la 82ème
			Commis de la 83ème
			Commis de la 84ème
			Commis de la 85ème
			Commis de la 86ème
			Commis de la 87ème
			Commis de la 88ème
			Commis de la 89ème
			Commis de la 90ème
			Commis de la 91ème
			Commis de la 92ème
			Commis de la 93ème
			Commis de la 94ème
			Commis de la 95ème
			Commis de la 96ème
			Commis de la 97ème
			Commis de la 98ème
			Commis de la 99ème
			Commis de la 100ème

Passé à la 1ère C.I. par réorganisation de l'armée.
Passé à la 2ème C.I. par réorganisation de l'armée.
Passé à la 3ème C.I. par réorganisation de l'armée.

A changé de résidence pour **Willebroek**
District de **Willebroek**
Canton de **Willebroek**, le 30.12.14 (C.I. 10.5.14)

1938 **Revue sous les drapeaux à Willebroek le 11.10.1938**
1938 **Mobilisation le 1er Octobre 1938**
En congé illimité le **2.10.1938**
Steegen Jan

Le Capitaine **MOERMAN** Compt. tablie

Hasselt

Het gemeentebestuur, in overeenstemming met de geestelijke overheid, zal een gedenksteen oprichten op het dorpsplein.

Op 24 oktober 1920 werd een gedenksteen geplaatst onder gesneuvelden op het dorpsplein. Op zondag om 13 uur, vorming van de stoet aan de jongensschool (ijzerenweg), de schoolkinderen voorop, daarna alle verenigingen. Om 13,30 uur, ontvangst op het gemeentehuis. Om 14 uur, plechtig lof, met sermoen door een krijgsaalmoezenier. Om 15 uur, inzegening van het monument. Om 16 uur, concert op de kiosk, beurtelings door de fanfares van Eigenbilzen en Mopertingen. Om 18 uur, lichtstoet en fakkeltocht door de straten. Om 20 uur, sluiting der feestelijkheden met Bengaalsvuur. s' maandags om 10 uur, plechtige zielendienst voor de gesneuvelden.

Gemeente Eygen Bilsen

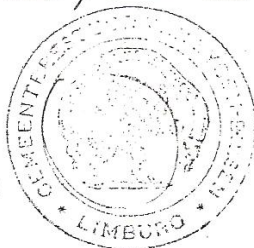
Algemeene Staat der onkosten
veroorzaakt door het plaatsen van
een Gedenksteen, aan de gemeenvelde
digdipsten dezer gemeente en de gegeven
festelijkheden.

1 ^o - Levering van monument in orduinsteen - - - - -	4297. 00
2 ^o - Plaatsing, huur van materi- aal, fonblamentwerken mitskappingen enz. - - - -	293. 70
3 ^o - Levering van diploma's ten voordeele der soldaten van den oorlog 1914-1918.	178. 75
4 ^o - Ontvangst den gemeente- huizen der oud-strijders -	155. -
Totaal - - - - -	4924. 45
5 ^o - Bijdrage door rondhaling in de gemeente - - - - -	3674. 45
te Kort - - - - -	1250. 00

Legge: duizend, twee honderd vijftig frank
Gezien door echtheid:

Eygen Bilsen, den 12 Mei 1921.

Bij Bevel:
De secretaris,
L. A. Houwers *W. H.*

Het schepencolleg.
E. Martens

Levering van de gemeente op 3 augustus 1914.

Aan het Belgisch leger;
 9.580 kg hooi
 3.325 kg stro
 2.945 kg aardappelen
 170 kg meel en haver

Aan het Duitse leger,
 686 kg aardappelen
 835 kg haver
 172 kg kool (moes)
 25 kg koffie
 575 kg meel
 2 vaarzen (Withofs - Broeders)

Al deze levensmiddelen en voeder werden op 16 augustus 1914 contant betaald in Duits geld.

Bekanntmachung

Auf Grund meiner Verordnung vom 19. Juli 1917, betreffend die Ernte-Kommissionen, sowie der dazu am 19. Juli 1917 erlassenen Ausführungsbestimmungen habe ich auf Vorschlag der Zentral-Ernte-Kommission die Höchstpreise für den Verkauf von erdroschenem Brotgetreide, Mehl, Kleie und Brot bis auf weiteres wie folgt festgesetzt:

	für 100 kg
Für Weizen (Mischweizen), ab Lager oder Mühle geliefert	Franken 73.74
» Roggen (inländischer), » » » » »	38.88
» Mengekorn, » » » » »	41.46
» Spelz, ungeschälten, » » » » »	37.64
» Kleie, » » » » »	21.50
» Weizenmehl, den Bäckern oder Verbrauchern geliefert	82.96
» Roggenmehl, » » » » »	47.02
» Mengekoramehl, » » » » »	49.68
» Weizenbrot, den Verbrauchern geliefert, für 1 kg » » » » »	— .69

Diese Höchstpreise treten am 1. Mai 1918 in Kraft.

Den Provinzial-Ernte-Kommissionen wird die Befugnis erteilt, für den Bezirk einzelner Gemeinden, auf Antrag oder nach Anhörung der Bürgermeister, je einen niedrigeren Höchstpreis für Brot, zu dessen Zubereitung Roggenmehl verwandt wird, festzusetzen.

Für die Verkäufe der Erzeuger von Brotgetreide an das Comité National de Secours et d'Alimentation bleiben die in den Ausführungsbestimmungen zu der Verordnung, betreffend die Ernte-Kommissionen, vom 19. Juli 1917 festgesetzten Höchstpreise in Geltung.

Brüssel, den 16. April 1918.

(Statutenblatt N 140)

Der Generalgouverneur in Belgien,
 Freiherr von FALKENHAUSEN,
 Generaloberst.

Z. E. N. 1951/18.

Bekendmaking

Op grond mijner verordening van 19 Juli 1917, betreffende de Oogstcommissies (Ernte-Kommissionen), evenals der uitvoeringsbepalingen van 19 Juli 1917 tot deze verordening, heb ik, op voorstel der centrale Oogstkommissie (Zentral-Ernte-Kommission), de hoogste prijzen voor den verkoop van gedrocht koren, meel, zemelen en brood voorshands als volgt vastgesteld:

	fr. 100 kg
voor tarwe (mengtarwe) uit stapelplaats of molen geleverd	fr. 73.74
» rogge (inlandsche) » » » » »	38.88
» masteluin » » » » »	41.46
» ongepelde spelt » » » » »	37.64
» zemelen » » » » »	21.50
» tarwemeel aan bakkers of verbruikers geleverd	82.96
» roggemeel » » » » »	47.02
» masteluinmeel » » » » »	49.68
» tarwebrood aan verbruikers geleverd per kg. » » » » »	— .69

Deze hoogste prijzen worden op 1 Mei 1918 van kracht.

De provinciale Oogstcommissies (Provinzial-Ernte-Kommissionen) zijn bevoegd, voor de omschrijving van afzonderlijke gemeenten, op verzoek of na raadpleging van de burgemeesters, telkens een lageren hoogsten prijs voor brood, tot het bereiden waarvan roggemeel wordt gebruikt, vast te stellen.

Voor den verkoop van koren door de verbouwers aan het Nationaal Hulp- en Voedingscomité, blijven de hoogste prijzen, vastgesteld in de uitvoeringsbepalingen tot de verordening van 19 Juli 1917, betreffende de Oogstcommissies, van kracht.

Brussel, den 16e April 1918.

Der Generalgouverneur in Belgien,
 Freiherr von FALKENHAUSEN,
 Generaloberst.

Opeising op 15 en 16 december 1914 van 1.550 kg hooi, door de krijgsgouverneur van de provincie Limburg. De raad had zich er eerst tegen verzet omdat de hoeveelheid te groot was, gezien de reeds gedane levering. Maar later werd er eenparig gekozen voor de levering. Er zal van iedere landbouwer, rentenier of ambachtsman een hoeveelheid hooi geëist worden, naarmate hij vee, eigendommen, renten of kapitaal bezit.

Volgens de lijst was het totaal 5595 kgr.

Uit historische bronnen leidde de voedsel schaarste hier in Eigenbilzen tot een centraal gecontroleerde landbouwproductie en met opgelegde prijzen.

Elke landbouwer kreeg de opdracht dat hij aangifte moest doen van al de gewassen die hij zou zaaien of planten.

Duitse wraakoefeningen waren talrijk. In vele dorpen werd door Duitse soldaten op doortocht een deel van de veestapel opgeëist, vooral paarden voor het vervoer en ander vee voor de voeding.

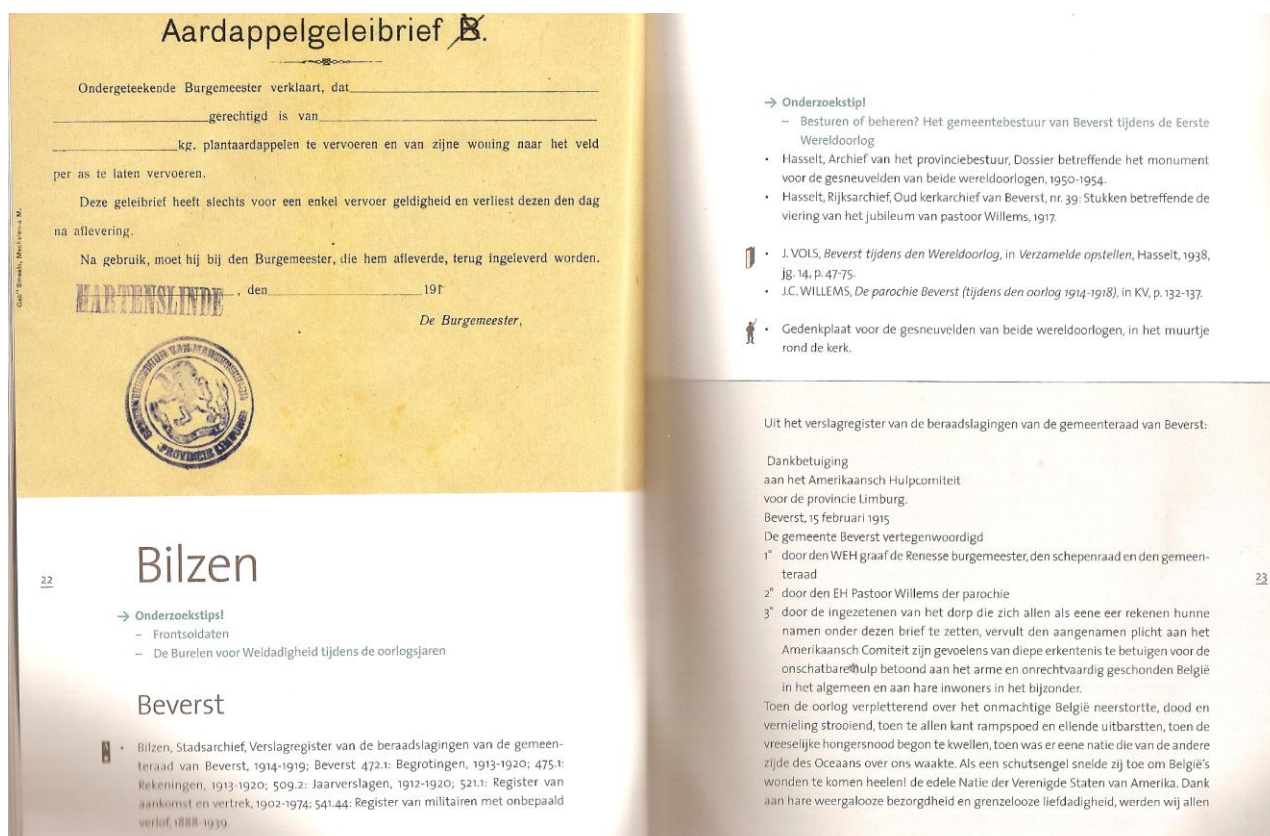
Gedurende de oorlog maakte de vrije markt immers plaats voor een door de staat gecontroleerde markt, waarbij de overheid vast legde hoeveel elke boer moest produceren en wanneer en aan welke prijs hij zijn vruchten moest verkopen.

Op verschillende plaatsen namen de gemeente besturen initiatieven om de graan- en melkoverschotten van de eigen boeren op te kopen om ze dan aan redelijke prijzen door te verkopen aan de inwoners die het moeilijk hadden.

Aardappelen waren één van de meest gevraagde eetwaren voor mens en dier. Het planten en rooien werd dan ook grondig gecontroleerd.

Hier in Eigenbilzen waren veel kleine boeren, bijna iedereen had een koe, een paar schapen, tien hennen en een haan als ook een varken om vet te mesten, voor dit varken vet te mesten kreeg men een rantsoen aardappelen.

Voor de frontlijnen te beveiligen had men prikkeldraad nodig daarom moesten de boeren een gedeelte van hun weide afsluitingen afgeven, zodat soms nog maar één draad rond een weide aanwezig was. Er heerste wel 4 jaar armoe en ontbering, door het weg vallen van de mannen en jongens. Als politieke gevangene, mee genomen werkkrachten naar Duitsland, zo waren de vrouwen met hun kinderen aan hun lot overgelaten.

Een voorbeeld van Heldenmoed

GUSKE VAN DAMME

UIT EIGENBILZEN IS OVERLEDEN

De oorlogsdaden van den 18-jarigen vrijwilliger

Dit zijn de woorden waarmee sommige menschen hier verleden Maandag 's morgens bij het ter Kerke, of ten velde gaan malkander aanspraken: Guske, is de lange eeuwigheid in!

Deze dappere en verminkte oudstrijder is den 7n dezer in den vroegen morgen in den Heer ontslapen. Van Damme, August, Pieter, werd geboren te Oostakker, den 24 Sept. 1896. Hij kwam kind zijnde, zich hier ten dorpe met zijne ouders huisvesten. Zijn vader was jacht- en boschwachter ten kasteele Zangerheide en is hier tot voor den oorlog gebleven. Toen in Augustus 1914 de oorlogstrompet over het klein maar eerlijk België blies was Guske nog geen volle 18 jaren oud, maar niettemin kloek en dapper genoeg om als soldaat-vrijwilliger op te trekken ter verdediging van troon, vorst en vaderland. Vier jaren lang stond Guske in het woeligste van den strijd, voor eens hier en dan eens daar! Bezield met een zeldzamen moed, alle gevaren trotseerende, geen angst kennende, dapper als weinige, stond August steeds bereid tot het waarnemen van de gevaarvolste verkenningen binnen de vijandelijke posten.

Ik zou degenen, die dit hier lezen, de attesten zijner militaire overheden en aanvoerders van onder den oorlog, willen vóór de oogen stellen, hoe daarin de dapperheid, den durf, de onverschrokkenheid en den ondernemingsgeest van dezen eenvoudigen soldaat staan aangehaald. Van Damme heeft vier jaren voor zijn vaderland gestreden en hij mag velen tot patriotisch voorbeeld strekken en niet minder hen beschamen die nooit een offer voor 't vaderland over hadden, toch nog hun verbluffend patriotisme over de daken uitschreeuwen alsof zij er den alleen verkoop van hadden in "contre façon"!

Daarom doet het goed aan 't hart, van tijd tot tijd het voorbeeld van een eenvoudigen werkmán, verminkt soldaat-vrijwilliger als August Van Damme, te kunnen aanhalen. De hoogste eereonderscheidingsteekens won hij gedurende den oorlog op 't veld van eer, hij werd er Vlaamschgezind als niet een en is het gebleven.

Ook zoo dapper en zoo kloek als hij voor zijn vaderland vier jaren lang heeft gevochten, zoo moedig zou hij na den oorlog voor het Vlaamsche recht en de Vlaamsche eischen gevochten hebben. Welke tegenstelling met zekere politieke farceurs die om de Vlaamsche zaak te kunnen bekampen of dwarsboomen, zich het monopolie der Vaderlandsche-liefde toeëigenen, natuurlijk onder valsche brevet, want zij hebben zich in 1914-1918 frandulenus aan 's lands verdediging weten te onttrekken, nooit geen Duitscher in den weg gestaan en hebben trouwens zooveel voor koningdom, troon en vaderland over als de papegaai van mijn gebuur.

August Van Damme heeft daarentegen zijne heldendaden zooveel mogelijk ongesproken gelaten. Hier ten dorpe, na den oorlog weergekeerd, is hij in 't huwelijk getreden met Elisa Schoups, eene eerbare dochter dezer gemeente. Guske is vervolgens hier ten dorpe gebleven, want men mag veel kwaad over Eigenbilzen zeggen, toch vinden alle vreemdelingen, die zich hier komen vestigen, onze gemeente als een zoeten inval.

De betreurde afgestorvene Van Damme werd meermalen in den strijd gekwetst, doch zijne kwetsuren en kneuzingen waren nooit doodlijk en zelfs nooit erg. Op een enkelen dag ontploften in

zijn onmiddellijke nabijheid achtereenvolgens acht granaten. Dit gebeurde in tijd van minder dan twintig minuten. Negen zijner makkers vielen zwaar gekwetst, vier werden gewond en twee op den slag gedood. August liep slechts onbeduidende schrammen op!

Op zekeren nacht roept de luitenant de hulp in van zes zijner kloekste en gedweeste mannen om een gevaarlijke verkenning te ondernemen tot in de eerste vijandelijke loopgrachten en zoo mogelijk tot in de tweede. August is een der eerste präsent om mee op te rukken. Het is een weder om geen hond buiten te jagen. De wind huilt door de naakte boomen, het regent bij wijlen dat 't giet. De zes verkenners kruipen gewapend op handen en voeten weg. Na vier uur wachten keeren er twee van de zes terug die aankondigen dat de zending in de eerste loopgrachten stipt volbracht is. Een half uur later keert nog een hunner weer. Hij had de drie andere vergezeld tot aan de tweede linie loopgraven, doch kon niet verder omdat een Duitsche schildwacht hem had opgemerkt en om zijne kameraden die reeds verder vooruit waren niet in hun werk te zien verspieden was hij teruggekeerd. Aan den morgen eerst keerde Van Damme zwaar gekwetst alleen terug. Zijn twee medegezellen had hij vermist. Een Duitsche patrouille waarop zij tusschen de eerste en tweede lijn loopgraven gebotst waren, had hen op korten afstand beschoten en vermoedelijk de twee medegezellen gedood, terwijl Van Damme eene gapende schotwonde in den arm had bekomen. Onmiddellijk verbonden, bestadigde de geneesheer 's anderdaags, dat de beenderen in den arm beschadigd zijnde het slachtoffer onmiddellijk naar 't hospitaal diende overgebracht. Daar wilde men tot de afzetting van den arm overgaan, maar August smeekte den behandelenden chirurg zijn arm te laten. Daarover werd geredetwist en na verschillende dagen scheen de wonde aan de beterhand, zoodat het slachtoffer zijn gewonden arm mocht behouden. Bij een later geneeskundig onderzoek zei de dokter-inspecteur dat die wonde nooit zou genezen ! Hij besloot dat den arm, tot aan den schouder diende afgezet. August ontsnapte nogmaals aan die beslissing en na twee maanden hospitaal vroeg hij om zijn korps, aan 't front, te mogen vervoegen. Voorloopig werd hem zulks tot twee malen toe geweigerd tot dat eindelijk de groote algemeene aanval der verbondene mogendheden losbrak. August mocht het hospitaal verlaten en mee ten strijde gaan.

Het uur der verlossing vorderde. De Duitschers gingen verpletterd worden.

August streed zoo goed hij kon. Eerst wilde men hem een gewermachien doen bedienen omdat hij over maar een gezonden arm meer beschikte. Doch zijn oude luitenant, die tot kapitein bevelhebber was bevorderd, hem herkennend, stak hem in de voorste gelederen eener compagnie-verkenners en Van Damme bleef niet ten achter in den strijd. Zoo heeft hij de eindoverwinning glansrijk meegemaakt.

August Van Damme als oorlogsverminkte hier weergekeerd is aan de kwalen in den strijd opgedaan vroegtijdig moeten bezwijken. Hij laat een bedroefde weduwe met verschillende kinderen na. Hunne smart is groot, doch God de Heer zal zich hunner erbarmen. Het nageslacht alhier zal den naam van dezen jeugdigen dapperen oorlogsvrijwilliger August Van Damme in zegening bewaren.

Hij heeft evenals nog andere jongelieden uit ons dorp zijn leven veil gehad voor de verdediging van den dierbaren geboortegrond.

Deerlijk gehavend keerde hij uit den vierjaarlijkschen strijd hier weder. Moge zijn goede bewaarengel die hem in den oorlog aan het front zoo vroom beschermde zijne heldenziel tot voor Gods troon vergezellen en voor haar ten beste spreken.

August Vaarwel en rust zacht.

De jaarwedde in het onderwijs hier in onze gemeente bedroeg voor:

Nivelle Alfons 2.000fr.

Swennen Matheus 1150 fr.

Zusters van het klooster 1650 fr.

Op 5 mei 1916 wordt veldwachter Meesters Cornelis 80 jaar en heeft dan 38 jaar dienst, neemt ontslag en gaat op pensioen. Zijn opvolger zal vanaf 1 januari 1917 de klok op de kerktoeren moeten opwinden en onderhouden, voor een jaarwedde van 40 fr.

Als opvolger waren 3 kandidaten;

1. Broux Leonard haalde 5 stemmen

2. Meeuwissen Jozef geen

3. Moosen Theodoor haalde 5 stemmen.

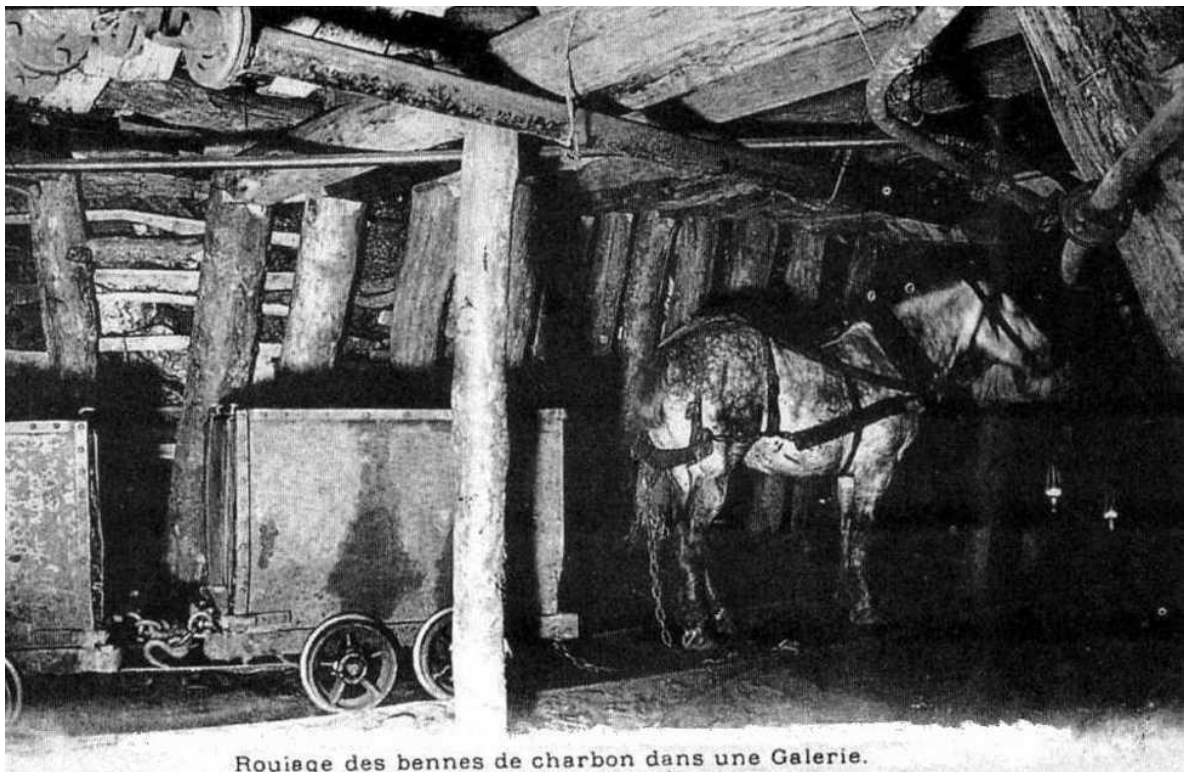
Moosen Theodoor werd verkozen tot veldwachter, zijn jaarwedde als bedroeg 300 fr.

Maar vanaf 15 juni tot 15 november 1917 ontvangt Theodoor een bijzondere vergoeding van 25 fr.

Op 12 juni 1917 werd Gillissen Michiel benoemd tot hulpveldwachter, zijn loon bedraagt 2 fr. per dag werkelijke dienst.

Baron de Lamberts-Cortenbach overleden te Brussel in 1917.

In 1017 werden ook de eerste steenkolen opgehaald uit de mijn van Winterslag.

*Brief geschreven door iemand van de Locht op 22 december 1918.
Geschreven volgens de schrijfwijzen van dien tijd.*

De waarheid

Ter gelegenheid van de onafhankelijkheid van ons geliefd Vaderland had de gemeente, in overleg met de Geestelijke overheid besloten een feeststoet in te richten die niet alleen een nationaal, doch ook een Godsdienstig karakter zou dragen. De inrichting er van was prachtig, nooit zag men een schooner stoet door het dorp trekken.

Doch de inwoners onder de brug vragen zich af waarom de stoet alleen door het dorp ging, en de Lochtenaren hem niet eens mochten bewonderen tenzij in het dorp!!!!

Aan wie de schuld? De bewoners onder de brug maken in groot aantal deel van alle maatschappijen ter dorpe, hun Godsdienstzin is even groot als die der dorpsbewoners, nooit weigeren zij hunne bijdragen te schenken tot verheffing voor al het goede. Terloops zullen wij aanhalen wat de inwoners onder de brug gedaan hebben voor de bevrijding van ons geliefd Vaderland, overrompeld door een meinedige en lafhartigen vijand. De bewoners onder de brug tellen samen ongeveer 450 inwoners, zijnde meer dan het derde van gansch de bevolking des dorps. Daar tellen wij 36 soldaten waaronder 8 krijgsgevangenen in Duitsland, 2 geïnterneerd in Holland, 1 gesneuveld op 't veld van eer, de overige hebben tot het laatste uur, hun plaats behouden aan het front in het gevaar, dus het getal dergenen die door de wisselvalligheden van het krijgslot eene veilige schuilplaats gingen zoeken, onder den beschermde mantel van Wilhelmiëntje Koningin der Nederlanden is dus bitter klein. De Locht mag met fierheid nederblikken op die kloeke helden die goed en bloedveilig hadden voor Koning en Vaderland, en na vier jaren oorlogswee allen terug gekeerd zijn in den familiekring, velen ongedeerd anderen gekwetst door de vijandelijke kogels, met brandwonden overdekt, of door vergiftige gassen bijna omgekomen. Hulde aan de kloeke helden waaronder 6 vrijwilligers. Wij vragen daarom, hadden de ouders dier soldaten dan niet het recht dien prachtige stoet te zien voorbij trekken langs hunne woningen? Het weze ons ook geoorloofd aan te halen wat de Locht gedaan heeft onder Geestelijk oogpunt. Het is waar de linkerhand mag niet weten wat de rechter geeft, doch wij noemen geene namen. Toen in 1909 onze nieuwe kerk werd gebouwd, een kunststuk op gebied van bouwkunst, een pronkjuweel het welk de inwoners in later jaren zal herinneren den vromen Godsdienstzin der brave christelijke bevolking van Eygen – Bilsen, toen, volgens berekening van deskundige schonk een eenvoudig landbouwer van de Locht meer dan menig andere rijken. Thans is onze prachtige kerk bijna voltooid, enkel nog inwendige versieringen, doch er ontbreekt nog iets aan. Menigmaal hoorden wij de vreemdelingen zeggen Eygen – Bilsen is Geschoren, met eene schone kerk maar geenen toren. Wel Lochtenaren! binnenkort zult gij de stem weer hooren, geeft gij arme menschen van het weinige wat gij hebt voor den opbouw van eenen nieuwe toren, neen! neen! men zal dan den penning niet weigeren, en gelukkig zullen wij zijn onze bijdrage te hebben gedaan voor dit schoone werk.

Het besluit – De Lochtenaren zijn trouw gebleven aan God en Vaderland, waarom dan onderscheid maken in 't feestvieren, wij hebben niet te onderzoeken wie er schuld aan heeft, wij verdenken noch de Burgerlijkje noch de Geestelijke overheid, integendeel, veel dank zijn wij het hoofd onzer gemeente schuldig tijdens de vier oorlogsjaren, ontevreden zijn er altijd en overal. Wij hebben ook te veel eerbied voor het Priesterskleed, dan dat wij het bestuur der Parochie zouden verdenken van onderscheid te maken tusschen dorp en Locht. Eene zaak is zeker. De bewoners onder de brug worden behandeld als een overwonnen volk, zijn van geen tel en worden slechts aanzien als het overschot der bevolking. Wanneer er iets te geven is tot onderstand dan zijn wij goede vrienden, of in kiezingstijd dan worden wij opgezocht tot in de armste woningen. Maar wanneer er sprake is van een Nationale stoet te

vormen, en hem te laten over de Locht te gaan dan beweegt hemel en aarde, men schreeuwt dat is onmogelijk. Wij kunnen toch de Telegraafdraden niet door knippen, de perebomen met hun takken versperren den weg aan de Locht heeft niemand eene hand uitgestoken, aan de versiering, enz... doch neen, de schoone leuze gelijkheid en broederlijkheid bestaat niet tussen beide. Honderden voorbeelden leveren er bewijzen van. Enkel nog een geval willen wij hier aanhalen, toen over eenige jaren bij verkiezingstijd, in den voormiddag van een schoonen october, eenige afgevaardigden, waaronder er reeds welker zich bij den Heer is Wij vragen verschooning, wij laten liever de dooden rusten en zullen hun Zalig aandenken immer in herinnering bewaren (Nota der Redactie) doch een der afgevaardigden nog in leven, een achtbaar persoon onder de brug, zal zich alles herinneren toen zij zich begaven naar de woning van een voornaam persoon, toen kregen zij voor antwoord: gij heeren vertegenwoordigd de rijke partij. Welke verhevene waarheid en hoe diep teleurgesteld bij zulk een antwoord.

Lochtenaren gij zijt thans verwittigd, zie toe wat:

“Als de vos de passie preekt, Boer pas dan op uwe ganzen.”

Vergeet niet het geleden onrecht van 8 december 1918, en prent diep in 't geheugen het volgende:

*Alles voor het dorp mijn kind
Wil steeds op uw zelfs betrouwen
Nooit op vreemde krachten bouwen
Hoogmoed maakt den mensch verblind
Nooit iets voor de Locht mijn kind.*

Eygen – Bilsen 22 december 1918.

Vanaf 6 september 1918 zal de N.M voor Elektriciteit van Genk stroom leveren aan onze gemeente, de gemeente moet een kapitaal van 40.000 fr. waarborgen.

In maart 1919 vorderen de werken aan de elektrische verlichting goed in het dorp. Men hoopt weldra te kunnen beginnen op de Locht, daar de inwoners bijna allen gestort hebben om de verlichting te bekomen. Op 10 oktober 1920 werd het eerste licht hier in Eigenbilzen ontstoken, onder grote belangstelling op het dorpsplein.

De verlichting voor deze tijd was voor in huis de olielamp (kinké) en in de stallen de lantaarn (latjan).

Toch bleef de elektrische verlichting beperkt tot een lamp in de keuken, de kamer en een lampje in de slaapkamer. Stopcontacten waren onbekend, er werd afgetakt via een fitting aan de lamp.

Op 12 oktober 1918 werd Nivelles Alfons tot gemeenteontvanger benoemd.

De bevrijding in november 1918 werd uitbundig gevierd, maar er werd ook ingetogen gedacht aan de gesneuvelde, Willem Steegen, Pieter Morias, Lambert Appermans en Frans

Lathouwers overleed in Duitsland als krijgsgevangene en Cornelis Morias, die zijn rechter oog verloren had, overleed kort na de wapenstilstand in Mechelen. Tijdens de oorlog was er veel armoede en voedsel gebrek, vrouwen en kinderen bleven alleen achter terwijl hun man en vader aan het front streden of werden krijgsgevangen genomen om in Duitsland te gaan werken. De Duitse jonge boeren en fabrieksarbeiders waren bij het Duits leger zodoende zouden onze jongens hun werk moeten doen. Voor de schoolgaande kinderen van wie ook! Werd er een volkssoep bedeling georganiseerd waar elke dag soep werd bedield, het kreeg hier de naam als SCHOOLSOEP die door enkele vrijwilligers van school en daar buiten werden uitgevoerd. Er werd een comiteit opgericht (weldadigheid) er werd door dit comiteit bij de boeren goederen gekocht om uit te delen aan de behoeftige. De inkwartiering van vluchtelingen en Duitse soldaten werd opgesteld door het gemeente bestuur en het Duitse leger.

Op donderdag 20 maart 1919 om 10 uur zal hier de verkoop plaats vinden in het lokaal van de volkssoep. Het geheel volks soepmateriaal: bestaande uit een ketel van 500 liter, grote soeplepels, emmers, kommen, messen enz.. Naderhand zal nog verkocht worden het materiaal zoals; een fornuisketel van 200 liter, tafels, banken en een grote hoeveelheid porselein. De liefhebbers kunnen één uur voor de verkoop de waren komen bezichtigen.

Maart 1919, de werken aan de elektrische verlichting vorderen goed in het dorp. Men hoopt weldra te kunnen beginnen op de Locht, daar bijna iedereen voor zijn deelname heeft gestort.

Op 11 juli 1919 hebben twee parochianen aan de kerk een gouden ciborie en een godslamp geschonken.

Op 12 juli 1919 werd hier land verpacht aan 16 tot 21 fr. de roede.

In 1919 nam Thomas Lathouwers ontslag als burgemeester en werd ambtenaar in Brussel. Zijn opvolger was Henrie Willems, schoonzoon van eerder vermelde Godfried Withofs. Hij weigerde evenwel de benoeming. Willems had universitaire studies gedaan, hij bezat het diploma van kandidaat in de rechten. Zoals zijn schoonvader leefde hij van de pachtbrenst van zijn gronden. Na Willems kwam Theodoor Martens, hij was de eerste burgemeester die niet tot de maatschappelijke top van Eigenbilzen behoorden. Martens was een weinig ontwikkelde boer, hij woonde op de Locht (bij Dierixke). Toen Lathouwers ontslag nam, werd Martens dienstdoende burgemeester tot de verkiezingen van 24 april 1921.

Lijst der kandidaten gemeenteraadverkiezing van 24 april 1921.

Lijst I met 37 lijststemmen, 110 naamstemmen en 286 bonte stemmen.

1. Nulens Lambert, verkozen.
2. Swennen Francis, verkozen en schepen
3. Martens Theodoor, verkozen
4. Willems Henrie, verkozen
5. Steegen A.
6. Steegen J.
7. Gilissen
8. Vansichen
9. Claesen.

Lijst II met 73 lijststemmen, 49 naamstemmen en 106 bonte stemmen.

Croux Henrie, gekozen en schepen
Meesters Godfried, gekozen.

Lijst III met 49 lijststemmen, 23 naamstemmen en 77 bonte stemmen.

Schoups August, gekozen
Clerx Isidoor.

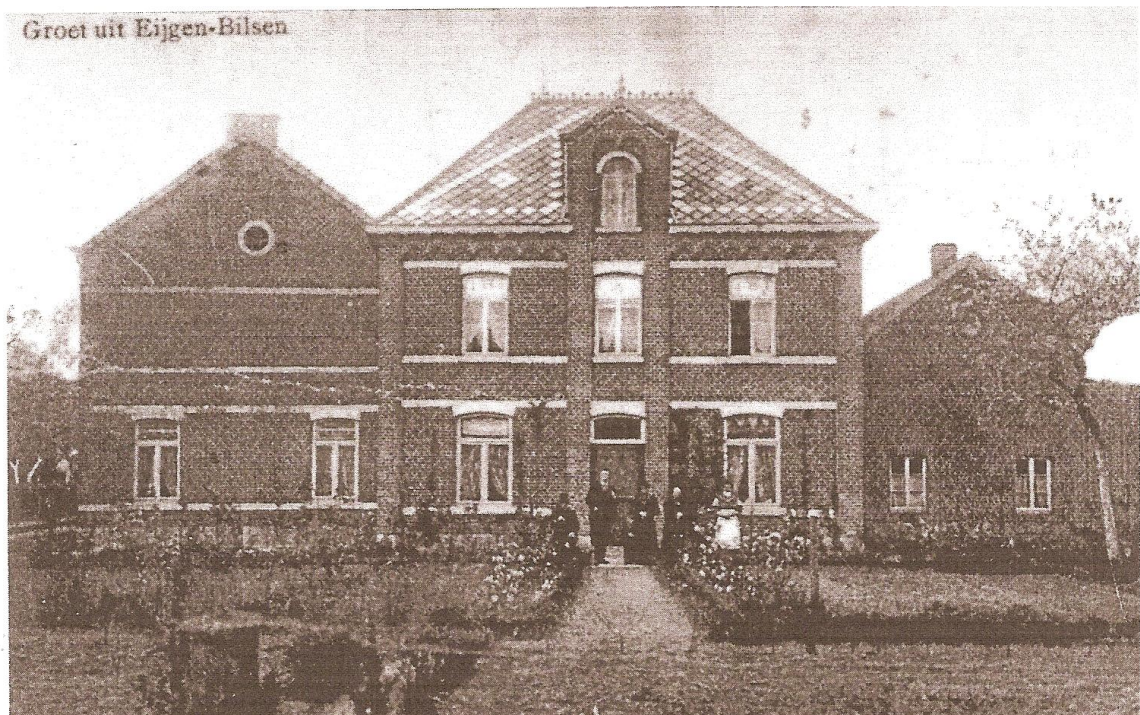
Lijst IV met 82 lijststemmen, 18 naamstemmen en 46 bonte stemmen.

Steegen G. gekozen

Lijst V met 60 lijststemmen, 10 naamstemmen en 37 bonte stemmen.

Neven Michel, gekozen.

Gezien bij Koninklijk besluit van 31 mei 1919 is de heer Thomas Lathouwers tot sectieoverste in het ministerie van Binnenlandse zaken, dienst verwoeste gewesten, gehecht aan het kabinet van de ministers.

Limburger met succesrijke carrière

Met ingang van 25 maart is de h. Thomas Lathouwers, directeur-generaal bij het ministerie van Binnenlandse Zaken, met pensioen gegaan; daags voordien was hij 65 geworden. Zijn naam verraadt zijn Limburgse afkomst: hij is inderdaad een geboren Eigenbilzenaar, zoon van wijlen de oud-burgemeester van Eigenbilzen, die dezelfde naam droeg en voordien ook gemeentesekretaris was geweest van Munsterbilzen, Veldwezelt en Rosmeer.

Toen vorige week de h. Lathouwers te Bokrijk door de bestendige Deputatie tijdens 'n intieme receptie werd gevierd, kwalificeerde goeverneur Roppe hem als « een groot en verdienstelijk Limburger ». Door de jaren heen hebben inderdaad vele provinciale en gemeentelijke mandatarissen uit Limburg de weg gevonden naar het bureel van de h. Lathouwers in het statig gebouw van het ministerie van Binnenlandse Zaken, vooraan in de Leuvensestraat te Brussel.

« Het wordt voor mij een afscheid zonder weemoed, heeft de h. Lathouwers ons gezegd, en ik heb ook niet de indruk dat er een zware last van de schouders valt ». Hij spreekt zo omdat hij nog heelwat op zijn programma heeft: hij heeft zich voorgenomen een werk te schrijven over de provinciewet, waarover tot op heden nog niet zoveel in het Nederlands verschenen is, hij blijft lid van het redaktiekomitee van de Bond van Belgische Steden en Gemeenten, en... dan zijn er ook nog zijn rozen in de tuin achter zijn woning in de Prekenlindenlaan te St.-Lambrechts-Woluwe. Rozen zijn altijd zijn hobby geweest; hij kan er nu wat meer aandacht aan besteden.

UITGEWEKEN LIMBURGER

Thomas Lathouwers is een van die uitgeweken Limburgers, die elders een succesrijke carrière hebben gemaakt. Hij verhuisde na de eerste wereldoorlog met zijn ouders naar het Brusselse, toen zijn vader bij de Verwoeste Gewesten in dienst trad, heeft zijn middelbaar onderwijs in Brusselse schoolinstellingen voltooid en behaalde nadien de kandidatuur in de rechten aan de universiteit van Leuven. De doctoraatstitel in de rechten heeft hij voor de middenjury verworven, een prestatie waarover hij nu nog terecht fier is en die hem tevens typeert als een hard-werkend man.

Op 15 oktober 1929 trad hij in dienst als opsteller bij het ministerie van Binnenlandse Zaken, hij werd er inspekteur in 1939, directeur in 1950, inspekteur-generaal en tenslotte directeur-generaal in 1960.

De band met Limburg heeft hij nooit losgelaten. Toen zijn ouders nog in leven waren - en

weer te Eigenbilzen waren gaan wonen - heeft hij bij hen ieder jaar opnieuw zijn vakantie doorgebracht; daar zag hij dan weer de oude vrienden, met wie hij nu nog relaties onderhoudt, voorzover zij niet overleden zijn. En op zijn kabinet te Brussel heeft hij in de loop der jaren ook heelwat Limburgers over de drempel gekregen, die met hun moeilijkheden precies hem kwamen opzoeken, - omdat zij wisten dat hij Limburger was.

ONDER VELE MINISTERS

De h. Lathouwers heeft onder vele ministers gediend; om er slechts enkele te noemen: Pierlot, du Bus de Warnaffe, Poulet, Henri Jaspar, Vermeylen, Buisseret, Vranckx, vader en zoon Vanderpoorten, de Vleeschouwer, De Schrijver, Van Glabbeke en Eeckelers, die - voor de oorlog - maar negen dagen de leiding van het departement heeft gehad. De opsomming is niet volledig en chronologisch ook niet in volgorde, maar, wat wil je - ministers komen en gaan veel sneller dan de funktionarissen in hun departement.

Er zijn ministers waaraan de h. Lathouwers weinig herinneringen heeft bewaard, en andere die hem bijgebleven zijn, zoals de Vleeschouwer en Vermeylen. « Dat zijn mensen, zegt hij, met zin voor synthese; wanneer je hen een dokument voorlegde, dan kreeg je het altijd terug met een duidelijke, gevatte nota. Zij wisten wat zij wilden, en dat was voor ons gemakkelijk werken. » Toen de h. Lathouwers nog in functie was, had hij minder vrij kunnen spreken, maar nu kan dat wel;

alhoewel er ongetwijfeld herinneringen zullen zijn, die hij voor zichzelf blijft houden maar interessante stof zouden vormen voor memoires, want toen hij reeds een belangrijke functie in het departement bekleedde, heeft hij voor het land pijnlijke geschiedenissen meegemaakt, als de koningskwestie, de schoolstrijd, de agitatie tegen de eenheidswet, allemaal gebeurtenissen waarmee het departement van Binnenlandse Zaken toch rechtstreeks te maken heeft gehad.

HERINNERINGEN

Tot zijn belangrijkste herinneringen behoort het groot banket voor 2.000 burgemeesters, dat in 1930 bij het 100-jarig bestaan van België in het Brussels Jubelpark werd gehouden en waarop de h. Lathouwers als jonge bediende bij Binnenlandse Zaken aanwezig was.

Dan waren er de meidagen van 1940: op vrijdag 10 mei vielen de Duitsers ons land binnen en de daaropvolgende drie dagen heeft de h. Lathouwers bestendig op het departement gewerkt om dossiers, waarvan de bezetter geen inzage mocht krijgen, te likwidieren.

Na de bevrijding werd hij belast met de epuratie onder provinciale en gemeentelijke mandatarissen, van wie hij de dossiers moest afwerken. Dat gebeurde onder minister Van Glabbeke, « een eigenaardig man », van wiens beleid de h. Lathouwers zegt dat het « veel te hard » is geweest.

Tijdens de koningskwestie en alles wat daarmee gepaard ging, werd hij uit vakantie teruggeroepen en dan is er ook nog het rumoer rond de eenheidswet geweest in 1960, waarover een ruim dossier bestaat betreffende de handhaving van de orde. Het zijn gebeurtenissen die nog te recent zijn, volgens onze gesprekspartner, om erover « op voldoende afstand » te kunnen spreken.

De h. Lathouwers heeft zich ook ingelaten met de herstructurering van gemeenten en vindt het bijzonder spijtig, dat er in Limburg niet meer gedaan werd. Er bestond in Limburg een vrij ruim akkoord over deze herstructurering, maar de regering werd door de gebeurtenissen achterhaald en moest aftreden eer zij een beslissing terzake genomen had.

Omwille van zijn vele diensten ontving de h. Lathouwers verscheidene onderscheidingen: hij is ridder en commandeur in de Leopoldsorde, officier en commandeur in de Orde van Leopold II en groot-officier in de Kroonorde; hij ontving ook het burgerlijk ereteken en het burgerlijk kruis voor respectievelijk 25 en 35 jaar dienst.

Nu hij met pensioen is gegaan, verliest Limburg in hem een belangrijke pion op een belangrijke plaats.

J. BRIERS

Op 4 september 1920 werd de nieuwe zagerij van de baron de Lamberts (Frans Vandegoor) werd door elektrische drijfkracht in werking gesteld, zij is nu een der grootste van den omtrek en kan tot 1.000 voet planken per uur.

Verleden donderdag 25 september 1919 had hier in Eigenbilzen de begrafenis plaats van baron Rodolph de Lamberts – Cortenbach, weduwnaar van Hortense Cruts. Wijlen baron de Lamberts stamde van een adellijke familie, zijn vader vervulden het hoge ambt van gouverneur van de provincies Oost-Vlaanderen en Limburg.

Oud strijders

Op zondag 5 juni 1921 vierden de oud strijders het vlaggenfeest.

Om 15 uur. Overhandiging van het vaandel door Frans Theelen, volksvertegenwoordiger en Spaas , krijgsdokter.

Om 16 uur. Optocht naar de feestweide waar onze fanfare Aurora, de fanfare Lauwerkranen uit Mopertingen en de fanfare Eer en deugd uit Rosmeer hun concert brachten.

Het bestuur:

Swennen Leo – voorzitter

De commissieleden zijn, Meesters G., Gilissen J en Martens Th.

Als uithangbord was er te lezen

De beste bieren vindt men aan de buffetten 1 en 2 op de feestweide.

Speciaal bier van de twee brouwerijen van Eigenbilzen.

De plechtige inhuldiging van het monument der gesneuvelden en huldebetoon ter ere de oud - strijders van de eerste wereldoorlog.

Voor de oorlog stond onze gemeente aan de spits van het aanzienlijk aantal grijsaards. Nu telt men er nog op een bevolking van 1200 inwoners 12 grijsaards van 80 tot 92 en 30 van 70 tot 80 jaar. Dus wie van een lang leven houdt, kom dan in Eigenbilzen wonen.

Bij de beslissing van de gemeenteraad zal op 24 december 1921 een openbare telefoondienst installeren op het gemeentehuis, zal ook dienst doen voor de ganse bevolking.

In vergadering van de gemeenteraad op 20 december 1921, werd de heer Martens Theodoor, oud strijder, benoemd als voorzitter van het Arbureel in vervanging van zijn vader, ontslaggever.

Onze handelaars van rond 1920 in Eigenbilzen.

Boelen Lambert, Dorpsstraat 27	winkelier
Boelen Pieter, Bremenstraat 4	schrijnwerker
Boelen Pieter, Kerksteeg 1	café bij Pieke boelen
Biesmans Renier, Lochtstraat	schrijnwerker
Brepoels Marcel, Winkelomstraat 20	brouwer (Cielke van de Renkes)
Claessens Jaquues, Winkelomstraat 16	handwerker
Claessens Lambert, Winkelomstraat 16	handwerker
Coenen Pierre, Heseputterstraat 3	handwerker (Coensje)
Croux Denis, Dorpsstraat 5	handelaar
Croux Jacobus, Dorpsstraat 20	kleermaker
Croux Pieter, Dorpsstraat 20	hoefsmid
Gillissen Hubert, Breemestraat 3	handwerker
Gillissen Joannes, Winkelomstraat 13	schrijnwerker
Gillissen Paulus, Dorpsstraat 2	schrijnwerker
Grootaers, of Deroo	café, Restaurant, naast de Bie, klein huisje
Jans Lambert, Statiestraat 4	handelaar
Martens Willem Hartenberg	café in St.Anneke, Willem de slachter
Meers Herman, Dorpsstraat 46	klompenmaker
Meesters Jan, Heseputter 8	hoefsmid
Meesters Joseph, Kattestraat 2	tuinier
Meesters Paulus, Meereweg 12	café de Bessem
Meuris Hendrik, Heseputter	schrijnwerker
Muizenbeek Jan, Hanestraat 3	café, een van die huizen waar de Jungle bar was
Moens Eugène, Dorpsplein	handelaar
Moosen Dorpsplein	café, Du Fanfare
Nijst Pieter, Hartenberg 2	café, de vlaamse Kerels
Schoups Cornelis, Statiestraat 12	café, de la Gare
Schoups August, P.J. Statiestraat 12	kleermaker
Schoups Lambert, Bremenstraat 2	kleermaker
Souvereyns Egide, Hartenberg 3	haarkapper, en café bij Julke
Steegen Hendrik, Lochtstraat 20	café, het Dorstig Hert
Steegen Jan, Beekomstraat 3	fruithandelaar bij Stége
Steegen Jan, Statiestraat 8	schoenmaker, café du Pont
Steegen Willem, Hartenberg 5	café, St. Anneke
Swennen Francis, Heseputterstraat 9	rentenier, grondeigenaar
Swennen Godfried, Statiestraat 10	café, had café in het huis van de Bie (nu Meers)
Swennen Walfried, Kerksteeg 2	handelaar
Swennen Lambert, Dorpsstraat 25	café, Du Centre bij Fin van 't zwat
Swennen Leo, Dorpsstraat 30	schrijnwerker, Lio van Aotje
Swennen Jozef, Heseputter 6	schrijnwerker
Swennen Pieter, Mereweg 10	schrijnwerker, Pie van Aotje
Vandesavel Lambert, Hanesteeg 4	smidsgast
Vandooren Arnold, Lochtstraat 9	hoefsmid, ook café, waar Vanharen woonden
Vandooren Godfried, Huitemerstraat	radenmaker, nu fietsstraat
Vandooren Mathijs, Dorpsstraat 24	fruithandelaar, Thijs op 't terp
Vandooren Pieter, Lochtstraat 12	winkelier, de Piët
Vandooren Jan, Dorpsstraat 52	schoenmaker
Vandooren Godfried, Dorpsstraat 52	café, Français, nu bij Jean Vandooren - Steegen
Vangronsveld Hubert, Heseputter 21	radenmaker

Vangronsveld Leo, Statiestraat 3b	kleermaker, Lemmes Jannese
Vangronsveld Lambert, Statiestraat 3b	kleermaker, --
Vangronsveld Arnold, Hanestraat 9	houtzager
Vanhengel Herman, Hanestraat 13	moldersgast
Van Wilderode Evrard, Winkelomstraat	brouwer
Willems Henrie, Winkelomstraat 8	grondeigenaar, rentenier
Vossen Pieter, Heseputter 2	verzekeringen
Withofs Adolf, Statiestraat 6	zadelmaker
Withofs Cornelis, Statiestraat 5	café Welkom
Withofs Godfried, Dorpsstraat 18	grondeigenaar, rentenier
Withofs Lambert, Dorpsstraat 18	grondeigenaar, rentenier
Withofs Laurent, Statiestraat 4	handelaar.
Withofs Ferdinand, Heseputterstraat 4	café, Jonckmansschaar, bij de Breje.

Even wat uitleg:

De Dorpsstraat was tot aan de kapel op de Locht, en daar begon pas de Lochtstraat.

De Heseputterstraat begon aan het huis van Vossen tot aan Berenbroek.

De Huitemerstraat is nu Fietenstraat

De Statiestraat was waar ons eerste station stond, nu Schaaibosstraat.

Toneel- spelend «Eijgen- Bilsen» anno 1920

Dit kiekje uit de oude docs werd genomen ter gelegenheid van de opvoering van de «Pauselijke Zouaven», een spel dat in 1920 in drie opvoeringen op de Bühne werd gebracht door de toenmalige toneelminnenden uit Eijgen-Bilsen. Onze brieveschrijver liet ons de namen weten zoals zij destijds in de gemeente gekend waren :

Zittend op de grond van links naar rechts : «de Witte van Stegen» (Hamon), Jan van Giel van Linkse.

Zittend op de stoelen : Jefke van Wanneke, Hari Willems, Riekes van den hovenier.

Staande : Lio van Otsje, Pierre van Pie van Doren, Michel van Sille Biele, Mathieu van Jaspere, Lio de postmeester (regisseur), Willem van Lense, Lemme van Peije, Motte Pieke, Magske van de slachter, Djang de kester.

De foto werd ons bezorgd door Jefke Timmermans, alias «Jefke van Wanneke». Van deze groep zijn alleen nog laatstgencemde en Jan Hamon, alias «De Witte van Stegen», in leven.

Door de snelle vlucht van de Duitsers na de grote wereldoorlog zijn hier in Limburg tal van kanonnen achter gebleven, zo ook hier in Eigenbilzen waren er twee achter gebleven. De gouverneur van Limburg verklaarden dat die overgebleven kanonnen geschonken werden aan een honderdtal gemeenten.

GEMEENTEBESTUUR
van
EYGENBILSEN

Eygenbilzen, den 1 October 1921

Arrondissement Tongeren

Provincie Limburg

Nr. 4590

Bijlage:

Mijnheer de Gouverneur,

Indevolge uw schrijven van den 6de dezer, Cabinet Nr. 0534/1145 betrekkelijk de ontvangen kanonnen heb ik de eer Wad. te melden, dat twee dezer trophèen in de gemeente dangekomen zijn.

Betreuenswaardig heb ik kunnen vaststellen, dat gemeldde stukken niet kunnen dienen om op de openbare plaats opgesteld te worden, daar één van beide gansch ontredderd is, daar het niet meer half in zijn geheel is.

Het is wederrechtig bespottelijk, zulke stukken te verzoeken en er den naam van trophèen aan te geven.

De Burgemeester,
E. Martens

Een er van werd opgemaakt door gemeentearbeiders en heeft jaren lang hier aan de gemeentesaal gestaan. Maar door vernielingen en niet meer onderhouden werd gedumpt achter de zaal in een gevangenis. In het begin van de fusie met Bilzen werd het kanon naar de werkplaatsen van de gemeente Bilzen gebracht, waar het na jaren door toedoen van mij (Ferdij Jans) werd hersteld en is het op woensdag 28 maart 2012 terug geplaatst aan de gemeentesaal. Het is een loopgraven mortier uit de eerste wereldoorlog.

Men is volop aan het werk met het verbeteren van de weg van groot verkeer, Eigenbilzen, Hoelbeek naar Waltwilder. De kiezel werd per vrachtwagen aangebracht. De herstelling van deze weg is van groot nut voor het verkeer tussen deze gemeenten.

18 februari 1922, velos August Vandamme-Schoups, Bremenstraat, Eigenbilzen. Bij hem zijn steeds te bekomen eerste kwaliteit velos, merk VAG. Hij gelast zich met alle reparaties. Goede en spoedige bediening.

Op voorstel van raadsleden, Oudstrijders, H. Croux en A. Schoups, werd op woensdag 21 februari 1922 in de gemeenteraad gestemd voor de vervlaamsing van de universiteit van Gent. Proficiat, raadsleden, gij ziet in waar het belang van ons volk ligt, en gij durft er voor uitkomen.

Toneel te Eigenbilzen in 1920

Met van L naar R
 Van de Poel Nandje, Vandooren
 Arnold, Steegen Thomas,
 Vangronsveld Fik,
 Steegen Mathieu, Stulens Pierre,
 Onder Meers Thomas en Stulens
 Cornelis

Bij koninklijk besluit van 8 april 1922 zal de heer Thomas Lathouwers, gewezen burgemeester en vroeger provincieraadslid, thans sectieoverste in het ministerie van staathuishoudkundige zaken te Brussel, tot ridder in de Leopoldsorde benoemd worden.

De inwoners van Eigenbilzen zijn bekommerd met de aanleg van het kanaal Antwerpen – Rijn, wat veel vruchtbare grond zal innemen. Het zou jammer zijn dat dit kanaal bij ons in de nabijheid zou komen. Gelezen op 6 mei 1922.

Nog op 6 mei, wanneer zou de houten brug over de spoorweg leidende naar de Locht hersteld worden. Er werd door het gemeentebestuur herhaaldelijk aangedrongen bij de bevoegde overheid, maar helaas.

10 mei 1922, ten gevolgen van de aanslepende droogte zijn veel inwoners van Eigenbilzen verplicht zich van water te bevoorraden aan de vijvers van het kasteel van Zangerij.

Op donderdag 10 mei 1922 vergaderden de duivenliefhebbers van Eigenbilzen, Mopertingen en Hoelbeek in café bij Ferdinand Withofs om een duivenmaatschappij op te richten. Op zondag 13 mei werd reeds het bestuur gekozen, er was reeds geld gestort door ereleden.

In de jaren twintig werden meer dan tien tracés voor een kanaal tussen Antwerpen en Luik ontworpen. De Limburgse volksvertegenwoordiger, ingenieur en later minister van Openbare Werken Van Caenegem stelde in november 1922 zelfs drie mogelijke tracés voor. Ook de militairen bemoeiden zich met de zaak want ze zagen het kanaal als een mogelijke verdedigingslinie. In 1924 werden de eerste bodemonderzoeken gedaan en kwam aan het licht dat de doorgang in Eigenbilzen bijzonder moeilijk zou zijn wegens de aanwezigheid van drijfzand op geringe diepte (10 m.). in de kamer, in de commissies en in het Ministerie van Openbare Werken was de doorsteek van Eigenbilzen geregeld het onderwerp van discussies en studies. Nooit voorheen en later is een dorp zoveel over de tong gegaan in Brussel als Eigenbilzen in die periode. Langzaam groeide overal een consensus het nieuwe kanaal door de vallei van de Jeker te graven en dan verder door de vallei van de Demer. Vele plannen die de ingenieurs opmaakten om de problemen met de drijfzand in Eigenbilzen op te lossen, werden verworpen omdat de uitvoering te duur zou zijn.

Op 1 juni 1922 heeft het arbureel met eenparigheid der stemmen August Schoups, gemeenteraadslid en oud strijder uitgeroepen tot voorzitter van het bestuur van weldadigheid. De noodlijdende zullen deze aanstelling toejuichen, daar zij weten dat hij een man van vertrouwen is, steeds op de bres zal staan om dienst te bewijzen aan diegenen die zijn hulp inroepen. Zijn voorganger was Lambert Meesters, die jammer genoeg overleden was.

Zondag 5 augustus, grote baankoers van 85 km. Voor alle rijders, gegeven door wieler club "de Eikel" met medewerking van de handelaars.

Inschrijving bij Pieter Boelen – Martens, op de Hartenberg lokaal van de club 2,50 fr. per deelnemer. Van daaruit in stoet naar de feestweide waar het vertrekschot gegeven word.

Aan deze baankoers zijn 500 fr. en talrijke premies verbonden.

De prijzen zijn verdeeld als volgt:

1ste. Prima koerskader waarde 175 fr.

2de. 100 fr. in geld

3de. 70 fr. in geld

4de. Bouyau waarde 30 fr. en 10 fr. in geld

5de. Vareuse waarde 30 fr. en 5 fr. in geld

6de. 25 fr. in geld

7de, 8ste en 9de elk 10 fr. in geld.

10de, 11de, 12de en 13de elk 5 fr. in geld.

Een premie 10 fr. gegeven aan het huis van de heer Vanbaele - Bollen te Mechelen aan de Maas

Een premie van 15 fr. aan café Steegen – Mertens te Eigenbilzen gegeven door de heer Van Wilderode, brouwer.

Een premie van 5 fr. aan café Vandooren – Moors Arnold, voor de eerste renner van Eigenbilzen, gegeven door de cafébaas.

Een premie van 10 fr. voor de eerste renner van Eigenbilzen in de feestweide, gift van Van Wilderode, brouwer.

De wegwijzer: vertrek in de feestweide te Eigenbilzen, Mopertingen, Veldwezelt, Lanaken, Mechelen aan de Maas, Maaseik (vliegend kontrol), Bree, As, Munsterbilzen en zo terug naar Eigenbilzen aankomst in de feestweide.

42 deelnemers aan de start: de prijzen werden gewonnen door:

1. Papen Désiré uit Houthulst met 2 minuten voorsprong
2. Van Brabant Alfons uit Meerhout
3. Claes Alfons uit Meerhout
4. Thewissen Armand uit St. Truiden
5. Verhaert Paul uit Morkhoven
6. Oorens Frans uit Zolder
7. Liebens Xavier uit Schaffen
8. Cuypers Guillaume uit Diepenbeek
9. Tilkin Arnold uit Valmeer
10. Gielen Nicolas uit Vlijtingen
11. Vandeborch Hubert uit Genk
12. Thielen Gaspard uit Wijchmaal
13. Bogaerts Louis uit Zolder.

De premies werden gewonnen door:

Blommaerts uit Lanaken 2X, Thewissen 1X, Paepen 1X, Schoups Henrie uit Eigenbilzen 3X, Fransen uit Lanaken 1X, Schoups Mathieu uit Eigenbilzen 1X en Slechten Antoon uit Veldwezelt 1X.

Donderdag 14 augustus 1922 vergaderden de duivenliefhebbers van Eigenbilzen, Mopertingen en Hoelbeek bij Ferdinand Withofs om een duivenmaatschappij op te richten. Er is reeds een som geld gestort door erelede, zondag 13 augustus word om 10:30 uur in het lokaal een bestuur gekozen.

Op zaterdag 26 mei werd Godfried Swennen (Frieke) to priester gewijd in het Groot Seminarie te Luik. De jonge priester zal op zondag 27 mei om 18 uur aan de statie afgehaald worden door alle maatschappijen en maandag 28 mei hier zijn eerste mis opdragen.

Op aanvraag van het boerensyndicaat op 6 september 1924 zal hier een bascule geplaatst worden aan het station voor de bietentelers van Eigenbilzen, Mopertingen en Hoelbeek. De brug over de spoorweg, leidende naar de Locht zal binnenkort vervangen worden door een gans in beton gebouwd.

De Bond van Jonge en Grote gezinnen werd gestart in de jaren 1923-1924 maar begin 1930 kreeg ze pas vaste voet in de “Bond der Grote gezinnen”.

Op 4 februari 1925 werden de mensen hier opgeschrikt door een aardbeving, waar een doden was te betreuren (bij Bergans) Maria Coenegrachts, geveld door een hartaanval van het verschietsen.

14 maart 1925, door de zorgen van het gemeentebestuur werd een aanvraag gedaan tot het verkopen van gemeentegronden gelegen aan de schietboom voor het oprichten van acht werkmanswoningen.

14 maart 1925, de heer Vertessen Jozef heeft aan het gemeentebestuur een aanvraag gedaan de toelating te krijgen een mechanische zagerij op te richten in de Winkelomstraat op grond van de heer Bollen Jozef. Thans is deze onderneming in volle werking en vinden vele arbeiders, die vroeger verplicht waren ver van huis te gaan werken, hier een goede broodwinning.

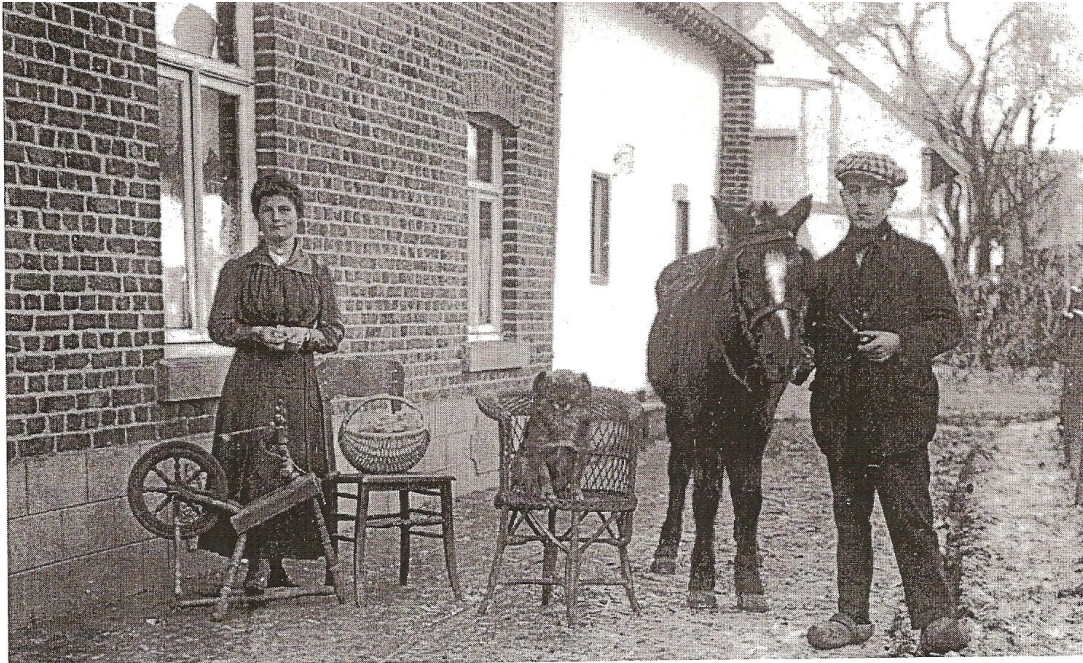
16 mei 1925, gevraagd, naaisters en halve naaisters, bij Eugéne Moens.

Juni 1925, men is druk bezig met het aanleggen van de waterleiding, in aansluiting met het provinciaal net, men is reeds bezig met de aanleg aan het station. In de huizen, aangesloten op het net, bevond zich één kraantje ergens in het bakhuis of gebouw het kortste bij de straat. Veel gezinnen die nog een goede waterput hadden, al of niet met een pomp, lieten zich niet aansluiten.

In die tijd deed ook de Leuvense stoof zijn intreden in onze dorpen, voorheen stond in ieder huis een klein buiskachel (potstoofke). De kachel was het mooiste, belangrijkste en duurste huisgerei waarrond zich het hele gezinsleven afspeelden. Bij de kachel hoorden een pook, een tang en een koolbus of bak. In de trom kon gebakken worden en rond de kachel werden sokken, handschoenen en schoeisel of klompen warm gehouden. Iedere huisvrouw moest 's morgens eerst de kachel aanmaken en water koken. De waterketel (moor), het ijzeren strijkijzer en de gietijzeren ketel om het eten te koken stond steeds op de kachel. De Leuvense stoof, verchromd en met koper en sierlijke tegels versierd, werd wekelijks opgepoetst “gepotlood” zoals dat toen heette. Staande op vier glazen voetjes was zij tot de jaren vijftig de trots van elk gezin.

In augustus 1925 is de Eschweg hersteld door aannemer Calens uit Gorseem tot groot genoegen van de boeren van Mopertingen.

Bericht op 22 augustus 1925, Frans Withofs – Nijssen maakt bekend dat hij zich vanaf 1 september als coiffeur bij zijn ouders in de Statiestraat gaat vestigen.

Op 10 juli 1926 waren de prijzen van de bierbrouwerij “de Ring” van Bilzen:
Oud bier, 50 fr. de halve ton.
Jong bier, 37,50 fr. de halve ton.
Gewoon bier, 25 fr. de halve ton.
Ook te koop ledige wijnvaten.

Op 16 oktober 1926 ter gelegenheid van grote kermis zal hier om 13 uur een voetbalmatch plaats vinden tussen Veldwezelt en Amelsdorp. Daarna Eigenbilzen tegen Gellik. Kermis maandag zal Eigenbilzen uitkomen tegen Hoelbeek, en dit allemaal in de weide van Adolf Withofs in de Schaaibos.

Oktober 1926, niet minder dan 7 lijsten werden aangeboden voor de gemeenteraadsverkiezingen van 16 oktober.

De stem des Volks is de stem van God.

Aan het Kiezerskorps van Eygenbilsen. 16-10-1926

Op den vooravond van den grooten kiesstrijd kom ik U dit briefje sturen, waarin gij mijne werking zult vinden als Schepen op 't Gemeentehuis.

Aan U van te oordeelen of ik goed of slecht heb gehandeld ten opzichte van het kiezerskorps. Doch vooreerst wil ik U doen opmerken dat mijn schrijven geen ophemeling is voor mijn persoon, ik wil mijn eigen niet bewieroken. Ik ben slechts een eenvoudig maar eerlijk ~~burger~~ boerke dit was ik van af den stond mijner jeugd, dit zal ik blijven tot mijn laatsten adem.

Nu ter zake :

Ik zal hier de bijzonderste punten aanhalen, zonder de kleine in aanmerking te nemen.

1922. — Elektriciteit : Dit belangrijk punt heb ik altijd verdedigd, en meermaals heb ik aangedrongen om de inwoners aanafgelegene kanten te laten genieten van die nuttige instelling.

1922. — Telefoon : Wanneer er sprake was een gemeentetelefoon te zetten aarzelde ik geen oogenblik deze schoone zaak voor te staan en te verdedigen, de telefoon werd dan ook met bijna eenparigheid van stemmen genomen.

1923. — Gendarmerie : Altijd heb ik het behoud der gendarmerie gesteund omdat dit eene schoone winst was voor de neringdoeners eenerzijds, en den eigendom van iedereen beter gevrijwaard was anderzijds. Verzoekschriften, bekleed met onze handteekens werden naar den minister van landsverdediging gezonden, doch alles vruchteloos. Kon er in 't dorp geen geschikte bouwplaats gevonden worden voor het bouwen eener gendarmerie, of waren er andere, militaire, doeleinden in 't spel, dit behoeven wij niet te onderzoeken, de zaak was opgelost en de gendarmerie werd verplaatst naar Veldwezelt.

1923. — College van Bilsen.

Het voorstel om eene som te stemmen voor den opbouw van een College te Bilsen werd met eenparigheid van stemmen (min één) goedgekeurd, nooit zal ik mij die stemming berouwen, immers het gold hier de opvoeding der jeugd, die de toekomst van morgen is, niets is voordeelijker dan een goed onderwijs. Mochten de ouders beseffen, dat zij voortaan hunne kinderen onder voordeelige voorwaarden kunnen laten genieten van de vruchten van het middelbaar onderwijs.

1924. — Buurtwegen : Altijd was mijn streven uit al mijn kracht te werken voor de verbetering der wegen immers niets is noodzakelijker voor den landman dan goede wegen.

Het is waar ik had verzet aangeteekend tegen het maken van den Eschweg, zoolang de Schuthagen Mheerenweg en Wolfsberg niet gemaakt was, want laat ons niet vergeten dat den Eschweg grootendeels dient voor de inwoners van Mopertingen.

Daarvoor heb ik mij wellicht wat ontevredenheid op den hals gehaald, maar wie kan alleman bevredigen ? Wie kan..... bouwen en kan..... brou-

wen en kan..... trouwen naar ieders goesting !!!?

Geen sterveling op aarde.

1924. — Waterleiding : Deze belangrijke kwestie kwam menigmaal te berde ; indien ik er eenige woorden over schrijf, dan is het enkel om het kiezerskorps de waarheid voor oogen te leggen. Ik wil derhalve van de waterleiding geen kieswapen maken om mijne politieke tegenstrevers in den rug aan te vallen ieder bevoegd persoon zal over mijne handelwijze zijne denkwijze zeggen en oordeelen. Er was besloten over deze gewichtige zaak eene volksraadpleging te houden zooals destijds over de verlichting der elektriciteit ; het volk zou dan kunnen uitspraak doen en was volkomen vrij van handelen, doch van de volksraadpleging kwam niets het besluit was : de waterleiding werd gestemd.

Het gemeentebestuur zijnde de Heeren Burgemeester Martens, Schepen Swennen en Uw dienaar, Schepen Croux stemden tegen. Ik ben niet bevoegd om te weten of de waterleiding goed is voor de gezondheid of slecht voor de beurs ; maar, wat ik weet dat is, dat de Alwijze Voorzienigheid, ons het licht der Zon en het water der bron kosteloos heeft geschonken.

Ziedaar in korte woorden mijne werking als Schepen ; heb ik goed gedaan stemt voor mij, heb ik slecht gedaan, werp mij over boord.

Nu de toekomst :

Indien de Albehoeder mij moge bewaren tot heil mijner kiezers en indien gij mij met uwe stem wilt vereeren, beloof ik U geen bergen van goud, denkt aan de spreuk : « iemand met beloften paaien is een hemel voor de dwazen » ; maar, wat ik iedereen kan verzekeren dat is, dat ik de grootste zuinigheid zal aan den dag leggen, geen onnoodige uitgaven, geene verhooging van gemeentelasten, geen stemming van taksen ; ~~en ik heb er alle belang bij de belastingen der gemeente laag te houden.~~

BESLUIT :

Wilt gij voordeelig bestuurd worden :

Stemt voor CROUX.

Wilt gij een man, die op tijd en stond kan zwijgen en durft spreken :

Stemt voor CROUX.

Wilt gij uwe zedelijke en stoffelijke belangen zien voorstaan en verdedigen :

Stemt voor CROUX.

Gij allen leden der Fanfaren, der Tooneelmaatschappij, Veloclub, Werkliedenbond, Oud-Soldaten, steunt allen uw lid, bestuurslid en voorzitter. Allen onder nummer 7 het vierkant zwart maken boven den naam van CROUX en dan zal den 10 Oktober een der schoonste dagen zijn in de annalen der geschiedenis van mijn nederig leven. Ook verzeker ik U dat ik binnen de palen mijner bevoegdheid U alle mogelijke diensten zal trachten te bewijzen.

Ze zijn als volgt gerangschikt:	stemmen	gekozen
1. Swennen Leo	37	niet
Gilissen J.	20	niet
2. Degrève Emiel	86	gekozen
Boelen	54	gekozen
Meesters J.	45	gekozen
Meesters P.	24	niet
Lathouwers	99	gekozen
Swennen W.	77	gekozen
Clerx I.	42	niet
Gilissen H.	47	gekozen
Moens	208	gekozen
3. Schoups August	38	niet
Stulens	41	niet
Steege A.	13	niet
4. Withofs Ferdinand	13	niet
Schoups Adolf	19	niet
5. Steege Gaspard	85	gekozen
6. Martens Theodoor	36	niet
7. Croux Henrie.	74	gekozen

De uitslag was zoals verwacht, de volledige lijst, behaalden een klinkende overwinning, ze kregen zeven van de negen zetels. Deze overwinning was grotendeels te danken aan de heer Moens, hij had het middelbaar onderwijs af gestudeerd en sprak en schreef vlot Nederlands en Frans. Moens was afkomstig van Ninove en vestigde zich te Eigenbilzen als jongeling, waar hij huwde met Catharina Hensen. Na de eerste wereldoorlog begon hij een confectieatelier in de gebouwen van de Rijkswacht op het dorpsplein, hij nam vele jonge meisjes en getrouwde vrouwen aan om in zijn atelier te werken en maakte hem populair. Hij was eveneens rentmeester op het kasteel van Zangerij, in die functie beheerde hij de pachtgoederen van de baron en deed ook de aanstelling van het personeel.

De bevolking van Eigenbilzen keek uit naar een bekwame en actieve burgemeester. In de ogen van velen was Moens de man die aan het hoofd van de gemeente moest komen, zeker nu als Henri Willems, Thomas Lathouwers en Francis Swennen de politiek hebben verlaten. Op 22 februari 1927 schreef de arrondissementscommissaris uit Tongeren in zijn advies over Moens aan de gouverneur in Hasselt: *Voorgesteld door de grote meerderheid van de raad. Is zeer welgezien door zijn medeburgers en bezit al de gewenste hoedanigheden; hij zal zeker en uitmuntende burgemeester zijn.*

Op 4 juli 1927 werd Moens benoemd als burgemeester van Eigenbilzen in opvolging van Theodoor Martens.

Eugène Moens.

Nadat Moens benoemd was stelde hij al zijn wetten, al de katholieke verenigingen die gratis de gemeentezaal benutte mochten er niet meer binnen, ze waren verplicht het gebruik op voorhand aan te vragen en er zou een bijdragen moeten geleverd worden voor het onderhoud en verwarming. Dit was wel tegen de zin van de pastoor, nu was men aangewezen naar het volkshuis, een kleine en slecht uitgeruste gildezaal, de gewezen afspanning voor paarden van de baron van Zangerij.

Er was nog een groep Eigenbilzenaren die met Moens in conflict kwamen, de cafébazen en hun klanten, er waren in die tijd 24 café in Eigenbilzen. De nieuwe burgemeester voerde een sluitingsuur in en aarzelde niet om de veldwachter en zelf de Rijkswacht ter hulp te vragen, als men zich niet hield aan de sluitingsuren.

Er was nog een derde groep “de Vlaamsgezinden” die het niet eens waren met Moens, hij was een echte “Franskiljon” hij sprak bij voorkeur Frans en las dagelijks “La Libre Belgique”. Bij de provincieraadsverkiezingen van 1929 was hij kandidaat op de lijst van Franssprekende conservatieven, die zich afscheurden van de katholieke partij, door dit optreden wekte hij niet alleen wrevel bij de relatief kleine groep Eigenbilzenaren die reeds flamingant waren, het creëerde ook nieuwe Vlaamsgezinden.

Er waren ook nog Lucien Van Roey en het weekblad “De Bilzenaar” die aan de basis lagen van de groei van de flaminganten.

Van Roey was geboren te Houthalen, hij was de zoon van een “liberaliserende” dorpsonderwijzer. Was reeds op jonge leeftijd flamingant en werd later Vlaams – nationalist. Hij studeerde geneeskunde te Luik en huwde met Margriet Swennen van Eigenbilzen, zij was de dochter van Francis Swennen, gewezen gemeenteraadslid en schepen.

De nieuwe dokter had vrij snel een grote praktijk. Hij was een volkse figuur en kon goed opschieten met de man in de straat, verscheen vaak in cafés en gaf regelmatig een rondje. Hij was niet duren soms, wanneer de patiënt erg arm was, werkte hij gratis.

Van Roey stak zijn politieke overtuiging niet onder stoelen of banken. Hij was actief binnen de plaatselijke Davidsfondsafdeling en organiseerde de eerste Gulden Sporenviering in Eigenbilzen.

De Bilzenaar, was een weekblad, dat reeds bestond in de 19de eeuw en in de streek veel gelezen werd. Op politiek vlak stond het lange tijd achter de Katholieke partij. Na de parlamentsverkiezingen van 1925 koos het evenwel de zijde van Gerard Romsée en zijn Vlaamse – nationalisten. De Bilzenaar nam van in de beginne stelling tegen Moens.

Op 4 december 1926, in de laatste vergadering van het jaar bij de “Vlaamse Kerels” werd bij gelegenheid van het huwelijk van prins Leopold en prinses Astrid, een telegram gezonden om hun veel geluk te wensen. De voorzitter Adolf Nivelles ontving dan ook een vleiend antwoord.

Brussel, de hertog en de hertogin van Brabant, zeer gevoelig aan uw minzaam telegram, belaste mij aan u, alsmede aan de leden uwe maatschappij, hunne dankbetuiging over te maken. Dit voor de geluk wensen en blijken van gehechtheid aan het vorstenhuis.

De ordonnans - officier van den hertog van Brabant.

In de zitting van de gemeenteraad van 29 maart 1927 werd Viktor Withofs aangesteld, als grafmaker en kantonnier.

In juli 1927 heeft de muziekmaatschappij Aurora haar 50ste verjaardag gevierd.

Op zaterdag 16 juli om 16 uur werden de feestelijkheden geopend, optocht door al de maatschappijen van Eigenbilzen.

Zondag 17 juli om 14,30 uur ontvangst der deelnemende maatschappijen aan de school (spoorweg) en aanbieding van de erewijn.

Om 15 uur optocht naar de feestweide, waar concerten gegeven werden.

De deelnemende maatschappijen waren:

Beverst, fanfare "Ons Verlangen", bestuurder Peters.

Bilzen, Kon. Fanfare, bestuurder Van den Oostende.

Gellik, fanfare "De Hoop", bestuurder Thomassen.

Gr. Spouwen, fanfare "Sint Cecilia", bestuurder Moermans.

Kl. Spouwen, fanfare "De Eendracht", bestuurder Nivelles.

Lanaken, Kon. Harmonie "Weergalm der Maas", bestuurder De Pauw.

Munsterbilzen, fanfare "Verenigde Vrienden", bestuurder Hansen.

Rosmeer, fanfare "Eer en Deugd", bestuurder Oosterbosch.

Rijkhoven, fanfare "St. Isidorus", bestuurder Collas.

Smeermaas, fanfare "De Grensbewoners", bestuurder Schreurs.

Vlijtingen, Kon. Harmonie " ", bestuurder Van den Oostende.

Waltwilder, fanfare "Echo des Wouds" bestuurder Moors.

Om 21 uur, concert door de Kon. Fanfare Aurora van Eigenbilzen, bestuurder P. Schreurs.

Grote verlichting en monstercramignon.

Om 22 uur, prachtig vuurwerk, afgestoken door het huis Henri Caes uit Molenbeek.

1. Wij danken voor de steun die gij altijd getoond hebt aan onze toneelafdeling, met het oog op vooruitgang en gemak voor onze toneelspelers, heeft het bestuur een piano aangekocht.
2. Dit jaar staat onze fanfare ook een feest te wachten namelijk het honderdjarig bestaan, en zal met de eretitel bekroond worden als "Koninklijke Fanfare Aurora". Wij weten dat onze bevolking fier is op onze maatschappij, zeker 125 steunende storten jaarlijks hun penning, 't zij als bescherm- of erelid.
3. Om de onkosten van de feestelijkheden te dekken heeft het bestuur besloten een geldinzameling te doen.

4. Daar ons bestuur slechts bestaat uit werkende leden is er besloten, commissieleden bij te nemen, buiten de fanfare.

Wij hopen dus, geachte medeburgers, dat u het voorgaande met genoeg in overweging zult nemen en zult samen werken tot nog een grotere bloei en vooruitgang van onze maatschappij. Zo wordt de leuze bewaard, "Eendracht maakt Macht".

Na het aftreden in 1926 door ziekte van dirigent en voorzitter Alfons Nivelles moest een nieuwe voorzitter gekozen worden. Twee notabelen van het dorp, Moens en Vertessen, werden aangezocht als kandidaat. Na twee stembeurten en met één stem meerderheid werd Moens de nieuwe voorzitter. Deze verkiezing, tussen twee niet Eigenbilzenaren, is niet vreemd aan de tweedracht in Eigenbilzen. In hetzelfde jaar werd hij ook op 39 jarige leeftijd verkozen tot burgemeester van Eigenbilzen.

Op 1 oktober 1927 had men een derde jongens klas bij, die zou bekleed worden door Nicolas Nijssen. Van af nu zijn er drie leerkrachten bij de jongens en drie bij de meisjes in het klooster.

Op de gemeenteraadzitting van 27 januari 1928 werd besloten om gemeentegronden te verkopen om de mensen de gelegenheid te geven om een huis te bouwen.

Percelen van 5 are, met een diepte van 50 m. op 10 m. breedte werd vastgesteld op 1.500 fr. per perceel.

Dit zijn de acht huizen (op de citè) verlenging van de Haenestraat.

Op 7 februari 1928 werd Withofs Gerard aangesteld als gemeente kabinier met een wedde van 100 fr. per maand. Hij werd elk jaar opnieuw verkozen.

Met genoeg vernemen wij de benoeming in februari 1928 van Pierre Withofs van Eigenbilzen tot bestuurder der harmonie "De hoop" van Gellik. Moge onze dorpsgenoot opgroeien tot ene der beste van de provincie.

Op 13 maart 1928 was een wagon kiezel aangekomen in het station van Eigenbilzen, die zal gebruikt worden, op de weg langs het spoor (nu Schaaibosstraat) vanaf Cornelis Schoups tot aan Jan Boelen en op de weg naar Berenbroek. Een groot gedeelte van deze kiezel werd door een aantal boeren zonder toelating naar de veldwegen gebracht. Het schepencollege heeft beslist om deze boeren te straffen, ze moesten de kiezel terug opladen en naar de Beekomstraat brengen plus nog een boete.

Op 24 juni 1928 werd het vaandel van de werklieden bond aangekocht voor 200 fr.

Theodoor Moosen was veldwachter, overleed op de leeftijd van 41 jaar en liet twee minderjarige kinderen en een vrouw achter.

Er was geen pensioen voorzien voor een veldwachter, dus; geen weduwe en wezen steun voor zijn familie.

In de gemeenteraad werd beslist voor het jaar 1929 een te gemoedkoming van 500 fr. uit te trekken als steun.

In 1928 werden ook twee huizen gekocht door, Herman Meers en door Lambert Steegen-Gilissen. Dat zijn die huizen waar nu voeding Diane is en er naast.

De prijs voor één roede grond te pachten aan de gemeente was 15 fr. per jaar en dat voor negen jaar, dit werd beslist op 19 augustus 1929.

Kortelings zullen de solfège – lessen weer beginnen. We doen een beroep op de jonge mensen die verlangen onze lessen te volgen, om dan lid van onze maatschappij te worden. Men kan zich aangeven op zondag 28 oktober 1928, onmiddellijk na de hoogmis, in de gemeentezaal.

Bij eenparigheid der stemmen van de gemeenteraad werd Emiel Degréve aangewezen als voorzitter van de verkiezingen van oktober 1928.

Op 8 december 1928 werd beslist om verlichting te plaatsen in volgende straten. Twee lampen in elke volgende straat, Op den Berg, Beekomstraat, Bremestraat, Dorpsplein en Heseputterstraat.

Een lamp in de Eendepoelstraat en de Wolfberg.

Uit het verslag van de gemeenteraad op 9 december 1929. uit te voeren werken: Beslist werd de Blookstraat en de Mereweg het slijk te schrabben en op de Esweg de karsporen te vullen met kiezel.

Zondag avond 16 juni 1929 kwam het goede nieuws dat de Kon. Harmonie Aurora, op de muziekwedstrijd te Molenbeersel de 3de prijs had behaald.

Wij vernemen dat de heer notaris Lambrechts zich te Eigenbilzen, Kerkstraat 4, gevestigd heeft. Hij zal zich ter beschikking van de mensen stellen. En dat vanaf 17- 08- 1929.

Donderdag 29 augustus 1929 werd het voormalig koetshuis (remise) van baron de Lamberts van Zangerij te koop gesteld. Het gebouw met aangrenzende eigendom (5 are) werd toegewezen aan kapelaan Paredis. De aankoop van dit gebouw draagt dus enkel een godsdienstig karakter, en zal dienen om alle parochiale werken onder te brengen.

Op 19 september 1929 werd Jozef Broux, oud strijder en invalide benoemd door de gouverneur van de provincie tot veldwachter van onze gemeente. Hij ontvangt een jaarwedde van 8.750 fr. en een gezinds vergoeding van 545 fr. per maand vanaf 1 januari 1931.

In 1929 was Eugéne Moens Burgemeester.
Emiel Degréve en Willem Swennen schepenen.

Thomas Lathouwers was secretaris.

Leden: Steegen G., Lathouwers Th., Boelen Pieter, Gilissen H. Meesters J. en Croux Henrie.

Verslag van 7 februari 1930: vergroting van zaal Hartenberg.

Beslist werd, de zaal in zijn vorige grote terug te brengen met een verhoog (podium) langs de noordkant.

24 maart 1930 afschaffing van voetpad 42, weg en voetpad vanaf de Eendepoel (Eendepoelvoetpad) tegenover Georges Hensen – Jans naar Vossen op de Dorpsstraat, daar schuin tegenover langs het huis van Jos Beckers – Souverijns naar de Hartenberg (afgeschaft op 23 mei 1938 maar werd nog steeds gebruikt) zo over de Peerdenput (Perenputvoetpad) naar het Kattégat de rest is openbare weg.

Op 17 april 1930 werd Matheus Swennen benoemd tot hoofdonderwijzer van de jongensschool, in opvolging van Alfons Nivelles.

Op 22 juni 1930 werd hier het eeuwfeest van de onafhankelijkheid uitbundig gevierd. Op 12 augustus 1930 werd Nicolas Nijssen (onderwijzer) aangesteld tot dienstdoende gemeenteontvanger van Eigenbilzen. Dit op voorstel van burgemeester Moens.

Op 17 april 1930 werd een ontleend kapitaal van 200.000 fr. verdeeld als volgt:

1. 50.000 fr. verbetering Eendepoel
2. 50.000 fr. wegenwerken op de Locht
3. 25.000 fr. herstellen en nieuw gebouwen school (ijzerenweg)
4. 50.000 fr. herstelling zaal Hartenberg
5. 15.000 fr. aanleg stoepen Statiestraat en borduren Dorpsstraat
6. 10.000 fr. voor onvoorziene werken.

Maandag 5 mei 1930 vergaderen te Gellik enige grondbezitters van Eigenbilzen en Gellik om de nakende onteigeningen te bespreken. Daar de prijzen van landbouwgronden de laatste jaren fel zijn gestegen is men bang dat er onderbetalingen zullen gebeuren. Er werd een vereniging opgericht om de eigenaars op een doelmatige wijze te verdedigen. Notaris Lambrichts van Eigenbilzen werd belast met het stichten deze vennootschap. Er zal aan de minister van openbare werken een verzoekschrift overhandigd worden. Er gaat een gerucht dat de fabrieken Cockerill ongeveer 10 ha. grond in de omgeving van het station zouden aankopen, om er benevens fabrieksgebouwen nog een honderdtal werkmanswoningen te bouwen. Een 300 meter lange brug zal aangelegd worden om de spoorlijn over het kanaal te laten rijden. De neringdoeners wedijveren om hun zaakjes bij de aanstaanden volkstoeloop flink te doen opbrengen. Deze uitspraak van verzonnen om het mooie geld, maar niets was minder waar, de opgerichte vereniging was een maar voor niets, het kanaal kwam er toch.

Op dinsdag 2 april 1931 brak er brand uit in de schuur en stallen van Cornelis en Adolf Withofs. Hooi en stro, alsook een koe en enkele hennen van Cornelis gingen in de vlammen op. Dank zij de eigenaars en de toegesnelde burens konden de aanpalende gebouwen gevrijwaard blijven.

Op 10 april 1931 werd de goedkeuring gegeven door de gemeenteraad aan volgend mensen om een huis te bouwen:

Lambert Jans-Swennen Dorpsstraat
Arnold Swennen-Swennen Dorpsstraat
Jan Broux-Vangronsveld Dorpsstraat
Pieter Swennen Dorpsstraat
Wed Cielen-Nulens Dorpsstraat
Pieter Biesmans Bruulstraat
Willem Steegen-Dusar Mereweg
Renier Swennen-Martens Molendries
Henrie Steegen-Mertens Molendries
Jozef Nivelles (stal te bouwen) Molendries
Nicolas Schoups-Swennen Beekomstraat
Marcel Nulens Winkelomstraat
Hubert Vangronsveld Heseputterstraat.

Op voorstel van schepen Emiel Degréve, voor een toelage te verlenen bij geboortes:

1. 25 fr. vanaf het 4de kind
 2. 50 fr. vanaf het 5de kind
 3. 75 fr. vanaf het 6de kind
 4. 100 fr. vanaf het 7de kind en volgende kinderen
- Te beginnen vanaf 1 januari 1932.

De onteigende gronden van de gemeente voor het aanleggen van het Albert kanaal bedraagt 22 ha 80 are en 17 ca voor de som van 550.000fr. uitbetalen binnen de maand na de goedkeuring.

Op 2 oktober 1931 werd toch het bestek voor de doorsteek van Eigenbilzen (Heseputterstraat tot aan de Kriekaartbeek 1450 m.) bekendgemaakt. SEGTA(société d' études de grands travaux d' Anvers) alias Dumon en Vander Vin bleek met 32 à 39 miljoen fr., de laagste van de dertien onderschrijvers en kreeg het werk toegewezen.

De aannemer begon met de werken op 27 februari 1932 en reeds in december 1934 kon het moeilijkste deel in Eigenbilzen onder water gezet worden. Op maandag 23 oktober 1933 kwamen koning Albert I en koningin Elisabeth zich persoonlijk vergewissen van de vooruitgang der werken waarvoor in Brussel zoveel te doen geweest was.

Voor het uitgraven van de sleuf van 1450 m. lang en tussen 75 en 270 m. breed gebruikte de aannemer de modernste machines van die tijd, het zand werd afgevoerd over een speciaal aangelegd spoorlijntje. Per dag ongeveer 4.000 kubieke meters vervoerd naar de stortplaats stroomafwaarts langs het kanaal. Het Albertkanaal dreef in Eigenbilzen als het ware in een betonnen kom op de onstabiele ondergrond. De taluds werden extra vlak aangelegd en voorzien van een uniek drainagesysteem om te vermijden dat zij zouden afglijden over het drijfzand. De Molenbeek, de Bezoensbeek en de Kriekaartbeek werden door middel van sifons (duikers) onder het kanaal door geleid.

Albertkanaal, dinsdag 1 maart 1932, werden de werken aan het Albert kanaal hier te Eigenbilzen van start gegaan. Slechts een 20 tal werklieden, meest mensen van Eigenbilzen werden aangeworven en begonnen met het rooien van de bomen. Naar mate de werken vorderde zullen meer arbeiders aangenomen worden.

Eygenbilsen Albert Kanaal - Baggerwerk

Inleiding : Graven van het Albertkanaal.

Hierna volgen gegevens over dit zeer groot werk, door werknemers, die daar zelf gedurende vele jaren aan meegewerkt hebben.

Uit hetgeen zij ons vertelden hebben wij kunnen opmaken wat een gigantisch werk er verzet is. Met dit afgraven van de gronden werd begonnen in de Koningsberg te Kanne. Eerst moesten er lange tunnels komen om rails te leggen voor de lokomotief en wagens die de grond zouden afvoeren. Er werd geprobeerd om via een helling met rails de lokomotief naar boven op de berg te krijgen, maar halfweg was deze helling te sterk en deze poging mislukte, de machinist en stoker sprongen van de afsnellende lokomotief en brachten het er heelhuids af. Toen moest er een andere uitweg gevonden worden om de materialen boven op de berg te krijgen, want daar moest alles begonnen worden.

Dus wat kon men doen, met mankracht werden boven in de berg grote trechters aangebracht. Terzelfde tijd begonnen andere werklieden aan de voet van de berg ook daar in grote sleuven doorgang te vinden. Meter na meter werden spoorstaven aangelegd waarop de wagens de grond buiten de berg brachten. Op het middenpunt der berg gekomen, was dan ook de trechterdoorgang vrij gemaakt. Hier moesten dan de materialen boven getrokken worden. Van dan af begonnen de werken vlotter te verlopen. Er waren alleen in Kanne al ongeveer 74 lokomotieven met een groot getal machinisten, stokers en seingeveren aan het werk.

Kanne was toen te vergelijken met een groot treinstation, waar al de lokomotieven ruim konden manoeuvreren. En er was eveneens een onontbeerlijk seinstation opgebouwd. Door vele verkeerslichten verliep alles in goede orde, ook aan de ingang der tunnels en onder de berg was dit zeker nodig. Daar liep maar één spoor waarlangs vanaf 4 uur 's morgens tot 23 uur 's avonds ononderbroken af- en aangereden werd. Een reusachtig werk zeker voor die jaren. Veel machinisten van die lokomotieven waren Duitsers, daar er in dit vak een groot aantal Duitse gezinnen woonden die er voor hun aannemersfirma werkten. En het was al een hele prestatie om daar als stoker aangenomen te worden, later kon men tot invallend machinist bevorderd worden en werden dan ook de werkuren beter betaald.

Math Emons was stagiair stoker en vertelde dat op een keer zijn nieuwe machinist niet al te nuchter op het werk verscheen en wat gebeurde? De machinist vergat de klep der stoomketel wat te verminderen, en zo kreeg de lokomotief steeds meer snelheid. Met levensgevaar vloog Emons bij om dit te herstellen en nam het driftig uitvallen van de machinist maar op de koop toe en kon zo een ongeluk vermijden daar ze bij het uitrijden der tunnel af moesten rekenen met rood licht, en dus met matige snelheid mochten uitrijden. Alle geladen treintjes reden richting Haccourt Ternaaien en Eben-Emael eerst met de zware leem, die nadien weer voor de afwerking der dijken werd gebruikt, voor de waterafsluiting van deze dijken. De mergel uit de Koningsberg is dan gedurende 2 jaar naar de Enci fabriek in Maastricht afgevoerd evenals ook naar de fabriek van Lixe-Haccourt. Aan deze doorsteek werd ruim drie jaar gewerkt. Deze werken aan sluizen en aan de kanaalarm van Briegden, tot tegen Eigenbilzen werden door de firma Pieux-Franki uitgevoerd.

Vanaf Eigenbilzen werden de werken uitgevoerd door firma Van der Vin. Deze hadden niet zo'n goede uitgeruste materialen, wat het voor de werknemers soms niet gemakkelijk maakte. De ondergrond in Eigenbilzen was dan ook nog eens heel moeilijk te bewerken. Dit bracht dan ook wat vertraging der werken mee, waar zeker niet op gerekend was; dat toen eens de ondergrond op diepte genaderd was men hier op drijfzand terecht kwam, geen vaste grond dus. Het maken van de kanaalbodem en de oeverbekleding was daar werkelijk een bewijs van ingenieurskunde; en ervaring van over de grenzen heeft hier ook een goede oplossing gebracht.

Er werden op die moeilijke plaatsen grote gevlochten matten aangebracht op de bodem om meer stevigheid aan deze drijfzandachtige bodem te geven. Daarop werd dan zware klei aangebracht. Onmenselijke inspanning werd van de werknemers gevraagd om tot deugdelijke resultaten te komen. En als we dan nu te horen krijgen van lonen van 4 fr. per uur en opgaande tot 5 fr. of 5,25 fr., was dat weinig voor zo'n zwaar werk. Ook voor de brug van Eigenbilzen moest dit procédé gevolgd worden, en voor de dijken aan de beide zijden van het kanaal, waarna dan pas damplaten konden aangebracht worden. Dus eerst de gevlochten matten dan de dikke laag kiezel en cementspecie daarover de oeverplaten. Voor het verbindingskanaal Neerharen-Briegden begon men te Neerharen te werken met de grote kraan „Marion” waarover men verder in het boek meer gegevens kan vinden.

Enkele werknemers uit de nabijheid waren Giel Stevens, Albert Nijst, Jef en Harry Emons, Pierre van Empten, Gerits en Hermans uit Rekem, Hubert Tollenaers Lanaken, Marcel Keulen Kesselt, gebroers Roels Neerharen, Etienne Stouten, Leo Dolmans en Harry Coun uit Neerharen. Harry Gijbels was ook aan de werken en Houben uit Uikhoven. Allemaal namen die men zich nog kan herinneren. Dus met deze inleiding weet men zo ongeveer met hoeveel inspanning dit kanaal er gekomen is. Wij wensen onze lezers veel leesgenot en goede herinneringen aan de jaren tussen 1930 en 1939.

De kanaalwerken te Eigenbilzen.

Hoever staan de werken.

Een reporter van het Antwerpse dagblad De Volksgazet bracht een bezoek aan de kanaalwerken te Eigenbilzen. Het relaas dat in het blad verscheen bevat veel bijzonderheden die de moeite lonen overgenomen te worden :

Wat de uitgraving is.

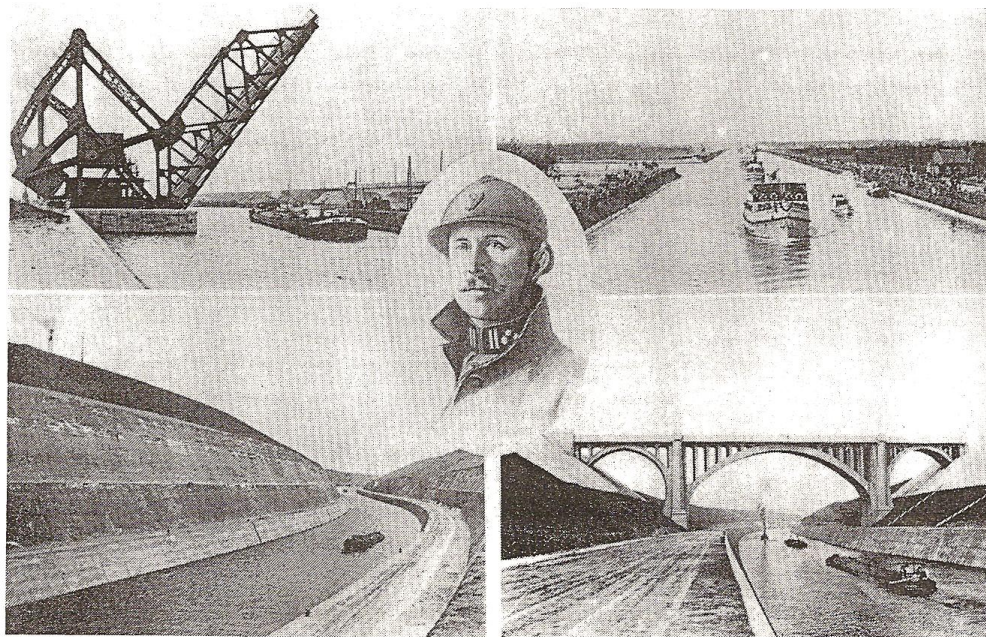
De uitgraving van Eigenbilzen heeft een lengte van 1480 meter, en een breedte van 75 meter, welke op bepaalde plaatsen 270 meters bereikt. Benevens de uitgraving bevat de onderneming het aanbrengen van oeverversterkingen door bronbemaling en beschroeiingen. Voor het draineren der ondergrondse wateren is verder het graven van filtreergleuven met waterafvoerleidingen en onderzoekspuiten voorzien geworden. Deze gleuven zijn ten getale van vier, hetzij twee langs elke zijde van het kanaal. Deze die het dichtst bij het kanaal gelegen is, heeft een diepte van 10 tot 12 m terwijl de andere een diepte van 8,50 m bereikt. Zij hebben een breedte van 6,60 m en zijn op elke 50 meter afstand met elkaar verbonden, zodat het water in de minst diepe gleuf opgevangen wordt en in de anderen kan overgaan. Om te voorkomen dat het waterkanaal in de afvoerleiding zou dringen worden vloer en wanden van het kanaal bekleed met een betonlaag van 75 cm dikte. Waar de filtreergleuf ondoelmatig zou blijken moet de kleilaag doorboord worden door een zandput, wat de afvoer van het drukwater langs de filtreergleuven zal verzekeren.

De stand der werken.

De werken worden met een bewonderingswaardige snelheid voortgezet. De filtreergleuven zijn volledig beëindigd op een afstand van ruim 400 m. Zij worden in een snede op volledige diepte uitgegraven, door een bijzondere emmerbagger op rupsen, welke een stalen blinding na zich sleept, wat de loodrechte uitgraving mogelijk maakt. Naarmate de bagger vordert worden tussen de loodrechte wanden de afvoerbuizen en het filtreermateriaal aangebracht. De uitgraving van het grondwerk waar het eigenlijke kanaal zich zal bevinden, geschiedt eensdeels bij middel van een stoomlepelbagger en groterdeels, bij middel van twee grondophalende Carterpillarploegen. Met deze machines is het mogelijk tot 4.000 kubieke meter grond per dag uit te graven. De uitgraving gebeurt door het afhalen van grondlagen van 40 cm. Telkens als een dergelijke grondlaag verwijderd is moeten grachten gegraven worden voor de waterafloop en moet de nieuwe bovenste grondlaag kunnen verharden voor het terrein opnieuw bewerkt kan worden. Om een meter diepte en breedte van het kanaal te vorderen moet men 65.000 kubieke meter grond verwijderen. Op het huidige ogenblik heeft het kanaal zijn gewenste diepte bereikt op een lengte van meer dan 400 meter, terwijl de werken op het overige gedeelte ongeveer tot op de helft gevorderd zijn. De bovenste grondlaag, welke het meest slijkerig en waterhoudend is, is hier bijna volledig verwijderd, aangenomen dat het zwaarste werk achter de rug is en dat men moeilijkheden, welke zich nog zullen voordoen, vrij gemakkelijk zal overwinnen. Wij moeten overigens ten gunst van de firma Dumon van Van der Vin noteren dat zij de uitgraving op een meesterlijke wijze heeft aangevat. Zij beschikt daarvoor over zeer belangrijk en uitstekend materiaal en verschillende van door haar aangekochte en gebezigde werktuigen zijn een nieuwigheid in ons land. De firma heeft verder te hare dienste een leger van ingenieurs en techniekers, welke een grote ondervinding opgedaan hebben in waterwerken en die een van de waarborgen daarstellen, welke ons toelaten de zekerheid te hebben dat de uitgraving van Eigenbilzen technisch en praktisch als een zeer goed geslaagde proefneming zal mogen beschouwd worden. Dit moet onzes inziens de regering aanzetten de voleinding van het kanaal op gans zijn lengte te bespoedigen. De techniekers verzekeren dat deze bespoediging zich vooral opdringt in de omgeving van Eigenbilzen, nu men er daar in geslaagd is door het plaatsen van filters, zandputten en afvoerleidingen, een zeer grote hoeveelheid water op te vangen.

Verkeer te water tussen Luik en Antwerpen.

Er dient anderzijds rekening gehouden van de dringende noodwendigheid van het verkeer te water tussen Luik en Antwerpen te verbeteren. Men verzekert, dat vanaf 1934 mogelijk zal zijn het nieuwe kanaal met het oude te verbinden en aldus de verbinding tussen het Luikse industriegebied en de Antwerpse haven voor schepen van 600 ton te verzekeren. Daar het tweede gedeelte der werken slechts in 1935 aangevat zou worden, is het te voorzien dat er nog zeer veel tijd zal verstrijken vooraleer de schepen met grotere tonnemaat het kanaal zullen kunnen benuttigen. Wij vragen ons af of men in dat geval nog wel zal kunnen verhinderen dat Nederland een deel der voor Antwerpen bestemde trafiek naar Rotterdam zou afleiden. De nog ontbrekende 750 miljoen welke nodig zijn om het kanaal te voltooien kunnen niet opwegen tegen het belang dat er in bestaat dergelijke mogelijkheid, die voor Antwerpen een ramp zou zijn, te voorkomen. Wij menen daarom dat de regering te dien opzichte een bijzondere krachtsinspanning zou moeten doen, te meer omdat het ons logischer voorkomt de kredieten van de staat voor werkverschaffing te benuttigen, dan ze te moeten aanwenden om steun te betalen aan arbeiders, welke door deze werkverschaffing misschien terug een bezigheid zouden vinden. Voor de kanaalwerken is de mogelijkheid van werkverschaffing vooral groot, vermits de arbeidskracht er een zeer belangrijk gedeelte van de kredieten opsloopt (te Eigenbilzen rechtstreeks ruim 50 % en te Vroenhoven onrechtstreeks, ruim 70 %).

Eindelijk is het dan zover. Het Albertkanaal is geopend. Links boven de ophaalbrug van het Straatsburgdok te Antwerpen. Rechts als eerste boot de Flandria 2 met aan boord de hoge gasten Z.M. Koning Leopold en Koningin Astrid, Kardinaal van Roey, Kanunnik Leclef zijn begeleiders, en enkele hoogwaardigheidsbekleders zoals Baron Holvoet, gouverneur der provincie, de ministers en Gouverneur Verwilgen van de provincie Luik. Links onder : Een eerste schip vaart door het nieuwe kanaal. Rechts onder : de mooie betonnen brug van Vroenhoven.

29. Ook Koning Albert en Koningin Elizabeth brengen een bezoek aan de werken. Hier zijn we in de omgeving van Lanaken-Briegden daar we heel links Burgemeester Martin van Lanaken bemerken. Dit bezoek was op 23/10/1933. Verder zien we M. Sap Frankignoel en M. Ronsse, ingenieur.

De Koning en de Koningin in Limburg.

Zij brengen maandag een bezoek aan de kanaalwerken.

Verschillende kranten schreven in 1933:

Wij vernemen dat Hunne Majesteiten, Koning Albert en Koningin Elizabeth toekomende Maandag, 23 dezer een bezoek zullen brengen aan de kanaalwerken in Limburg. Het bezoek zal aanvangen om 9 uur op de heuvel van Ternaaien. Daarna zullen zich de hoge bezoekers over Kanne, Vroenhoven en Lanaken naar Eigenbilzen begeven waar het bezoek zal geëindigd zijn. Zie hier de wegwijzer die de koninklijke auto zal volgen ; St-Truiden, Gotem, Loon, Tongeren, Sluizen, Rukkeningen, (Jeker) Bitsingen Wonk, Eben-Emael, Vroenhoven, Veldwezelt, Gellik, Munsterbilzen, Bilzen, Beverst, Diepenbeek en Hasselt. 's Namiddags heeft de terugkeer plaats over Kuringen, Kermt, Spalbeek, Berbroek, Herk-de-stad en Halen. Er is een oponthoud voorzien te Ternaaien aan de grote brug, te Kanne aan de Kasterstraat te Lanaken en te Eigenbilzen aan het Paviljoen. Alle gemeentebesturen werden van het bezoek van Zijne Majesteit verwittigd, met verzoek de bevolking uit te nodigen, de huizen te bevlagen. De schoolkinderen zullen groepswijze samengebracht worden naar de plaatsen van oponthoud.

Koninklijk bezoek aan de Limburgse kanaalwerken.

Maandag 23 Oktober zullen de Koning en de Koningin een bezoek brengen aan de kanaalwerken in Limburg. Om 9 uur zullen zij te Ternaaien aankomen ; verder zal de koninklijke auto deze weg volgen : St.-Truiden, Goten, Loon, Tongeren, Sluizen, Rukkelingen, (Jeker) Bitsingen Wonk, Gellik, Munsterbilzen, Bilzen, Beverst, Diepenbeek en Hasselt. De terugkeer heeft 's namiddags plaats over Kuringen, Kermt, Spalbeek, Berbroek, Herk-de-stad en Halen. Er zal gepleisterd worden *te Ternaaien* aan de grote brug, *te Kanne* aan de Kasterstraat, *te Lanaken* en *te Eigenbilzen* aan het Paviljoen. Aan de plaatsen zullen de schoolkinderen opgesteld staan. De gemeentebesturen hebben de bevolking verzocht de vlaggen uit te steken.

Onze Vorsten naar de Limburgse kanaalwerken.

Wij hebben medegedeeld dat onze Vorsten Maandag een bezoek brengen aan de werken van het Albertkanaal in Limburg. De koninklijke auto's zullen deze weg volgen : Eben-Emael ; vanwaar de auto's de helling tussen Jeker en Maas zullen beklimmen om het panorama op de Maasvallei te bewonderen en aan de nieuwe brug te Klein-Ternaaien de werken van de doorboring van de St.-Pietersberg te gaan zien. Hier zullen de hoge bezoekers om 9 uur aankomen. Van Emael gaat de reis voort *naar Kanne* (nieuwe brug en duiker van de Jeker); *Vroenhoven* (nieuwe brug); *Veldwezelt*; *Lanaken* (*Smeermaas*); *Gellik*; *Eigenbilzen*; *Munsterbilzen*; Bilzen; Beverst; Diepenbeek; Hasselt. Onze Vorsten zullen te Hasselt aankomen om 12 uur 1/2 langs de Maastrichtersteenweg.

De Insneede der Albertvaart te Eygenbilzen

VOOR HEDENDAAGSCHE EN LATERE GESCHIEDENIS.

(Een onzer medewerkers, die de streek bijzonder goed kent, heeft voor onze lezers, onderstaand artikel geschreven.)

Wanneer men onpartijdig nagaat, wat al stof er werd opgejaagd rond die brandende kwestie van het graven der Albertvaart, over het grondgebied der gemeente Eigenbilzen, en, wat daarover allemaal is gezegd, verteld, geschreven, gedrukt en getvist, dan zou men haast aan een klein mirakeltje moeten denken, nu, dat dit ontworpen Kanaal dan toch op Eigenbilzener bodem zijn loop gaat krijgen.

De groote Belgische dagbladen hebben herhaalde keeren over dat Eigenbilzen gesproken, met zijn zwelklei, zijn drijfzand, zijn verraderlijken ondergrond en zijn met water opgeproppt bodem. Nu eens voor, dan weer eens tegen, schreven de bladen minstens alle 14 dagen: heden wit en morgen zwart! In de Kamer en in den Senaat waren leden, die het ontwerp bekampten; andere die het steunden. De heer Minister van Caenegem hield voet bij stek. Hij wist wat hij wilde, waar hij naar toe ging en wat hij deed.

Daar is heelemaal wat wilskracht nodig als men minister is, om zich op zijn standpunt te houden, bijzonder als men gedurig ondervraagd, beknibbeld of geïnterpelleerd wordt. De Minister van Openbare Werken liet zich nooit uit zijn lood slaan en al heeft hij ook maar weinig haar meer op het hoofd, hij bezit er des te meer op den..... tand! t'Altkoord met de overgroote meenderheid van zijn ingénieurskorps, met de meeste deskundigen en een aantal vakmannen, heeft hij in doorsteek Eigenbilzen altijd als een mogelijkheid beschouwd. Hij heeft meer dan eens in het Parlement zulks op klare en afdoende wijze bewezen. De soms misplaatste aanvallen en trogredenen, die in de pers verschenen en waarbij de richting der Albertvaart langs «Kewith» en «Gewaay» werd beaamd, heeft hij den boden ingeslagen.

Thans is die kwestie van de baan. De voorloopige werken aan de insneede te Eigenbilzen zijn aangevangen. Wij staan nu voor een voldongen feit.

Jammerlijk, men bakt geen koek zonder eieren. Zoo ook zal de vaart te Eigenbilzen een schilderachtige streek, van de kaart doen verdwijnen.

Het Kanaal ontneemt Eigenbilzen eerst en vooral: de »Slond«, treft den «Hananbosch» en den «Hananweyer», en blijft op korten afstand van de «Hananstraat» en van het kasteel der «Zangerhey.»

De eigendommen van dit laatste worden door de Albertvaart in tweeën gesplitst. Die schilderachtige streek zal alzoo langzamerhand maar zeker, door de nieuwe vaart, veel van haar natuurschoon verliezen.

Een aantal machtig schoone dennenbosschen, aan de gemeente behoorende de éénigste en de beste melkkoeien voor de gemeente-inkomsten, worden nu ongenadig afgekapt en het gemeentedomain wordt aldus met een aanzienlijke hoeveelheid hectaren verkleind.

Mochten nu die brave heeren: oud-burgemeester Withofs en oud-secretaris Willem Lathouwers, zaliger nagedachtenis, hier nog eens weerkeeren en dit tafereel aanschouwen, hoe verwonderd zouden zij staan te kijken!?

Hoe zouden zij protesteeren tegen een Vandalenwerk, dat de onvermoeibare zorgen van eens heele mensche lijke loopbaan vernietigt. 't Zijn toch oud-burgemeester Withofs en hoofdzakelijk oudsecretaris Willem Lathouwers, die door hun wijs en onvermoeid toedoen en hunne onbaatzuchtige zorgen de gemeentelijke barre heigronden, over vele jaren, in vruchtbare sparrebosschen hebben omgetooverd, dennenbosschen, die voor de weelderigste en meestopbrongenste van heel Limburg bekend stonden. De Eigenbilzener welvaart en de gunstige financiële toestand der gemeentekas hebben in het verleden heel wat aan die veelopbrengende dennenbosschen te danken! Het kleine volk, inzonderheid dit van het gehucht de «Locht» en ook van het «Dorp» zal later, binnen afzienlijken tijd van jaren, misschien eerder dan men het vermoedt, dit gemis aan gemeentelijke mastbosschen en gemeentegronden diep moeten betreuren.

En nu dat een groot gedeelte van het schilderachtig Eigenbilzen gedomd is tot verdwijning, dat reeds twee onderwetsche gemeentehuisjes onder de forsche slagen der afbrekers daar ter plaatsse liggen neergeveld in de «Slonden», dat al het overige nog moet prijsgegeven worden, wil ik de hierna volgende rijmen wijden, aan enkele toestanden en plaatsen, welke wel dra zullen ophouden te bestaan. Ik vraag, in alle geval verontschuldiging zoo de rijmen niet iedereen mochten bevredigen, want ik weet, dat ze krom en scheef, even vele bochten en hulten bieden als de streek zelf die zij bezingen. Zulks kan nochtans niet beletten dat, moesten zij hier en daar bewaard blijven, en later onder de oogen vallen van het nakomend geslacht, wanneer de Albertvaart triomfantelijk hare waters daar zal voortstoeien, die nakomelingen wellicht dan in het verleden zullen terugblikken, toen Slond, Hananbosch en Hananweyer met al hun aantrekkelikheden, moesten geslachttofferd worden voor het graven

van dat reusachtig kanaal hetwelk de grootste stad van Wallonie rechtstreeks met de groote haven onzer scheidestad in het Vlaamsche land verbinden ging.

Met dit hoofddoel zijn, ten dienste der geschiedenis, wat hier voorafgaat en wat hier volgt in verlorene uren, aergepend.

Op 22 juli 1932 werden decoraties overhandigd door baron de Lamberts-Cortenbach aan Frans Vandegoor en Cornelis Stulens voor hun 25 dienst bij de kasteelheer.

Zondag avond 24 juli 1932 had de baas van café “DE VLAAMSE KERELS” vergeten de voordeur op slot te doen. Late klanten hebben gebruik gemaakt om binnen te dringen en beslag te leggen op de tooglade. Deze werd ‘s anderen daags terug gevonden, konden ‘n 50 fr. buit maken.

Telefoons te Eigenbilzen in 1932

Bewaarschool, Winkelomstraat

Boelen Theodoor, schrijnwerker

Brepoel Marcel, brouwer

Commissie van Openbare Onderstand

Croux Denis, landbouwmachienen Dorpsstraat

Descamps, Et. Cond. Ponts et chauss

Gemeentebestuur

Jans Jan, landbouwmachienen

Laenen Jozef, pastoor

Lambrichts Paul, notaris

Lathouwers Lambert, schoolopziener

Maatschappij van de onderlinge bijstand St. Ursula

Massart Charel, Winkelomstraat 125

Moens Eugène

Nivelle Elénore, Winkelomstraat

Paredis Henri, kapelaan

Schoups Augustus

Station

Swennen Willem, fruitkoopman

Thijssen Henri, tuinier

Van Roey Lucien, geneesheer

Vertessen en Bollen, zagerij in de Winkelomstraat

Withofs – Menten Laurent.

Geachte Kiezers en Kiezeressen

Zondag 9 Oktober zult ge u ter stembus be-
geven ten einde een nieuwen gemeenteraad aan
te stellen.

Gij hebt de keus tusschen twee lijsten: de
lijst nummer 1 of lijst Vertessen en de lijst nummer
2 of lijst Moens.

Wij twijfelen er niet eens aan of **gij zult de
voorkeur geven aan de lijst Nummer 1**, daar deze
van verre de degelijkste is:

1. — Omdat de lijst nummer 1, alle standen,
alle belangen, alle beroepen en alle wijken van het
dorp vertegenwoordigt, **het is de lijst van alleman**,
het is de lijst van boer, van werkmán, van eigenaar,
van handelaar, het is de lijst zoowel van de Locht
als van het Dorp.

Stuurt eene meerderheid der kandidaten der
lijst nummer 1 naar den gemeenteraad en gij hebt
de volstrekte zekerheid dat uwe belangen ter harte
zullen genomen worden.

2. — Omdat deze lijst samengesteld is uit
ernstige en bevoegde mannen, in wier handen de
gemeentezaken een wijs en flink beleid zullen vin-
den. Het walgt ons over ons eigen te pochen, maar
het weze ons geoorloofd hier de namen te noemen
van Vertessen en Dokter Van Roey en met fierheid
te wijzen op de oudere kandidaten, die de onder-
vinding der jaren opdeden en die bekend staan om
hun ernst, hun eerlijkheid, hun plichtsbeseft en
hunne bedaardheid.

En dit hebben onze tegenstrevers klaar inge-
zien en daarom is het dat zij zich genoodzaakt
voelen te vertellen dat indien onze lijst de meerder-
heid moest halen, noch Vertessen, noch Dokter
Van Roey het burgemeesterschap zouden aanvaar-
den. Dit logenstraffen wij stellig. Dit alles zijn
praatjes eener partij die zich verloren acht, die
weet dat zij met geweld de minderheid gaat invlie-
gen en die om de degelijkheid hunner tegenstrevers
te betwisten verplicht is met leugens en laster voor
den dag te komen.

Neen zoo lichtzinnig nemen wij eene gemeente-
verkiezing niet op. Zulks is nooit aan het gedacht
gekomen en nog veel minder gezegd geworden door
een der twee kandidaten. Toen besloten werd eene
lijst samen te stellen hebben de Heeren Vertessen
en Van Roey den ernst hunner daad begrepen, zij
zullen er de algeheele verantwoordelijkheid van
dragen. Het is met dank dat zij het ambt van bur-
gemeester of van schepene zullen aanvaarden.

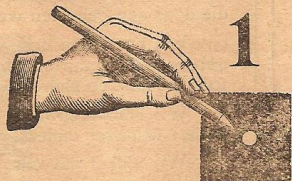
3. — **Gij zult ook nog voor de lijst nummer 1
stemmen, omdat gij alle rechtgeaarde en Katholieke
Limburgers zijt, omdat gij aan uwe Priesters houdt,
omdat gij verlangt dat ze geëerbiedigd worden.**

Aan enkele onzer kandidaten werd verweten
dat zij ten strijd trokken daar zij vroeger zouden
verklaard hebben geenszins het inzicht te hebben
zich met de politiek te bemoeien. Ten eerste iede-
een doet hierin wat hij wil. En ten tweede wij
wisten dat moeilijkheden ons te wachten staan zoo-
dra wij in den gemeenteraad zullen zetelen, wij
wisten beslist dat het ambt van Burgemeester, van
schepene en van raadslid niet zonder onaangenaam-
heden gepaard gaan en indien wij niettegenstaande
dit alles op de bres sprongen met den vasten wil
en de even vaste overtuiging de meerderheid te
behalen in den gemeenteraad, is het omdat wij hier-
toe gedwongen werden als katholieken en als
kristenen.

Men heeft het aangedurfd met slijk te werpen
naar het heilig Priesterkleed. Zooiets kan een
rechtschapen mensch niet dulden. Wij beantwoor-
den aan den oproep van ons Katholiek geweten.
Het is niet uit ijdelheid noch om eene persoonlijke
voldoening dat wij U vragen ons naar den ge-
meenteraad te sturen. Het was onze plicht alzoo
te handelen.

Wij houden aan onze Priesters, het zijn voor
ons eerst en vooral de zendelingen Gods en mochten
zij dan ook hunne menselijke gebreken hebben
wij betoogen hen al den eerbied, waarop hunne
hooge en heilige zending hen recht geeft.

Stemt allen voor de lijst n. 1

VERTESSSEN, Nijveraar	•
WELTERS, Landbouwer	•
BROUX, Werkman	•
CROUX, Werkman	•
SCHOUPS, Handelaar, Invalid	•
WITHOFS, Landbouwer	•
STEEGEN, Landbouwer	•
WIJNEN, Mijnwerker	•
VAN ROEY, Geneesheer	•

Oktober 1932, gemeente verkiezingen, er waren twee lijsten samengesteld:

Lijst I. Vlaamse katholieken of nieuwe partij, haalden 419 stemmen en 5 verkozen.

1. Jozef Vertessen, verkozen
2. Louis Welters,
3. Leo Broux,
4. Rikus Croux, verkozen
5. A. Schoups, verkozen
6. Jan Withofs, verkozen
7. Arnold Steegen,
8. Egidus Wijnen,
9. Lucien Van Roey, verkozen

Lijst II. Conservatieve Katholieken of oude partij, haalden 386 stemmen en 4 verkozenen

1. Eug. Moens, burgemeester, verkozen
2. G. Steegen, schepen, verkozen
3. E. Degréve, schepen, verkozen
4. H. Gilissen, raadslid
5. J. Meesters, raadslid
6. Willem Steegen,
7. Pierre Boelen,
8. M. Lathouwers, verkozen
9. Isidoor Clerx,

In 1932 haalde Vertessen bij de gemeenteraadverkiezingen de meerderheid en werd burgemeester. De tweedracht tussen hem en Moens leidde ertoe dat Aurora de toegang tot de gemeentenzaal ontzegt werd. De leden van Aurora en een groot deel van de bevolking sloegen de handen in elkaar en bouwden (en betaalden) in 1934 in amper negen maanden een nieuwe zaal voor de harmonie.

Gemeenteverkiezingen van 9 October 1932

Aan de gemeentekiezers en kiezeressen van Eygenbilsen

Toen wij ons over zes jaren aan het kiezerskorps aanboden, luidde ons programma in zijn hoofdlijn. Vooruitgang en welzijn der gemeente en nader bepaald: Verbetering der gemeentewegen zoodat elkeen droogvoets naar de kerk kunne gaan en de kinderen droogvoets naar de school.

Verbetering van het onderwijs: stichten van avondscholen, geven van voordrachten enz. — Ge schonkt ons uw vertrouwen. Edoch het bleef af te wachten of dat programma enkel kiesbeloften waren, ofwel of het werkelijk gemeend was. Laten wij eventjes kalm nagaan wat gedurende die zes jaren verricht werd.

Verbetering der gemeentewegen. — De inwoners van de Koestraat, Schayenbosch, Berenbroek, Molendries, Kattestraat, Wolfsberg en andere zullen het nog weten, hoe ze verplicht waren tot over de enkels in de modder te pladderen, de kinderkens bij het naar schole gaan alsmede bij het terughalen op de armen te dragen, tot en vanaf den goeden weg; hoe men verplicht was met de dooden over land en beemd te kruipen, zoekende ergens door te geraken. In zoo onbruikbaren toestand als de wegen toen waren, in des te betere harde wegen zijn ze nu herschapen. En niettegenstaande de Locht op dat oogenblik geen enkelen kandidaat in de meerderheid telde, werd vooraf en voorop in geest van rechtvaardigheid voor de Locht gezorgd en voor de andere wegen achterop. Wagens en nog wagens kiezel werden bekomen. Wel kostte het ons veel loopens en moeite, honderd maal gaan en keeren en schrijven en wrijven, doch aan de gemeente geen rooden duit. Door het verbeteren van den financielen toestand waren er sedert meerdere zaken mogelijk, zoo werd de weg gestemd Eygenbilsen-Sutendael, en onmiddellijk na het voleindigen der werken van het kanaal, zullen de werken ervan uitgevoerd worden. Deze weg zal van het grootste nut zijn voor onze werklieden.

Toekomende jaar zal de Lochtstraat gansch besteenigd worden en met borduren bezet, zoodat deze straat even fraai en flink als de dorpstraat voor de pinne zal komen. Nog deze week zullen de werken uitgegeven worden voor de verbetering der Bendepeelstraat (een ware modderpoel) inbegrepen borduren langs beide kanten van den ijzerenweg, om naar en van de statie te gaan en te komen en borduren rond het dorpsplein.

Onderwijs — Bij het aan bestuur komen werd onmiddellijk gezorgd voor een derden onderwijzer zoodat het onderwijs sedert degelijker is kunnen verdeeld en gegeven worden en wij denken eerlang een vierden onderwijzer te zullen toevoegen. Het noodige lokaal is voorhanden en daar de wedden toch door den staat betaald worden, kost het de gemeente slechts een schup kolen. Avondscholen werden ingericht, lessen werden gegeven over landbouw, fruit en hoenderteelt. De aarneming onzer katholieke jongens- en meisjesscholen werd voor tien jaar vernieuwd.

Wat al verbeteringen werden gebracht aan de jongensschool zoo binnen als buiten. Moeders vertellen ons nu nog hoe de kinderen vroeger maar altijd, met natte voeten van de school terugkeer-

der. We deden hier voor meer dan 30.000 fr. kosten. Door het verleenen van eene subsidie van 25.000 fr. aan Eerw. Zusters hebben wij er hen toe geholpen flike bewaarscholen te bouwen zoodat de moeders hunne kleuterkins nu vanaf 3 jaar aan hunne ontermoeibare zorgen kunnen toevertrouwen. Onder alle andere opzichten deden wij het mogelijke.

De gemeente sloot zich aan bij het tusschen gemeentelijk werkloozenfonds, waardoor ze 10 t.h. te betalen heeft van de uitgekeerde vergoeding aan de werklozen. Ze stemde laatstens nog een toeslag van 2 fr. daags voor iederen werklooze. Gelukkig kost dat alles weinig of niets aan de gemeente omdat, we meenen het te mogen zeggen, wij ons best gedaan hebben om al onze werklieden aan het werk te helpen. Eene vergoeding werd insgelijks gestemd voor de talrijke huisgezinnen bij de geboortens van kinderen. Gansch het dorp werd voorzien van electriciteit tot in de verste beken en kanten. Bij de onderhandelingen voor verkoop van gronden en hout aan staat en maatschappij, hebben wij de gemeente zekers een prijzigt gedaan van meer dan 200.000 fr. door prijzen te bekomen verre boven de waarde.

Voor al de werken die uitgevoerd werden en het nog zullen, wij kunnen het u ten stelligste verzekeren, zal aan de beurs der inwoners niet geraakt worden. Integendeel zullen de inkomsten der gemeente door de voordeelige gedane operaties in de toekomst nog hooger zijn dan in het verleden.

Wij denken aldus ons waardig getoond te hebben van het vertrouwen welke het kiezerskorps in ons gesteld heeft.

Ons programma voor de toekomst luidt: verdere verbetering aan de wegen en aan het onderwijs, alles doen wat eenigzins mogelijk is voor den vorderen bloei en vooruitgang der gemeente.

Wij rekenen op den ernst van het kiezerskorps en wij weten dat niet voor eenige glazen bier en onnatuurlijke vriendelijkheid der laatste dagen, het publiek van gedacht zal veranderen.

Wij vertrouwen in het kiezerskorps en danken op voorhand.

Onze goede vlaamsche voorouders zegden: «Wij zijn goed en wij houden ons goed».

Namens de kandidaten der lijst No 2

Moens E., burgemeester

Steegen G. } schepenen

Degrève E. }

Gilissen H. } raadsleden

Meesters J. }

Steegen Willem

Boelen Pierre

Lathouwers

Clerx

Jozef Vertessen uit Kwaadmechelen, huwde te Eigenbilzen met Maria Withofs. Zij was de kleindochter van Godfried Withofs die vele jaren burgemeester is geweest hier in Eigenbilzen.

Vertessen was van huize uit een welstellend man. Ook zijn vrouw zat er warmpjes in. Zij had nogal wat goederen in het Genkse van haar moeder geërfd. Verder zou zij later, als enig kind al de goederen van haar vader erven hier te Eigenbilzen.

De uitslag van de verkiezingen was als een donderslag bij heldere hemel, weliswaar behaalde Moens van alle kandidaten het hoogs aantal voorkeurstemmen, maar zijn lijst gehaalde maar vier van de negen zetels. Hij had geen meerderheid meer. Nu is de vraag zou Moens nu nog burgemeester kunnen blijven?

Alvorens hier op in te gaan dient nog vermeld dat Vertessen, die lijsttrekker was, minder stemmen had gehaald als Van Roey. Men was zinnens Van Roey voor te dragen als burgemeester. De dokter zou nooit kunnen benoemd worden, hij was namelijk Vlaam – nationalist en tegenstander van de unitaire staat België. De nieuwe partij was nu verplicht een andere kandidaat voor te dragen.

Intussen had Moens niet stil gezeten, hij liet zich door de verkozenen van zijn partij voordragen als nieuwe burgemeester. Hij kreeg wel tegenstand uit een andere hoek, pastoor Laenen dienden een klacht in bij de provinciegouverneur in Hasselt met de beschuldiging dat Moens de sociale organisaties in de gemeente bestreed. Volgens de pastoor was dit een slechte zaak voor de maatschappelijke vrede in de gemeente. Hij meende dat de uittredende burgemeester om die reden niet herbenoemd mocht worden.

De pastoor haalden zijn gelijk en de Gouverneur schaalden zich achter de kandidatuur van Vertessen. Hij schreef, de heer Vertessen is een der beste ingezetenen van de gemeente. Hij heeft goed onderwijs genoten en beschikt over veel invloed.

Zo kwam het eerste burgemeesterschap voor Vertessen van 1933 tot 1939.

Deze verkiezingen hadden een diepe weerslag in ons dorp. Zoals duidelijk blijkt uit de oprichting van een nieuwe fanfare “Recht door Zee”. Zoals hier voor reeds vermeld werd Moens begin 1926 tot voorzitter gekozen van “Aurora”. Zijn tegen kandidaat was Jozef Vertessen. Vaak werd gezegd dat na deze voorzitters verkiezing het begin punt van de latere politieke tegenstellingen waren hier in Eigenbilzen. Dat is onjuist, de strijd begon pas later, meer bepaald tijdens het burgemeesterschap van Moens.

Toen Vertessen als burgemeester werd aangesteld, had Aurora volgens de traditie – een serenade moeten, brengen. Dat werd geweigerd door Moens. Door dit voorval waren bepaalde mensen niet akkoord en zette de aandacht op een nieuwe fanfare.

Aurora repeteerde steeds in de gemeentenzaal maar door het burgemeesterschap van Vertessen verliet Aurora deze zaal en bouwden een nieuwe zaal op een stuk grond dat zij in erfpacht hadden gekregen. Aurora werd zo het korps van de oude partij.

Tijdens het burgemeesterschap van de heer Moens had er een wijziging plaats in de bestuurscommissie van de lagere vrije jongensschool. Het nieuwe lid was iemand die onder de invloed stond van de burgervader van dien tijd, dus die had het nu voor het zeggen in de bestuurscommissie. Pastoor Laenen, hevige tegenstander van Moens, stelde dit allemaal niet op prijs.

Begin januari 1935 ging Matheus Swennen, het schoolhoofd op pensioen, er moest een nieuwe opvolger worden benoemd. De bestuurscommissie droeg Berty Vanhees van Kl. Spouwen voor. De toenmalige pastoor Arthur Thewissen wilde deze voordracht niet bekrachtigen. Voor hem was deze jonge onderwijzer een zetbaas van Moens.

De pastoor en Moens kwamen niet akkoord, nu zou men beroep doen op het bisdom die de zaak in handen nam. Uiteindelijk benoemde het bisdom een buitenstaander, een man die van elders kwam en die niet bij de politieke tegenstellingen betrokken was. Die man was Placied

Raskin, die onderwijzer was in Godsheide.

Toen Raskin zich na de paasvakantie aanbood in de school, stapte een aantal leerlingen op. Vergezeld van hun ouders trokken ze naar de muziekzaal om daar les te volgen van Vanhees.

Na enige tijd werd de nieuwe school gevestigd in een gebouw in de Winkelomstraat. Dat gebouw werd, net zoals zaal Aurora, door sympathisanten opgericht op een erfpacht verkregen terrein.

De nieuwe school die zichzelf katholiek noemde, werd door de parochiegeestelijkheid volkomen genegeerd.

Dat de nieuwe partij meer en meer in Vlaams – nationalistisch richting evolueerde, blijkt ook nog uit andere feiten zoals de volgende.

Vertessen was trouwens een gematigd Vlaamsgezinde.

Schepen Van Roey werd lid van de provincieraad en voorzitter van de Vlaams – nationale fractie in die raad. Ook was hij opvolger van het Vlaams – nationaal Kamerlid Gerard Romsee.

Niet alle aanhangers van de nieuwe partij waren Vlaams – nationalisten.

28 januari 1933, niettegenstaande het gure winterweer liggen de werken aan het Albertkanaal niet stil. Thans wordt er nog ongeveer 40.000 M3 grond per maand afgegraven.

Als de dagen langer worden kan men met twee ploegen werken, en kunnen de werken nog opgevoerd worden. De algehele uitgraving zal 1.000.000 M3 bedragen.

Gemeenteraadszitting van donderdag 9 februari 1933. dit was de eerste vergadering na de verkiezingen. Er heerste buitengewoon veel belangstelling, ruim 80 toehoorders woonde de vergadering bij. De voorzitter Moens, dienst doende burgemeester, opende de zitting. De aanwezige raadsleden waren Van Roey, Vertessen, Steegen, Croux, Lathouwers, Degréve, Schoups en Withofs.

1. het proces verbaal der zitting van 12 januari 1933 werd eenparig goedgekeurd
2. eedaflegging schepenen. Beurtelings leggen de heren Dr. Van Roey en Jozef Vertessen de eed af, er werd hen acte gegeven van deze aanstelling.
3. naziening kas van de gemeente en onderstand. De heer Moens, voorzitter, maakte voorbehoud aangaande het proces verbaal van naziening der gemeentekas, daar hij dit niet op voorhand wist en kon nagezien worden, werd dit punt verschoven naar de volgende vergadering.
4. akte kerkfabriek
deze verkoop akte behelsde de verlening door de kerkfabriek aan de zusters der Kindsheis Jesu van Hasselt een strook boomgaard van 3 are 30 ca om schoollokalen en speelplaats te kunnen oprichten. Werd op voorstel van eerste schepen Van Roey eenparig goedgekeurd.
5. advies van beraadslaging Commissie van openbare onderstand, verpachting land. Na enkele opmerkingen door de heer Moens aangaande dit punt, stelde de heer Van Roey een gunstig advies uit te brengen, na stemming werd dit aangenomen met 5 stemmen voor en 1 tegen en 3 onthoudingen.
6. herziening prijs electriciteit
De voorzitter, vroeg wie een voorstel voor dit punt had. Dr. Van Roey zette zijn zienswijze uiteen en stelde voor de prijs per kilowatt te brengen op 2,60 fr. voor verlichting, 1,30 fr. voor drijfkracht en het minimum van 2 kilowatt af te schaffen. De spreker deed uitschijnen dat de minimum van 2 kilowatt vooral de kleine verbruiker trof en dat er gedurende zes jaar, ten deze opzichte onrechtvaardigheid gepleegd word. Na het voorstel ter stemming gelegd te

hebben werd dit punt aangenomen door al de negen leden.

7. uitbreiding electriciteit

Op voorstel van eerste schepen Van Roey, werd beslist, dat het straatlicht voortaan zou aan en uit gedaan worden door de kabinier Gerard Withofs. Verder stelde de meerderheidsgroep voor uitbreiding te laten maken in de Haenesteeg, daar deze bewoners al meermaals gevraagd hebben.

Aangenomen door de 9 aanwezigen.

8. regelentering gemeentesaal.

De eerst schepen gaf de raad zijner zienswijze te kennen over een nieuw reglement dat diende toegepast te worden, voor de opvoeringen en repetities te houden in de zaal. Punt voor punt zou besproken worden.

1. de sleutels zouden voortaan bij de gemeente secretaris berusten en er terug gebracht worden
2. de zaal staat open voor alle maatschappijen en verenigingen der gemeente zoals; harmonie, toneelbond, boerengilde, werkliedenbond, kajotters enz..
3. de gemeente zal ter hare lasten nemen, de verlichting, verwarming en het onderhoud (poetsen) van de zaal.
4. al de maatschappijen hebben vrije toegang tot de zaal, mits op voorhand aanvraag te doen der te bepalen dagen en uren.
5. voor alle opvoeringen welke een inkomprijs eisen, zal een vergoeding van 50 fr. gevraagd worden. De uitzondering wordt gemaakt voor opvoeringen, die met toestemming van de parochiale geestelijkheid gegeven worden ten voordelen van een parochiaal werk of liefdadigheidsfeest.
6. voor opvoeringen en feestelijkheden dienen de datums aan het schepencollege, minstens een maand op voorhand ter kennis gebracht, dit om te beletten dat in de zaal twee of meerdere voorstellingen zouden doorgaan.
7. overtredingen van dit reglement kunnen de uitsluiting voor gevolg hebben over voorgaande artikelen werd nogal hevig tegen in gekomen, na stemming werd het voorstel aangenomen met 5 stemmen tegen 4.
8. reglementering dorsmachines, in geval dorsmachines uit andere gemeentes willen komen dorsen moeten dit op voorhand aanvragen aan het schepencollege. Dit reglement werd goedgekeurd met 5 stemmen, 2 tegen en 2 onthouden. Waarna de zitting gesloten verklaard werd.

De gemeenteraad vergaderde op 31 maart 1933 ten einde een overeenkomst te treffen en de prijs te bepalen, aangaande de, de verkoop van de Hoefaert, ongeveer 42 Ha., en bestaande uit dennenbossen, heesterhout, vijvers, huis, boomgaarden en heidegronden.

Na onderlinge bespreking stelde raadslid Degréve voor, dat hij de prijs van 150.000 fr. wilde geven. Dit voorstel werd door de meerderheid aangenomen, doch de burgemeester Moens nam dit voorstel niet aan zich steunende op de schatting gedaan door het bosbeheer. Voor hen zou de som van 180.000 fr. aanneembaar zijn. na stemming werd dit voorstel met 5 stemmen tegen 4 verworpen. De heer Jozef Vertessen deed uitschijnen dat om met kennis van zaken te kunnen oordelen, men eerst ter plaatsen moest gaan, om een beslissing te nemen. Daarna stelde men de prijs van 150.000 fr. en gebeurlijk, na bezichtiging een hogere prijs te bieden.

Dit voorstel werd aangenomen met 6 stemmen en 3 tegen, waarna 5 raadsleden onmiddellijk de zaal verlieten.

Op zondag 2 april 1933 geeft de duivenmaatschappij "De Kanaalduif" haar eerste prijskamp op Solrè voor oude en jaarduiven samen. De inkorving heeft plaats in het lokaal Bangels aan de kerk.

Openbare verkoop op 4 april 1933 van het landgoed (den Hoeffaert) onder de gemeente Gellik. Dit in café bij Pieter Boelen-Martens (Pieke Boelen) achter de kerk, door notaris Hauben van Bilzen.

Bevattend: huis, tuin en boomgaard, weilanden, vijvers, dennenbossen van 15 tot 25 jaar. Schalmhoutbossen beplant met eikenbomen, heidegronden, enz.. dit met een oppervlakte van 42,10 ha. Gelegen in één blok. Dit landgoed behoorde aan baron de Lamberts van Zangerij, werd aangekocht door de gemeente Eigenbilzen voor de som van 226.000 fr. Het algemeen gevoel is dat deze aankoop voor de gemeente tot groot voordeel strekt, en tevens een goede geldbelegging in de tegenwoordige tijdsomstandigheden.

Aangezien de wet van 26 juli 1899 de gemeente vrij stelt van registratierechten zo ze ten minste 50 Ha. aankoopt.

Notaris Houben stelde voor nog gronden bij te kopen om aan de 50 Ha. te komen, die gronden genaamd in de Stevoorden zijn ook eigendom van baron de Lambert-Cortenbach. Zie verder:

Op 13 mei 1933 werd door enkele sportievelingen van Eigenbilzen de SPARTA voetbalvereniging opgericht. Het plein werd gereed gemaakt in de Grote-Mereweg en sloten hun aan bij de Vlaamse voetbalbond. Op de vergadering zal beslist worden waar het nodige materiaal zal gehaald worden. Alle voetbal liefhebbers van den omtrek kunnen zich laten inschrijven bij de leden van het bestuur, of in het lokaal bij Leo Swennen..

Op 16 mei 1933 verscheen er in de Bilzenaar.

Scheert Eigenbilzen, Mopertingen den baard.

Mopertingen en Eigenbilzen zijn tegenwoordig gezworen kameraden. Altijd, helaas, is 't zoo niet geweest, in grootmoeders tijd, en nog vroeger, was 't helemaal anders gesteld. Toen leefde ze bestendig in rusie! In zonderheid de manskerels der beide dorpen lagen bestendig ondereen overhoop. Kloppartijen van belang ontstonden, nu eens te Mopertingen, dan eens te Eigenbilzen werd er gevochten. Mopertingen en Eigenbilzen waren zelden zonder processen. Geen kermis, feest, nieuwjaar of vastenavond kon voorbij gaan of er werd slaggeleverd. Met muilperen bleef het gewoonlijk niet, zelfs blauwe ogen, verbonden koppen, vol gaten en schrammen waren de overblijfsels van den twist. De oude voorzitter van de boetstraffelijke rechtbank van Tongeren, heer Coart, kende best die klanten.

“*ziët zje! Wier dao*” vroeg hij dan aan de vechterbazen die plaats genomen hadden op de belaagde banken. En, bij de uitspraak van het vonnis peperde hij gewoonlijk hunne soldij met eenige weken. Door deze straf waren de haantjes vooruit niet aangeslagen, wat baatte het? 's Morgens rekenden deze met Moeder Justitia af en 's avond vielen ze weer overeen als ze links of rechts in de eene of andere herberg tegen kwamen. De uiters gediensige burgemeester van Mopertingen, Marcel Swennen, heeft wegen naar Tongeren gemaakt, om zijn Mopertingen jongens wit te wasschen, of vrij te pleiten, dit duurde zoo lang, tot procureur Pouillet zekere dag zei: “*burgemeester, als ge nu nog eens afkomt om genade voor uw vechter, doe ik u zelf in hechtenis nemen!*”. Die tijden zijn nu om en al die voorvallen horen tot het verleden, maar wat wil je? Dorpsgeschiedenissen zijn nooit compleet.

De geschiedenis is een eeuwigdurende repetitie van feiten. Wij leven natuurlijk in een eeuw van vooruitgang. Als men nagaat onzer huidige ministers van gedacht zijn dat menige dorpen en gemeenten zouden dienen samengesmolten te worden. Wie zal dan de mogelijkheid ontkennen, dat Eigenbilzen en Mopertingen, zekeren dag niet vereenigd kunnen worden. Ik zie deze zustergemeenten saamgesmolten in een enkele, niet een in naam misschien, maar wel een in grondgebied en in bestuur. Wij bevestigen en we voorspellen niets, we zullen wachten en een ander maal de kwestie trachten uit te maken.

Op zondagnamiddag 21 mei 1933 om 14,30 uur, plechtige inhaling van onze nieuwe pastoor Thewissen.

24 juli 1933. Recht door zee, door een groep muzikanten en sympathisanten werd besloten tot het oprichten van een nieuwe fanfare. Jonge muzikanten werden aangeworven en onderricht door Pierre Withofs. Het bestuur bestond uit: Jozef Bollen, nijveraars, Jozef Vertessen, nijveraars, Luc Van Roey, dokter, Mathieu Goossens, ingenieur, Jan Nivelles boekhouder en Paul Lambrechts notaris. In 1939 was het mobilisatie en op 10 mei 1940 brak de oorlog uit, van toen af lag alle bedrijvigheid stil. In 1945 na de tweede wereldoorlog zodra de mogelijkheid het toeliet hebben de leden, de handen in elkaar geslagen, zich het lot van de fanfare aangetrokken en ze herschapen in een harmonie, en werd zo het korps van de nieuwe partij.

Het hoe en waarom van de tweespalt in Eigenbilzen.

Deze verhandeling is geen exacte geschiedenis, geen kronologische opsomming van wat gebeurde, neen, het was eerder een beschouwend verhaal.

Wat in Eigenbilzen gebeurden, was dat dan zo speciaal, zo uniek, waarschijnlijk niet. Het kon ook elders gebeuren, misschien is het ook elders gebeurd. Waarom dan in Eigenbilzen, en waarom zo hevig, zo emotievol. Lag het soms aan de bevolking, of aan de hoofdrolspelers – niet – Eigenbilzenaren.

Het waren de omstandigheden toen.

1. er was een gemeenteraad, geleid en gedomineerd door een burgemeester, een niet – Eigenbilzenaar.
2. er waren personen, onder leiding van niet – Eigenbilzenaren die deze dominantie van de burgemeester niet namen.
3. er waren supporters in beide kampen.
4. de gevolgen bleven niet uit, er kwam actie en reactie, een heel natuurlijk fenomeen.

Wie de actie inzette en wie reageerde is bijkomstig. Het is het verhaal van de mens, het is zo oud als de mensheid was, is en zal zijn.

Waren de hoofdrolspelers en hun hevige supporters dan slechte mensen. Neen! Ze waren niet beter of slechter dan de andere mensen. Sommige beleidsverantwoordelijken van beide kanten, namen hun taak ernstig op. En de ideologieën, het Belgicisme en het Flamingantisme, ach het waren uithangborden. Zij werden erbij gesleurd omwille van de supporters. Men leefde naast elkaar, de apartheid was alleen volledig tijdens de verkiezingen. De kinderen – de jongens alleen – werden apart opgevoed. Ieder zijn eigen school, ieder zijn eigen café, ieder zijn eigen winkel en zijn eigen organisatie. Het meest spijtige feit was, dat de toenmalige pastoor van de parochie openlijk partij koos en er ook naar handelde.

Een niet zo priesterlijk optreden.

Deze er diepe tweespalt, bekend door heel Limburg, bleek later. Met dit later bedoelen we de wereld oorlog 1940-45 en zijn nasleep.

Verwonderlijk en onbegrijpelijk voor de buitenwereld, maar niet voor de Eigenbilzenaren.

Deze tweespalt was zo diep dat niemand neutraal kon zijn, wist iedereen wat en hoe iedereen dacht. Men stelde geen uitdagende daden, hier door gebeurden er niets onherroepelijk, geen gewelddaden, niet tijdens en na de oorlog. Een bewijs van deze politieke volwassenheid was wel het merkwaardige feit dat het dag – dagelijks bestuur van de gemeente, voor, tijdens en na de oorlog intact bleef. Dat was zeer uitzonderlijk, misschien wel enig in Limburg.

Is dit de waarheid? Misschien zijn er andere meningen en opvattingen.

Op 4 augustus 1933, met genoegen vernemen wij dat Isabella Meers met glans haar examen voor vroedvrouw te Hasselt heeft afgelegd, wij wensen haar een glansrijke toekomst toe.

Op zondag 27 augustus 1933 om 15 uur ging op ons plein de finale door voor de bekerwedstrijd tegen BILISIA VV. uit Bilzen. Fanfare Recht door Zee had er aan gehouden de wedstrijd op te luisteren, de uitslag was 0-5. De opstelling was als volgt;

Doelman, Wim Bangels

Baks, Swennen J. en Jeurissen Chrit.

Middenveld, Meers A, Vossen J, Swennen Eduard.

Voorlijn, Swennen J, Vossen L, Vossen H, Janssen P, Vandooren M.

Zoals ieder jaar zal de Lochterkermis gevierd worden op de tweede zondag van O.L.V.

Hemelvaart, dus op zondag 27 augustus.

Op zondag 20 augustus, zullen een 50 tal Eigenbilzenaren op IJzerbedevaart naar Diksmuiden trekken. De trein vertrek hier in het station om 2,07 uur 's morgens om te Diksmuiden aan te komen om 7,28 uur. De terugtocht uit Diksmuiden is om 16,14 uur om in Eigenbilzen aan te komen om 21,15 uur.

Op 17 september zal de fanfare Recht door Zee de kermis van Hoelbeek gaan opluisteren, en hopen op een talrijke opkomst.

6 januari 1934, sparta Eigenbilzen speelden kampioen in hun reeks.

De volgende spelers traden op:

		Bangels Wim		
	Swennen J.		Jeurissen Chr.	
	Meers A.	Vossen J.		Swennen E.
Swennen J.	Vossen L.	Vossen H.	Janssen P.	Vandooren M.

Het Eigenbilzer toneelseizoen wordt geopend door de BJB meisjes op zondag 19 november 1933 om 18 uur. Ze brengen een zwaar programma, "Het Zwaar Torment" een modern spel in drie bedrijven.

Met de Pinksterdagen van 1934, op het muziekfeest en vaandelwijding van Recht door Zee, met medewerking van de volgende muziekmaatschappijen:

Zondag:

Eigenbilzen, "Recht door Zee".
Bilzen, "Katholieke Harmonie"
Gellik, "De Hoop"
Lanaken, "De Weergalm der Maas"
Munsterbilzen, "De Verenigde Vrienden"
Nederheim, "Voor Recht en Vrijheid"
Riemst, "Moed en Spoed"
Beverst, "Ons Verlangen"
Zutendaal, "Sint Ursula".

Maandag:

Eigenbilzen, "Recht door Zee"
Genk, "Sint Cecilia"
Houthalen, "de Broederkring"

Heukelom, “Sint Hubertus”
Valmeer, “De Kristene Gildebroeders”
Vlijtingen, “De Koninklijke Harmonie”
Vucht, “Sint Cecilia”
Wiemismeer, “Sint Cecilia”
Wimmertingen, “Sint Katharina”.

Al de deelnemende maatschappijen zullen ontvangen worden in de gemeentezaal op de Hartenberg, en zullen in stoet naar de feestweide begeleid worden.

Donderdag 17 oktober werd er een soloslim gespeeld in café “Vredesboom” door Frans Lemmens met negende hoog ruiten en vierde hoog klaveren. Medespelers waren Steegen Mathieu, Albert Swennen en Jozef Meesters. Getuigen waren Lambert Bangels en Martin Schuermans, proficiat Sooike.

Openbare verkoop op 20 oktober 1934 door notaris Hauben van Bilzen bij Pieter Boelen – Martens café achter de kerk.

De “Kriekaertmolen” met aanliggende vijvers en bossen in de Stevoorden, in totaal 18 Ha. het goed is gelegen langs het Albertkanaal onder de gemeenten Eigenbilzen en Gellik.

Lot I. Het huisgoed, molengebouw, stallen, grote vijver, eiken - en dennenbos, besproeid door de Kriekaertbeek. Samen 6,42 Ha. groot.

Lot II. De grote molenvijver, met omliggende schaarhoutbos en heide. Samen 4,44 Ha.

Lot III. Een blok van twintigjarige dennenbos en dreef, ter plaatse Eigenbilzen in de Steverden. Samen 9,28 Ha.

Lot IV. Dennenbos ter plaatse Grote Heide, het Albertkanaal, het staatsdomein en de gemeente Zutendaal. Samen 3,16 Ha.

Lot V. Sleunhoutbos in de Vossenkuil, aan kanaalbrug, kinderen Vossen, Steegen en de Kerkfabriek van Eigenbilzen. Samen 33 are.

Lot VI. Een perceel bouwland gelegen te Eigenbilzen in de Pintekuil, doorsneden met een voetpad, in pacht bij Cornelis Swennen.

Op 22 oktober 1934 openbare verkoop bij Eva Meisters in de Heyseputterstraat. Smisgerief, blaasbalg, aambeeld, boormachien, schroefbank, bascule en gewichten, hamers en tangen, verder nog vleeskuip, schuurgerief en wammolen.

Op 2 februari 1935 openbare werken; de Beekomstraat is volledig hersteld en voorzien van afvoerbuizen voor het water. De bewoners zijn raadslid Jan Withofs (Withofs winning) zeer dankbaar.

Op 1 januari 1935 telde onze gemeente 1.663 inwoners. De oppervlakte van de gemeente bedraagt 835 Ha.

Op 6 januari 1935 zullen de B.J.B. meisjes van Eigenbilzen “De zwerftocht naar het geluk” opvoeren. Dit spel, een brok uit het zigeuner leven met kleurrijke tafferelen.

Ten gevolgen van het “bijleggen en herleggen door de komst van het kanaal” van de spoorlijnen voor het rangeerstation, laden en lossen, “aan de ouden molen” werd het huis van Simon Huskens – Martens en vele hectare goede labeurgrond onteigend.

26 januari 1935, de werken aan het Albertkanaal vorderen goed. Het eerste stuk is bijna gereed ongeveer een lengte van 1.600 meter.

Op 9 februari 1935 vestigde zich Lambertine Swennen als haarkapster voor dames in café “Vredesboom” op het dorpsplein.

Deze week op 24 juli 1935 is men begonnen met de verbouwingswerken aan de kerktoren. Hij werd opgetrokken in silex en mergelsteen, met een verhoging van 20 meter.

De tegenwoordige toren bestaat uit de oude toren, een verhoging van twee verdiepingen en een nieuwe spits. Het is een vierhoekig voetstuk waarvan de breedte 8,40 m. bedraagt en de diepte 6,20 m. De muren hebben een dikte van 1,50 m. Ze bestaan uit vier delen van 4 a 5 m. hoogte, gescheiden door een laag arduinstenen. Het onderste deel alleen is bezet met onregelmatige en ruwe granietstenen. De gebruikte mortel bestond uit zand en geleste kalk, gemengd met roggemeel, zodat de specie uiterst hard geworden, nu bijna 10 eeuwen aan de tand des tijds, zoals men vroeger zei, weerstand heeft geboden.

Volgens de overlevering werd de toren opgericht door Teutonische soldaten die hun verblijf hadden op het kasteel van Jonckholt. De bedoeling was de bevolking een schuil – en verweer plaats te bieden tegen roversbendes en ronddolende huurlingen.

Men kon alleen in de toren geraken langs de smalle stevige deur die zich bevond in de muur naar het oosten gericht. Het is ook tegen deze muur dat in de volgende eeuwen de verschillende kerken werden gebouwd. De ingangdeur kon van binneuit stevig afgegrendeld worden.

De Hartenberg werd gekozen om een vestigingstoren te bouwen omdat ze de meest verheven plaats was. De voet van de torendorpel ligt op 87,40 m. boven de zeespiegel.

Vergelijken we het hoogtepunt van onze kerktoren met de hoogtepunten van de omliggende gemeenten in hoogte en afstand van de Hartenberg.

Mopertingen	89,65 m. en 1,5 km.	Munsterbilzen	49,00 m. en 4 km.
Hoelbeek	64,91 m. en 1,0 km.	Lanaken	70,17 m. en 7,5 km.
Gellik	92,00 m. en 3,0 km.	Rosmeer	110,00 m. en 3,5 km.
Waltwilder	92,18 m. en 2,5 km	Zutendaal	86,90 m. en 7,0 km.
Bilzen	55,00 m. en 4,0 km.		

De toren in die tijd bezat geen spits, heel waarschijnlijk was hij voorzien van een gewoon dak om hem tegen weer en wind te beschutten. Zo heeft de toren een paar eeuwen de wacht gehouden over de enkele schamele hutten en lage woningen, bestaande uit lemen muren en strooien daken.

De totale hoogte van onze toren bedraagt nu 45 meter. Bij deze werken werd de oude spits van de toren afgebroken en ook de windhaan werd van zij sokkel genomen.

Bij een gesprek van Th. Lathouwers met deze haan die daar op de grond lag, kwam er al het nieuws uit Eigenbilzen in rijmen te voorschijn als volgt:

De oude toren is niet meer! Zijn kap werd afgebroken,
De voet verhoogd, een nieuwe spits is er nu opgestoken.
Het ijzeren kruis is afgedaan door kloeke Hoeselaren,
Het stond daar hoog, met kop'ren haan, ruim eenenvijftig jaren.
En 't gleeed heel zacht langs de leien af, tot onder op de graven.
Dien avond in den maneschijn ging ik den haan bekijken,
Hij lag op het kerkhof uitgestekt, beweegloos als de lijken.
Zeg kameraad, sprak ik hem aan, is u dat thans geen wonder?

G' hebt altijd zo hoog gestaan, en nu ligt gij hier onder!
 De haan, hij sprak: och beste man, gun mij nu hier wat vrede,
 Ik draaide vijftig jaren lang met alle winden mede.
 U kende ik, als kleine knaap, gij diendet nog de misse,
 Gij weet hoe ik wierd op 't kruis gezet, bij smid – Pie in zijn smisse.
 Dan op een donderdag voor de noen, na smeden en na boren,
 Hebben zij het kruis en mij omhoog gehesen, op den herstelden toren.
 Dan ben ik met het zware kruis, op den scherpe spits geheven,
 Zo is de toen vernieuwde toren, vijftig jaar gespaard gebleven!
 Mijn voorzaat werd in as gelegd, bij onweer en bij donder,
 Het hemels vuur trof kap en kruis, en plofte 't al naar onder!
 Dan zijn kap en kruis hersteld, ik ben er op gekomen,
 een donderroede boven mijn hoofd, nu viel niet meer te schromen.
 Zo heb ik daar die vijftig jaar, 't is een manier van 't spreken,
 vanaf die scherpe torenspits, het volk hier uitgekeken.
 'k heb veel gezien en veel gehoord, die halve eeuw lang,
 Doch denk niet, beste kameraad, dat 'k al aan het klokzeel hang!
 'k heb veel beleefd vervolgd de haan, je mag 't onderlijnen,
 'k zal velen komen, velen gaan, verschijnen en verdwijnen.
 De vogels schaarden zich rond 't kruis, terwijl zij 't nieuws vertelden,
 en stierf er iemand, oud of jong, de klokken die het melden.
 Ik kweet me steeds van mijne plicht, niets anders kon mij baten,
 ik zwenkte links, ik zwenkte rechts en liet de mensen praten.
 Het volk eiste veel van mij, riep steeds op wind uit het zuiden,
 en als de koster zich versliep, dan zou hij mij doen luiden.
 Men lasterde mij gedurig aan, door achterklap en logen,
 en had ik hier niet, zo vast gestaan, lang zou ik zijn afgevolgen.
 Bij kermis, festival, stond men heel vroeg te gapen,
 van waar de wind kwam, wat voor weer, als had 'k het weer geschapen.
 En wees ik goed, en kwam niet uit, dan viel het volk aan 't vloeken,
 hij draait verdomme, niet meer rond, klonk het uit alle hoeken.
 Ik hield me thans op mijn stuk, en buiten de politiek,
 mijn naam getrouw en bovenal, van kop tot teen katholiek.
 Hier waren vroeger blauw en rooi, allemaal katholieken,
 bij kiestijd ging 't er heftig op twee dorpspolitieken.
 Doch eens de kiezing achter de rug, dan waren de leiders vrienden,
 Men kon ze samen, zij aan zij, op feest en kermis vinden.
 Ik wijs ter loops ons volk hier op, iets wat slechts is geweten,
 de grote honden ondereen, hebben zich nog nooit gebeten.
 Ik zag heel graag hier Recht door Zee, tegen Aurora had ik geen bezwaren,
 twee muzieken, die katholiek, in 't zelfde schip niet varen.
 Aan alleman wees ik trouw de wind, bij zomer, winter, lente,
 elders gaat 't steeds om geld, ik diende zonder centen.
 De oorlog kwam, en daar de Pruis, ik zag hoe ze zich vormde,
 ons, volk, vol angst, sloeg op de vlucht, als zij hier binnen stormden.
 Ik zag die kerels aan de gang, dat waren geen bagatellen,
 ik zal u eenmaal, vroeg of laat, hun inval hier vertellen.
 De oorlog om, 't werd volop feest, men luidde al de klokken,
 dicht bij mij stak de driekleur uit, de Pruis was toch vertrokken.
 Ik ben geen Waalsche maar Vlaamsche haan, dat moet 'k nog proclameren,
 en nooit geen Waal, hoe lips hij is, zal zonder zeep mij scheren.

Gij weet nu ook al wat ik ben, een goeie flamingant,
getrouw aan god, aan paus en kerk, aan koning, troon en vaderland.
Nu stak de haan zijn pootjes uit, hij winde d' ogen sluiten,
laat mij rusten zeide hij, ik sliep steeds in de buiten.
En kan 'k u ooit van dienst zijn, met al mijn ouw archieven,
klim dan de nieuwe toren op, 'k zal u goed gerieven.
Dan rijmt en schrijft gij in mijn plaats, 'k vertrouw u mijn secreten,
die niemand uit het dorp hier kent, door niemand zijn geweten.
Zo zal men weten hoeveel er zijn, die mij nooit hoorde kraaien,
maar van mij leerden om, zoals ik, naar wind en weer te draaien.
Ik word weldra voor den tweede keer, op het nieuwe spits geheven,
dan draai ik weer als voorheen, door elke wind gedreven.
Ik wijs naar 't oost en dan naar 't zuid, van 't noorden naar 't westen,
en vraag mij af waar hoor ik thuis, waar blijf ik op 't beste.
Nu sloot de haan zijn ogen dicht, slaap had hem overrompeld,
en in zijn droom heeft hij tot slot, het volgende nog gemompeld.
Doet gij maar goed aan elkeen, gij krijgt soms op 't leste,
veel stank voor dank, voor al u goed, geef gij u maar ten beste.
Ziedaar mijn taak heel trouw volbracht, wat de haan mij zei aan 't licht gebracht,
doch zijn de rijmen niet als 't moet, of vinden ze X of Z niet goed.
Dat zij maar niet verzaken, ze mogen er betere maken,
doch wat ik schreef, 't is wel verstaan, dat zei de oude torenhaan.

Op de Locht in het lokaal "HET DORSTIG HERT" werd op 24 augustus 1935 een nieuwe
velo club gesticht. V.C deHeidebloem
Het voorlopig bestuur bestond uit;
Willem Stulens, Herman Martens, Arnold Vandooren, Jan Neven, Jan Stulens en Cornelis
Stulens. Een 50 tal leden hebben zich reeds ingeschreven.

31 augustus 1935 zal de nieuwe vlaggen hulde van het "VOSsen verbond niet door gaan en
word op een latere datum bepaald. Dit ten gevolgen van rouw dat het land treft wegens de
dood van Koningin Astrid.

Op donderdag 29 augustus 1935 werd hier te Eigenbilzen het huwelijk ingezegend van Lambert Jans en Isabella Parthoens.

Akte van meester Hauben, notaris te Bilzen.

Uittreksel uit: erfpacht door Cajetanus Lathouwers te Eigenbilzen. Zij verklaren te verhuren ten titel van erfpacht voor 99 jaar aanvang op 19 september 1936 en eindigt op 18 september 2035, aan de vereniging zonder winstgevend doel Aurora van Eigenbilzen.

Een weide groot 5,60 are gelegen te Eigenbilzen ter plaatse Winkelomstraat. Hun toebehorende bij erfenis van de heer Cajetanus Lathouwers overleden te Hasselt op 27 juni 1936 en krachtens zijn testament van 10 juni 1935 toestemming geeft tot het oprichten van een school, de vereisten zijn:

- 1 ze zijn verplicht binnen de twee jaar een gebouw op te richten, uitsluitend bestemd voor schoollokalen van het lageronderwijs.
- 2 deze akte kan verbroken worden in geval van ontbinding van voormeldde vereniging.
3. alle herstellingen zijn ten laste van de huurder.
de vereniging zal jaarlijks 40 Fr. Betalen
4. de vereniging is niet gerechtigd haar recht af te staan of verder te verpachten.

Bij gebrek aan uitvoering van de gevraagde termijn en degelijk onderhoud, en het niet betalen van twee jaar erfpacht, zal deze erfenis niet door gaan.

Op zondag 13 december 1935 komt de gekende deskundige Veulemans in ons lokaal “de Kanaalduif” om duiven te keuren en te koppelen. Prijs 1 frank per duif.

Het vlaggenfeest van de Vlaamse oudstrijdersbond zal plats hebben op zondag 21 juni 1935.

Op 29 december 1935 om 18 uur treden onze meisjes op met het romantisch getint toneelspel “De Sombere Molen”, spel met zang en rei dansen, door F. Dirickx.

Voorbehouden plaatsen zijn te bekomen in café Vredesboom.

Plaatsen aan 5fr. eerste rang

4fr. tweede rang

3fr. meer naar achter.

Op 19 januari 1936 werd hier in de gemeente zaal de opvoering van de operette “Seppel” opgevoerd door het vermaarde toneelgezelschap van Hoeselt. Liedjes van onze Limburgse dichter Lambrecht Lambrechts en muziek van onze Vlaamse componist Emiel Hullebroeck.

Op zondag 31 januari zal de B.J.B. van Eigenbilzen “De Madonna van het Bosch” opvoeren hier in de gemeentezaal, een zangspel met dans in 4 bedrijven.

Op zondag 7 maart 1937 zal hier in de gemeentezaal een kinderzegen en feest avond doorgaan. Ten voordelen van de leden Bond der Kroostelijke gezinnen onlangs in onze gemeente gesticht.

Grote wielervedstrijd bij Jan Vandooren op de Locht. Op zondag 23 mei 1937 om 14uur, wedstrijd voor juniors voor een afstand van 95 km. 1.800fr. aan prijzen verdeeld als volgt:

1ste. 350fr.

2de. 250fr.

3de. 200fr. en een tube

4de. 150fr. en een tube

Verder 100, 90, 80 enz...

foto

Steegen Jan
Vandooren Arnold
Tussen in
Vanhoof Florent

Op 24 juni 1937

Op woensdag 6 oktober 1937 werd hier in Eigenbilzen een lijk opgehaald van een 35 jarige vrouw I. G. Noyon uit Lanaken. Reeds een tiental dagen was zij vermist, daar op het lijk verdachte sporen gevonden werden, werd het parket gewaarschuwd. Zij werd hier te Eigenbilzen op ongewijde grond begraven, naast de kerk Lochterkant.

Verkiezen van de Provincieraad – 1937 - kanton Bilzen

Katholieke Vlaamsche Volkspartij van Limburg

Kiesdистриkt BILSEN-MECHELEN aan MAAS

Provincieverkiezingen van Zondag 7 Juni 1936

Vlaamsche Volksgenooten,

Op 7 Juni zult gij opnieuw ter stembus gaan. Gezien het sukses der **Katholieke Vlaamsche Volkspartij van Limburg** op Zondag 24 Mei, krijgen deze verkiezingen het grootste belang.

Door Uwen steun zullen wij een voldoende aantal provincieraadsleden naar Hasselt zenden om een **Vlaamsch-Nationaal** Senator te verkiezen en zal de Vl.-Nat. groep in den Provincieraad zoodanig versterkt uit den strijd komen dat het in 't vervolg gedaan zal zijn de provincie te besturen volgens de grillen van eenige personen. Het zal uit zijn met het willekeurig optreden der bestendige deputatie, die alleen maar vriendjes plezier doet, en met het algemeen belang der provincie geen rekening houdt. Wij zullen die Heeren eene verjongingskuur doen ondergaan, welke zij zich nog lang zullen herinneren.

De keuze tusschen de verschillende lijsten is trouwens niet moeilijk.

De liberalen, de partij der vrijmetselarij, zal verzwakt uit den strijd komen. Katholieke Vlaamsche kiezers die hunne stem aan M. Neven verleend hebben, om persoonlijke redenen, zullen thans den rug keeren naar die lijst.

De kiezers die in ons kanton voor de socialisten gekozen hebben, weten voorop dat zij hunne stem verloren gooien. Zij kunnen maar eene stem uitbrengen om de oppositie in den provincieraad te versterken en dat is door te kiezen voor de lijst der K.V.V. onder Nr 1.

De lijst Moens, als men zoo iets een lijst mag noemen, gaat de nederlaag te gemoet. Wij schreven bij de laatste verkiezingen dat M. Moens is een uitgesproken liberale franskiljon en hij heeft op de vier voorbije jaren bewezen dat wij gelijk hadden. Hij heeft het aangedurfd in Eigenbilzen een daad te stellen waar liberalen en socialisten zelfs zouden voor terug deinzen. **Hij heeft den schoolstrijd ingezet.** Die meneer heeft te Eigenbilzen een school gesticht rechtstreeks gekant tegen de katholieke school. Onze Katholieke bevolking zal dat moeilijk kunnen gelooven, wie echter mocht twijfelen kan hierover voldoende inlichtingen bekomen bij zijne geestelijke overheid die volkomen op de hoogte is van deze ongehoorde feiten. Ieder katholieke Vlaming zal de K.V.V. dan ook steunen in den strijd welke wij voeren voor de kristelijke opvoeding onzer kinderen en stemmen onder Nr 1.

De Staatskatholieke Vlaamschgezinde ??? lijst is het ergste misbaksel dat men kan te aanschouwen krijgen: het is weer een samenraapsel van alles en nog wat.

De kiezers van Lanaken zullen zich nog wel herinneren hoe hun burgemeester het bestuur eener gemeente opvat: de benoeming van een vreemden veldwachter, tegen den wil in der bevolking en der meerderheid van den raad, zijn daar een treffend bewijs van. De kiezers van Lanaken zullen zeggen: **er uit met den franskiljonschen dwingeland, wij stemmen voor Nr 1.**

Waar waren de staatskatholieken te Munsterbilzen te Eigenbilzen toen de socialisten hen uitdagden tot tegenspraak? Zij zaten waarschijnlijk in hunnen zetel, zooals altijd, als het te warm wordt. De kiezers zullen dat indachtig zijn en stemmen voor de wakkere mannen van de lijst Nr 1.

En welk dienstbetoon zult gij hebben, Vlaamsche kiezers, van een advokaat die te Hasselt woont? De laatste plaats op deze lijst bekleedt M. Nartus, die deze opeischte ??? Hij denkt natuurlijk te doen zooals Van Cauwelaert, maar besef niet dat zijne politieke loopbaan — hoe kort ook — ten einde is. Hoeselt heeft genoeg van willooze menschen en zal stemmen op lijst Nr 1 waar de kranige **Schepen JEHAES** op eene eervolle derde plaats voorkomt. Dr Dexters, achter wiens naam het heele Maasland zou stemmen volgens zijne kinderlijke inbeelding, komt reeds zwaar geslagen uit den politieken strijd. De kiezers van het Maasland zijn te verstandig geweest om zich te laten misleiden door de kinderstreken van een principeloozen kazakdraaier. Zij zullen dat. Zondag as. nog doen en kiezen voor de éénige Katholieke Vlaamsche lijst Nr 1.

De andere kandidaten dier lijst zijn onbekende stroomannen, die wel wat stemmen mogen ronselen maar niet gekozen worden.

Zegezeker doet de K.V.V. dan ook een laatzsten oproep tot de kiezers en het lijdt geen twijfel dat zij op 7 Juni eene nog grootere zegepraal dan die van 24 Mei zal behalen.

Vlaamsche Volksgenooten, de K.V.V. rekt op U.

Dirk J. Simons, Bilzen

Lijst Katholieke Vlaamse Volkspartij 2.286 stemmen.

Van Roey haalden 704 stemmen.

Lijst Katholieke Franskiljons 869 Stemmen.

Moens haalden 573 stemmen.

Toneel 22 november 1937 uit het Belang van Limburg.

Lust en Leven, afdeling Aurora, brengt het grote successtuk “*De Duivelbaron*” . toneelwerk met zang in vijf bedrijven door Harrie Christoffels. Wie kent niet de flinke spelers van “*Lust en Leven*”. Daarom, toneelliefhebbers van Eigenbilzen en omstreken, aarzel niet deze dagen vrij te houden, zondagen 30 november en 7 december. Voorbehouden plaatsente bekomen bij Jules Souvereins, café op den Hartenberg.

Op 3 februari 1938, kwam de gekende toneelgroep uit Wellen hier de “Bedelstudent” opvoeren, een operette in drie bedrijven.

Moderne spelling: uit het blad “de wegwijzer” van 13 november 1937 lazen wij een referendum van de nieuwe spelling van de gemeente namen. Een lezer die antwoorde op dit schrijven; waarom moet men altijd met nieuwigheden voor de dag komen, het is al te gek, wij zijn gewoon Eygen-Bilzen zo te schrijven, nu willen de flaminganten dat men Eigenbilzen zo moet schrijven. Vanaf toen is er nog veel wrevel geweest over het schrijven van onze dorpsnaam, in twee woorden, met of zonder z of s, met y of i.

Op woensdag 23 februari 1938 huwde ze met Hubert Bangels, door de vrienden en burens werd een meiboom geplant voor de woning met als opschrift;

*Bangels trouwt met Lambertine, de dochter van onze goede bazin
Die in het café de vredesboom, de Vlaamse zaak dient zonder schroom.
Wij jongens rond het dorpsplein, wij wensen bij uw trouwfestijn
Dat het u steeds wel mag gaan, de huisklok nimmer stil moet staan.
Met de zegen van de heer, dertien kinders min of meer.*

Op zondag 12 maart 1938, zal in de gilden zaal op aanvraag van het “Davidsfonds” E.H. Karel Pinxten spreken over de “Limburgse koolmijnenbekken” en de toekomst van onze provincie.

Op 14 maart 1938 van aan de Winkelomstraat (Sielke van de Renkes) Brepoels naar Harrie Nijssen in het veld nu Helenaweg tot aan de grote steen (de oude winkelomweg) werd verbreed en recht getrokken, door de ruilverkaveling is deze weg onderbroken. Ook op 14 maart werd eveneens de Veldstraat verbreed en recht getrokken.

Dijkbreuk – op de plaats waar vroeger de Bezoensbeek liep tussen Zutendaal en Eigenbilzen heeft zich zondag 7 mei 1938 een dijkbreuk voorgedaan, met alle gevolgen van dien. Het zette een uitgestrekte oppervlakte onder water. De Bezoensbeek werd afgeleid en loopt thans door middel van een duiker onder het Albertkanaal door.

Op 1 augustus 1938 werd ons nieuw hoofdaltaar door bisschop Mgr. Kerhofs geconsacreerd, in het gildehuis werden de relikwieën afgehaalt en in het altaar ingemetseld. Na de altaarwijding die twee uur duurde, werd de hoogmis opgedragen door pater Bonaventura, geassisteerd door de kapelaans Swennen van Opglabeeck en conegrachts van Hasselt, alle drie Eigenbilzenaren. Naast de bisschop zetelden Mgr. Simenon en kanuniek Nulens op de troon. Verder zaten in het koor, Mgr. Broeckx, huisprelaat van de paus, dan de dekens van Bilzen, Beringen en Mechelen aan de Maas en menig priesters uit de omgeving.

Op zondag 28 augustus 1938, vieren wij onze Lochterkermis. In de namiddag zal er een wielervoertuigen zijn voor beginnelingen van Eigenbilzen verreden worden, ook talrijke volksspelen zullen op touw gezet worden. Recht door Zee zal de kermis opvrolijken met haar muziek, in talrijke herbergen zal er bier en zang zijn.

Het nieuwe voetbal seizoen begon op 4 september 1938 met als opstelling;

Doelman, Wim Bangels

Baks, Swennen A en Vossen Ed.

Middenveld, Meers R, Jans H, Vandooren P.

Voorlijn, Moors L, Lathouwers J, Vossen Ern, Meers H, Swennen J.

Wisselers waren; Poesmans L en Oosterbosch Arnold.

In deze reeks stonden;

Rode ster Tongeren, Standaard Hees, Eben-Emaal, Sluizen, Stella Zichen en Exelsior Kl. Spouwen.

Verkiezingen van 16 oktober 1938.

Zoals in 1932 namen slechts twee partijen deel aan de verkiezingen van 1938.

Lijst I de nieuwe partij;	stemmen	aanstellingen
Vertessen Jozef, burgemeester	366	burgemeester
Van Roey Lucien, dokter, schepen	356	1ste schepen
Croux Hendriek, schepen	77	
Steege Arnold, landbouwer	217	raadslid
Strubbe Prudent, machinist	113	raadslid
Broux Leo, spoorwegaarbeider	65	
Welters Louis, landbouwer	59	
Withofs Jan, landbouwer	278	raadslid
Schoups August, handelaar	231	2 ^{de} schepen
Volledige lijststemmen	22	
Onvolledige lijststemmen	565	
Bonte stemmen	14	
Verkozen	6	

Geachte Kiezeressen en Kiezers

van Eigenbilzen

Zondag 16 Oktober wordt ge allen ter stembus geroepen voor de hernieuwing van den gemeenteraad.

In 't jaar 1932 zijn wij voor U verschenen met de belofte de gemeentezaken te besturen alsof het ons persoonlijk goed was met denzelfden vlijt en dezelfde omzichtigheid. Ge hebt ons toen de meerderheid geschonken en nu komen wij U reukenschap geven van onze daden.

Wat het eerste onze aandacht trok was de ellendige toestand **onzer wegen** waarvoor door de vroegere meerderheid maar bitter weinig gedaan werd. De zoo misdeelde Locht kreeg een prachtig wegennet: Lochterweg, Veldjesweg, Litsebeek en Hanestraat. Het dorp kreeg ook ruimschoots zijn deel, de prachtige Winkelomstraat, de Meereweg en Kapelstraat zijn hiervan een sprekend bewijs. Deze wegen werden niet alleen aangelegd voor de aangrenzende huizen, maar ook met het oog op de uitbreiding van ons dorp en om bouwgelegenheid te verschaffen aan alle inwoners der gemeente.

Bovendien werden onze landbouwwegen in de laatste jaren in uitstekende toestand gebracht.

Het **ELEKTRISCH NET** dat er maar erbarmelijk uitzag toen wij het bestuur in handen namen, mag thans wedijveren met de beste netten der provincie. Door deze verbetering werd het stroomverlies aanzienlijk verminderd en kon er overgegaan worden tot het **verlagen van den prijs der elektriciteit**.

De **WATERVOORZIENING** werd gedurende de laatste 6 jaren zeer uitgebreid zoodat binnenkort ieder Eigenbilzenaar zich in de gelegenheid zal bevinden gezond drinkwater te bezitten.

Voor het **OPENBAAR ONDERWIJS** werden geene opofferingen gespaard. De bouwvallige school aan den IJzerenweg, die een voortdurend gevaar daarstelde voor de gezondheid onzer jeugd, werd gesloopt en vervangen door lokalen die ieders bewondering afdwingen en op alle punten voldoen aan de eischen van het modern onderwijs.

DE SCHOLEN DER EERWAARDE ZUSTERS werden daarenboven bedeeld met rijke toelagen, die onze offervaardige Zusters in staat stelden nieuwe lokalen te bouwen en **eene afdeling van huishoudschool** te stichten, waar onze meisjes tot flinke huisvrouwen opgeleid worden.

Een der eerste daden van ons gemeentebestuur was de aankoop van Hoelfaert en Stevoren waardoor de toekomst van Eigenbilzen op gelde-lijk gebied verzekerd werd.

De **BEPLANTINGEN** die er gedaan werden, dank zij de ijverige zorgen van onzen Burgemeester, bewijzen van nu af reeds dat gij in Uw verwachtingen niet zult teleurgesteld worden. Hoelfaert en Stevoren zullen binnen afzienbaren

tijd een niet te onderschatten rijkdom voor de gemeente uitmaken.

DE NIEUWE PRACHTIGE TOREN met verlicht uurwerk, trekt de aandacht van de gansche omgeving.

Voor de uitbreiding der gemeente werden dank zij het klaar doorzicht van het bestuur, aan onze werklieden, aan billijke prijzen **schoone bouwplaatsen** ter hand gesteld.

Door het wijs finantieel beleid van Burgemeester Jozef VERTESEN, konden al die werken uitgevoerd worden, zonder schulden, wat hierover ook onze tegenstrevers op leugenachtige en lasterlijke wijze in de ooren der lichtgeloovige kiezers blazen.

Ieder inwoner der gemeente kan zich van den gezonden toestand der kas ten gemeentehuize vergewissen. De afwezigheid van de minderheid op de laatste vergadering van den gemeenteraad, waar de begrooting besproken werd, bewijst ten volle de ongegrondheid van hunne lichtzinnige beweringen.

Dit zijn Geachte Kiezeressen en Kiezers, de bijzonderste werken uitgevoerd gedurende de 6 jaren dat gij ons Uw volle vertrouwen hebt geschonken.

Wij zijn er dan ook ten volle van overtuigd dat gij Uwe stem zult uitbrengen ten voordeele der

Lijst N. 1

en ons alzoo in de gelegenheid stellen ons programma verder uit te werken.

Gelijk het aan Christene menschen past, hebben wij immer gestreefd naar **innige samenwerking tusschen geestelijke en wereldlijke overheid**, om alzoo den vrede in onze gemeente te bestendigen die door eenige onbewusten, hoogmoedigen steeds werd gedwarsboomd.

Onze Vlaamsche kultureele instellingen, mochten altijd rekenen op den steun en de bescherming van de meerderheid. Zoo kenden het Davidsfonds, Vlaamsche Kinderzegen, Fanfare Recht door Zee, een ongeëvenaarden bloei.

Naarmate van het mogelijke werden ook « **De Vlaamsche Leergangen te Leuven** » en het « **IJzerbedevaartkomiteit** » met eene toelage begunstigd. Als rasbewuste Vlamingen, willen wij zijn onverduitsch en onverfrantsch, steeds de leuze getrouw die in vier talen op ons IJzermonument geschreven staat:

Nooit meer Oorlog

Niet meer gearzeld, geachte kiezeressen en kiezers, brengt Uwe stem uit op de lijst

L I J S T N 1

Lijst II de oude partij;	stemmen	
Moens Eugène, nijveraar	247	raadslid
Steege Arnold,	99	
Meers Pierre,	65	
Steege Jan,	118	
Meers Hubert,	49	
Vandenbossche Piet,	125	
Lathouwers Martinus, landbouwer	132	raadslid
Stulens Pierre, mijnwerker	38	
Degrève Emiel, landbouwer	209	raadslid
Volledige lijststemmen	19	
Onvolledige lijststemmen	398	
Bonte stemmen	15	
Verkozen	3	

Gemeenteverkiezingen van 16 Oktober 1938

Geachte kiezeressen en kiezers,

Iedereen heeft nog in het geheugen de kiescampagne van over 6 jaren, hoe de mannen van de huidige meerderheid als echte farizeërs, hun tevredenheid uitten dat ze onder alle opzichten zooveel beter en braver waren dan hun tegenstrevers, hoe ze schreven „Het walgt ons over ons eigen te pochen maar het weze ons geoorloofd.....”, om dan bladzijden lang hun eigen zelve te bewierookten, hoe zij vóór, gedurende en jaren ná de kiezing nog hun toevlucht namen tot den spuwbak “Hou Zee”, (alias de Bilzenaar), want een fatsoenlijk blad zou hun bevuilende proza of karamellen rijmen niet opnemen, met het duidelijk inzicht de goede faam hunner tegenstrevers en voornamelijk die van Mr Moens te knakken.

Ze schreven niets bepaald, ze gewaagden van geen enkel laakbaar of oneerlijk feit. Dat konden ze niet, want de werking van het oud bestuur was boven alle verdenking en voor alles eerlijk geweest. Dat durfde ze niet, want dan waren ze lang bij den kraag gevat geweest; maar, des te lager was hun handelwijze, ze insinueerden, en zegden bij zich zelf: “Als de menschen nu maar willen denken dat ze oneerlijk geweest zijn, dan komen wij er toe, met de goed faam en de eer van onze tegenstrevers te knakken, insgelijks hun partij te vergruizen.

t Was echt naastenlievend, echt kristelijk. Neen, lager kon het niet. En het kwam dat zij die vóór de kiezing met hun aanstaande verpletterende overwinning iedereen overbluften, en er op pochten 7 à 8 zetels te zullen bekomen, och arme, al spartelend, het met enkele stemmetjes doorhaalden. En dan nog met welk misbruik van invloed. En zoo woest en zoo wild ging het er toen toe, dat het zoontje eener weduwe er het leven bij inschoot.

En laten wij nu eventjes nagaan in heel breede lijnen wat het nieuwe bestuur zool verricht heeft, en wat de Eygenbilzenaren eraan hebben gewonnen.

De eerste daad was de zaal van den Hartenberg, die sedert het ophouden der school immer in gebruik geweest was door de harmonie, aan de muziekmaatschappij af te nemen, alhoewel ze enkele dagen te voren nog in hun kiespropaganda verzekerden daar nooit te zullen aanraken.

Vanaf het eerste jaar begonnen de leeningsaanvragen, die zich regelmatig volgden, ongeduldig als ze waren hun geldverspillingszucht te voldoen en gezien voor de gelden der gemeente een voordeelige plaatsing was gedaan door het vorig bestuur, zoodat ze

voorloopig daar niet aan konden.

Op 6 Juni 1934 had de fameuze zitting plaats, waarin de vervolgingen werden gestemd voor het wegnemen der meubelen op den Hartenberg. Ge zoudt wat zien!! wij, sukkelaars, sidderden bij het gedacht er voor een deel van ons leven achter gedraaid te worden! Wist ge dan niet slimmerikken dat we in bezit waren van de kwijtschrijven van al hetgene dat we meegeenomen hadden, onzen klaar beezen eigendom.

Adv. Verpoorten van Hasselt werd gelast de zaak, kost wat kost, door te drijven; Zeg ons, wie betaalde het gelag?

In dezelfde zitting werd Mr Van Roey tot bisschop van E.-B. gepromoveerd, want hij verklaarde er plechtig: “Ge zult maar éénmaal meer met uw muziek in de processie gaan, daar heb IK voor gezorgd...”

In Dec. 1935 was de nieuwe klok aangekomen en de kredieten nog niet gestemd. Mr Vertessen, om zich uit den slag te trekken, vond er niets beters op dan te verklaren dat de klok enkel op proef was gestuurd. En, zeg, zijn naam was erin gegoten. G.ove leugen! Zooals ten andere, wanneer hij verklaarde, dat de toren geklasseerd was. Een verwaande en weinig kiesche boerenheer moet ge zijn om uw naam te laten zetten in een klok, waar persoonlijk ge geen centiem hebt aan betaald, maar die wel betaald werd door al de belastingbetalers. In zulke omstandigheden past het te zetten: “Door de inwoners van E.-B...”

En we komen aan de onvergetelijke zitting van Dec. 1936 waarin de vernieuwing plaats had van 5 leden van den openbaren onderstand. Ge weet, ieder lid beschikt over 3 stemmen, zoodat onze groep er 12 had en de nieuwe verlichte meerderheid 15. Hewel, wij hadden 3 gekozenen en zij 2! Dr Van Roey verliet schuimend de zaal, vroeg de verbreking, liep den veldwachter bijna omver. En of de beslissing goed gekeurd werd! (Luidruchtige toejuichingen op al de banken, behalve op die der meerderheid).

Ge ziet, geachte kiezers en kiezeressen, dat we in ieder geval bij de verkiezing zeker zijn de meerderheid te behalen, gezien het ons mogelijk is met een minder getal stemmen een grooter getal zetels te veroveren.

In April '37 had de schandalige zitting plaats van de beslissing van het afbreken der schoollokalen.

Prachtige gebouwen, van flink gothischen stijl, waarvan de plans vroeger nog opge maakt werden door den genialen minister

Maar aan alles komt een einde en het wordt hun onmogelijk hun waar aangezicht met het masker der schijnheiligheid te blijven bestoppen. Het volstaat immers niet op de brug te verwen : " Geen diktatuur ,, wijl de partijgangers schreeuwen " heil Hitler ,, Kan het klaarsprekender zijn ?

Het gaat hier ten dorpe ook nog over den eerbied voor eigendom en personen.

Hoeveel ruiten werden hier reeds in stukken geworpen.

Hoeveel deuren, gebouwen, bevuild en beschadigd. Daar staat de school nog als een der getuigen. Daar getuigen, bij het laatste feest van ons muziek op de Locht, waar het licht werd uitgedraaid, een regen steenen op de bezoekers terecht kwam en de trom met een driekantigen, scherpsten door en door werd in stuk gesmeten. Beide vellen moesten vernieuwd worden, waarvan kosten 350 fr. Is men niet verplicht in geweten de schade te herstellen, die men iemand vrijwillig heeft aangedaan ?

Hoeveel personen werden niet nageropen, beschimpt, achtervolgd en bedreigd ? En wat doet gij Mr Vertessen, gij hoofd der politie ? Och 't is waar, ge zoudt moeten optreden tegen uw politieke partijgangers.

Heeren van het nieuw bestuur, uw kraam is aan 't waggelen, en we begrijpen dat ge hemel en aarde beweegt, dat ge knievallend en kruipend tot 4 à 5 maal toe bij dezelfde kiezers terugkeert om toch het stemmetje afgebedeld te krijgen.

Maar het kon niet baten. Het is te laat.

Alle eerlijke en deftige menschen walgen over u en uw politiek.

Ze willen den eigendom geeerbiedigd zien

de straat vrij voor iedereen zoodat alle fatsoenlijke menschen ongehinderd er kunnen op komen.

Zij willen dat het gedaan weze met de geldverspilling. En dat alles bekomen ze door te stemmen op de lijst N° 2, waarvan de zegenpraal nakend is.

Namens de kandidaten :

**Eug. Moens ; Steegen Arnold ;
Meers Pierre ; Steegen Jan ; Meers
Hubert ; Vandenbossche Piet ; Lat-
houwers Mart. ; Stulens Pierre ; De-
grève Em.**

Eerlijke menschen, bewaakt uw eigendommen gedurende de laatste nachten. Ge weet tot wat de andere partij in staat is.

N.B. — Wedt niet met Mr V. Roey voor gelijk wat. Ge riskeert als eerlijke mensch soms iets te moeten betalen en kunt niets verdienen.

Die groote jan en bluffer wedde over 6 jaren met Mr Moens voor 20 flesschen wijn dat hij eens zooveel stemmen zou bekomen dan Mr Moens. Hij bekwam er een vijftigtal minder, dus zoo een 350 te min om te winnen.

Niettegenstaande hij dikwijls gemaand werd, betaalde hij nooit.

Wedt liever met een gewonnen boerenjongen of braven werkman.

Vergeleken met de verkiezingen van 1932, zijn de dagen voor, tijdens en na de verkiezingen eerder kalm verlopen. Twistpartijen en moeilijkheden van welke aard ook hebben zich niet voorgedaan.

Bij de nieuwe partij viel vooreerst op dat Vertessen, Van Roey had voorbij gestoken; het feit zes jaar burgemeester geweest te zijn had blijkbaar succes opgeleverd. Ook viel op dat Henri Croux – gemeenteraadslid sedert 1921 – niet langer was verkozen. Men nam algemeen aan dat de kiezers hem hadden afgestraft, omdat hij in de kiescampagne een eigen weg was gegaan.

Vertessen werd opnieuw voorgedragen om burgemeester te worden, maar hijzelf wenste niet herbenoemd te worden.

Waarom zag Vertessen af van een tweede termijn als burgemeester, er waren twee redenen; Vooreerst wenste hij meer tijd in zijn bedrijf te investeren.

Vervolgens was hij de politieke ruzie in Eigenbilzen meer dan beu. Hij hoopte dat zijn vertrek uit de politiek een algemene verzoening in het dorp kon bewerkstelligen.

Er zou uitgekeken moeten worden naar een andere burgemeester, Van Roey kwam niet in aanmerking omdat hij Vlaams – nationalist was.

De keuze viel op Withofs Jan, landbouwer uit de Beekomstraat, was vrijgezel en baatte samen met zijn broer en zijn beide zussen een landbouwbedrijf uit. Hij wilde niet ingaan op het verzoek van de gemeenteraad om burgemeester te worden, hij voelde zich niet in staat dit ambt te bekleden. Maar op 22 mei 1939 werd hij toch benoemd als burgemeester, maar nam al ontslag op 21 juli van dit zelfde jaar.

Hier is Uilenspiegel weer !

Na een lange periode van afwachten en niet-herbenoemen, van reizen, smeeken en knievallen, heeft Eigenbilsen toch weer een Burgemeester. Noodgedwongen, ja, maar toch is hij het geworden in den persoon van Jean van Withofske

Van overal stroomen nu de gelukwenschen en raadgevingen toe. Ook Uilenspiegel zou aan zijn plicht te kort komen zoo hij niet openlijk hulde bracht aan den nieuwen Burgervader !

Zooals ieder sterveling, heeft Jean buiten zijn goede, ook minder goede kwaliteiten. Een karaktertrek die hem reeds menige parten speelde is zijn : bedeesdheid

Voor al op politiek gebied laat hij zich al te zeer leiden en voortstuwen door anderen. Wanneer hij op raadgevingen uitgaat, durft hij zelfs binnendorps niet in zijn eigen familie-auto stappen en laat hij zich gluisperig inladen tusschen wiegelende korenvelden.

Vriend Jean, ge zijt nu Burgemeester en hebt plechtig den eed van trouw gezworen aan Vorst, Vaderland en Driekleur. Prent deze drie woorden diep in uw geheugen en word nooit een mijneedige. Keer van U alle nationalistes, aktivisten en landverraders, al wezen het dan ook dokters of houthandelaars, opzichters, pardon inspecteurs, — dat is sjieker in 't Fransch — of varkenshoeders, sterrekijkers of knoeknollen ! Zoo zult ge te Eigenbilsen der rechte man wezen op de rechte plaats.

En moest het gebeuren dat binnenkort openlijk voor U gefeest wordt, reken dan op de « Aurora » die haar mooiste aria's zal ten gehoore geven, terwijl « Recht door Zee » zal zorgen voor gansche korven geschildte patatten en fritten (ook ingelegde haringen) die bij haar laatste festival onverkocht bleven.

Dan zal de beiaard spelen en zullen alle rechtgeaarde Eigenbilsenaren, juichend en jubelend zich scharen rond de ééne, ware en onverscheurbare vlag : de Nationale Driekleur.

NAWOORD

Hooggeboren, edelgestrenghe heer Burgemeester, wij vernemen daar juist dat U tegenover uw naaste geburen en beste vrienden, nog immer loochent, den post van eersten burger van Eigenbilsen aangenomen te hebben.

Wees niet zoo bedeesd en bedenk dat zulks een grrroote eer is. Ga niet voort, dit o den dekmantel te willen houden : kennisneming van uw eedaflegging kan door iedereen genomen worden op het arrondissementscommissariaat. Daar hebt ge plechtig den eed afgelegd op 15 Juni 1939 in den voormiddag.

Uilenspiegel dringt aan : loochen niet langer, immers de menschen zouden gaan denken dat ge hen wilt bejudassen en dit ligt toch niet het minste in uw karakter. Steek den kop fier omhoog — zooals het uw gewoonte is — zeg luidop en zelfs in 't bijzijn der betrokken personen uw gedacht, juist zooals ge het meent en ge zult blijven onze welbeminde, hoogwaardige en zeer vereerde Burgervader, die Eigenbilsen zult weten te leiden tot hiertoe ongenaakte hoogten, tot een nooit ongeëvenaarden blei !

Juicht Eigenbilsenaren ! Ditmaal heeft een echte, ter plaatse geboren spruit uw lot in handen ! De toekomst lacht op U !

Heil ! heil ! heil ! onze Jean !

De meerderheid zag zich nu genoodzaakt opnieuw de heer Vertessen aan te spreken, na enige tijd zwichtte hij door de druk die op hem uitgeoefend werd. Op 23 oktober werd hij voorgedragen door de meerderheid en werd benoemd tot burgemeester op 13 december 1939, en dat tot 1944.

Op 26 juni wegens belet van de burgemeester deed dokter Van Roey als eerste schepen den dienst als burgemeester, en dit tot 22 november 1939. opgevolgd door Eugène Moens (slechts enkele weken) die werd vervangen door Thomas Lathouwers (buiten de raad benoemd) tot 1951.

Het bewijs dat de werklieden van het kanaal, steun verleend hebben aan lijst I, is dat hun werkmakker Stubbe met 113 voorkeurstemmen als de gekozene werd uitgeroepen.

Geachte Werkmakkers

EN AL DE KIEZERS VAN

EYGENBILSEN

Vooraleer wij ons naar de stembus begeven wil ik als Kristene arbeider van een talrijk gezin, een laatste oproep doen aan al de werklieden, vrouwen, burgers en bijzonder aan mijne werkmakkers van het kanaal.

Vele Gemeentekiezingen hebben wij reeds beleefd, al deze kiezingen lieten mij min of meer onverschillig, van den oogenblik dat er niets dan Katholieken opkwamen was het mij voldoende, als ze maar goede werken uitvoerden.

Hewel mijne beste makkers, hebt gij of gelijk wie hier ooit een gemeentebestuur gekend dat zoo flink werk heeft afgemaakt als dit, heeft men niet altijd van mond tot mond hooren zeggen, zulke mannen en zulken Burgemeester hebben wij nog nooit gehad. Eene zaak is zeker, men krijgt altijd vijanden, dan kunt ge het zoo goed doen als ge wilt.

Doch keeren wij terug naar onze zaak. Er komen arbeiders tegen de lijst van den Burgemeester op, dat is zeer te betreuren, en, hierdoor moeten wij besluiten dat zij met hunne makkers van 't Kristen Syndikaat weinig of niets inzitten. En, ik vraag u allen eens, wat hebben Leó Broux, Gillis van 't Bergske en Rikus ooit voor ons gedaan of kunnen doen, niets nietwaar om dat te kunnen moet men gezag hebben en durven en voor dat vak zijn er weinig in Eygenbilsen te vinden. Ten andere heeft Rikus ons niet veel kwaad gedaan, vertelde hij niet den grootsten zever in de maand Mei toen hij in de zaal openlijk kwam vertellen dat wij werklieden van 't Kanaal nog te veel verdienden; is het aan zulke verdedigers dat wij onze stem moeten geven.

Iedereen weet wat onze Burgemeester door zijnen invloed voor het werkvolk van Eygenbilsen heeft gedaan, met voor hen te bekomen dat zij allen eerst zouden aangenomen worden aan het Kanaal, hoe hij zich heeft opgeofferd en de menschen is gaan vinden van 's morgens tot 's avonds, zelfs ging hij 's nachts de menschen opkloppen om hun aan 't werk te helpen; dag en nacht was hij op de bres voor zijne medeburgers, daarom beste werkmakkers laten wij niet verkeerd handelen, laten wij ons niet verleiden door beloften welke al te dikwijls op niets uitkomen en nog minder door eenige pinten bier, dat alles is gauw voorbij en vergeten. Het plezier dat wij aan dien persoon kunnen doen met het puntje achter zijnen naam zwart te maken dat verdient hij toch wel en zelfs veel meer.

Denken wij eens goed na, de winter staat voor de deur, moeilijke tijden hebben we misschien nog te doorworstelen, in deze droeve crisis. Zullen wij niet blootgesteld en misschien de eerste slachtoffers worden van afdanking in plaats van de werklieden der omliggende gemeenten zoo wij den steun van Mijnheer Moens verliezen. Denken wij aan vrouw en kinderen, stemmen wij voor onze Burgemeester dan zijn wij verzekerd werk te behouden tot na de crisis, dan zal de toekomst ons aangenaam zijn en mogen wij 's avonds gerust ons hoofd neerleggen, waar er in België en andere landen zooveel ongelukkigen zijn.

In naam dan van al mijne werkmakkers doe ik ook eenen oproep tot al de vrouwen en Burgers van Eygenbilsen, die kleine onnoozele geschillen mogen immers niet oorzaak zijn dat gij ons, werkmenschen, zoudt blootstellen aan werkeloosheid. Neen betoont aan ons dit werk van naastenliefde, stemt voor Mijnheer Moens, en God zal het u duizendvoudig loonen en wij zullen er u immer dankbaar om zijn.

EEN KRISTENE WERKMAKKER
DER TALRIJKE GEZINNEN.

Op 13 november 1938 om 14 uur is een openbare verkoop van reisduiven in het lokaal bij Lambert Bangels. 25 allerbeste reisduiven, toebehoende aan de heer Kerkaert, stationoverste hier te Eigenbilzen, die wegen ziekte niet meer met duiven kan spelen. Ook op zondag 20 november zullen er duiven tentoongesteld worden van Van Hecke Remi en Nulens Peter.

Op zondag 11 december zal in het lokaal de “Kanaalduif” bij Bangels de gekende keurmeester Jules Govaerts duiven keuren. Alle spelers uit de omgeving zijn welkom, wij hopen dat de liefhebbers er zullen van profiteren.

Op 24 december 1938 werd er een soloslim gespeeld in het lokaal de “Vredesboom” door Viktor Swennen met 12 hoog schuppen en hartenaas. Getuigen waren: Roofthoofd René, Vandooren Marcel, Daenen Martin, Swennen Maria en Hensen Jozefine. Op de gelukkige winnaar werd een lekker potje gepakt. Proficiat Fikske.

Toneel – zondag 15 januari 1939 om 18 uur zullen de meisjes van Eigenbilzen “Dode Bladeren” opvoeren, een toneelspel van drie bedrijven. Tijdens de poos zullen liedjes en gedichten voordragen worden.

Kienen – zondag 4 februari 1939, grote kienwedstrijd, gegeven door de wielervereniging “Altijd Vluggen” bij Steegen Henrie, “café Schietboom”. Er zijn talrijke prijzen te winnen.

Gemeenteraadzitting – op donderdag 16 maart 1939 om 19 uur had de eerste vergadering plaats van de nieuwe gemeenteraad. Op de dagorde stond de eedaflegging der raadsleden, de verkiezing der schepenen. De leden van de meerderheid, Vertessen, Van Roey, Schoups, Withofs en Stubbe, zowel de leden van de minderheid, Moens, Degréve en Lathouwers waren op post. Vertessen opende de zitting. Het koninklijk besluit van 15 februari waarbij de uitslag van de gemeenteverkiezing bekrachtigd werd was eerste punt. Dan kwam de eedaflegging der leden en vervolgens de verkiezing van de schepenen.

Als eerste schepen werd Van Roey gekozen met zes stemmen tegen één en twee onthoudingen.

Als tweede schepen werd Schoups August verkozen met zes stemmen tegen drie onthoudingen. De vergadering verliep in de beste stemming, wel honderd nieuwsgierigen woonden de vergadering bij.

Verkiezing voor de kamer – arrondissement Tongeren – Maaseik op 2 april 1939.

Kanton Bilzen – Van Roey – 632 stemmen

Verkiezing voor de senaat – arrondissement Tongeren – Maaseik

Kanton Bilzen – Moens – 27 stemmen.

Op St. Janskermissaandag 26 juni 1939 heeft een beroepsrennerskoers van de K.W.B. hier plaats, er zijn voor 8.000 Fr. prijzen, talrijke bekende renners hebben hun reeds ingeschreven.

Voetbal, op 5 augustus 1939 in september begint weer het nieuwe voetbalseizoen 1939-1940. het bestuur doet een dringende oproep tot de jongeren van omliggende dorpen om de rangen te versterken. Men kan zich steeds aangeven in het lokaal “vredesboom” op het dorpsplein te Eigenbilzen. Niets is minder waar dit kampioenschap is niet helemaal tot zijn einde kunnen komen, want de tweede wereldoorlog stond voor de deur.

De uithangborden van onze cafés voor en tijdens de oorlog.

In de zon bij Hermans – Roox op de Dorpsstraat
In de oude tijd bij de smid Croux – Claesen op de Dorpsstraat
Sportcafé Bér Meeuwissen – Strauven (Bér op den huk) op het dorpsplein
De vredesboom bij (Fin van het zwat) Swennen – Hensen op het dorpsplein
Duivenbond bij (Lemme van de Bengel) Bangels – Broux op de Dorpsstraat
Bij Sus cafe Levenslus bij (Jeanne van Bette) Martens – Jans Winkelomstraat
Café bij de schoenmaker (Jan van Jepke) Steegen – Liebens Brugstraat
Cafe welkom bij Nijssen – Broux Brugstraat
Café Albertkanaal bij (de witte van Hommele) Neven – Vangronsveld Zakstraat
Café De Eikel bij (Sieletrijne) Swennen – Claessens Lochtstraat
Café Kanaaldijk (Boeleke) Boelen – Noben Cité
Café in de Plezierboot bij (Pelinne) Gilissen – Broux Cité
Café in het Dorstig Hert Steegen – Mertens Lochtstraat
Café Nieuw Vlaanderen bij (Stieneke) Martens – Timmermans Lochtstraat na de W O II
Cafè bij Jasing Lochtstraat
Cafè bij Adolf Withofs - Nijssen
Cafè bij Capit Leonard Broux Schoups
Cafè bij Julke op de Hartenberg

Dit schrijven is tot stand gekomen met behulp van: onze parochie registers, rijksarchief van Hasselt, het stambomenboek van onze ere burgemeester Ir. Goossens, gemeentelijke bevolkingsregisters, uit ons "Limburg archief", inventaris van het archief van de Leenzaal van Kuringen, het oude land van Loon jaargang XVI 1961 en nota's uit eigen verzamelingen.

Maar de meeste bronnen komen uit De Bilzenaar, uit de boeken van Leo Simoens en uit navragen bij mensen die deze tijd hebben meegemaakt.

Ferdy Jans.

2012